

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
В ШЕСТ ТОМА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

ЖЕЛЪО АВДЖИЕВ, ВЕСКА ИВАНОВА, НАДЕЖДА
ИЗМИРЛИЕВА, ВАСИЛ КОЛЕВСКИ, ХРИСТО РАДЕВСКИ

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ ШЕСТИ

ПРОЗА

СЪСТАВИТЕЛСТВО, РЕДАКЦИЯ, БЕЛЕЖКИ
ВЕСКА ИВАНОВА

СОФИЯ 1980

ИЗДАТЕЛСТВО «БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ»

6

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

6

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

Цена 2,93 лв.

6

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

ХРИСТО
СМИРНЕНСКИ

6

1922

НОВОГОДИШНИ ПОДАРЪЦИ

Софийските бедни граждани са получили едно ново повишение на хляба като новогодишен подарък.

Черният блок в Бургас е получил едно солидно сурвакане с червената цепеница.

Иван Длъгнеков е получил на тепсия Столичната община, но дъното е било спукано, та засега в ръцете му е само тепсията, от която раздава наляво и надясно народовластнически идеи.

Общоделската красавица е получила една синя панделка от Тодор Тодоров и една морава от Ал. Малинов. Тя им е изпратила по една суха незабравка, останала ѝ от първия блок.

Радикалната партия е получила една голяма пратка от брашно «Нестле», за да оправи детския си хилав организъм.

Д-р Данев е получил уверение, че щом се образува коалиционният кабинет, той ще бъде шефът му, за да докаже още веднъж дипломатическите си способности.

Прегърбената българска баба Валуца е получила една тояжка, за да се подпира.

Асен Цанков е получил всички криминални фантастични брошури, за да има откъде да черпи своите комични измислици за комунистически зверства.

Г-н президентът е получил три вагона поздравителни и похвални писма от видни французи и англичани. Комисията на репарациите го поздравила телеграфически.

Жилищните комисии са получили по една дузина празни портфейли и по една спестовна книжка.

Всички гешефтари и потосмукачи са получили покани от бюро на народнопрогресивната партия, с които ги подканят да не жалят средства за възобновяване и закрепване на България.

М-р Омарчевски е получил маса поздравителни телеграми от уволнени учители и изключени ученици.

Телефончето е получило ордени за гражданска доблест и за заслуга.

Много софийски жители, връщайки се късно срещу Нова година, са получили безплатна квартира в гостоприемните участъци.

СПЕЦИАЛИСТ

(ИСТИНСКА СЛУЧКА)

По ул. «Мария Луиза» върви инженер Х. У. Внезапно пред него се изправя един непознат господин, усмихнат тържествено и важно.

— Как сте, г-н инженер?

— А бе добре съм, ама...

— Не можеш да ме познаеш ли?

— Именно. Вашата физиономия ми е позната, обаче...

— А бе аз съм Ристю... бай Ристю, както ме викахте.

Инженерът е в недоумение, но почва да се преструва, че си е спомнил.

— Аха, така, така! Значи, ти си бил! Гледай! Пък аз едвам те познах... я, как си? Що има ново, вехто?

— А бе всичко си е добре.

— Радвам се, радвам се! — мърмори инженерът, който все още не може да си спомни.

— Ами знаеш ли какво: аз отдавна те търсим, ама се не ми се е падало случай. Имам една молба до тебе и вярвам, че като на стар приятел няма да ми откажеш.

— Моля! Моля! С най-голямо удоволствие.

— А бе работата е много лека. Искам да ми дадеш някои общи инженерски познания...

— Общи инженерски познания?!

— Тъй де... някои упътвания... Сведения да ги речем... Аз съм натоварен с една инженерна работа по водните синдикати... нещо като контрола над инженерите.

— Щом сте нещо като контрола над инженерите... то кой знае дали ще могат да ви бъдат достатъчни моите познания.

— Ще бъдат! Ще бъдат! Аз имам малко практика от гр. К. — нали знаеш там бяхме комшини?

Инженерът, който е бил на служба в К., почва да се досеща.

— Значи, вие още от К. имате практика?

— То колко практика имам... ами се пак може да се рече, че съм специалист.

-- Ами вие имяхте друга специалност. Нали под прозорците на инженерството печехте... тъй да се рече... кебапчета?

— Занимавах се и с тая специалност. Та нали благодарение на туй почнах да отбирам инженерските работи! Но сега, както виждаш, имам по-добра професия. Какво да правиш — назначиха ме. Трябват специалисти хора.

СНЕЖИНКИ

МОДЕРЕН ЗАТВОР

Столичното «Неделно утро», което се отличава от обикновеното «Утро», че струва 1 лв., поради което и по-истерично надава своите апели за помагане на бедните, препечатва от «Нойе лайпцигер Цайтунг» едно художествено описание на най-модерния затвор в света. Този затвор се намирал в Дрезден.

«Първото нещо, което прави впечатление на посетителя, е безусловната чистота, основата на всяка хигиена, и пълната тишина.»

Великолепен затвор наистина! Просто да му е драго на човек да седи вътре и да идват посетители да му се любуват. Безусловна чистота, хигиена, тишина — рай! Ако се намери някой да обвини буржоазията в нехуманност, то значи, че той не познава нейните добри страни, особено към осъдените. Та нима не е общоизвестно, че често някой осъден на смърт се лекува с месеци из болниците, полагат се всички грижи за спасяване живота му, правят му се операции и пр., и пр., и то, за да бъде обесен или застрелян? Хуманен свят наистина, и модерни затвори, образцови съдилища, електрически уреди за умъртвяване...

ГРЪМОТЕВИЦА СРЕД ЗИМА

Огдавна изцапаният и кърпен «Пряпорец» на демократите сред многото молитви и надежди за тлъстия кокал на властта помества и едно съобщение за гръмотевица сред зима. Тая работа станала така:

На 5 срещу 6 т.м. вечерта в Търново и в околността се наблюдавало едно необикновено явление: небето се покрива с гъсти черни облаци, които неочаквано се пресичат със синкава светкавица, последвана от оглушителен гръм.

Горките търновчани, колко ли са се изплашили! Гръмотевица сред зима... То и в София имаше такава гръмотевица, само че черните облаци на економическия блок

бяха пресечени от червенорозови светкавици във формата на 1872. То беше точно на втория ден на Коледа! По този случай «Народ» бе писал:

«Комунистите след усилена агитация успяха да вземат едвам 1872 гласа, а червената социалдемократическа бюлетина спечели 356.»

ОЩЕ МЪРДА

По случай Новата година безинтересният вече Врангел е изпратил телеграма — поздравителна телеграма до «руския» представител в България А. М. Петряев. Генерал Врангел възкличава:

«Прошу Вас принять и передать всем русским беженцам в Болгарии мое сердечное поздравление с Рождеством Христовым и наступающим Новым Годом. Да будет Новый Год нам вестником мира и единения всех русских на родной земле в общей дружной работе по восстановлению нашего разрушенного государства.

Генерал Врангель»

Да будет, да будет Новый Год вам вестником мира — вечного мира и вечной памяти!... А колкото за възстановяването на разрушената ви държава — възстановете си я някъде в Абисиния или Парагвай.

ЕДНА ЛИТЕРАТУРНА РАЗПРАВИЯ

Преди десетина дни във в. «Ново време» бе печатано едно писмо, с което се питаше кой е авторът на едно стихотворение «Родина», печатано от Любомир Бобевски в сборката му «Под сянката на меча» и печатано повторно в календар «Смехурко» от Сава Злъчкин. Преди три дни Бобевски отговори, че стихотворението е негово и всеки, който го препечатва, е плагиатор. Сава Злъчкин и до днес мълчи, но затова пък той навред разправя, че стихотворението е негово. Не само това.

На една маса в «Сплендит» пред много свидетели Злъчкин заяви, като видя стихове от Бобевски в брой 1 на «Еврейски отзвуци»:

— Ако е въпрос за авторство — ето и други мои стихове под името на Бобевски!

Без да взимаме страната на когото и да е от двамата, смятаме, че по този въпрос трябва да се хвърли по-голяма светлина.

Р. С. Списанието ни беше свързано, когато от Злъчкин получихме едно пояснително писмо. За да не бъдем заблудени, очакваме, че и г-н Бобевски ще излезне с едно по-пълно изложение както за стихотворението «Родина», тъй и за печатаните в «Еврейски отзвуци» стихове.

ТРИНАДЕСЕТ ДНИ

(СЦЕНКИ)

Действащи лица:

Г-жа Ангелица
Г-н Добряков
Един невъзпитан бастон
Една безобразна метла

СЦЕНА I

Сутрин, 1 януари 1922.

Сцената представлява обикновена чиновнишка стая. Г-жа Ангелица, разрошена, намръщена, ходи по чехли из стаята и мърмори:

— Безобразник! Пияница! Денгубец. Цяла нощ го няма. По-добре хич да не дойде! Дано го смаже някой камион близо към улица «Козлодуй», та поне разноски да няма за погребение. *(По стълбите се чуват стъпки.)* А, ето го!

Гласът на Добряков. Честита Новата година, миличка! Ура!

Г-жа Ангелица *(взима метлата и полуотваря вратата)*. Идеш ли си вече, а?

Добряков. Ангелице, ангелче мое! Разтвори вратата, разтвори и сърцето си! Ти си щастлива.

Г-жа Ангелица *(поизменя изражението на лицето си и хвърля метлата)*. Спечели ли?

Добряков. 1320 лева! Точно: 1320 лв. и 30 стотинки.

Г-жа Ангелица. Значи, една рокля за мен и един чифт жълти обуца с гуми!

Добряков. И едни панталони за мене от шаяк! Ура!

Г-жа Ангелица. Гълъбчето ми!

Добряков. Ангелице, ангелче мое, целуни ме.

Г-жа Ангелица. Целуни ме и ти.
Добряков. По лявата буза?
Г-жа Ангелица. И по лявата, и по дясната!

СЦЕНА II

Сутрин — 14 януари. Старата Нова година. Сцената — пак същата чиновнишка стая.

Г-жа Ангелица *(вари кафенце на печката и мърмори)*. Миличкият ми! Къде ли е бил цялата нощ и как ли се е измъчвал? Дано не е настинал нещо! Дано не се е сбил! Дано не е паднал по леда!... Той вече трябва да си дойде. Като влезне, аз ще го прегърна нежно: «Милички, кафенцето е готово вече.» *(Чуват се стъпки по стълбите.)* А, ето го!

Гласът на Добряков. Ей, сънливке, отвори.

Г-жа Ангелица *(си пригласява косите, изтрива кафето по устата си и отваря вратата)*. Миличкият ми Пешо!

Добряков. Отвори де, отвори! Какво си се изправила като някой ангел с опашка пред адските двери!

Ангелица. Какво ти е, милички. Ела, кафенцето е готово!

Добряков. Не ща кафе!

Ангелица. Тогава чай?

Добряков. С коняк ли?

Ангелица. Не, конякът се свърши!

Добряков. Ти си го изпила, стара грознице! *(Удря ѝ неочаквано една плесница.)*

Г-жа Ангелица *(подскача, грабва метлата и взима стратегическа позиция зад масата)*. Ти какво си се налюскал пак!?

Добряков. Така, за да изглеждам красив като тебе!

Ангелица. Ти хем си се напил като казак, хем вероятно си проиграл и парите си!

Добряков. Не само парите! И пръстена!

Ангелица *(настръхнала)*. Венчалния пръстен?

Добряков. И двата. Даже и твоите жълти обуца! И часовничето ти даже.

Ангелица *(заканително)*. Безобразник! Как си посмял!

Добряков. Ей така, нѐ: хей! *(Хвърля върху нея бомбето си.)*

Ангелица. Тѣй ли? *(Удря го с метлата по главата.)*

Добряков. Ангелице, ангелче с опашка! Чакай сега! Барем на тебе да си изкарам яда.

Няколко минути действуват метлата и бастонът.

Ангелица. Ох, ох!

Добряков. Нѐ ти по лявата, нѐ ти по дясната, нѐ ти по гърба.

Ангелица. Нѐ ти и тебе!

Отвѣн се чува шум. Звѣнливи детски гласчета запяват:

Сурва, сурва година —

весела година!

Съпрузите прекратяват двубоя. Завесата бавно пада.

НАРОДНИЯТ ЗАЕМ

(КИНЕМАТОГРАФИЧНА, УЛТРАПАТРИОТИЧНА
И ТРОГАТЕЛНА ФАНТАЗИЯ)

Действующи лица са най-великите българи. Сцената представлява вратата на Народната банка. Градската градина и околните улици са изпълнени с публика, която креши, маха с ръце и се блъска. Пред вратата на банката кордон от стражари и войници с натъкнати на пушките ножове едва възспират тълпите.

Директорът на банката ведно с министър Турлаков се появяват на вратата и почват да увещават публиката.

М-р Т у р л а к о в. Полека бе, джанъм, полека! Аман от вас! Какво ще ги правя тия пари! Подписката надминава 4 милиарда! Къде да събера толкоз пари!

Т ъ л п а т а. Всички искаме да дадем, г-н министре! Пуснете ни или ще се самоубием всички наведнѣж!

Т у р л а к о в. Не се блъскайте! Всеки ще запиша. Ще уредим нова серия заеми, само и само да не ви скършим хатѣра!

П у б л и к а т а *(вълнува се)*. Сега искаме! Сега още. Или ще приемете парите, или ще ги нахвърлим пред банката! Ний не сме ли българи бе, джанъм? И ний искаме да подпомогнем народния заем!

И в. Е в. Г е ш е в. Всичкия си имот давам за народния заем. Всичкия! Даже златните си пръстени!

Т о д о р Т о д о р о в. Чакай да запиша поне 200 000 лева!

И в. Е в. Г е ш е в. Не се блъскай, Тодоре! Приятелството си е приятелство, но щом е въпросът да се помогне на отечеството, не позволявам никой да ме надмине. *(Запява с умиление.)*

Не щеме ние богатство,
не щеме ний пари,
сал нашата валута
дано се подобри!

Т о д о р Т о д о р о в *(блъсва го настрана и хвърля една бохча банкноти пред входа)*. Нѐ, за отечеството, за народния заем! Щом е за народа, народняците винаги са първи! Ура!

Тълпата. Ура! Да живее щедрият Тодор Тодоров!

Хаджи Калчо. Ами аз не съм ли щедър бе! Пуснете ме да влезна! И ризата от гърба си давам за народа!

Тълпата. Брей, какво е това по «Алабинска», гледайте, гледайте: бронирани автомобили! Махат с бели кърпи!

Автомобилите вихрено приближават, но войниците насочват пушките. «Подред, господа! Кои сте вие?»

От автомобилите. Ние сме представители от всички български банки, търговски и акционерни дружества и пр., пр. Решили сме на всяка цена да внесем и ние поне половината от капиталите си за народния заем. Ако се съпротивите, ще употребим въоръжена сила!

Войниците. Да ги пуснем ли, г-н министре!

Турлаков (задавен от сълзи, о умиление). Пуснете ги! М-м-милите и патриотични банкери! Колко са. . . (Не може да довърши от възторг.)

Банкерите слизат и почват да разтоварят вързопи с банкноти, куфари със скъпоценности, чували със звукови златни монети!

Тълпата. Пуснете и нас! И ние сме българи! И ние! Турлаков. Подред, г-да! Подред!

Чапрашков (с един голям денк на гърба). Варда, варда! Който меспре, ще стрелям на месо! Или ще изпълня отечествения си дълг, или ще умра!

Кирил Христов (въоръжен с 4 бухалки).

Сторете път, сторете път
пред моята героична гръд!

Тълпата. Не може! Не може! Подред!

Кирил Христов. Пуснете ме! Кръв съм проливал за това отечество, кръв ще пролея пак!

Един от тълпата. Вижте там един, който влиза през комина на банката.

Друг от тълпата. Това е Телефончето!

Войниците. Стой! Кой влиза през комина?

Телефончето. Чак бе! Чак бе! Не стрел! Аз съм Телефончето!

Турлаков. Ти ли си бре, Атанасе? Ти пък през комина ли си решил да подпомогнеш народния заем?

Телефончето. За отечеството, за отечест. Ням

парни, ама рекох, в борч ще влез, България ще спася! Ура!
Всички. Ура, да живее великият благодетел Атанасе Телефончето! Ура!

Турлаков (просълзен). Щастлива България, която ражда такива велики синове. . . Но какво е това там горе?! (Гледа към небето.) Аероплани, целелини. Брей, брей!

Аеропланите и целелините описват няколко кръга и веднага завалява сняг от банкноти, чекове, облигации и позиви!

Публиката. В позивите пише, че и избягалите по чл. 4 не забравят своето отечество!

Турлаков (кръсти се), Аман, аман вече! Какво ще ги правя толкоз пари! Трябва да има вече 30—40 милиарда! . . .

Директорът на Народната банка. Нищо, ще помогнем малко на Австрия, па и Англия била във финансово затруднение!

Публиката (нетърпеливо). Г-н министре, г-н министре! Или ще запишете и нашите вноски, или ще ги нахвърляме ей така и ние!

Турлаков. Къде бе, братя, къде да ги запиша! Всички тефтери, книги, бележници. . . и стените даже, и те са изписани!

Тълпата. На това! (Всички почват да хвърлят портфейли, кесии, вързопи, куфари и пр., и пр.)

Турлаков. Аман! Аман! Аман! Затрупах ме! Задушавам се, тъй да се каже, в областта на финансовото положение!

Петър Фос (от една акация в Градската градина). Г-н м-ре! От мене 25 милиона датски крони!

Всички. Ураа!

Край на I серия от българския народен заем.
Комично: «Сандо троши ледовете на конференцията в Генуа».

Кинемат. оператор: Х р. С м.

САВА ЗЛЪЧКИН — ЛЮБОМИР БОБЕВСКИ

СТРАНИЧКА ОТ РОМАНА «СЕНЗАЦИИ В БЪЛГАРИЯ»

Както обществото в някои други културни страни раз-
нообразява скучния си делничен живот със сензации от
рода на «Ландрю», тъй и в нашата сива и печална дей-
ствителност от време на време се внасят сензации, които ни
приближават до западните културни страни, а често и
до тия, които ние сме свикнали да наричаме азиатски и
непросветени. Пред сензационния парижанин Ландрю ний
можем да поставим нашия, станал вече напоследък ле-
гендарен герой Антон Прудкин. Шумната, но безплодна
Вашингтонска конференция може да бъде конкурирана от
двойно по-шумния и също така безплоден член 4 и пр.,
и пр.

Не само с това съперничим на културните си страни,
но и с литературните ни скандали, които са може би много
по-големи от цялата ни литература. Още в миналия брой
зачекнахме един спор между Сава Злъчкин и Любомир Бо-
бевски, когото преди няколко години в колоните на «Пря-
порец» професор Балабанов почти провъзгласи за замест-
тник на Ботева. Няколко години обаче след това венча-
ният поет, автор на сбирката «Под сянката на меча» и
много други с по 3—4 издания книги, трябваше да изпие
горчивата чаша на своите експлоататорски прийоми и
стремежи на «Силният човек» от Пшибишевски.

Преди няколко дена Бобевски излезе с едно антре-
филе да твърди, че печатаните в брой 1 на сп. «Еврейски
отзвуци» стихове — част от поема — са негови, но до-
брият му приятел Сава Злъчкин си позволил коварно да
злоупотребя с неговото доверие, като изменил началните
букви на последните стихове, за да се добие акростихът
«С. Злъчкин е мой автор», което било много лесно, спо-
ред г-н поета, да се направи с каквото и да било стихот-
ворение. . . Странна логика и оригинални литературни
разбирания!

Стихотворението, за което е дума, предаваме тук, както
е печатано в «Еврейски отзвуци», а оригиналът, както и
някои други писма от Любомир Бобевски до Злъчкин,

които потвърждават авторството на Сава Злъчкин, са де-
позирани в редакцията ни и ги държим на разположе-
нието на една анкета.

Любомир Бобевски

МОЙСЕЙ

(Из готовата за печат стихотворна сбирка «Библейски песни»).

Де думи да възпея делата епохални,
усилията твои, упорни труд и пот,
които ти положи за брата си страдални,
измъчвани бизмилно от робския хомот.

Де думи да те кича, бунтовнико преславен,
из дъно кой разклати Египет всемогъщ
и издържа в двубоя ужасен и неравен,
нечувстващ умора, всемоощен, вездесъщ?!

Кое ли вдъхновение искрата в теб запали
сред тъмните епохи просвета да дадеш
и на светът до нине заветните скрижали
към принципи човешки ти пръв да призовеш?

Ний виждали сме воли, характери гранити,
кои умът човешки омайвали са тук,
кат теб подобен втори, Мойсейо именити,
земята до ден днешен не е родила друг.

Ти времето скъсяваш, пространствата изхождаш,
незнаящ ни умора, ни пречки в тоя свет,
пред нищо се не стряскаш, чело си не навеждаш
и чуждо е за тебе търпението на гнет.

Световните загадки, понятието за бога
ти пръв ни ги поднесе, о, гений без предел,
едничек жест от теба възбуждаше тревога,
която вред постига желаната си цел.

Култури потъмняха, но хиляди години
не могат твойта слава безсмъртна заличи
и паметникът твой не ще го нищо срине,
ващото е изваян от мисъл и лъчи.

Светът кой може други пред тебе да посочи,
завесата що вдигна за битието в мрак,
лъжливите кумири нали чрез твоите плочи
анатема прокуди и блесна божи зрак?

Човечество додето земята населява,
култура дор всестранно в души със пламък грей,
идеята ти светла светът ще направлява,
народите за принцип ще имат теб, Мойсей!

Евреи, вий, които изгнаници сте клети,
Мойсеевата воля нек бъде ваш кумир,
от него поучене вий винаги търсете —
идеята си свята преследвайте безспир.

Атаки и лишения нек нивга ви не плашат,
вериги ще разбийте в търпение безкрай.
Тогава на Йордана водите ще пригласат,
«Осанна, свободата изгря във тоя рай!»

Следващият куплет е:

Рай, който толкоз много понесъл е ругане,
кой хиляди години сквернен е от тиран,
евреи, той ви чака след тежкото изгнание
обятия за вази открива Ханаан!

Ето и едно от по-характерните писма, което е писано
още през войната и е по стария правопис, ние го преда-
ваме по новия.

САВЛЕ,

Вместо една по-длъжка, нека бъдат две по-късички.

Една за г-н Кантарджиев от 4—5 строфи и една за
г-ла на 4-а преславска дивизия, оня, който нанесе най-
страшния и силен удар на румъните при Тутракан, дето
се реши съдбата на влаха. Той създаде известната Тутра-
канска епопея със своята силна и славна дивизия. И за
него 3—4 строфички! Оставям ти обещания тютюн. Пуши
и пиши! И пр., пр.

Поздрав: Любо.

Горните два документа достатъчно добре очертават

литературния силует на Бобевски и тоя на Сава Злъчкин,
който е издигнал на плещите си мнозина литературни и
театрални посредственици като Бобевски и Борьо Зев-
зека, който неотдавна се беше осмелил да иронизира по
негов адрес, смъквайки го до един феноменално вmania-
чен самохвалко. Но в България, разбира се, всички не са
слепи. Засега толкоз.

СНЕЖИНКИ

В един добре угоен с болшевишки ругатни брой на в. «Мир» специален кореспондент съобщава от Мюнхен как българските студенти ведно с немските си братя чувствували паметта на всички погинали «в полето на честта». Дописникът, който вероятно е някое чорбаджийско глезениче, гледало «полето на честта» по картите, разправя между другото:

«Немците през време на войната уредиха разкошни паркове гробища не само за своите синове, но и за падналите българи, турци, французи и пр., и пр.»

Модерни паркове! Просто човек да премре от възторг при вида на тия райски градини гробища. Но не само немските патриоти могат да се похвалят с подобни паркове. Благодарение на грижливите български родолюбци не с паркове, а с гори от кръстове са залесени и тракийските полета, и македонските чукари, и румънските равнини и... докъдето види око. Големи архитектурно-агрономични заслуги в това направление без съмнение имат старите народняшки освободители.

ИЗГУБЕНИ РАБОТИ

Вестник «Радикал», който пророчески предвижда каква хала ще се извие на 19 февруари над почтените книжевници, събира последния си кураж и се обръща към безчислената радикална армия. И препоръчва ред наставления за общинските избори: кои, какви и колко трябва да бъдат кандидатите, как да бъдат напечатани бюлетините, как да се регистрира листата и най на края отчаяно се провиква:

«Да се запомни: гласове, подадени за листа, която не е правилно поставена, са гласове загубени!»

Ех, само туй да е загубата! Само неправилно подадените гласове да са изгубени. Работата е там, че и правилно подадените за радикалите гласове са гласове загубени, както въобще си е загубено цялото метилияво радикалско стадо.

ТРИЦИ

По примера на своите приятели, наричани ей тъй за разнообразие «кокалановци и кождери», дружбашите пускат в обращение няколко предизборни мухоловки, намазани със сладливото лепило на оранжевите фондове. Една от тези мухоловки е славната газета «Победа». Между купищата си вестникарски клюки и недомислия «Победа» насочва «победоносното» си калемче и срещу болшевизма.

«Болшевизмът с неговите абсурди е роден от един също така абсурден режим — царския. Маятникът на историята направи замах от една в друга крайност и ще спре нейде по средата. Русия ще бъде демократична страна.»

«Маятникът» на историята никога не е спирал, та и сега въпреки молитвите на оранжевите демократи от «Победа» няма да спре. Няколко мозъчни «маятници» са спрели наистина, но криви ли са редакторите на «Победа», че ги е сполетяло това часовникарско нещастие? Та на всички стари политически стенни часовници и будилници махалата са спрели или едва кълцат. И те могат да бъдат приспособени само за мелене трици. Ето защо «Победа» в същия брой редом със статията печата с грамадни букви тлъсто обявление:

«Кооперативното дружество Народен магазин, централа София, клонове Варна, мелница «Вайс» и пр., и пр., купува-продава за своя сметка брашна и трици.»

Думата е за брашната на безотчетните фондове, които лакомо се гълтат от «Победа» и пр., и вестникарските трици, които биват складирани пред дверите на земеделския храм.

БЕДНИ ХОРА, КАКВО ДА ПРАВЯТ

Редом с тази патриотична историйка разцъфтява като белоснежено кокиче и друга. В камарата е депозирано питане от Гр. Чешмеджиев за гастрономичните подвизи на народняшкото величие Д. Яблански, като управител на «Червен кръст».

Много са тези подвизи. Между тях един е:

Комендантът на V пол. участък с дознание от 6. X. 1917 г. е констатирал, че в домовете на Д. Яблански и Ив. Ев. Гешев и др. са стоварени по няколко качета си-

рене и други тенекии с млечни продукти от мандрата на Червен кръст в с. Драгоман, която мандра се завеждаше от някой народняк, бивш съд. пристав Георги Костов, не особено с добра репутация и пр.

Значи, сиренце и масленце за бедните народни хора Ив. Ев. Гешев и Д. Яблански, откъснати от устата на болните войници! Иди и разправай после, че народняците не са народни хора! Знаят, че болните нямат апетит, и господата Гешев и Яблански (слава богу със здрави пищеварителни органи) бързат да си предложат услугите. Каква добродетел, която разчувствувала даже общоделците, които неотдавна се кълнях в Червения кръст, крещейки патетически, че всички помощи, пратени за гладуваща Русия, ще бъдат ограбени и злоупотребени, ако минат през комунистите. Даже властта бе забранила други освен хората на Червен кръст да събират помощи! Златни времена, златни сърца!

ДОЛУ ИЗКУСТВОТО!

(ГЛАВА ОТ НЕНАПИСАН РОМАН)

— Келнер, очите ѝ са малки сапфирени приказки, а устните ѝ. . .

— 472 лв. и 50 етотинки, моля!

— Мълчи, инфузория! Само сърцето ми струва два вагона английски лири стерлинги!

— Господа! Моля! Полицейският минава и трябва да затваряме.

— Ти знаеш ли кой е Едгар По?

— Не, не го познавам!

— Не може да бъде! Ти непременно го знаеш!

— Възможно е да съм го виждал. . . Тук идват мнозина, обаче само по физиономия ги познавам.

— Звездите среднощни не са по-разкошни от нейните чудни очи! Така казва Едгар Алан По! . . . Как мислиш ти?

— Много хубаво, господа, много хубаво. . . Само ако е възможно, време е вече. . .

— Има ли вермут?

— Съжалявам, господа!

— Не ни съжалявай, приятелю! Как смееш да ни съжаляваш?!

— Слушай, келнер, тази вечер тя бе в тъмногълбово манто, жълти обувки и беше някак печална. Вървеше по левия тротоар на «Цар Освободител» и очите ѝ бяха замрежени от влагата на някаква загадка. Разбираш?

— Разбирам!

— Нищо не разбираш ти! Вермут!

— Моля ви се, господа, време е вече да затваряме! Плаща!

— Какво значи собствено това «плаща»? Нима искате вий и съдържателят да ни платите, задето ви удостоихме с честта да видите. . . такива знаменитости в бирарията си?

— Да, келнерът трябва да е някой наш почитател! . . .

— Келнер, вий знаете ли наизуст моята стихотворна сбирка?

— Ей, кой гаси лампите?

— Келнер, не «кой гаси лампите», ами «кой гаси кандилото?»

— Плаща, моля, по-скоро! Къде се измъквате! Бай Иване, дръж! Дръж, избягаха!

П а у з а

— Бай Иване, нищо ли не взе?

— Само един балтон без хастар.

— Аз отпрах хастара на един балтон.

— Колко е сметката?

— 472 лв. и 50 ст.

— 472 лв.? Долу изкуството!

ВЕСТНИК «ПОБЕДА»

Понеже вестник «Победа» не излезе със статия за своята политическа програма, в редакцията на «Българан» се получи маса писма, с които читателите искат сведения за целите на този симпатичен вестник.

Без да е упълномощен от редакцията на «Победа», която е заета твърде много тези дни, «Българан» великодушно се съгласява да обясни, че:

1) Вестник «Победа» е независим вестник, който обективно и безпристрастно ще разглежда политическото положение на страната.

2) Но «Победа» ще се бори против правителството до последна капка кръв.

3) Вестник «Победа» енергично ще ратува за изборна свобода, за вдигане цензурата и отстраняване на всички провинени в политически агитации административни лица.

4) «Победа» ще ратува за моралното възпитание на българската преса, като високо ще заклежда всички, които петнят честното знаме на българската журналистика.

5) «Победа» ще интервюира и опозиционните шефове, та по този начин да бъде в контакт с всички политически партии, без обаче да взима страната на която и да е от тях, както досега са правили някои вестници.

6) «Победа» ще излиза даже и след изборите.

СИНОДАЛНО ИЗКУСТВО

В Русе излиза списание «Християнин» — издание и орган на свещеническото братство «Св. Григорий Богослов». «Християнин» започнал третата си годишнина и благочестивите му редактори изпращат на «Българан» първия си брой с нескритото си намерение да уязвят със своя хумор българановците. Наистина, положението на «Българан» е силно разклатено напоследък. «Земледелско знаме» с прочутите статии на Стамбол, «Занаятчийска дума» със стиховете си и «Политика» с вкюриозите — всичко това е вече твърде много и тази яна конкуренция се стреми безцеремонно да задуши «Българан». С болка и завист в душата си посрещнахме новия удар — брой 1 на «Християнин», който открил хумористичен отдел «Хигиена». В този отдел намираме лекция за най-великото изкуство — изкуството да се яде. Но ето една част от тази лекция:

ИЗКУСТВОТО ДА СЕ ЯДЕ

(О черк)

От всички болести на нашето интелигентно общество несъмнено най-разпространена се явява несмилането на храната в стомаха. Причините на тая болест са многобройни. Най-първи са нравствените страдания. Към тях се отнасят не само скръбта и тъгата, но и грижите за работа и труда. Когато човек има развлечения, мени климата, отива на морски бани или на дачи, катарът на стомаха изчезва и той се връща, за да поднови предния начин на живота. Напразно лекарят би съветвал такъв болен да забрави всичко, от своите мисли той няма да се отдели, но поне да ги забрави, докле трае храненето. Знаменитият физиолог И. П. Павлов е доказал, че за да има успешно пищеварение, трябва да се яде с удоволствие. Ако сте разсеяни или се отказвате от любимото ядене, слюнка и стомашен сок не се отделят и пищеварението се затруднява. Напротив, ако вне опитате любимо ядене, слюнка и стомашен сок се отделят изобилно и стомахът действа отлично.

Както виждат читателите на «Българан» и «Християнин», човечеството е застрашено от велика напасть и над

нашето интелигентно общество тегне ужасна болест — несмилане на храната в стомаха. Причините на тая болест са многобройни. Въпреки съветите на знаменития физиолог И. П. Павлов хората не искат да ядат с удоволствие и, разбира се, нямат успешно пищеварение. Човечеството или ще яде с удоволствие, или ще погине! Трябва като отровна стрела да се заби в главите тази мисъл! Ето защо редакторите на «Християнин» продължават:

ТРЯБВА ДА СЕ ЯДЕ БАВНО

Добре е да имаш пълна и добра трапеза; но това не стига — трябва да умееш правилно да ядеш. Почти всички се хранят неправилно: много бърже и много храна ядат. Бързото поглъщане на храната е твърде разпространена грешка. Едни, някога, защото ги чака работа; други — защото са нервни и всякога бързат за негде, а техните движения са тъй бързи и неочаквани, както и мислите им. Другите се отличават с необикновен апетит: те поглъщат всичко, без да дъвчат, та зъбите съвсем не смакват храната. Шом като изядат едното ядене, искат и другото. Във всички описани случаи резултатът е един.

Туйто! Най-големите гастрономически авторитети — духовниците — казват: «Трябва да се яде бавно!» Не стига само да имаш пълна и добра трапеза! В тези благодатни времена пълна трапеза има всеки. Въпросът е: трябва да умееш правилно да ядеш! Почти всички се хранят неправилно. Някои хора просто не се сещат да ядат по два-три дни. Срещали сме чиновници, които ядат само на обед, като най-наивно твърдят, че хигиената изисква така. Даже между българановците има доста, които пречат на правилното си пищеварение чрез нехигиенично стягане с каиши. Други пък се отличават с необикновен апетит: те поглъщат всичко, без да дъвчат. Шом изядат едното ядене, искат другото. Към тях вероятно спадат редакторите на «Християнин». Разбира се, има и други изкуства; изкуството да се спи най-леко, изкуството на тънките питиета и пр.

Вярвам, че «Християнин» ще ни запознае и с тези изкуства. Ако благочестивите отчета издържат успешно докрай своя экзамен — с пълно право ще бъдат разтворени пред тях райските двери на Синода. Българановците ще ги подкрепят най-енергично.

ПОЩА

Журналист от запаса — Тук.

Запасни журналисти не признаваме. Българановците са винаги на боева нога! А пък астрономията на «Мир», брой 6502 — оставете я! От астрономия народняците много не отбират. Виж — ако беше гастрономия — въпросът е зече съвсем друг.

Г. Т. — Кюстендил.

Изпращам ви, г-н редакторе, моите най-нови научни трудове.

а) ФИЗИКА

Въздухът е гвърдо тяло. Въздухът е по-твърд от стъклото, защото, като се движи, може да счупи отворен прозорец. Той е по-гъст от глината, защото често сваля цели покриви. Той е по-огнеупорен от платината, защото, колкото и да се загрева, не се разтапя. Ето защо вместо от ужасно скъпата платина нека се правят уреди, чаши, шицета от въздух.

Браво, г-н Г. Т.! Бързо се отнесете с тези си трудове до Българската академия на науките! Отнесете там и твърдия въздух на собствената си глава!

Онегин — Тук.

Пушкиновият Онегин убил един млад поет, а вие сте решили да съкрушите всички българановци. Бива ли толкова дълго послание! Раздавачът беше потънал в път, мъкнейки плика. Такива дълги речи и президентът даже не държи.

В е р а Д. — Пловдив.

Не струват стиховете, Верке. Дано вие сте по-хубава!

И в. Т о п — София.

РАЗСЪЖДЕНИЯТА НА ЕДНО ДЪРВО

«Аз съм едно обикновено дърво. Преди много години, спомням си, аз бях в гората. Сетне един ден ме отсякоха от дънера, на който си растях вободно, и ме изпратиха в София.»

Ах, Иване, Иване! Прочетохме една част от «Разсъжденията на едно дърво» и намерихме, че действително това са дървени разсъждения! Всичко туй обаче не ни отчая. Мъчно, много мъчно ни стана, че ви изпратили в София. Вие сте човек тъкмо за някоя легация! Какъв дипломат би станал от вас! Нищо. Има време!

Д. И. К е р е к о в с к и — На село.

Добър ден, добър ден, господин Керековски! Сътрудници, читатели, почитатели — всички бяха в тревога ето няколко месеци вече! Какво стана Керековски? Защо млечи знаменитият лирик? Какво ли е сполетяло напудрената муза на най-талантливия българановец? Хиляди въпроси, стотици писма. И ето раздавачът се задава ухилен: «Ще черпите, нося писмото от Керековски. Веднага бакшиши!». . . С треперящи ръце отворихме писмото. И тутакси изпратихме да се реди знаменитото ви стихотворение памфлет против Ив. Минчев — Маргазата. Но:

Иван Минчев — Маргазата
квяка, лае — реч държи
и у Цанкови в мазата
силно, люто той ръмжи.

Иван Минчев, що е тука,
заслужава го и той;
като куче да се хука
и отгоре малко бой. . .

Иксвокерек И. Д.

Нека му е така! Като го прочете — отиде си млад и зелен. Ще помни този Ив. Минчев — Маргазата, дето у Цанкови в мазата силно, люто той ръмжи. Само че пази си и ти писателските ребра, за да не би «Българан» скоропостижно да се лиши от най-неуморимия си и високоталантлив сътрудник. Чакаме друго.

НАЙ-СКРОМНИЯТ

Седят неколцина млади поети, художници и артисти. Редом с тях и госпожици. Пушат и разговарят:

— На последната ми изложба идва един бивш мой професор. Обикаля залата, гледа картините и изведнъж се хвърля на шията ми: «Ти си гений — казва ми той пред всички, — твоята четка е достигнала това, което никой от чуждите стари майстори не е достигнал!»

— А пък аз — почва друг рошоглавец — чета последните си лирически стихове на група братя по перо. И какво мислиш? Стискат ми ръцете, прегръщат ме, целуват ме, а очите им пълни със сълзи. Не бях виждал възрастни хора да плачат тъй искрено. Един взе стиховете ми, прочете ги и печално поклати глава: «Ех, братко, 10 години пиша стихове и аз, но всичките си бих дал за едно само твое стихотворение!»

— Помня, преди година Качалов гледал и казал: «Този млад човек е единственият артист в България, артист, истински артист!»

— Аз пък — почва друг и завършва пак с похвали за себе си.

След него друг разправя един анекдот и също така подчертава своите дарби. Всички са талантиливи, необикновени. Само един млад, сериозен на вид господин седи в ъгъла, слуша презрително и мълчи.

— Защо вий, г-не, не разправите някой анекдот за себе си? — подкани го една светлоока госпожица.

Тогава скромният господин се изкашля тържествено, едвам се усмихна и важно заяви:

— Защо да говоря за себе си? Аз мисля, че трябва да мълча, защото гениалните хора не говорят за себе си.

ПРОЛЕТНА ВЕЧЕР

*До хер А. л. Добринов
и фройлайн Клара*

Тази вечер Народният театър дава «Смъртта на Дантона» за 17-и път с премиерни цени. Ще дочакам 101-то представление, когато цените може би ще бъдат обикновени, и ще ида. Жадувам естетично зрелище. Епидермисът на душата ми вече тъй загрубя от ветровете на живота, че чувствавам вопиюща нужда от красота, любов. . . и пари. Ах, ако в мене беше влюбена Мара Балчева — царицата на метилите! Красотата — красота, любовта — любов и зестра един чек с толкова левове, колкото метили има в дробовите на цялото българско двуного стадо. Но вместе Мара по «Цар Освободител» ще ме срещне моята стара пловдивска позната. Тя ще бъде с нов тоалет върху извехтялата си младост и ще заговори за трена:

— Помните ли?

И аз ще си спомня вагона, ще си спомня гара Новоселци, нея и разговора ни:

— Собствено, госпожице, вие откъде сте родом?

— Аз ли? Аз собственоръчно съм родом от Пловдивско, но живея в София. . .

Ах, тези стари моми! Единственото добро, което може да им се направи, е да се гилотинират, като станат на 30 години и един ден.

Но по «Цар Освободител» има не само прокълнати Еввини дъщери. О, тази вечер полумракът е премрежен от зелените лъчи на две бръшлянени очи и напоени с аромата на съдржани, но топли като пролетно слънце усмивки. Ех, Добринов, сърцето ми заеква от изблик на любов. Ти поне знаеш какво значи заекване. Уви!

Над нас любовта бе усмивката бледа
на падаща мъртва звезда
и черният мрак отпразнува победа
над нейната свята следа. . .

А сега тя минава като пролетна слънчева усмивка край Военния клуб, учтиво поздравява поручика, при-

тежаващ в лицето си великите потвърждения на Дарвиновата теория, и се заглежда в белите хиацинти на цветарския магазин. А когато се обръща и ни поздравява, нейното «добър вечер» сякаш е напоено с аромата на големите бели и розови хиацинти. Ех, тези хиацинти!

Ех, тези чудно бели хиацинти
в разкошни пъстри вази!
От тях сърцето ми се пак развинти
и бликна обич на талази.

Ако бюрото по мерките и теглилките не беше конфискувало за маломерност сп. «Везни», то аз бих продължил песента си за белите хиацинти и бих я изпратил на Гео Милев. Но сега аз съм принуден да продължа пътя си и да мина край свещената сграда на Народното събрание, дирижирано от г-на Стамболийски. Същият този г-н Стамболийски, който в изблик на откровение беше казал в една статия в «Землед. знаме»:

— Хаосът в главата докарва хаос в делата.

О, ако този велик афоризъм стоеше над входа на парламента вместо комичния вече надпис «Съединението прави силата». . . И ето аз вървя по вечния ляв тротоар и се вслушвам в разговорите.

— Ах, страшно глупав и прост е нашият директор. Забрани ни да ходим по «Цар Освободител»! — оплакват се две ученички с по едно бяло шнурче на баретките.

— Това е беззаконие! — възмущава се един студент, недовъзмутил се в неделя от понесените бастони при манифестацията.

— Аз бях голям враг на кучетата и котките, но това, което вчера видях, ме накара да повярвам в доблестта на кучетата. Четем няколко души афиша на «Победа» с изявленията за чековете. Четем и се усмихваме.

— И?

— И малко черно кученце подушва афиша и вдига крак. . .

Двамата господа се изгубват в навалищата, а от сладкарницата излизат две пълни дами, охранени сякаш за някакъв колбасо-деликатесен магазин.

— Преди обед имаше и манифестация на инвалидите. Повлекли се бабички, селянки, деца, старци, а на всичко туй и слепите.

— И слепите на манифестация?

— Да. Не можах да си свърша разходката от тях.

— Страшно глупав народ сме ние, българите! . . .

Левият тротоар на «Цар Освободител» е почти безлюден. «Балкан» отроня 9 тежки удара. Монотонният звън се спуска ниско, ниско над булеварда и като че ли се разтапя в теменужния полумрак. А цветарникът с хиацинти пилее ароматни вълни, сякаш аромата на нейните усмивки.

СТУДЕНТСКАТА МАНИФЕСТАЦИЯ

Мила родино,
ти си земен рай!
Твоята хубост, твойта прелест,
ах, те нямат край!
Нямат край. . .

— Чудни сте вие, българите. Хем разправяте, че вашата мила родина е земен рай, хем манифестирате недоволството си.

— Ти не гледай песента.

— Ами какво да гледам?

— Гледай студентите.

— Аз искам да наблегна, че би трябвало нещо друго да се пее, нещо, което да изразява недоволството на студентите. . . Но защо всъщност студентите протестират?

— За да изкажат своята солидарност с професорите. Нали професорите се дигнаха вкупом, когато бидоха увеличени таксите. И така протестираха, че нищо не се чу тогава.

— Е, ами министър Омарчевски? Нали той посегна на автономията на университета?

— Посегна, защо да не посегне — нали е за народо-властието!

— Чакай, чакай! Там се сбиха.

Мила родино — бух!

Ти си земен рай — пляс!

— Какво правят тия ваши студенти там?

— Спорт.

— Нима това е спорт?!

— Да, български пролетен спорт.

— Гледай ти! Оня там го претрепват с бастони!

— Господа, не го бийте. Погрешка! Нека някоя студентка му превърже бузата. От медичките де, от медичките!

— Да се дигне на ръце битият и да му се поиска публично извинение.

— Уррра! Да се дигне!

— Да се дигнеeee!

— Господа, към «Св. Крал», към «Св. Крал».

— Ний ще победиме, всички дружно кат вървиме.

— Гледай ти! Пак се сбиха. Тюх, що бастони!

— Чакайте бе, госпожицата ударихте. Смачкайте я бе! Рилски мечки!

— Не е червено знамето бе! Защо го късате! Студентското знаме е туй.

— Доле знамето!

— Горе знамето!

— Да се дигне!

— Да се свали!

— Ох, ох! Удряйте бе! Недейте удря бе! Ох, ох! Счупихте ми главата бе!

. . . Мила Родино,

ти си земен рай!

Твоята хубост, твойта прелест,

ах, те нямат край!

КОНФЕРЕНЦИЯТА В ГЕНУА

Вчера редакционният съвет определи кореспондента, който ще информира читателите на «Българан» по всички въпроси, повдигнати край зелените маси в Генуа. Наистина, «Българан» не е получил още специална покана от увеселителния комитет при Обществото на народите, но ние не се съмняваме, че великият хуморист Лойд Джордж и миротворецът Поанкаре няма да пренебрегнат своите събратя. Нас не ни ласкае мисълта, че ще бъдем на една маса с тия световни величия, още повече че хумористична България ще бъде достатъчно добре представена от г-н президента. Журналистическият дълг, именно той, ни кара да не жалим средства, за да държим в течение по работите в Генуа нашите читатели. Ето защо издателството отпусна една доста почетна сума за българанската делегация, която ще се състои от един делегат с три частни секретарки и седем машинописки. Делегацията ще отпътува със специален спален вагон от царската спирка, за да подчертае своите републикански тежнения. Засега името на делегата ще държим в тайна, страхувайки се, че столицани ще поискат веднага да узнаят обвинителните материали, с които «Българан» ще се яви в конференцията. «Българан», който заедно с правителствената делегация смята съвършено да уплете Лойд Джорджа, г-н Факта, Поанкаре и всички други, уповавайки се на своята дипломатическа ловкост, ще представи три въпроса в Генуа, въпроси от крупна величина и всемирно значение:

1) Турлаков или Стамболийски? Кой е прав, кой е крив? ... С условие, че Лойд Джордж ще определи само това, без по-нататък да се бърка в домашните работи на България.

2) Какво мисли г. Поанкаре по нашия правопис и по университета?

3) Знаят ли добре италианците кой изгони едно време цар Фердинанда. Ако знаят, защо продължават да мълчат по този въпрос?

Това ще бъде на първия ден. Останалите 19 дни деле-

гацията ще апелира непрекъснато. На 20-ия ден тя ще подпише резолюцията на конференцията в Генуа, с която ще уговоря уреждането на една нова конференция, която ще има за цел подготвянето на една друга конференция. В последната конференция ще се разисква дали да свикат още 7—8 конференции и т.н. Редакцията на «Българан» е определила 3 милиона в неизвестна валута за своя делегат. Ако от тези 3 милиона останат неизразходвани 5—6 милиона, ще бъдат върнати с чекове.

СТРАСТЕН ДИАЛОГ

— Как не те е срам да ми се връщаш на велики четвъртък пиян! На велики четвъртък!

— Аз... такова бе, жено...

— Никакво такова! Напил си се като министър! Хората у черква, ти у кръчмата!

— Слушай сега! Недей вика! Преди всичко Исус Христос на сватбата в Кана Галилейска!

— На сватба е друго! Сега е велики четвъртък! Погледни на какво приличаш!

— Кой, аз ли! Аз на никого не приличам, но цар Навуходон. . . Наву. . . Навуходоносоррр. . . прилича на мене. А ти си Клеопатра! . . .

— Не дрънкай глупости, да не взема някой Навуходоносор и да ти дам две-три Клеопатри по гърба!

— Кой, ти ли? Знаеш ли какво каза Григорий: правителството утре, кой ще падне. . . Ух, плъзнах се. . . тю брей.

— Правителството не е чудно да падне, но ти недей пада така, че съвсем си се изцапал. . . Пак ще те чистя цял ден! Хайде влизай вътре!

— Не ща! И. . . точка!

— Влизай! Станахме за смях пред хората! Хайде, хайде влизай вътре!

— Не ща, ти казвам! Аз не съм Тодор Тодоров да влизам в двореца.

— Какъв дворец те е патил! Ела си дома! Виж, набрали се хора пред вратата и се смеят.

— Кой? Те ли? Дай револвера от чекмеджето! Дай тука да им залегна до чешмата.

— Стани, джанъм, недей ляга!

— Махни се, жено! Щом искат да ме усукват, ще ги науча аз. . . Взвод, право по целта! 600! Мери малко вляво! Огън. . . бий!

— Стига бе, Иване! Стига! Хайде, стани!

— Чакай! Дай ми сега бастона да ги атакувам на нож.

— Их, какъв си пък! Хайде, стига вече!

— Ти недей ми се бърка много! Аз съм? Знаеш ли кой съм аз?

— Аз знам, ама ти не знаеш!

— Стига! Точка! Разбираш! Аз. . . такова. . . точка, ти казвам!

— Добре, джанъм! Точка! Многоточие даже, ако искаш! Ела си сега в къщи.

— Марие, аз много те обичам! Искаш ли да ти изпея една песен?

— Искам, искам, ама вътре!

— Не! Тука! Под ясното небе! Под златните звезди!

— Какви ти звезди! Нали виждаш, че вали.

— Вали ли? Хайде пък да не вали! Женска му работа! Много може да познае кога вали. . . Има облаци. . . но пак грее слънце.

— Грее, грее! В един часа през нощта!

— Но, без. . . жени съвсем не може паг. Розите губят своя слънчев зрак! Киррро!

— Стига си викал бе! Разбираш ли! Станахме за резил.

— Любовта е страшно нещо, държи горещо, не дава сън!

— Какво пак се разпея сега! Как не те е срам бе, Иване! Почерни ми душата с това пусто пиянство! Кешки да не бях се раждала! Шест пъти у седмицата!

— Така е казал Исус Христос и сестра му дева Мария: шест дни пий, седмия почивай!

— Всяка вечер дигам те по стълбите, качвам те на кревата. . . до гуша ми дойде вече! Ще взема да се хвърля от прозореца. . .

— Хвърли се! И аз ще се хвърля. Къщата ще завещаем на Киро! Киррро! Завещаваме ти къщата.

— Ст. . . ст. . . Иване! Тихо! Някой влезнал в къщи! Някой ходи в приемната. Чуваши ли?

— Чувам. . . двама са.

— Недей влиза вътре! Може да са апашни!

— Какво, като са апашни! Дай бастона! Стой тука и не дишай. . . Или не! Върви тихо след мене! . . . Сега ще им дам да ме разберат! Гледай само някой да не избяга! . . . Стой, защо ме заключваш?

— Не те заключвам тебе. Заключвам да не избягат апашите!

- Добре тогава! Позволено е!
- Ха сега, легни си вече!
- Как да си легна! Аз ще ида на гости у Кирови!
- Не, джанъм, залегни на кревата да не те застрелят!
- Добре, добре тогава! Въвод. . . стой. . . лягай!
- Ух, най-сетне!

ПОСРЕЩАНЕТО НА ГОСПОДИН ГОСПОДИН СТЕФАН

(подслушки)

— Аз не мога да разбера отде накъде: господин господин Стефан. Не е толкова дебел, за да представлява двама Стефановци. . .

— Това «дубъл господин» си има значение. Все пак софийският митрополит се състои от двама господа — единият господин Стефан е този, който смирено пристъпя, а другият е господин Стефан, който в Женева ходел с цилиндър, смокинг и подстригана брадичка.

* * *

— На Шарения мост, синко, той благословил сираците от войната.

— Благословил ги, бабо, белки се размножат. Той, впрочем, и без туй твърде много помага за увеличаване числото на сираците и вдовиците.

* * *

— Е, как, госпожице, красив ли е Негово високопреосвещенство!

— Дааа, има нещо от походката на министър Омарчевски. . . Нещо фелдфебелско. Нали?

— Напротив, министър Омарчевски е повече тип на някакъв английски джентлемен, на някой възпитан кавалер от парижките салони, а господин господин господин Стефан. . .

— Моля ви се: само два пъти господин!

— Защо само два пъти? Мислите ли, че в близко бъдеще няма да прояви гастрономически добродетели поне колкото за тримата синодални старци!

* * *

— Едно не мога да разбера, колега: защо помощник-градоначалникът върви ведно с толкова стражари пред митрополит Стефана.

— За да подчертае пред народа, че светите слова на Негово високопреосвещенство ще трябва да се слушат с благоговение.

— Аз пък мисля, че причината е друга. Сега е тъкмо пред Великден. Христос още не е разпънат и градоначалството е взело мерки да не би той да изгони с камшик из храма всички свои заместници, та да предизвика скандал.

* * *

— Как живеят тия заместници Христови аз зная, приятелю. Бях през войната в един деликатесен магазин, където между всички ликьори, вина и коняци имаше и ром «Нигрита». Едно специално питие за чернокапци. Какво беше ги привлякло към него, не знам, но зная, че щом влезнеше някой чернокапец, продавачите веднага му съобщаваха:

— Имаме ром «Нигрита», отче!

Никой в това време не даваше за такава една бутилка 15 лв., но отчетата вероятно си казваха: «Отдайте кесаревото кесарю, а божие — богу» — и заплащаха по 45 лв. за 3 бутилки — редовна всекидневна порция. Имаше един по-скромен: той си купуваше 1/2 кг хубаво сухо грозде и само една бутилка ром.

— Дайте една бутилка от нечестивото! — казваше друг, усмихвайки се като при изповед на млада булка.

А един ден магазинът едва ли не биде дигнат на въздуха.

— Какво е това безобразие, да не запазите поне две-три бутилки! — крещяха няколко от тия приемници Христови.

— Какво да правя — оправдаваше се продавачът. — Дойдоха двама, от Синода ли бяха, от Митрополията ли. . .

— Колко има още от рома бе, момче!

— Е че още около 70 бутилки!

— Как?! Само 70? Ами че то не останало вече! Ангажираме го всичкият! . . . Да не продаваш вече. . .

Доведоха двама хамали и го вдигнаха всичкият.

* * *

— Аз да съм като митрополит Стефан, веднага бих направил някое чудо, щом има толкова народ да ме гледа.

— Хайде, холан! Чудесата не могат да са вързани в кърпа.

— Не могат ли? Ехе! Ти виждал ли си дух свети вързан в кърпа! На, в наше село той беше вързан ако не в кърпа, то в мрежа и само неделен ден хвърчеше из черквата.

— Как така?

— Тъй на! «Да пребудет дух свети над нами!» — запяваше дядо поп и хоп: из олтара изхвърква свети дух във вид на гълъб, хвърчи из черквата, кацва по иконите, а селяните се кръстят. Тези чудеса продължаваха около два месеца.

— И после?

— После бог вдигна благоволенieto си от нас. «Да пребудет дух свети над нами!» — почна веднъж дядо поп. Дух свети обаче не се яви. «Да пребудет дух свети над нами» — повтори отчето още веднъж по-силно. Дух свети пак не се яви! Дядо поп вече се разгневи: «Гига, Гига бре, да пребудет Дух свети над нами!»

— «Да пребудет отче, ама дух свети га изедоше отзарана мачките» — обади се Гига от олтара.

Подслушвал:
Й у д а Д о б р о д у ш н и

ПОЩА

Лорд Палмин — Троян. Получихме и двете писма от Петко Д. и от тебе. Не повярвахме, разбира се, че някакъв си автомобил може да смаже един храбър българановец особено когато е влюбен и в същото време е погълнал 3 кг и 726 грама сливовица. Та Цацев — Червеният рицар остана жив и здрав, въпреки че цял товарен влак мина отгоре му, въпреки че му печатахме и некролог! Влюбено-пиян човек — безсмъртие!... А колкото за хонорара — редакцията не се докача, но издателството е много сантиментално, та въздиша, когато му се заговори по този въпрос.

Херострат — Тук. Ако се не лъжем, дядо ви беше, дето запали храма, за да се прочуе. С глупостите си вие едва ли ще се прославите, но ако обичате, посегнете на живота си по някакъв си оригинален, ефектен начин. Славата ще ви целуне по портрета ви, който «Ново време» ще помести с обикновеното: «Грозното самоубийство.»

Светозар Брански — Пловдив.
Песен нежна, анемична
по проблемата парична,

Често, брате, мълком ида
със книжле в ръцете —
не очите ти да видя —
зная ги и двете.

А тъй никак си да може
втор аванс да взема,
че стегна ме вече, боже,
на глада ярема.

Успокой се, Светозаре, успокой се! Онзи ден блокът имаше митинг и правителството ще падне. Тогава една тлъста службица и дай, боже, апетит и здраве. Ако пък не падне правителството, пригответи една оранжева декла-

рация за софийската земеделска дружба и свършено е с «на глада ярема!»

Исак К. — София. Антисемит? Ние, българановците, антисемити?! Попитайте която щете Аврамова щерка, и тя ще ви докаже противното.

Х. У. З. — Варна. Не ни послужи. Неизвестно защо, но не послужи. Ако псевдонимът ви беше само с 2 неизвестни, лесно бихме решили защо не послужи.

Катя В. Катя ли? Катя с панталони, нали? Напразно ни уверявате, че сте ученичка. Никъде в стиховете ви не се виждат белите шнурчета; никъде не срещнахме «ах», «първа любов», «моята нежна душа» и пр., и пр.

Синьоро Пиетро — София. За четвърти път, точно за четвърти път, ни изпращате това ужасно стихотворение. Всеки път все този жълт плик с фирмата на една крупна банка и вътре вместо някой чек или банкнота от 1000 лв. намираме вечното ви стихотворение. Безсилни вече да търпим — печатаме един куплет от него.

КОНФЕРЕНЦИЯТА В ГЕНУА

Събрали се на конференция
дипломат до дипломата
и всеки е с претенция
да пукне ти главата...

Да, синьоро Петро, Ето нă, печатахме стихотворението ви. Надяваме се, че вече няма да го пращате. Пратите ли го още веднъж, ще се помъчим да ви повикаме някъде на конференция и без да сме дипломати, ще изиявим претенция «да пукнем ви главата».

ПЪРВОМАЙСКА ХРОНИКА

Министър Райко Даскалов е получил пак достоверни сведения, че комисията по репарациите е отсрочила всякакви плащания, докато българският народ и земеделският съюз държи в ръцете си управлението на велика и щастлива България.

От същия източник народняшките и демократически кандидати-министри са получили уверения, че правителството ще бъде свалено и властта до второ разпореждане отгоре се поверява в ръцете им.

Акционерните дружества и банки са решили да разпределят половината от капиталите си между сираците, вдовиците и инвалидите от двете войни.

Достоиният заместник на кмета Баталов — Ив. Длъгнеков, който съчетава в себе си бляскавата мъдрост на помощник-кмета Папазов, бабаитлъка на Занков и лисичето добродушие на Дечев, е решил веднага след назначаването на седмочленната комисия да произведе референдум сред софийските граждани. Ако се намерят само десет души, които да не го искат за кмет — бай Ив. Длъгнеков веднага щял да си подаде оставката.

Рано в зори на 1 май по ул. «Нишка», на «Ломска» и пред безплатните трапезарии в Ючбунар се очакват огромни тълпи от общоделци, които тази година ще манифестират в много по-стройни и дълги колонии. Българската телеграфна агенция е изпратила една екстрена телеграма до съседните столици: «Ако на 1 май почувствувате тръсове и грохот, не мислете, че в България изригва вулкан. Причините се крият в масовата манифестация на българските широки социалисти.»

Чичерин, «Борис». Чичерин е дал за седми път интервю на кореспондента на втория официоз «Победа». Освен адмирациите си към личността на българския президент Чичерин е дал уверения, че съветското правителство е възприело изцяло дипломатическите похвати на г-на Стамболийски, а освен това икономическата политика на земеделците им прави невероятно добро впечатление.

Генерал Врангел. Бурцев, Милюков, Кутепов, Петлюра и други видни руски патриоти и държавници са потеглили от Хамбург за Петроград, за да поемат управлението на Русия, тъй като навред са избухнали големи въстания. Работниците манифестирали и викали: «Доле съветите, да живее Врангел.»

Според една утрешна телеграма от Генуа работите на конференцията взели решителен обрат. Французкият делегат Барту произнесъл една двучасова реч, с която декларираше, че френското правителство е решило на всяка цена да повдигне въпроса за обезоръжението, за репарациите и пр. Чичерин е протестираше и заявил, че не се съгласява на никакво обезоръжаване.

СЛЕД ПЪРВИ МАЙ

НЕ ОТБИРАТ ОТ СОЦИАЛИЗЪМ И ТОВА СИ Е

Вестник *«Пряпорец»*, слагайки си още студени компреси на моравото чело, разправя за майската манифестация:

«Наистина, комунистическата манифестация беше числено по-внушителна, но правеше впечатление, че хората, участващи в нея, не отбират от социализъм.»

Не отбират от социализъм, не отбират, дядо *«Пряпорец»*. Събрали се от кол и въже и тръгнали ти в една манифестация, та гърлото да ти засъхне, ако вземеш да ги броиш гласно. А вземеш ли да ги смяташ наум — ум не ще остане да си идеш в къщи, току сбъркаш и хоп — в някоя аптека.

— Моля, дайте 15 000 валерианови капки!

— Как, 15 хиляди? — чуди се помощник-аптекарята.

— Ах... такава... 15, да 15 капки. А как мислите, госпожице, комунистите нали нямат 15 хиляди?...

На всичко туй отгоре понесли ти и 2 червени метли! «Това ви чака!» Моля ви се, що за естетика! Да ти изплашат и жената, и децата, и балдъзата! А сам ти цяла нощ да се завиваш презглава, да трепереш и на всеки 5 минути да се събуждаш сред кошмари и да крещиш:

— Чакайте бе, хора! Вие не отбирате от социализъм!

БРАТ БРАТА НЕ ХРАНИ, НО ТЕЖКО, КОЙТО ГО НЯМА

Вестник *«Слово»*, който си е поставил великата задача да докаже, че от празното може да се насипва в пустото, т. е. от професорските глави във вестникарските колонии, тлъстият този ежедневник разправя:

«Идва с *«Дружна песен* днес да екне» шествието на широките социалисти. Прави впечатление, че преобладават повечето интеллигентни и по-солидни хора, отколкото са хората на комунистите.»

Факт. Професорите, които според откровението на Ал. Балабанов рано опустявали, са констатирали една истина. «Хората» на общоделците са действително солидни. Също като руските «бежанци» в София. Солидни генерали,

солидни полковници, рядко някой майстор, а... редници, ах, може и без редници. Стига началствата да са солидни. Ненапразно *«Зора»* ги нарича интеллигентни мъже, не току-тъй *«Пряпорец»* ги хвали, че отбират от социализъм, не безцелно *«Мир»* се застъпва за тях така горещо. Роднински връзки. Брат брата не храни, тежко, който го няма.

СТАРА ЛЮБОВ

Славният вестник *«Народ»*, по-славен даже от онзи деншната общоделска манифестация, изпада в странно настрояние. Нещо го гнети, нещо го чопли, нещо му не дава покой. И тежка, скръбна въздишка се изтръгва от общоделските гърди:

«Преговорите за образуване тройното съглашение между народняци, демократи и радикали се развиват не без затруднение. Радикалите са поставени отново на изпитание. От разпределението на министерските постове радикалите не били доволни и предявили претенции за Министерството на вътрешните работи. Налице е прочее пак въпросът, коя от буржоазните групи да има полицията. Той може би и ще ги скара.»

Наистина, радикалите са на тежко изпитание. Вътрешното министерство! Каква съблазън! Но мъката на общоделците нима е по-лека от радикалската? Ех, това Вътрешно министерство, тая стара общоделска севда! Кой ли е избраникът? Коя ли от буржоазните партии ще има полицията? Този въпрос може да ги скара... И тогава, боже, поможи! Двама се карат — третият печели: Пастухов — министър на вътрешните работи. Че да видиш от 827 души ли ще бъде манифестацията! Само кандидат-приставите ще ти се наредят в една 2-хилядна манифестация!

ДОЛУ БОЛШЕВИЗМЪТ!

Добриянов пък, горкият Добриянов, нещастият Добриянов, клетият, изгубеният, съсипаният Добриянов... не може да си поеме дъх. Задавило го нещо тъкмо в гръкляна, сякаш червената метла заедно с табелата е пхната в устата му с благородната задача да поразчисти задръстения му от псувни гърло, и пъшка Връбчо:

«Първи май е празник на труда и на възраждането.

В тоя ден човек си дава сметка на труда и вижда, че единствената страна, която е пъкъл за работника, е болшевишка Русия! И ако е честен човек, той ще извика: «Долу болшевизмът!».

Така си е. Честен човек ли си, например колкото г-н Връбчо, ще се хванеш за косата и ще извикаш «Долу болшевизмът!», после ще надникнеш през прозореца и ще видиш, че манифестацията няма ни начало, ни край. Тогава изпиваш още една чаша студена вода, сваляш си яката да не ти е задушно и пак викаш: «Долу болшевизмът! След туй още веднъж «долу болшевизмът», «смърт на комунизма», четвърти път, пети път. . . докато челюстите ти се вдървят. След като се навикаш, колко ти сърце иска, обръщаш другата страна на «Мир» и четеш на срички: «Бло-кът, блокът. . . (Изтриваш насълзените си очи.) . . . блокът на партиите на реда: демократи, народняци, прогресисти, либерали. . . радикали и пр., и пр. е получил в Русе 3021 гласа, а само комунистите 3622.» Тогава събираш последните си сили, извикваш още веднъж: «Долу болшевизмът!»

ПРИРОДНО ЧУДО

Вестник «Зора» — «независимият» вестник «Зора» — научил нещо твърде важно: родило се конче с 8 крака.

«В село Татармахле, Варненско, преди няколко дни се родило мъжко конче с осем крака. Кончето било напълно здраво и свободно тичало подир майка си. Селяните полагали всички старания, за да запазят жив тоя рядък екземпляр.»

И ние имаме сведения за това чудо на природата, но въпросният екземпляр съвсем не е от чисто конско произхождение. Видни зоолози, лекари и вещи лица разправят: новороденото на пръв поглед приличало на кон. Действително, главата му е конска. Но забележителното е, че в устата му вместо нови, млади конски зъбчета, показали са се стари позеленели вълчи зъби. Очите му били бухалски а благоутробнието — свинско. Печалното е, че опашката още не му е напълно покарала. Предполага се, че ще бъде гущерска. Естествениците били твърде озадачени и не знаели как да наименуват този феноменален изрод. Докато учените мъже се чудят, народът казва:

— Това животно с конска глава, вълчи зъби, бухал-

ски очи, гущерска опашка и пр., пр. е новороденият буржоазен блок. Първите два чифта копитни крака са от прогресивно народняшко произхождение, третият чифт са морави, а четвъртият — радикалки. Гущерската опашка още не се е показала, но гинеколог-акушерът д-р Янко Сакъзов обещал, че опашката няма да липсва. . . Кончето наистина припка около старата буржоазна кобила, но колкото за желанието на селяните да запазят жив този рядък екземпляр — «Зора» е несварно осведомена. И селяни, и граждани, като изключим банкерите, владиците и почтените тлъстомехи генерали, които поради роднински връзки с него го гледат твърде нежно, всички други са дигнали сопи и лопати против това осемного същество. От Русе вече телеграфират, че то на 30 април било ребросано с 12 тежки суровици и крайдунавската трева му се виждала твърде горчива.

ТРУДЪТ

— Аз съм цар на живота!... И преди да се всели духовният живот в човека, аз живеях. И нямаше — и няма предели моето велико царство, което наричат битие.

Аз съм непобедимият цар и днес, и в миналото; властитеят съм аз.

И винаги моят стремеж беше — да побеждавам под моя скипър все нови царства.

Но днес седя аз, прикован на скалата — гледам живота в моите предобития.

И вслушвам се, и чувам глухия ропот на гнева и разплатата, които се надигат... И виждам ледените талози на житейския океан.

Разрастват се те в буря — в стихийни вълни, — заливат с огнен мъстителен пламък «железата», що ме обхващат! И борба на живот и смърт захваща в морето житейско за моя престол.

Седя аз на този престол и милиони роби се гърчат край мене, но не могат да ме освободят, за да им дам щастие — да им даря живот... .

Аз царувам по всички кътища на земята. И в океана на времената, в своите походи аз разтърсвах най-мощните владетели и техните царства!... .

Захвърлих аз и «бога» в своите крака!... И всички кумири, нему що служеха, запращах в лоното на забвения, защото няма власт, по-силна от моята! Няма по-необходима мощ от моята, с която отхраням света.

Само аз извърших всичко досега сторено!... Разрязах с огнения меч на мисълта безкрайните океани и съединих моите царства с хиляди кораби... .

Аз пробих хълмове и балкани със своите стрели и свързах равнини и долини с огнени колесници — с милиони тренове!... .

Аз освободих бога на светлината от ноктите на небесните молнии! Осветлих земята с хиляди потоци светлина и я кръстосах с милиарди жици, за да съобщавам волята си по цялата земя само в един миг... .

Аз отнех ангелските криле от божните плещи и ги при-

качих на обгорелите си мишци, за да летя над планини и морета по цялата земя... .

Аз прокопах земята до огнената ѝ среда — до сърцето чак — и рових неговия пламък на черни парчета и го разпратих по всички кътища на земята, за да стопля страдащите в студ.

С огнени колесници аз поря плещите на майката земя и създавам храната, необходима за моите синове... .

Аз подчиних всичко, което е мислимо да отстоява срещу ми! И майката природа, немощна и бледа, пъшка под моите смъртни удари... И моят син единствен, наречен живот, пред мене се прекланя.

...Но ето, след всичките мои борби и походи далечни яви се пред мене най-младата ми рожба и в ужас извика: «Властителю, Вседържателю, в опасност е твоето царство и твойт престол.»

И сепнат, видях аз, че съм прикован над скалата в безбрежния житейски океан, а край мене ехидно се кикоти и надсмива «Сатанаил» — капиталът.

И видях как в скръб се потопи целият живот!... Слънчевите лъчи бяха престанали да стоплят този живот и той посърна... .

Но аз, който съм водил толкова хилядолетни борби, трябва ли да бъда победен? Нима трябва да позволя на изчадия да ме умъртвят?... Не! Стократно «не» обхвана мисълта ми и на моя зов се притече най-младата ми щерка, която възнесе в отчаяние по целия свят.

И тя, моята най-скъпа рожба, бе пламеннобледна кат пролетна роза, напоена с любов и младост.

И когато тя — моята най-чиста и млада дъщеря премина през задръстения път на житието, носеща пламтящия факел на свободата, аз виждах как всичко старо ѝ се прекланяше и подчиняваше.

С десницата си тя разтърси света... И залюляха се хиляди палати и капиталът в тях... И пред смелия замах на дъщерята пролетарка се сгромолясаха долу в разрухата на мрака и смъртта.

А сред тряска и грохота и гърма останах аз единствен неподвижен!... Всред този страх и гняв, и буря само аз единствен можах да дам сили на мойта девойка — пролетарската класа, — сили и средства за нейния живот и този на нейното светло, сияйно бъдеще... Да! Само аз!... Аз!... Аз непобедимият... Аз — царят на живота!... Аз. Аз — трудът!...

КОЙ СПЕЧЕЛИ ИЗБОРИТЕ

Наистина, кой спечели в изборите? Въпросът е твърде важен и затова се разтяга из колоните на вестниците. Спечелиха ли комунистите? Те имат 9000 гласа, те имат увеличение с 1400. Спечелиха ли?

Не. Първо, блокът не признава успеха им, па и ние не го признаваме. Не го признаваме, защото имаме да взимаме още 7—8 хиляди гласа на пролетарии, на бездомни, безимотни софиянци, които трябва да се слеят в общия гръмовен хор на угнетените. И ще се слеят.

Ако не спечелиха избора комунистите, тогава комисията по репарациите, т.е. блокът, спечели ли? Спечели. Наистина, поопразниха се банкерските каси за подкупи, поопразниха се бъчви с вино и 45-градусова мастика, наистина, групираха се 4 партии, «най-силните демократични партии», наистина, те взеха всички вкупом 10 хиляди гласа — но все пак победата не е тяхна.

— 10 хиляди гласа за блока на реда и спокойствието.

Ред и спокойствие, господа! Още една такава победа, и мукавеният блок ще легне на гръб по подобие на общоделските си братя. Тогава блокът ще трябва да потърси още няколко акционери за фирмата си. На първо място героите от Моравско-зелените гарвани. На, «Независимост» ликува за победата и тихичко въздиша:

«Пред комунистическия успех, много по-голям, успехът на блока налага на самите блокари да се замислят за сериозността на задачата, за да бъдат сигурни господари на политическото бойно поле. Сега те не са такива.»

Да се позамислят. Да, те трябва да се позамислят, да се почешат по плешивото си теме и да отворят обятията си: «Елате, братя либерали, да засилим демокрацията.» Тогава вече блокът ще бъде господар на политическото бойно поле и вихрено ще лети по столичните улици, вихрено, както някой подплашен пес с газово тенеке на опашката.

Но добре, ако блокът не спечели, то вероятно бай Иван Длъгнеков е спечелил?

Да, и бай Иван има печалба. Той беше празничен през целия избор, той беше във фрак, закичен с цвете и оранжева бюлетинка, весел, жизнерад и... поизпотен. Но все пак не е той, който най-много спечели, защото от председател на тричленна комисия да не станеш поне училищен настоятел, не е много приятно. Изказано по кухненски, то значи: след като си ял пържени бърбери, да ти се падне паница постен, недоварен фасул, който често-често да те кара да поглеждаш към вратите на двореца.

Най-добрият председател за република не е ли подписал още указа?

— Тогава, навярно, общоделците спечелиха? — ще пита някой.

Да, те спечелиха двойно: с рядко достойнство те използваха печатаните веднъж снимки за Поволжието с молби за помощ като Чичиковска реклама — търговия с мъртви души. Затова пък втората им печалба, като последица от честите и хуманни техни дела, е колосална. Общоделците спечелиха най-много: останаха им бюлетини за още пет избори, ако дотогава техните бюлетини не бъдат купувани от музенте като изчезнали старини.

СЪН НАЯВЕ

(РОМАН)

Ако в романа ми има каквато и да е лъжа, ако той не е една истинска случка, нека героите ми ме опровергават. Нека Цвета обясни защо Лютер се е крил под кревата, нека младият ми герой обясни защо в понеделник отиде в 3½ часа на работа, нека. . . нека двамата ми възрастни герои признаят 120 хиляди ли бяха?

Но те ще мълчат. Да, те ще мълчат. Аз обаче почвам своя роман.

Глава I

Той погледна от улица «Раковска» и я видя на прозореца. Видя я и се изкачи у тях.

— Боже мой! — плесна ръце Цвета и изпусна учебника по обща история. — Ами ако баща ми не беше излезнал?

Петър (той не се казва Петър, но ние го преименуваме за разнообразие) се усмихна:

— Аз го срещнах преди 20 минути.

— Но всъщност ти защо идваш? Нали беше скъсал!

— Та всъщност аз пак съм скъсал подметките си.

— Глупости. Нали скъса с мене и ме нарече празно момиче.

— Да, но ти напоследък си понапълняла. А и пролетта, Цвета, е виновна. Пролетта. Кестените по булевардите са разцъфтели. Големите им бледорозови гроздове лъхат аромата на младостта. Те изглеждат като бели свещи по полюлеи от зелено стъкло — пролетта е запалила за тебе своите изумрудени полюлеи.

— Благодаря! . . . — Тогава Лютер се скрил в крепостта. . .

Цвета нервно оправи русите си коси и зачете в учебника за Лютера.

— Ако Лютер действително е бил протестантин, той тъкмо сега трябва да протестира за твоята жестокост. Да, Цвета. Аз така те обичам.

— Стига си се подигравал. Познавам те по очите и долната устна.

Цвета се разсърди и отиде да помечтае на прозореца. Отиде и се разтрепера:

— Боже мой, а сега?

В романите обикновено неочаквано се завръща измаменият съпруг. Но сега идваше бащата на Цеца с пакетче в ръка и редом с него бързаше някакъв млад господин. Понеже в тази стая на Цецини няма гардероб, героят ми, след като събори една ваза с люляк и перуника, скри се под кревата. Там беше малко неприятно, малко прашно, там бяха белите обувки на Цвета и един калъф от цигулка.

Глава II

— Тогава Лютер, тогава Лютер се скрил под кревата. . . — четеше Цвета и трепереше.

С тежки стъпки влезе баща й.

— Цецке, искаш ли да отидеш на кинематограф?

— Не, тате, имам много уроци.

— Тогава иди у другата стая.

Героят под кревата вероятно се уплаши. Той хвана една от белите обувки за всеки случай: защото бащата не беше празен човек като дъщеря си — имаше повече от 80 кг.

Но странно: бащата подаде стол на другия и седна на кревата.

— Ехе, 120 000, а? Как каза ти: пакетче с някаква хавлия, моля! А каснерът усмихна ли се?

— Не, но аз, като излезнах, се усмихнах. Всъщност, рушветът не е много страшна работа.

— Ссст. Може някой да подслушва.

— Тогава по-скоро.

— На кожи ли да смятаме?

— Да, най-напред биволските.

Бащата на Цвета разпечата пакета: имаше хилядолевки, стотици и петдесетолевки. Пъстри банкноти.

«Това значи да си висш чиновник» — въздъхна героят ми под кревата. Впрочем. . . той не посмя да въздъхне, само си помисли.

Двамата господа почнаха да си делят банкнотите. . .

— На на тебе една биволска кожа, на на мене. . .

— На тебе кожа, на мене кожа, на тебе кожа, на мене кожа.

Разделиха биволските кожи, т.е. хилядолевките.

— Сега овнешките.

— Да, овнешките.

— На тебе кожа, на мене-кожа, на мене кожа, на тебе кожа, на мене кожа.

Разделиха овнешките кожи. И когато привършваха дележа на десетолевките, двамата господа изтръпнаха: изпод-кревата се подаде една рошава глава, светнаха чифт черни очи и чу се молба:

— За бога, няма ли за мене поне една ярешка кожа?

Глава III

— Цвета, какво стана в глава трета?

САМОХВАЛОВ И ВРАНГЕЛ

— Ало! Ало! Ало! Кой там?

— Барон Врангел! Там?

— Безхвалов!

— Почему Безхвалов? Нали беше Самохвалов?

— Уви, Ваше високо благородие, не смея вече сам да се хваля.

— Какво се е случило?

— Откриха шпионската ни мрежа в Задунайската ни губерния.

— Как смеят да я откриват.

— И аз се чудя как смеят, но откриха я. Кажете, г-н барон, какво да правя сега?

— Ще искаш обезщетение от българското правителство.

— Как да мотивирам исканията си?

— Много просто: ти си направил услуга на българския народ. Снял си планове на казарми, осветление, водопроводи и пр., и пр. Разделил си София на секции, правил си статистики, поддържал си администрация — трябва да ти се плати. Това са разходи.

— Едва ли ще платят, Ваше благородие. Право да си кажа, мене ми се струва, че трябва да ни предадат на съд.

— С удоволствие. Само поискай да ви предадат на държавен съд. От това ползата е двойна: хем няма да те осъдят, хем ще ни признаят за държава.

— Оставете шегите, Ваше благородие. Положението е малко спукано. Ще пострадаме навярно.

— Но ти имаш един последен коз, който ще те спаси.

— Комисията, блокът. . . ?

— Не, не, името ти!

— Името ми?

— Да! За щастие, ти се казваш Самохвалов. Стамболийски обича самохвалците и ще нареди оправданието на всички ви.

— Без никакви компенсации?

— Уви, с компенсации. Твоето име той сигурно ще конфискува за себе си.

МУЗИКАЛНИ

Кларнетът на барон Врангел ще бъде даден на поправка, за да не взима толкова високи и фалшиви ноти. В музикалните среди се говори, че този кларнет е безвъзвратно спукан и ще бъде изхвърлен от европейския оркестър.

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ

Вчера се получиха в редакцията ни около 20 телеграфически молби от разни европейски, американски, африкански и пр., и пр. държави, с които искат да ходатайствувате пред г-н президента, след като уреди най-мъдро и бързо споровете между Барту и Чичерин, да не забрави и другите висящи световни въпроси.

ГЮРУЛТАДЖИЙСКИ

Конгресът на Българския земеделски съюз се открива на 28 т. м. в София. Конфискувани са всички тъпани и гайди из страната за придаване по-тържествен вид на конгреса.

ДЪРЖАВНИ

Вчера се състояха конските надбягвания. Метеорологическата станция не издаде бюлетин, защото предварително се знаеше, че ще вали.

НЕЗНАЧИТЕЛНИ И БЕЗПОЛЕЗНИ

Държавният съд има и днес заседание.

НЕВЕРОЯТНИ

Старците от Синода са отправили един апел между миряните, с който, след като се посочват добрите страни на вегетарианството, поканват народа към възприемането му.

За да дадат пример на паството си, синодалните старци се отказали да ядат печени агнета.

ТЕАТРАЛНИ

В деня на изкуството летящи отряди от артисти обикаляха ресторантите. Пожаров предложи, но не се приело да има и водолазни команди, които да се спускат из зимниците.

ОЧАКВАТЕЛНИ

Приятно ни е да съобщим, че г-н Иван Длъгнеков е в отлично здраве.

БЕЗЕФЕКТНИ

Министерството на просветата е изработило програма за отпразнуването на «Св. св. Кирил и Методия». Прави впечатление, че тази година в програмата не е предвидено хвърляне на бомби.

ФЛОРЕНТИЙСКА НОЩ И САЛОМЕ

I

— Как е хубава княгиня Саломе тази вечер! Как е хубава княгиня Саломе!

Аз не съм сириец, но все пак съм с гореща кръв! Роден съм там — на юг, край бреговете на Бялото море! Разбраш ли ти това, Саломе? Не. А за да разбереш — дошла си на «Флорентийска нощ» и «Саломе»! От Уайлда, разбира се! Този Уайлд, който казва: «Обичам мъже с бъдеще и жени с минало.» А моето бъдеще, Саломе, е в твоето минало. Обичам твоето минало, Саломе, което сега е на 29 години. Не, впрочем ти си по-млада тази вечер! Ти си по-млада на електрическо осветление.

Колко хубаво е напудрена княгиня Саломе тази вечер! Колко хубаво! Тя седи три реда пред мене и се обръща често да гледа някаква дама, която, за щастие, седи зад мене. За щастие, разбира се, защото е стара. . . Саломе от партера, завесата се вдига!

Снежина във флорентийска нощ. Да, трябва да се признае, че Снежина има пълно право да се влюби в принца. Тя е още твърде млада. . . на вид, да не кажа — на сцената. Флорентийският принц дава 40 000 лв. А откъде ще вземе толкова пари Стаматов? Поне един бенефис да беше го споходил. Принцът обаче все пак прави жестове: той би дал 100 хиляди! Но измаменият съпруг се връща. Ех, тези скучни съпрузи, които винаги не навреме се връщат! Гвиди Барди е малко смутен.

— Хубаво играе този Стаматов — говори един пълничък мъж.

— Да, много е хубав Стаматов — допълня сухата жена на пълния мъж.

След словесния дуел принцът и Симоне сядат на почерпушка. Чудни работи стават на сцената. Симоне, сиреч Вл. Николов, взима една чаша вино и я плисва на пода. Запомнете! Вл. Николов плисва цяла чаша вино не в гърлото си, а на пода. Тъй иска авторът на трагедията. За тази жестокост Влаго си отмъщава не на Уайлда, а на

героя му. Нещастният принц! Симоне го гони най-първо с шпагата.

Не е хубаво един търговец да гони принцове с шпага. Принцовете винаги носят мантии, под които се крият четвероноги. Затова, когато аз напиша моята трагедия «Софийска нощ» за владетеля на София, мойт принц ще бъде гонен със сопи. И мойт принц няма да бъде нито Ив. Дългачков, нито Кокон Харизанов, нито д-р Папазов. . .

Но Влаго Николов се хваща за ножа. Хваща се и Стаматов.

— Убий го — моли се Снежина на Стаматов.

Но подвига извършва не Стаматов, а Николов. Един принц по-малко на земята.

И. . . факт. Една жена обиква омразния си съпруг.

— Защо Бианка обиква Симоне?

— Защо Снежина приласкава Вл. Николов? . . . Защото той извърши най-великия подвиг в живота си: Влаго разля една чаша вино на пода! . . . Саломе от партера, завесата пада!

II

Как е хубава княгиня Саломе тази нощ! . . . Тя седи три реда пред мене. Големите ѝ зелени очи са малко уморени. Като бръшляна в двора им. Прическата е все тъй небрежна. Златната гривна на лявата ѝ ръка е малко потъмняла. Но в очите си Саломе е същата. Тези големи тъмнозелени очи, изпъстрени с черни точки!

— Програма ли искате? Заповядайте. Ще видите Оскар Уайлд и Дим. Бадев. Впрочем, историята на Саломе вие я знаете, нали! Само че тогава сестричето на Саломе ми донесе собствения ми портрет с избодени очи. Страшно забавна е женската жестокост. Ех, ти, Саломе от партера, кой казва, че си стара мома и въобще мома? Но да гледаме Саломе на сцената.

Да, Юрий Яковлев се е постарал за постановката. Само че онзи палач заслужава да бъде предаден на друг палач за назидание. Но сириецът е влюбен. И аз съм влюбен, но не съм сириец.

— Аз искам да видя Йоана! Йоана! — моли и заплашва Саломе.

Нали е княгиня — молбата ѝ бива изпълнена. Излиза Кирков. Защо е толкова подплашен Кирков — не зная.

Гласът му обаче съвсем не е пророчески. Стакъв глас би се командвало рота в разсипан строй.

Малдият сириец изважда късия си меч и иска да се самоубие. И понеже мечът не е достатъчен, той се простира така решително, че дъските изпращаят по пода. Той е мъртъв. Да се плюснеш така героически на пода е подвиг. Но Саломе нито поглежда сириеца с разбития череп.

— Аз ще целуна твоята уста, Йоане!

Макар и пророк, Йоан бърка репликите си и се скрива в черната.

Излизат Ирод и Иродиада: Коста Стоянов и Султана Николова.

Султана говори гениално зле. Затова пък Саломе танцува великолепно. Ирод е трогнат:

— Искай, каквото искаш, княгиньо Саломе!

Ламбрева се колебае.

— Искай главата на Султана Николова, княгиньо Саломе. Сега е случаят да се отърват от нея и театърът, и публиката!

Но Саломе иска главата на Йоана. Бедният симпатичен Кирков! Него го обезглавяват, защото не си знаеше ролята. Саломе целува мъртвите устни. Ако Йоан беше влюбен, такава награда би била достатъчно изкупление за смъртта. Но влюбеният е Ирод и той заповядва да убият Саломе. Двама войници пробождат Ламбрева с дръжките на ножовете си. . . Саломе е мъртва. Мъртъв е и Йоан. Публиката ръкопляска и те и двамата се явяват живи. Разбирам: според библейската легенда на Йоана израства нова глава и той смело може да се кланя с нея на публиката. Но мъртвата сценична Саломе защо е жива? . . . Защо ли?

Саломе, Саломе от партера, защото жената всъщност никога не умира, докато е млада и хубава.

ЛИГИТЕ

(ГАСТРОНОМИЧЕСКИ ФЕЙЛЕТОН)

Достатъчно характерна е самата дума за всичко, което се крие зад нея, но все пак най-забележителните лиги са три: лигата на охлюва, лигата на боата и лигата на побесняващия овчарски пес.

А грамадното златолуспесто чудовище, което е опасало с обръча на змийската си снага цялата наша планета, хищното това влечуго, изпуска и трите лиги. Като охлюва то движи върху лигав път тромавото си вече тяло, като тропическа змия облива с лига плячката си, за да може да я погълне цяла, като бесен пазител на «реда» в господарската къща то върти размътените си очи.

Лиги! Кървавата пяна, заливаща земята, винаги е била признак на раздразнени апетити. Колко много лиги за морско надмощие, колко много лиги за сухопътно все-силие, колко апетити за житоносни полета, за кипящи пристанища, за петролни извори, за мини, кариери, за всичко, върху което спират студените зеленикави очи на златното чудовище.

Пожарът на световното безумие се роди от отровата на тези хищнически лиги. Страданието на милиони люде, стиснати в сигурните прегръдки на ужаса и войната, разрухата на цветущи градища и села, разораните полета, разкъсаните трупове — не ще да спре апетитните лиги на златолуспения змей. Той широко разтваря хищническата си уста, очите алчно горят, устните заливат грамадната си плячка с лиги!

Лига на народите, лига на милосърдието, лига за хуманност и защита на човешките права! Колко благородни названия и колко престъпни намерения. Лицемерието на алчника може да се мери само с престъпността му. Тези две думи: лицемерието и престъплението, ще се кръстосат като паметник над гроба на златното чудовище. Сега утробата му е препълнена с трупове и кърви. То лежи още живо, тежко диша и стиска земята в смъртните си прегръдки. Пръски от огромните му лиги се леят и по нашата окървавена страна: военни лиги, хуманни лиги, народосговорци

лиги. И всичко за спасението и доброто на отечеството. . . Никога капиталът не е иронизирал така нескрито и неумело, никога гаврите с «доброто на отечеството» не са били тъй цинични. Горкото «отечество»! Нещастното изгубено отечество, обесено на мазното въже на спекулацията и грабежите, погребано под железните каси на свои «спасители» и чужди покровители. Оглозганият труп все пак има още меса, за да възбужда апетитите, за да предизвиква лигите, сговорите, блоковете. Добрите, благородните отечествоспасители! Както те мислят за отечеството, тъй и «отечеството» ги прегръща и целува с умиление на конгреса им в «Славянска беседа».

— Заповядайте 10 хиляди лева от отечеството.

— Моля, как казахте? От отечеството ли? От кой град е туй отечество?

— От Ловеч, фабриканта Коста Донеv!

— Ура! Браво! Да живее отечеството от град Ловеч, благородният, щедрният фабрикант г-н Донеv.

— Вън комунистите делегати! Да живее отечеството!

— Да живеят доблестните запасни офицери, единичката опора на реда, спокойствието и свободата! — отговаря «отечеството» през дебелия мазни устни на «Мир» и «Пряпорец». . .

Нещастно запасно офицерство в съюза! То ще продължава да бъде част от лигите, с които златното чудовище на капитала улеснява поглъщането на жертвите си. То ще има тази благородна задача, докато презрените офицери безотечественици ведно с целия изтерзан, окървавен народ издигнат тежка, неумолима ръка, за да я спуснат смъртно над грамадната лигава глава на златното чудовище.

ПРИПИЧА СЕ НА СЯНКА...

Думата е за господина Марко Турлаков. Става, що става, но в камарата даже е задушно. Седи си праведният финансист на министерското кресло, почесва премудрото си теме и все му е нещо горещо. Навярно ще вали. Министър Турлаков чувства как мирише на дъжд. Дявол да го вземе! Ако слезе от автомобила, доста ще се поизмокри.

— Господа народни представители, постъпила е интерпелация—мънка под носа си председателствующият Народното събрание Георги Марков.

Опозицията ококорва очи: Интерпелация? Каква интерпелация?

— Интерпелация бе, господа, обикновена интерпелация.

— Да се прочете! Да се прочете!

— Какво да ви я чета бе, господа народни представители! Не е интересна. Много прозаична работа!

— От кого е, джанъм!

— От Драгнев, от Драгнев. Домашна работа.

— Домашна, не домашна, да се прочете.

— Който иска да я чете, нека дойде да си я прочете.

Няколко депутати отиват при господина Георги Марков.

— Как, шаран ли е, или сом?

— Кит! Кит! Грамаден кит! Пак бай Марко Турлаков го глътнал.

— Ааа? Що? Каква е тая работа.

— Интерпелация от Драгнев относно нарасналото състояние на Турлаков. Купил бил лозе, умирисан бил на спирт, имало банкнотна афера. . .

— Брей, тоя Стаболийски почна с гаубици. Тежко му на Марко! Марко, Марко, иди си вече.

Но Марко и без туй го няма вече в камарата. Лежи той дома си на миндера, чеше премудрото си теме, припича се на сянка и разсъждава:

— Този славовишки син почва вече хептен през просото. Трябва да му окача на гърдите някой чек. Стига съм мълчал. Само в този случай мълчанието не е злато.

ГОВОРЯЩО КУЧЕ

«Меродавният» софийски ежепонеделнишки вестник «Политика» съобщава един куриоз: едно куче почнало да говори. Работата била такава.

«Според парижките вестници някой си г-н Бертран, живущ в предградието «Св. Антуан» в Париж, добил извънредно интересен резултат от дресировката на кучета. Неговото куче Папилон се научило да говори. Кученцето твърде изразително и отчетливо произнася «папа», «мама» и няколко други прости думи.»

Ех, и това било интересен резултат! Едно кученце почнало да вика след дълга дресировка «папа», «мама» и пр. Ние познаваме едно друго четвероного от същия вид, което след кратка дресировка от господата Т. Тодоров, Андреа Ляпчев и др. грижливи и великодушни господари не само произнася отделни думи, но цели речи държи в Народното събрание, конкурирайки всички овчарски песове. На края то извиква трикратно «Долу комунистите!», свива опашката си и бяга зад гърба на Т. Тодоров. На другия ден вестник «Мир» пише: «Вчера талантливият социалдемократически трибун г. Кр. Пастухов, държейки една изобличителна за комунистите реч, биде подгонен от тях и грозно бит.» Такива говорящи кучета има по нас, но ние не отиваме много-много да се хвалим като французите! Виж, че някой ни го откраднал!

ЗА РАЗБОЙНИЦИТЕ

Имах друга тема. Смятах да опиша конгреса на земледелците в един роман с 30 глави, но в цялото оранжево съоръжение не намерих нито една глава и романът ми пропадна.

И ето, залавям се за разбойниците. Нямам намерение да говоря за официалните легални разбойници, които срещаме на всяка стъпка в градища и села, с типичните им благоутробия, бомбета и златни верижки на часовниците. Тези тлъстомехи разбойници са твърде банални. Още Исус I е имал нещастната мисъл да ги гони из двора на храма, без да вземе мерки за съдружниците им в олтара. И за отмъщение разбойниците го разпънаха между двама разбойници. Точно тъй, както големи, знаменити разбойници с фракове и с автомобили днес осъждат дребните свои братя.

Думата ми е за ония разбойници, които са се настанили на курорт по балканите, дефилетата и шосетата. Ни орат, ни копаят, а жънат. Скитат се на воля, ядат печени агнета, редовно събират от пътниците своето «пътно право», а потрябват ли им развлечения, насочват карабини и револвери, и бомби и командват на обраните:

— Ха сега, приятели, вземете по-хубави пози, за да ви фотографираме. За спомен, знаете. Мирно! Оня — главата поизправена! Прибери си краката! Този там да не мърда. Едно, две, три, четири, пет! Готово. Приятен път!

Един «независим» ежедневник предава още по-интересен епизод в специалния си вече разбойнически отдел. В Горна Джумая посред бял ден разбойници влезли в лесничейството, ограбили каквото намерили, и *пленили стражата*. Каква е била тая стража, дето посред бял ден може да се пленява — не знам, па и не искаме да знаем. Но интересува ни какво ще правят разбойниците с една такава некадърна стража. Да искат откуп за нея е твърде глупаво. Времето е пари, казва една английска пословица, която вероятно разбойниците знаят. Тъй че не биха си губили времето в преговори. Те лесно биха могли да си

«слезнат пак в града» и да си вземат какъвто искат откуп. Намеренията им, наистина, са твърде загадъчни. Не е чудно разбойниците да назначават стражарите за свои ординарци и кашавари и като ги посветят в рицарството, да ги произведат в действующие разбойници. Не е чудно пленниците да бъдат определени и за някои по-други цели: да ги пратят като делегация във Вътрешното министерство за преговори относно размяната на разбойниците в затворите и пленените стражари. Също не е чудно, че министерството ще бъде принудено да сключи мир с разбойниците и да им признае поне една ирландска автономия. Всички тия предположения за участието на пленените са наистина възможни, но има други възможности, много по-интересни. Както върви вече разбойническото дело, никой не може да ни гарантира, че някоя специална команда от разбойници няма да реши вече да превземе София, където в един «малък конгрес» да провъзгласи едно царство на нелегалните разбойници за разлика от съществуващото днешно царство на легалните разбойници. Тогава не е чудно, че тия разбойници могат да отидат до там в обирите си, че да посегнат на Министерския съвет и да го пленят, като министрите му употребят за някои свои пропагандаторски разбойнически цели. Даже може да откраднат най-скъпото, което засега има България: комисията по репарациите. Тежко ни тогава!

«РУСКИТЕ» ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

«М и р» прочел в сръбския в. «П о л и т и к а», а всеки, който обича, може да прочете в. «М и р».

«Американският министър на външните работи съобщил на руския пълномощен м-р във Вашингтон, че от 1. VII. на него ще се гледа като на частно лице. Това не значи, разбира се, че Америка кокетира с болшевиците. И наистина, смешно е да се гледа на един такъв дипломат, който не представлява никого освен себе си.»

Как, как? Как каза сръбският в. «Политика»? Дипломат, който не представлявал никой ли? Моля, моля! Я попитайте г-н Мих. Маджаров, господа Т. Тодоров, Петко Стоянов, д-р Данев, Коста Илиев и пр., и пр. Питайте нещо за господина полковника Петряев — «руски» пълномощен м-р в София. Не прави добре сръбският събрат на «Мир». На още какво пише той:

«И ние в Белград имаме руски представител, когото не само признаваме, но и издържаме. Тъй като той не се сеща, наш приятелски дълг е да го подсетим. Освен това нашето правителство не трябва да поддържа дипломатически отношения с Русия чрез разни бежанци. Ние ще останем пак приятели на бившите руски представители, ще ценим техните заслуги към нашата земя, ще ги подкрепяме като частни лица, но не ще гледаме на тях като на официални представители.»

Отлично, господа, отлично! Обичайте си ги, покланяйте им се, хранете ги, турете ги по витрините, из музеите, позволете им да хвърчат като детски балончета, но като руски представители, и да искате вече, не можете ги държа.

ГОСПОД ХОДИ ПО ЗЕМЯТА

«Царят към обед направи пеша разходка по «Цар Освободител».

Ех, какъв случай, дявол да го вземе! Царят пеша по «Цар Освободител». Лошото е, че рапортърът на «Пряпорец» късно съобщил в редакцията. Иначе свикал би се веднага висшият партийен съвет на демократическата партия и една задъхана депутация тръгва по булеварда. Дългокракият Малинов е най-напред. С незакопчана жилетка подир него търчи Андрей Ляпчев, бърше си изпотената шия и пухти:

— Александре, чакай, аз ще му кажа.

— Не, не, аз ще го заговоря. Моят глас е по-мелодичен.

Настигат го до Военния клуб. Малинов проточва шията си.

— Добро утро, Ваше величество. Целувам августейшите ви стъпки.

Царят си ходи полекичка.

— Ляпчев бе, що не отговаря? Да не му са натъпкани ушите с оранжев памук?

— Чакай аз да му заговоря. Аз имам по-благороден вид.

— Какво хубаво време, Ваше величество! Но над милото ни отечество надвисват тежки облаци, които само скорострелната артилерия на демокрацията може да пръсне. . . Нали, Ваше величество, нали?

Тук царят вече се обръща, стисва им ръцете и. . . новият кабинет готов:

Ех, пустият му рапортър, как не можал да събщи порано!

ПРОВИНЦИАЛНИ ГИМНАЗИСТКИ В СТОЛИЦАТА

По левия, именно по левия тротоар на «Цар Освободител» има нови гостенки. На групички, по една-две дузини или на цели паралелки — разхождат се, зяпат и въздишат провинциалните амурови поклоннички.

Ето пред нас една пъстра група: три със сандали, две без сандали, две със сандали, три без сандали, мили, малко дебелички физиономийки, но очите, ах, очите, едни и същи с очите на софийските ученички. Топли, мили, сърдечни. Сякаш очите на гимназистките се изписват в колетъ направо от седмото небе. Ето една, която се усмихва така ласкаво, така сърдечно и топло:

Тя гледа тъй нежно и ласкаво,

в очите ѝ лее южният зной.

Тъй топло щом гледа, приятелю мой,

тя сингур е татък от Хасково.

— А тази с бялата блузка? Виж как дяволито лови всеки поглед, виж как ловко лови всяка усмивка.

— Ах, тя ли, тя?

Тя, господа,

ни по-малко, ни повече —

от Ловеч е.

— Е да, има нещо ловджийско в нея. Матвей, Матвей, а тази там на предний план?

— Оназ ли там на предний план?

Навярно тя е от Троян.

Виж краката ѝ, те напомнят Троянската война, сиреч краката на Одисеевия дървен кон.

ПОЛИЦИЯ, СЛЕДСТВИЕ И ПР.

Тази вечер е твърде скучно, дявол да го вземе. Ето вече 24 часа, цели 24 часа минават, без да е извършено някакво по-забележително убийство. Вървиш и си мислиш, ето сега ще срещна някой стражар, който героически бяга. Но нищо подобно. Спираш пред афиша на «Победа» и търсиш дали анархистите не са изпратили писмо чий е редът. Защото, знаете, имало, тъй да се каже, репертоар за седмичните криминални забави. Определено: понеделник — трогателно убийство при затвора, вторник — самонабил се с камшици в участъка затворник, сряда — кинематографичен филм «Моментално залавяне на убийците», четвъртък — неполитическо стреляне върху политическо лице, петък — обирът на селяни сред бял ден (*цирков номер*), събота — събота няма представление, убийците и апашите правят традиционната си баня, неделя — почивка. Този ден съгласно криминалния календар до 6 часа вечерта не се работи. . . Дааа! Търсиш в афишите нещо по-забележително — няма. Само вестник «Утро» съобщава, че полицията очаквала следствието да си каже думата по убийството на Чуклев.

Следователят пък набожно шепнел:

— Какво е направило следствието ли? Ама такова. . . чакаме да излезне новият брой на вестник «Анархист».

— Ами ако не излезне такъв брой?

— Ба, как щяло да не излезне. Ще излезне, разбира се!

— Но ако въобще не излезне никакъв брой?

— Ще почакаме. Година, две — как да е, се ще излезне. . . Аз твърдо вярвам, че ще излезне. Търпение! . . .

Търпение — спасение. Ще претърпиш. Ехеее! Като си спомниш за търпеливия праведни Йов. Ами тъй, разбира се. Нали атентаторите в Одеон, атентаторите на 24 май, убийците на Греков, на не знам кого си бидоха заловени! Всичко по реда си! Бог забавя, ала не забравя. Па най-сетне, ако полицията не успее да хване дирята, ако следствието не открие убийците, ако даже вестник «Анархист», който се печатал в балкана, не излезне, ако, казвам, всичко това не стане, тогава няма какво — ще се повика една врачка и. . .

— Невесто, аде да гледаш на карти кой е убиецът!

* * *

— Ти как мислиш? Защо е убит Чуклев?

— За облекчение жилищната криза, разбира се.

* * *

— Къде отива този жандармерийски взвод така тежко въоръжен, с натъкнати ножове?

— Отива да охранява трудоваците, които с възторг и ентусиазъм отбиват трудовата си повинност.

* * *

— А бе какво стана с блока?

— Какво може да стане?

— Гледам, блоковите лидери не проявяват живот.

— Къде ще проявяват — царят си е в Евксиноград.

* * *

— Това стомашно разстройство трябва да ти е от горещините:

— А, не! Четох вестник «Радикал»:

ИЗ ВЕСТНИК «ПОБЕДА»

РЕФОРМИ

Леката наемническа кавалерия на оранжевите народо-властници мадам «Победа» съобщава:

«Чистотата на метачите. Днес председателят на общината г-н Попов нареди, щото метачите, коларите и пожарникарите да се къпят безплатно един път в седмицата. В новия бюджет ще се предвиди кредит за двама бръснари, които ще бръснат безплатно метачите и коларите.»

Това се вика вече реформа. Чистота на метачите! Всяка седмица безплатно къпане, а пък съгласно новия бюджет двама бръснари пак безплатно ще бръснат метачите и коларите, хем 2 пъти седмично. Тука вече г-н Крум Попов е проявил напълно своя реформаторски дух. Хубаво прави той наистина. Метачите се нуждаят от баня на тялото си не по-малко, отколкото съвестта на оранжевите «общински избраници». А колкото за бръсненето — струва ни се, че и то е в реда на нещата. Но бръснарите едва ли са само двама. Колко гладни оранжеви «идеалисти» са се заели да бръснат раята. Хем добре ще я побръснат и оскубят. Разбира се, метачите, червените метачи няма да се покажат неблагодарни. През октомври, на изборната «оборка», те достойно ще се отблагодарят и на мъдрата реформаторска глава на г. Крум Попов, и на почтеното теляко-готварско благоутробие на бай Иван Длъгнеков, да му са дълги ръцете и господ да го поживи!

ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, СЕЩАЙ СЕ, СНАХО!

В едно от къшетата си същата тая грациозна «Победа» печата с тлъсти букви, тлъсти като кокала, който гризе, следното двувърхо антрефиле:

«За нападки срещу министрите чрез публични речи или чрез печата в Германия наказанието е затвор и глоба до 500 хиляди марки.»

Охо-хооо! Да ти е драго. Хем затвор, хем 500 000 марки. Ех, ако това двувърхо антрефиле постигне целта си: в едното си острие да изчовърка из главата на някой бъл-

гарски народовластник един законопроект в същия смисъл, а с другото да удари опозицията право в сърцето, ще гледаме тогава циркови панорами:

— Кой беше, кой беше този, дето сега държа реч против министрите?

— Аз... ама такова...

— Никакво такова! Дай 500 000 лева и ела на 2-годишен курорт в Централния затвор.

— Ами ти какво си писал нещо против правителството?

— Кой, аз ли? Нищо подобно.

— Ба, писал си, писал си. Ето тука, видиш ли, писал си против вестник «Победа» и Атанас Телефончето. Дай 500 хиляди лева.

...Още 500 хиляди лева, други 500 хил., пак 500 000 лв. ...

— Господин Турлаков, оправи ли се бюджетът?...

— Оправи се, оправи се и държавният бюджет, и бюджетът на «Победа».

ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ

Вестник «Мир» размърдал телесата си въпреки 30° целзиеви и закачил роклята на «Победа». «Победа» закрива с ръка деколтето си и крещи:

«Народняшкият орган «Мир» едва сега се сетил да публикува един стар дневник на покойния Ал. Димитров. Но желае ли в. «Мир» да публикуваме ония страници от тоя дневник, в който Димитров пише как шефът на народняците е прасал доверени лица да го молят да направи всичко възможно да го спаси от преследване по закона за народната катастрофа и много, много други работи?»

Няма нужда, няма нужда, «Победо». Виж пък, че «Мир» публикувал някое любовно оранжево писмо от времето на коалиционния кабинет за някои мънички услуги. Или пък Гешев или някой спасен от чл. 4 думбазин се провикне:

— Да кажа ли, а? Да кажа ли колко ми струва спасяването от чл. 4? ... Затуй, «Победо», не трябва да публикуваш тези страници, недей прави такива глупости. Брат брата на храни, тежко му, който го няма. Било що било!

ЖЕНИТБА

«23-годишна госпожица с добро материално положение, интелигентна, търси подходящ кавалер за встъпване в брак. Споразумение редакция «Победа», за г-ца Лили.»

Туйто! Хайде, дано да е честито. Ние въпреки скромните ни познания по политическата любов все пак можем да кажем: г-ца Лили не е някоя друга, а самата редакция, сиреч госпожица «Победа». Но едно нещо ни шокира: защо госпожица «Победа» иска да скъса сърдечните си връзки с оранжевия си изгорник. Нали той ще бъде на власт 20 години поне? Бива ли такава женска невярност. Ех, малко бил грубичък, та трябвало сега да се търси подходящ кавалер. Не е честно, моля! Не хващайте много вяра на «подходящия кавалер», т. е. блока. Вижте бръчките по лицето му, вижте как му треперят коленете. После, той е едно такова старче, знайте. Току пред сватбата попитало:

— Ами такова, моля: госпожица «Победа» госпожица ли е?

ХЛАДНО ПИСМО В ТОПЛИ ДНИ

До Ал. Добринов, Виена

Блажени едноименнико на най-великия и мощен българин, прости, дете обезпокоявам твоето благоразположение из мансардните селения на 7-етажните виенски сгради. Ти наистина, откак се почувствува внезапно облагодетелствуван от наследството на виенската си бездетна тъща, забрави своите грешни безпарични близки и окръжен от купища високовалутни австрийски крони, предаде се на мързел и тлъстеене като оранжев първенец. А през туй време в твоето отечество стават велики събития, изгряват нови звезди и корабът на отечествените ни интереси мощно пори мътните политически води. На кормилото седи пътешественикът из полосите, който толкоз много ледове разтроши, че сега преспокойно може да поднася всеки ден по една нова порция сладолед на репарационната комисия, чието гърло, за съжаление, никога няма да бъде разхладено. Евангелистът Марко Финансов проявява някои съвсем нехристиянски намерения към своя събрат, мъчейки се да го убеди, че е време да се освободи от кормилото, което му покри ръцете с мазоли, а името с чекове. Освен тези добре познати на тебе величия в пределите на България над яслите на демократическия клуб изгря нова звезда и безподобен осмокрак младенец ококори любознателните си очи. Думата е за господин господин Блок, както го нарича Трифон Кунев Ланчелото, барикадирал се напоследък в зимника на вестник «Победа», откъдето срещу скромно възнаграждение обстрелва с картечен огън дъсчените позиции на блока.

Та именно за този блок искам да ти кажа нещо. По него може да се каже само толкоз:

Едно нещо, за което нищо не може да се каже.

Не мисли, че блокът е толкова мистичен и неведом, та не може да се говори за него. Уви, той си е ясен, явен и честен властогонец. Но, струва ми се, въпреки непоносимо тежките родилни мъки той лекичко ще си умре. Защото и не може да бъде друга съдбата на отроци, чийто родители са хилави 70-годишни старци, прекарали весели и разгулни младини.

Засега родителите му стоят над него и ликуват:

— Диша, диша! Чувате ли как диша! Чудеса ще направи този юнак.

Освен блоковото детераждане по-забележително събитие е отпътуването на м-р Омарчевски за Бразилия, където по подобие на шефа си ще дава терк на бразилците по просветата и театралното дело. Бразилците се надяват, че ако му държат краката, господин просветният министър ще изпълни и няколко номера бразилски танци в наклонено и хоризонтално положение.

Другите ни министри са тоже на почивка и дрямка, и развлечение.

Твоят адаш Александър е из рилските гори, където постоянно си шепне:

— Да стане или не? Да мина Рубикон или не? Т.е. да разтуря ли камарата, или да си кюта?

Стана дума за Рубикон и внезапно си спомних един просветен оранжев оратор, който, представлявайки си Рубикон за някакъв арабски кон или албански катър, който скача и преминава препятствия, извика веднъж в «Рене-санс».

— Свършено е вече със старите режими! Рубикон е преминал!

Другите ни оранжеви величия са добре. Бай Иван Длъгнеков се е запретнал да оправя Софията до октомври, когато вероятно ще бъде избран за кмет, напук на Крум Попов, който му издърпа дъската изпод краката. А ако се интересува за безинтересния Крум Попов, то купи си притурка на «Родолубец» с ликовите на седмочленната комисия. Тая притурка, вярвам, се продава из виенските улици. Бих ти писал много по-сензационни работи, но докато пишех писмото, не стана нито едно ново убийство, а убийствата на Греков и Чуклев са забравени вече работи. Във всеки случай, ако ти падне някой брой «Анархист», изпрати го, за да помогнем на г-да следователите.

Бързам да прекратя писмото, първо, защото г-н редакторът настоява да бъде «по-кратичко», сякаш смята, че като Стамболийски имам намерение да продължавам още 20 год., и второ: писмото става много тежко за леката Виена, където всичко било леко напоследък: и жени, и валута, и стомаси...

Поздравя специално мадам Фи-фи. Целувам изваяната ѝ от слонова кост ръчичка, обкичена с брилянти и зла-

то. Ще ѝ пиша скоро, но нека тя се обади с второ писмо. Привет и поклон на твоя феноменален балтон, в който вярвам, че продължаваш да ходиш и през горещините, за да покажеш на австрийците, че българският народ не е беден като тях.

Твой с душата си, а с тялото си вечно на виенчанкита.

Нагел Смуглиш

НЕСРЕТЕН ДЕН

Петърчо тури шапката си на скамейката, оправя си връзката, погледна трогателно русите къдрици на Анета и започна:

— Аз отдавна исках да ви говоря, обаче...

Обаче в този момент към скамейката сви пълна, едра дама, с един видим младенец за ръката и един невидим другаде някъде.

— Ух, ух! — тюфкаше се пълната жена. — Сега намери да се намокриш... Стъпвай тук на скамейката!

Петърчо погледна русите къдрици на Анета, погледна равнодушното, нахално даже лице на дамата и мокрите гащички на детето. От мъка и злоба очите му се намокриха.

— Да станем, Анета.

— Да станем...

— Не се сърдете, моля ви се — извини се пълната дама... — Ех, и вие някога ще имате деца, ще видите що значи да бъдете майка...

Петърчо не може да си обясни как той ще бъде майка и погледна Анета, считайки с пълно право, че това се отнася за нея. Анета се позачерви, смути се и измърмори,

— Разбира се, и ние, когато бъдем майки... децата ни... А много ли е мокро, госпожо?

Петърчо дръпна любознателната си изгора и мрачен, потегли към друга скамейка.

* * *

— Аз отдавна исках да ви говоря, обаче...

— Кифлии! Има със захар, има и със сол.

Петърчо скръцна новопломбираните си зъби. Пред него стоеше стар, тъничък кифладжия.

— Кифлии! Има със захар, има и със сол.

— Анета, обичате ли кифли със захар?

— Амче... не.

— Ами със сол?

— Не, ни ща.

Петърчо въздъхна. Добре, че Анета не обича кифли нито със захар, нито със сол... Иначе, с празен джоб... Кифладжията си отиде. Петърчо извади цигара, запали и тържествено запуши.

— Аз, Анета, отдавна исках да ви говоря, обаче... Обаче пак на «обаче» Петърчо биде прекъснат.

— Можем ли да седнем?

— Заповядайте.

Седнаха двама възрастни господа.

— Не, приятелю, земеделското правителство не се ползува вече с любовта на народа и...

— Въпрос е дали не се ползува с любовта народна.

«Ах, те говорят за любов!» — помисли Петърчо.

Дълго спориха двамата господа. Дълго мълча Анета. Дълго брои копчетата на жилетката си Петърчо. И от целия политически разговор той запомни само думата «любовта».

— Време е вече да си вървим! — покани Анета.

Петърчо пак стана. Здравчаваше се и Анета можеше да я бият дома. По пътя младият Ромео реши да не употребява вече тази проклета дума «обаче». И започна другояче:

— Анета, аз, Анета, отдавна исках да ви говоря, но...

Но тъкмо при «но» от напречната улица се чуха звънки гласчета:

— Анета! Анета!

Бяха нейни съученички. Не били се виждали още от раздаването на тефтерчетата.

— Знаеш ли, че по гимнастика ми турила 4?

— Аз по алгебра имам 3.

«Ако бях учител, бих ви наслагал единици!» — закани се на ума си Петърчо.

Чак към Анетини дойдоха съученичките. Едвам при вратата Петърчо се спаси от тях. И започна пак:

— Ах, Анета! Отдавна искам да ти кажа нещо, но...

Но в този момент вратата се отвори и тлъстата, намръщена физиономия на Анетината майка се ококори съкрушително:

— Къде се губиш досега ма, скитнице ерусалимска?

ПОЩА

Viola — София.

Не е добре написано. Трябва да е поради горещините. И после — това ужасно, безконечно: «Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!» Човек се чувства така печален поради този съкрушителен смях!

Мордохай — Банки.

И сред тази лоша криза
ний полегнахме с Елиза
на приятни сянки
сред курорта Банки.

— Елиза, Стерина, Бука, Роза, Берта, Арон, Соломон, Шимон, Аврам, Мешулам, Исак, Йуда, Йосиф, Бохор, Бенарой, Сабитай, Алкалий, Мордохай. . . няма свършек, няма край! Всички на «приятни сянки» сред обетованата земя Банки!

Жило — Шумен.

Любичек замина за Виена. Ще отпусне заем на австрийското правителство за подобрене на короната.
Viella — София.

Съчинението ви «Душа» е свършено бездушно, макар че Нюси не е толкова бездушна.

Дечко Г. — София.

През такива горещини праща ли се толкова дълга работа? Дадохме ви под съд поради опит за убийство с разкази.

ПИСМО ЗА ВИЕНА

*До Пешо Босяка —
или на мансардата,
или на скамейката*

Най-съкровената и най-непостижимата мечта на нашите босяци, студенти у Виена, днес е един обикновен български гювеч. . .

Така резюмира вашите стомашни и душевни възжеления един завърнал се завчера студент. Понятно ми е, нисковалутни Босяко, вашата непостижима мечта, още повече австрийската крона ведно с марката и куция български лев главоломно се спускат надолу по финансовите урви. Но едно ме учудва: как не сте се сетили досега да образувате един «конституционен блок за приготвяне и изяждане на два-три гювеча». Сега е сезонът на блоковете и ако не ви е спходила тази идея, представям си колко назад сте в политиката и гастронимията. Ето, нашият знаменит блок, «блокът за опозиционна борба и управление, за ред и спокойствие, за благоденствие и спасяване на България и за още няколко други великодушни намерения», би можал да се назове по-простичко «блок за докопване и огризване на българския гювеч». Ако, разбира се, хвърковатата ламя Репарация и гладните оранжеви чакали са оставили нещичко по кокалите.

Драги ми Босяк, не знаеш ти какво мило нещо е тази репарационна комисия. По-музикално същество от нея няма. Всеки ден изпраща трогателни ноти до косматото ухо на правителството. А президентът от връх Рила планина приглася на кавал и нарежда: «Турете данък върху лука, върху оборота, върху въздуха, върху кихането. . . туряйте, джанъм!». . . Тази великодушна комисия, която според народняците дойде да се грижи за българския народ и да го покровителствува, е просто неуморима.

— Митниците, моля, митниците да се включат в проектоконвенцията. . .

— Никое българско правителство не би погребало своя народ по този начин! — люто се мръщи президентът от Рилския манастир, а тихичко добавя: «Добре бе, джанъм, няма да се кара. . . ще я наредим.» И нареждат се данъци върху самара на изпустелия народ. Аз се страхувам

да пиша много по въпроса за репарациите, защото току виж, че граф Шеризе предложил още един член в проекто-конвенцията: «Член 101 за данък върху писаното по адрес на комисията по репарациите».

Иначе всичко си тече по мед и масло. Бай Иван Длъг-неков седи в общинското кресло и «мистериозно» се усмихва. Вероятно в негова чест тези дни из кинематографите се представя филмът «Мистериите на Ню Йорк». Крум Попов е добре. Под негово око е разлепена из трамваите ужасната заповед: «Стражарите са длъжни да седят прави в предната платформа». Добре, че не ги накарал да стоят седнали или лежешком. Все пак земеделската идея цъфти из столицата. Пред мене сега стоят две визитни картички на двама столични селяни, т.е. новоизпечени земеделци. Единият е: «Кирил Ив., по занаятие оратор». Вторият е: «П. Ор-иев, по занаятие член на Българската земл. партия», или както е писано в картичката: *Membre de la partie Agriculture Bulgare*. Разбира се, по-добър занаят от този няма, като се вземат пред вид разните синекурни длъжности, командировките, ходатайствата и обиколките ведно с м-р Стоян Бразилски Въздържа̀телний. Други някои по-интересни работи нямаме. Убийствата и разбойничеството, както и скъпотията не заслужават внимание. Па и разбойничеството се изражда вече, щом почнали разбойниците да посягат на своите братя, стражарите. Чета в «Зора», че постовият стражар в Чепеларе бил нападат. Взели му портфейла и часовника и го набили. Това са вече междуособици. Все пак добре, че разбойниците не са откраднали и стражаря. Какво биха правили чепеларци без този буден и бодър пазител на реда, тишината и кръчмарския тезгях?

За блока пък, ако много ти е домиляло за него, иди в някой музей и поразгледай някоя египетска мумия. Ще добнеш точна представа за «живота» на блока. Но все пак този «конституционен» блок не се отчайва. И донякъде има право, тъй като след вливането на могъщата радикалска струя, очаква се, че в блока ще влезнат и следните крупни, неопетнени и пресни сили: партията на доктор Дънов, почитателите на Кокон Харизанов и щаба̀т на несъкрушимата и величествена общоделска «партия». Не е чудно обаче времето да наложи някои нови политически комбинации. Настоячиво се говори, че между радикалите и общоделците се водили преговори за образуването на

един лъв блок, който, обединил двете най-могъщи български партии, с пълно право ще поеме кормилото на властта. Костурков преговарял освен това и с цар Бориса, за да влезне и той евентуално в левия блок.

София, август 1922

С репарационен привет
Х р. Смирненски

ОТКРАДНАТИ ДЪСКИ

Преди два дена «Зора» се оплаква:

«Снощи неизвестни лица са откраднали дъските на «Зора» и «Пряпорец».

В брой 136 стринка «Победа» пише:

Пакостничество. През миналата нощ неизвестно от кого са били задигнати от улиците дъските, на които се лепят афишите на в. «Победа» и др. вестници. За забелязване е, че дъските на блокарските вестници не са задигнати. Пощадени са и дъските на банкерския в. «Слово».

И без това тези вестници нямаха достатъчно дъски, липсваха им доста, а сега някакви пакостници откраднали и последните им дъсчици. «За забелязване е, казва «Победа», че дъските на блокарските вестници не са задигнати.» Ба, това не е вярно. Пострада и «Зора» — не е чудно, ако се наложат в главата ѝ дъските на «Победа», тя да ги е е откраднала. А колкото за «Слово», че било пощадено — да, пощадено е, то от рождението си е без дъски.

ПИЯНИЯТ УЧАСТЪК

(диалози)

— Ст! Тихо! Ти си държава и аз имам пълно право да те арестувам. . . Ст!

— Чакай бе, джанъм, нито полицейският час е минал, нито скандал е станал. . . На какво основание?

— Съгласно това, че ти си държава, тъй да се каже. . . ти, той, вие. . . ми плащате, значи сте държава, аз мога да ви арестувам, понеже ми е заповядано да се грижа за държавата.

— Слушай, приятелю, ти си пийнал, хайде върви си в участъка да си отспиш.

— Кой, аз ли съм пиян? Мир-но! Не е вярно! Разбираш! . . . Откъде? Видя ли да съм пил?

— Сегашният ти каяфет е достатъчен. Не можеш да се държиш на краката си. Уж си стражар.

— Аз ли бе? Аз мога на един крак! Гледай тука! Хоооо! Видиш ли, на един крак мога. Хайде сега в участъка!

— Хубаво, хубаво! Дай, боже, все на един крак да ходиш, но това не ти дава право да ме арестуваш.

— Нямам право ли? Ехее. Видиш ли приклада? Хей, полиция! . . . Полиция! Искан един цивилен да ме арестува.

— Как ще те арестувам, холан! Нали ти си стражар.

— Тогава марш с мене или ще стрелям. . .

— Слушай, ти, като си стражар, можеш да си опичаш малко ума. Пияница! На какво си дередже!

— Хайде в участъка! Одом марш!

— Добре!

В участъка. Краят на месеца. Стражарите получили заплащане, затова били пияни. Разговарят един дебел евреин и кефлия старшия.

— Ама мене защо ме арестувате, господин старши?

— Откъде ти е тая шапка?

— Как откъде? Моя е! Купил съм я.

— Купил си я. Откъде? Сега е 12 часът и всички магазини са затворени.

— Какво, като са затворени. Аз съм я купил преди 2 месеца.

— Как може? Лъжеш! Преди два месеца нямаше още.

— Какво нямаше?

— Любеници и пъпешки...

— Ама нали за шапката питахте, г-н старши.

— Никаква шапка! Да не противоречиш, защото ще влезнеш в зимника. Ти колко кила си?

— Аз ли? Защо?

— Как защо? Дознание правя. Казвай...

— Е, че... на Гергевден бях 94...

— Малко си! Нищо не можеш. Откарайте го в зимника.

— Ами сега трябва да имам вече стотина.

— А, тъй ли?... Виж какво тогава. Аз ще легна на скамейката, а ти ще ме изгазиш...

— Как да ви газя, г-н старши? Защо се подигравате с мене? Аз ще се оплача.

— Защо да се оплакваш. Ще ме изгазиш и ще те освободя.

— Ама защо да ви газя, моля ви се, г-н старши...

— Настинал съм... Боли ме гърбът... Хайде сега стъпвай отгоре ми... ти си най-дебелият...

— Добре. Да стъпим. Ама нема да се сърдите после.

— Нема!... О-о-ох! Тън така! Гази, гази, гази! Левата плешка. Тън така! Оох... Аде малко и по кръста.

— Тука ли?

— По-доле, по-доле... Ъ-ъ-ъ! Тън така... Аде мерси. Свободен си!

Стражар води някакъв поп с торбичка и чадър.

— Господин старши, ето го!

— Защо ви арестуваха?

— Не зная! Трябва да е пиан!

— Стига! Никакви пиани! Вие обиждате властта. А пък уж сте духовен пастир, тъй да се каже. Може утре да станете владика.

— Слушайте, моля ви се, аз сега пристигам с влака и не зная защо ме арестувате...

— Защо ли? Вържи попа, да ти е мирно селото.

— Но как така, г-н пристав?

— Ст! Не ме обиждайте, аз съм старшия.

— Извинете, но това е един произвол, едно беззаконие.

— Ст! Полицията не може да върши беззакония.

— Е да, но няма никакви причини за моето арестуване...

— Как така? Без важни причини кой може да ви арестува... Стояне, защо е арестуван дядо поп?

— Пресече ми пътя, г-н старши.

— Аа, видите ли оти, аз нали ви казах, че има важни причини. Аде сега идете в зимника, та друг път да не пресичате пътя на властта.

МИТРЕТО, КЛИМЕ, СТРАЖАРЯТ
И СТАРШИЯТА

К л и м е. Зушчо ме фана бе, господин старши, шо сум направил? Я си имам дукиян, разбран чоек сум... Еве на «Пиротска», номер...

С т р а ж а р я т. Когато е заповядано, щом удари полицейският час, да не се пие и особено рушвет да не се предлага, а? Разбрано ли е?

К л и м е. Ама чекай бе, господин старши, я, ако сум рекол на майтап...

С т а р ш и я т. Тъпърт! Стт! Защо са арестувани подсъдимите?...

С т р а ж а р я т. Аз съм от първа смена, господин старши. Вървя най-правилно по улицата и слушам некой пее:

Учила съм в пансиона
вренски, немски, български!

С т а р ш и я т а. Ти ли се пеел, а? След полицейския час музика ли ще пееш? Аде попей сега да те чуя!

К л и м е. Не можем бе, господин старши, гракланот ме болит. Па и плюнкава ми се засуши!

С т а р ш и я т а. Ще пееш, иначе нема да те освободя!

К л и м е. Митрето я знайт по-арно.

М и т р е т о. Не можем и яз. Яз сум стар!

С т р а ж а р я т. Може, може, господин старши, и он пееше.

С т а р ш и я т а. Моментално да запеее или виждате ли камшика?

Митрето и Климе запяват:

Учила съм в пансиона
вренски, немски, български,
щом зайочна мойта младост,
появи се холера.

Старшията. Стти-га! Не знаете ли, че в участък не се пее!

Митрето (*гледа учудено Климе*). Фтасафме я! Ем он велит, ем нейке!

Старшията. После ти, Стояне, ги арестува, нали?

Стражарят. Тъй вярно, господин старши. Съгласно закона... Вървя аз най-правилно, а единият ми пъха трийсе лева и вика...

Старшията (*настръхнал*). Как? Искаш да подкупуваш законите? Давал си му 30 лв.? Как?

Митрето (*към Климе*). Кога ти велях: Климе, дай му педесе...

Климе. Не сум бе, господин старши! Како ке давам рушвет на властта! Може ли, джанъм!

Старшията. Веднага в зимника! Щом ти давали 30 лв., ще им удариш по 15 камшика.

Климе (*към Митрето*). Видиш сега! Арно, оти не те послушаф да даваме педесе... Сега требеше по двайсе и пет...

Действащи лица: един «трезвен» стражар, един камшик, един еврейски гръб, едно сопрано.

Сцената — зимникът на участъка.

Стражарят. Кюти сега, кюти! Кога ти виках да не викаш!

Камшикът. Фиу! Пляс! Пляс!

Еврейският гръб. Пляс! Бух! Бух! Пляс!

Сопраното. Аман, господин стражар, господин старши, господин пристав! Ела на дукиян, две кила маслини!

Стражарят. Трай бе, че чуе старшията.

Сопраното. Адйо, Санто! Нека чуе, много боли!

Стражарят. Малко че боли пък! Не ядеш баница!

Сопраното. Ела на дукиян да идем в млекарница

«Швейцария» да ядем баница. Има сос сирен, има спанаак!

Стражарят. Маке, я не ядем баница. Много е блажна!

Камшикът. Пляс! Пляс!

Сопраното. Ох! Ох! Дайте вода, умрех! Не можем да движим двете краки! Ама и господин... Толкоз добро съм правил. Дойдиш на дукиян. Давам сирен, давам яйса, поръчвам кафе... Сичко давам! Много неблагодарно си бил!

Стражарят. Я ти благодарим и затова те бием, за лицемерие!

Сопраното. Какво лицемерие! Боли, много боли!

Стражарят. Е, па че боли малко — нали е за лицемерие!

Сопраното. Какво лицемерие, молим!

Стражарят. Е на, така, бием те ужкътъ! А пък то е за лицемерие... Да не се сети старшията, че даваш рушвет!

Сопраното. Лицемерие, лицемерие, ама хем боли, хем кога си ял сирен, не било ни лицемерие!

ЗАДУХ, ЖЕГА И БУРЯ

(ФЕЙЛЕТОН)

Лятото на стария свят е към своя свършек, а горещините стават все по-непоносими, все по-немилостиви. В Берлин, Виена и София отдавна вече не гледат на термометрите — по тях няма число, което да определи броя на градусите. В Берлин, Виена и София едвам се диша, по изпотените чела се плъзгат измокрени кърпи и с ветрилата на отсрочките разхлаждат се измършавелите лица. Репарационно слънце! Репарационна жегата!

Дългата златна ръка, простряна чак от Лондон и Париж, разтваря огромна шепа:

— Сипвай! Плащай! По вашите хармани вече събират житото, из фабриките кървавият пот на германския работник струи се все тъй обилен и златоносен. Плащай!

Замотани в кълчището на своята политическа «мъдрост», пълдарите на Берлин и София дигат рамене:

— Откъде? Нима не виждате, че това репарационно слънце изсуши всички извори, непресъхнали през пожарите на войната? Откъде?

— Откъдето обичате. Турете нови данъци, отстъпете мините, отстъпете фабриките. И нам не е добре.

През задушната атмосфера, през трептящата мараня пресипнал гласец се моли:

— Пуснете малко вентилаторите, пуснете ги, за бога! Задушихме се!

— Чакайте!

И заминават за инструкции в Париж ту Шеризе, ту някой негов брат.

— Да пуснем ли мъничко вентилаторите?

— За месец, два, колкото да не се задушат. Стискайте за гушата и поотворете вентилаторите.

— Слава богу — въздъхват за миг задушаващите се. Но за миг. После пак става тежко, горещо, непоносимо. От жегата левът и марката измършавяха до непознаваемост. Последната им машина се стопи.

А припича си все тъй знойно и безпощадно репарацион-

ното златно слънце. . . Повалена от слънчев удар, отдавна е простряна на сянка Австрия.

— Диша ли? — питат понякога от Лондон, Париж и Рим.

— Поръсете я с няколко капки вода.

Но задухът е повсеместен. Репарационното слънце грее навред. В Париж и Лондон жегата е тоже непоносима. Тях ги пече презатлантическо американско слънце. И оттам се простира отворената шепа на алчния кредитор:

— Плащай! Плащай, защото и към нас е горещо от безработици, от стачки, от свръхпроизводство.

Задух. Жегата. Омара. Старият свят пъшка изпотен. Напразно почтените глави на Лойд Джордж, Хардинг, Поанкаре и пр. се криеха под маркизетените палатки на Генуа и Хага — нищо не помогна. И с подгъващи се колена, със зачервено от задух и жегата лице, прошарен от потните ивици на своето доволство, той — алчният Шейлок, той — ненаситният банкир, той — задушаващият се стар свят се надвеси над барометъра. И ужасен, с ококорени очи ще проследи стрелката на световния барометър: жегата, задух. . . буря! . . . Ужасна всемирна буря.

ГОДЯВКА

В редовете на българановците има смущение и негодувание. Един техен брат е изменил на ергенството, младите и виното. В неделя в Хасково редакторът на «Българан»

*Тома Измирлиев — Любичек
се сгодил за
госпожица Любка Георгиева.*

Все пак ние му прощаваме тази измяна на българановските принципи и надявайки се, че той ще измие измяната с някое буре бира, вдигаме в аванс чашите и казваме: «Честито! Ти пръв повлече крак — дано да си последен!»

От генералния щаб на българановците:

*Нагел Смуглий
Церемонмайстери по алкохолите:
Матвей Босяка и Интеграл*

ПОЩА

Ахелл Fillak — Рилският манастир.
Ха, ти от Рилския манастир сега се обаждаш! Вие двамата мъдrecи с президента сте решили, изглежда, да изпълните вестниците с празни дандании. За нас тази хумореска не послужи. Прати я вместо уводна статия в «Земледелско знаме».

Ч в о р — Т у к.

Нещо ще използваме.

В е г — Т у к.

Не струват. Обърнете се към Министерството на просветата. От тези ви «съчинения» все ще издадат една антология.

Б л о к — В а р н а.

Александър Блок или конституционният блок?... Не е хубаво да се вземат имената на умрели.

П е т ъ р Т р у д о в а к ъ т — С о ф и я.

Нима сте решили да отбиете трудовата си повинност в «Българан»? Много ще се изпотите.

А л е к с а н д ъ р Д о б р и н о в — В и е н а.

Слава богу! Значи, още си жив! Дано Клара не посегне на живота ти!

С а н г в и н и к — Р у с е.

След скандала веч разчу се
името ми вред из Русе.

Ба, не само в Русе! И в София се чу, че ви били. Друг път да не правите скандали!

А н а р х о к о м у н и с т — П л о в д и в.

Бабаитският ви позив получихме. Защо ни прашате тази себerekлама? Тя е твърде хумористична наистина, но все пак тежко впечатление прави лекотата, с която «ващите смелчаци» изпразвали револверите срещу работници. Или: когато тате помага, и баба знае!

НОВ БЛОК

- Чакай бе, къде така?
- Къде е Димо Казасов?
- Няма го.
- Ама той тъкмо сега трябваше да бъде в редакцията!
- Защо бе, другарю! Какво има!
- Комунистите погребани!
- Как, революция в Москва?!
- Не, още по-важно. Нося една статия за «Народ», с която просто ще обърнем на пух и прах тесняците.
- Я!? Какво има?
- Нов блок се образува.
- Ляв блок? Дават ли ни Вътрешното министерство?
- Ех, какъв си! Не ме пресичай. Комунистите образували блок с народняците.
- Не може да бъде.
- Как да не може! Според отчета на младежите обединени точно 3000 комунисти минали в техните редове.
- Ами ако не е вярно?
- Как може да не е вярно? Вестник «Ден» го пише и при туй против тесняците е. Пък нека не са точно 3000, нека са 2999. Това значи, че комунистите са решили да образуват блок с народняците. Нали ги знаеш колко издалече пипат.
- Безвъзвратно!
- Тичай тогава. Дай статията направо в печатницата, аз пък ще ида да намеря Асен Цанкова, за да напишем един погребален афиш за комунистите.

НАРОДНЯЦИТЕ ОБЯВЯВАТ СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ

- Ама как тъй бе, джанъм!
- Факт! Народняците се обявяват против себе си!
- Да не им е станало нещо от горещините?
- Нищо подобно. Добре си са хората със здравето.
- Нищо не мога да разбера.
- Почети или чакай аз да ти прочета нещо из вестник «Ден». Думата е за конгреса на обединените вълчета. Слушай, хем това е уводна статия.

Те служат на народа и се борят да дойде денят, когато той ще стане истински господар в своя дом, когато трудът и мъката на ония, които порят земята, блъскат чуковете и всички други, които с ръка и ум творят богатствата, не ще бъдат ограбвани от хищни властници и алчни техни приятели, когато за всеки ще има въздух, слънце и сносен живот!

- Не може да бъде из вестник «Ден» това. Трябва да е от някой наш позив. Народняците порят земята и блъскат чуковете! Това е нещо като мухата, която орала. . .
- Не ме пресичай! Народняците отиват още по-наляво. Те се обявяват против тези, които

развратничат, грабят и живеят богато на чужда сметка!

- Защо, моля ти се, каква е тая работа!
- Защо ли! Защото, казва вестник «Ден»,

по-добре да бъдеш недоволен човек, отколкото доволна свиня.

— А, тука вече не се чуда. Има разместване на думите. Народняците напоследък са действително недоволни свине, защото в копанята лочат само оранжеви хрътове.

— Не бе, приятелю, аз поддържам, че народняците все пак са решили да обявят социална революция и това си е.

- С Врангеля?
- Не е важно с кого! Гледай тук, аз си записвах лозунгите по знамената и плакардите им.
- Именно?

— На, никой друг, а партията хем народна, хем прогресивна издига лозунга: «Социална справедливост!»

— Да, но това, преведено от византийски на български, значи: «Социална справедливост по рецептите на Атанас Буров.»

— Не е така, джанъм! Аз съм убеден, че народнопрогресистите искрено се обявяват против днешния строй. Те пишат:

«Тиранията не може да бъде вечна!»

— Така си е: тиранията на дружбашите не може да бъде вечна — трябва да дойде тиранията на блока. То е, знаеш, другата страна на монетата.

— Ех, какъв си пък ти! Ами виж, хората написали с такива на букви «Доле корупцията!»

— Има изпусната една дума. Трябва да се чете «Доле тая корупция», което, преведено от фарисейски, значи: «Да живее нашата корупция.»

— Ами какво ще кажеш, ако аз ти кажа, че имаше и плакард «България над всичко!» Не е ли искрено това тяхно искане?

— Тук вече не мога да отричам. С чиста съвест, най-искрено и доблестно те казват: «Банка «България» над всичко!»

В ТРЕНА

— Моля ти се мъничко да надникна и аз.

— Не може. . . Ехее! Хоп! Хоп!

— Какво правят, а? Какво правят?

— Гледай, тя пък много е огнена, страстна! Една, две, три!

— Целувки ли?

— Прегръща го през врата!

— Прегръща ли го?! Моля ти се да надникна мъничко!

Ей така, само маничко.

— Чоджум, вземи 10 лева да погледнеш малко и аз. — Турчинът сладостно е притворил очи, суче десния си мустак и подава една пъстра десетлева банкнота. Зад гърба му наднича един братушка и сините му мънички очи искрят.

— Что такое?

— Подвижна любов.

— Что?

— Ромео и Джулиета на колелета.

— Какво има там бе, другарю?

— В другия вагон има някаква интересна любовна двойка, но този приятел хванал прозорчето и не позволява друг да надникне.

— Ихи! Хи-хи-хи! Хайдее!

— Какво има? Какво има?

— Той пък сега!

— Чоджум, аде 20 лв. Само малко да видим!

— Не може!

— Господине, молим аз малко да надникнем. Хем ти ша гледаш, хем аз. Я ша гледам само с едното око, за да не ти пречим.

— Брадата ти ще пречи!

— Нема. Я ша турим брадата в нагръдник.

— Бре! Бре! Бре! Сега и двамата. Стиска му ръката.

— Айди де?! — чуди се еврейният. — Чоджум, само една минута погледнеш — 30 лв.

— Тихо, тихо моля ви се! Хайдее!

— Какво правят, а? Какво правят?

Всички мъже от вагона са се натрупали. Някой се повдига на пръсти. Евреинът е клекнал «на колене за стрелба». Една бременна жена, и тя се мъчи да надникне. Турчинът е отчаян и изважда четвърта десетолевка.

— Моля ти се бе, момче, да надникнеш и аз.

— Не е честно, приятелю. И ние имаме билети.

— Платили сте за возене, не за театър.

— Чоджум, аде 40 лв.! Има и една диня, заедно ще ядеш. Риджа едеръм!

— Хайде, хайде — дай парите!

— Не давай пари бе! С какво право ти взима пари!?

— Сакаш давам — сакаш не давам.

— Моля, какво сте се събрали тука? Всички билети за София!

— Господин кондуктор, има джумбуш! Погледнеш малко!

— Какво бе, какво е това?

— Нещо интересно, сантиментално и трогателно, г-н кондуктор!

Кондукторът приклеква и поглежда любопитно...

Всички са зинали.

— А бе това са мъж и жена! Качиха се от Пазарджик!

— Мъж и жена ли?!

Общо отчаяние.!

— Тю брей! Незаслужавало!

— Язик! Много език! Оцапало сум палто!... Ух! Ух! Ух! Тез печен яйса!

— Тебе езък за палто, а пък мен таман 40 лв. ... Чоджум, дай барем 20 лв. назад. Мъж и жена било.

ЯНКО СAKЪЗОВ ГОВОРИ

Мислите на събрание или на манифестация? Не, моля ви се! Де ги вече общоделски събрания и манифестации? На, изпозасъхнаха пискуните на такива знаменити и високоталантливи оратори, като Янко Сакъзов, Харалампи Христов, Джидров и прочее. Няма кой да слуша вече! А пък едно общоделско събрание би трябвало да стане по-масово, защото щели да снимат България на филм.

Но общоделците са практични. Те говорят даже по трамванте. Случаят е, моля ви се, такъв. Вози се бай Янко в трамвая Гарата — «Граф Игнатиев», свил се е като общоделски синдикат, т.е. не се вижда даже. Обаче веселящите си нямат работа.

— Е, г-н Сакъзов, вижте какво грамадно здание построиха комунистите вместо изгорелия им Народен дом.

Янко поглажда брадичката си, лицето му взема есенен колорит и героически се отварят устата му:

— Това здание ще остане един паметник на болшевишката тирания.

Думата на Янко е хем съкрушителна, хем пророческа! Това е болшевишко здание, с болшевишки пари и второ: болшевишката тирания ще падне, разбира се, за да даде простор на спасителната социална демокрация... Обаче времето е малко есенно и би могло да се каже:

— Ако не вали!

Защото, дявол да го вземе, тия есенни дни никак добре не действуват на «спасителния социализъм» от «Ломска» и «Нишка». Размекват и загасналата общоделска злобича, и позасъхналите мозъци на пембените, овдовели от народната обич общоделски величия.

В САМОКОВСКИЯ ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

Самоков е най-героичната българска комуна. Не костелив, не кокосов, а железен орех се оказва тя в гнилите зъби на буржоазната мечка. Няколко пъти се опита тая триколовна мечка да го счупи — няколко пъти счупи зъбите си. На пътя между банкерска София и лентайска Чамкория Самоков, червеният Самоков, кара леките фиатчета тежко да въздъхват, минавайки през прашните му улици.

— Карай полека!

И ако софийското градоначалство с дузина заповеди не може да вкара в ред движението на автомобилите, премазващи всеки ден по някоя сантиментална бабичка или босокрако момиче, Самоков върши тая работа с една греда. Обикновена греда, обикновено явление. Флагчето предупредило, гредата се изпречва: 500 лв. глоба за бясно препускане. Церене от бяс. Като селски даскалицы смилено и кротко минават вече буржоазните мухоловци из самоковските улици.

А тези дни Самоковският съвет разглежда бюджетопроекта си.

— Господа, ние не разбираме как тъй само от 168 души да се съберат приходи за цял град! — дивят се самоковските блокери.

— Ей тъй нă, както е в бюджетопроекта. От финансовата сланина на 168 шопари ще излезнат точно 12 милиона лева. Откраднати от народа, пак в народа! Ще гласувате ли против законопроекта, т.е. против народа?

Тоя кураж нямат вече самоковските буржоазни съветници.

— Ние, господа общински съветници, сме даже поналяво от вас, комунистите: предлагаме да се увеличат наемите на царските дворци, построени на общински места, а? Видите ли, че сме наляво! Ето, ние ще гласуваме за това.

— И да гласувате, и да не гласувате, ние си имаме до-

статочно болшинство. Демагогията ви е излишна. Ние ги увеличихме въпреки вашите молитви насаме!

Георги Радойков, народнякорегресист, бирофабрикант, върнат на времето от фронта с високопатриотичната и народополезна задача да фабрикува бира за главната квартира, тоже не е против бюджетопроекта.

— Ние ще ви гласуваме бюджета, само да не разправяте, че пречим. Ама той, понеже е незаконен, няма да бъде утвърден от министерството, ние няма да подкокоросваме министерството. Няма да му подшушваме!

Наум Коцев, тоже блокар, развива странни теории:

— Господа общински съветници, изравнете най-напред душите, после другото.

Той вероятно смята душите нещо като кирпичи или пити кашкавал.

— Как, душите ли да изгладим? — пита червеното болшинство. Странно, но буржоазията в Самоков почва да се опира върху авторитета не на Тодор Тодоров, не на Михаил Махзаров, а тъкмо на Ленин.

— Ама и Ленин това казва!

Някой в публиката се смее!

Става Михаил Георгиев, ченето му играе нервно, като че ли го изпращат да лови сенегалски секретни постове.

— Господа общински съветници... — огризва той наполовина изреченията по пример на класата, която е прочута по гризачеството си.

Най-авторитетни и велемъдри са обаче така наречените занаятчии. Знаменосецът им Тулев говори за принципи:

— Ние, занаятчиите, няма да гласуваме против бюджетопроекта по принцип. Преди два-три дена гласувахме против него по принцип, защото не бяхме го прочели. Сега обаче съгласно нашите принципи...

— Е?

— Оттегляме първите си принципи.

КОЙТО СЕ СМЕЕ ПОСЛЕДЕН...

— Стари държавници, моля ви се, бивши дипломати и министри, настоящи партийни лидери... е-е-е... това вече е нечуван скандал!

— Какво има? Какво станало?

— Ах, то не може да се опише! Дано чужденците не го опишат. Иначе кой ти гледа мене, Теодор Теодоров Оскубаний, ами България, България се компрометира.

Работата наистина не е шега. Славните рицари от конституционния блок се връщат с пречупени мечове и оскубани перчем. Кой направи това?

— Една шайка от низки креатури, бивши и днешни разбойници, амнистирани престъпници, детективи, полици, оранжеви организатори, приятелите на Прудкина, събратята на Патамански и Димчето... Това са те! — реве сърцераздирателно блокът, реве като бездетна бабичка, сдобила се на старини с мъртва рожба.

— Народът, възмутеният народ! — обяснява героичният Райко Даскалов, който тъй беше заспал към Долни Дъбник, че хемен-хемен да почне зимен летаргичен сън като някоя мечка стръвница.

— Хм... народът, значи. Възмутеният народ. Какво мислите вий, господа, от в. «Зора», от «Мир», от «Пряпорец» и пр.? Народът ли? Ние не вярваме. Хич може ли «възмутеният народ» да посегне върху свещените особи на г-да блокарските първенци? Нима «народът» може да лиши Михаил Маджаров от рядката му грива, т.е. от дипломатическите му бакембарди? Нима мустаците на Теодор Победоносни не са символ на велика България? Нима очилата на д-р Стоян Силистренски не са нужни за дипломатическата ни прозорливост?

— Не, това са разбойници и шайкаджии. Ех, друго беше през стачката в 1919, друго беше на 24 май 1921. Възмутеният народ, никой друг, а възмутеният народ беше и арестуваше стачниците, народният гняв се изля над Народния дом на 24 май. Тогава не бяха вагабонти

и шайкаджии, детективи и разбойници! — Тъй пееше дружбашко-блокарското гърло.

— Ех, г-да народняци, г-да демократи, и вий, радикалски господинчета с къси чорапки — който последен се смее, най-добре се смее. Така казват американците. А ние сме почти американци.

— Да, вие злорадствувате, вие се радвате при тези вандалски побоища.

— Моля, ние не ви бием, за да се радваме.

— Народен съд — това е ваш лозунг.

— Може би. Мелодията е наша, но цигулката чужда. И затуй музиката е тъй нестройна, тъй фалшива. А когато вие чуete истинската мелодия на народния съд, когато «приятелите» на дружбашите, тези, които носят сините резки от камшиците през стачните дни, когато народът, истинският, половин век избиваният и ограбван от селски и градски разбойници народ запретне ръкавите — вие ще чуete тогава страшната песен на народния гняв:

— Стига сте играли на куклички! Мъжки народен съд! На въже и селския туз, и градския спекулант!

Тогава тузът редом с банкера, щом се люшне, трагично ще пошушне: «Народен съд! Уж бе на шега, а сега!»...

Тогава ние ще се смеем. Сега, сега само се усмихваме.

УПОРИТО СЕ ГОВОРИ:

1. Че Т. Теодоров и Ат. Буров щели да бъдат изключени от блока като главни виновници (с неуместните си декларации пред народния младежки конгрес, че са фашисти и че ще минават през труповете, за да заемат властта) за погрома, който сполетя партиите на реда и законността.

2. Че в. «Мир» щял да се откаже от политика и да стане чисто хумористичен вестник под редакцията на Аркадий Аверченко, Добриянов и Пеев-Плачков.

3. Че се приготвял законопроект за преименуването на Централния затвор във «Факултет за държавно управление».

4. Че в свръзка с горното скоро щяла да бъде поставена една златна плоча на югоизточното кьосе на същия с надписа: «Оттук разбойниците излизат министри и министрите влизат разбойници.»

5. Че полицията е заловила снощи на ул. «Славянска» едно неизвестно лице, което е носило няколко фереджета.

6. Че снощи след продължително и бурно заседание на централния комитет на полицейските социалисти Кр. Пастухов се е качил на един луксозен автомобил и е направил една разходка до Градската градина срещу двореца.

ХРОНИКА

Фризоро-бръснарски

От Търновско ни съобщават, че из окръга навред били открити модерни бръснарници под една и съща фирма «Долни Дъбник».

* * *

В земеделските парламентарни кръгове циркулира слухът, че с оскубаните мустаци на Малинов ще бъдат нападени под носа всички оранжеви депутати против дрямка и страх.

Утешителни

Министър Турлаков е поискал от Светия синод да се наредят молебени из цялата страна за здраве и живот на чиновниците, докато им се отпусне еднократната помощ.

Търговски

Министерският съвет наскоро щял да се занимае с въпроса за изпращането на една делегация в Берлин. Делегацията щяла да влезне в преговори с д-р Радославов за закупуването на сопите и бастоните, останали неизразходвани през неговото министерствуване и от които днес се чувства голяма нужда за блокарските събори.

Спортни

На вчерашните конски надбягвания Михаил Маджаров не е присъствувал поради сърдечното неразположение, причинено от долнодъбнишките олимпийски игри.

Съдебни

Държавният обвинител Петко Стоянов се готвел да стане обвинител в Народния съд поради доверието, което съопи в ръце земеделските народни маси му оказали в Долни Дъбник.

Изборни

М-р Райко Даскалов е уверил журналистите, че изборите за общински съветници в София няма да се отлагат, защото въобще няма да се произвеждат.

Протестационни

Като протест против правителствените нападения в Търново, блокът е решил да не свиква митинги нито в Търново, нито в Стара Загора. Земледелските кръгове са силно загрижени поради туй решение. «Възмутеният народ» от участъците, шайкаджините и масажистите също са недоволни.

ГУВЕРНАНТКАТА

На Матвей Босяка

С бели конци на 29 места е закърпено сърцето ми. Тридесетата рана сега я кърпя.

Вечер над назъбените борове и смърчи падат гълъбови сенки. Вилите се спотайват, като огромна сребърна монета се издига луната, а малкото пълнобузо момиченце, което, когато го целуваш, струва ти се, че ще се разтопи като карамелче, свиря на пианото. И аз съм малко пиан, но не свиря.

— Ах, что за нощенка, что за луна.

— Не пей така ужасно, моля ти се! Много тъмно, гувернантката ще помисли, че аз пея.

— Аз не пея за гувернантката. Аз пея за малкото захарно момиче.

— Стт. . . Вижда ли се отзад бялото на панталоните ми? Закачих ги с безопасна.

— Не, изглежда даже, че носиш фрак. . .

Тя носи свещ в едната ръка, в другата — чиния. Дългата ѝ кремава рокля се мярка като странно гробищно видение.

— Ах, что за нощенка, что. . .

— Ст! . . . Красива госпожице, има ли в двора ви чесма?

— Има чесма, вота нема!

— Ах, нищо, мерси. Мене ме боли стомахът и понеже коняк няма. . .

— Вас поли стомах? Има малко давили капки.

На стълбата е нещо мокро и не може да се седи. Гувернантката е мила дъските, защото слугинята си навехнала крака и ръката. Е, да, вчера тя се катереше.

— Аз иноче не мия тъски! Аз родом от Будапеста.

— Много полезни са за стомаха тия давиловы капки. Ако обичате, моля ви се, още 25 капки.

На малко захарче, бяло като нейните зъби, сладко като деколтето ѝ, тя една по една отронва капките:

— Айн, цвай, драй. . .

— Господарка днеска замина София. Брат полей тежко.

— Кириле, гледай някак си да се махнеш, моля ти се. Господарката я нямало.

— Защо пък аз, иди си ти. . . Нали уж за захарното момиче, а не за гувернантката?

— Разбира се, но за да се добера до захарното момиче, трябва да мина, тъй да се каже, през трупа на гувернантката.

— Глупости, ти не си приятел! Който тръгне още веднъж с тебе!

Кирил се разсърдва и си отива. Подкованите му обуца тежко тракат по стълбите. Много ми е мъчно, че си отива приятелят ми. Но мене не ме интересува гувернантката, а само тъй. . .

— Вие обичате наша Маринка? Много?

— Ах, боже мой, аз се преструвам, че обичам Маринка, за да ви пуска вечер да излизате. О, аз. . . Их либе дих. . .

*

— Браво, bravo. Ти уж си идеалист, пишеш стихове, а гувернантката. . .

— Моля ти се, Маринке, аз бях принуден зарад тебе. . . за да не пречи.

— Как да не пречи? Взела да ти готви яйца на очи. . . Аз ще обадя на мама да я изпъди.

— Нима ти се скъпиш за яйцата и маслото?

— Мама ще я изпъди, ще я изпъди.

Захарното момиче нервно свива юмручетата, клати кръглата си главичка и косите ѝ, подрязаните ѝ смолни коси, надвисват като черно крило над очите ѝ.

— Сбогом, аз утре ще си замина с омнибуса. И никога, никога вече няма да ме видиш!

Става ми някак печално. Заглеждам се подир нея. Тя върви приведена, влачи по шосето обутите в бели обувки стройни крачета, сякаш иска да се върне, сякаш чака да се затичам подире ѝ. После поглеждам небето. Над сънната гора гори вечерницата, изрязана сякаш от брилянт. Вятърът се спуска между клоните като ято невидими птици и гората странно зашумява. Турям под мишница бу-

кета от пожълтял здравец, притискам каскета си и си тръгвам.

— Нищо. Утре ще занеса здравеца на гувернантката. Ще я целуна по деколтето и ще ѝ прошепна единствената немска фраза, научена преди 7 години: «Их либе дих.»

. . . Старо е сърцето ми, не е дете, а все пак се нуждае от гувернантка.

Бурно удрят вълните по беломорските брегове. Затъвайки в пясъка, с ръце отзад, намръщен ходи старият градинар.

— Не, не беше умно да се садят дъбове в саксии! Какво съм мислил аз тогава в Лондон? Какво мислехме във Версайл, Севър, Ньой? Стари градинари, свикнали наесен да събираме сочни плодове от просторни градини, днес гледаме как капят жълти и мъртви лист по лист от нашите надежди. . .

Тежка сподавена въздишка се отронва от гърдите му. понася се над почервенялото от кръв Бяло море и през шумните атински улици се блъска в прозорците на кралския дворец.

— Защо се мръщите, господарю? Не напояхме ли достатъчно с кръв анадолските долини, не покрихме ли с трупове полетата? Афион Карахисар, Бруса, Смирна. . .

Но старият градинар мълчи. Все по-ниско свива гъстите вежди, сиви ивици се вият от лулата му и се смесват с облаците дим над Смирна.

— 30 000 гръцки трупа! Искрено казано, щедър беше Константин! 30 000 трупа — едно шосе — 60 километра почти. И по него трябваше да мина аз, ала проклета е тази есен. . .

— Не, есента не е особено проклета, сър. Нищо, че окапаха листата на севърската ябълка! — усмихва се Кемал, понесъл дълъг прът и кошница. — Листата окапаха, плодовете си останаха, а те са мои.

Старият градинар е честен джентлемен.

— Та кой отрича това? Твои са, разбира се. И Бруса, и Смирна. Но не е ли умно да определим една неутрална ивица?

— Защо не, но оттатък Марица. Иначе не мога. Не мога да се бавя. Ще закъснея за гроздобера в Тракия.

— Ех, ти! . . . — мръщи се албионският добряк. — Не бързай така. Ще се препънеш в мацтите и комините на броненосците из Дарданелите.

— Да отдръпнем тогава флотите, нека не му пречат! — обаждат се помощниците от Рим и Париж.

— Аз не мога да отдръпна моята. Толкова труд съм положил. Паркове построих в Тракия, Цариград и Дарданелите — искам да им се люблювам от кувертата. . .

«Фину» — свири есенният вятър и поклаща далечните тъмни лесове в Индия.

Тръпки минават по снагата на стария градинар. Тъй е хладно, а по челото му пот. Нахлупва шапката си, почуква лулата и пак въздъхва, загледан в лесовете на Индия, чиито мрачни върхове едва-едва се полюляват.

— Чакам! — потропва нервно с крак Кемал.

— Както обичате, приятелю.

— Приятелю?! Вие, сър, го наричате «приятелю»? — чудят се ужасени в Атина.

— Ех, дявол да го вземе, та вие всички сте мои деца, мои приятели! . . . Защо се усмихваш, Кемал? Какво поглеждаш назад и се усмихваш? Мраз лъха откъм Москва. Мраз. . . Не знам, мене поне ми е тъй студено от този северняк!

Кемал пак се усмихва:

— Чудно, мене пък не ми вреди!

— Питай мене ти, аз добре зная кой брули листа във версайлския парк.

Прав е старият джентлемен. Мразовит и зловещ е този северняк. Лист не остана по садените в саксии дървета. Напразно ги поливаха с конференции и покриваха с договорни дрипи и хартии за предпазване от студ.

— Нищо, че той брули листата, Джон. Нищо за листата. Нали корените остават.

— Корените ли? Ех, та те нали бяха без корени. . .

ЗАЩО НЕ СТАНА БЛОКОВИЯТ СЪБОР В ПЛОВДИВ?

— Защото блокът се е отказал от героичните си фашистки намерения — ще рече някой.

— Защото оскубаните от дружбащите «народовластници» блокарски козли са на временна почивка при Радовлавовите си събратя в V пол. участък — би казал друг.

И щом го няма храбрия Теодор Теодоров, няма кой да поведе «народа на реда и конституционната законност» към Пловдив.

Работата обаче е съвсем друга. Демократическата «Зора» пита тоже:

— Защо блокът не направи митинга си в Пловдив?

Пита и сама си отговаря:

— Защото привържениците на блока не бяха застраховани. Сега обаче всички блокови привърженици могат да се застраховат с еднодневна процедура.

Хм. . . значи, блокарите могат да бъдат спокойни за новите митинги. Нищо, че благоверната съпруга, изпращайки «пазителя на реда и законността», ще трие с парфюмирана кърпичка очите си и ще нарежда:

— Не отивай в Пловдив, милий Тодорчо. Забрави ли как ти оскубаха бакембардите в Долни Дъбник? Пак ли искаш да те скубят?

— Ще ме скубят! Нека ме скубят де! Нали съм застрахован.

А народовластниците от централния тюрмен «близко-източен институт за дипломати и министри», подгонили по Сахаттепе някой бързоног блокар, ще се надварят с дряновиците си:

— Не бой се бе, удряйте бе, застрахован е човекът.

ЕДНА ДУША ПРЕЗ МНОГО ГЪРЛА

Думата е за славните момчета, които седят по градинските пейки, клатят си краката и връзват снопове от собствените си празни фрази. Герои на словото, герои са и на парабелизма, когато той е насочен срещу работнишките гърди. В душите им свети образът на Махно, по устата им противоболшевишка пяна, а зад гърба им, ту явно, ту незнаяно и за тях, се усмихва Прудкин.

— Защо стреляхте срещу работници в Бели Мел, в Пловдив и другаде?

«Революционерът» си оправя яката, сбръчква вежди и отсича съкрушително:

— Ние сме анархисти. Хора на парабелизма и бомбата, никой да не ни провокира.

— Пазете револверите си не за пролетариата, нима вашите куршуми другаде не отиват? Спомняте ли си, че се редихте на майските манифестации заедно с черното си знаме зад гърбовете на ония, които стреляте после?

— Това е друг въпрос.

— Въпросът е един, приятелю: който стреля срещу работници, на страната на работниците ли е?

— Да, но когато вие упражнявате непоносим терор в Русия! Против него ние днес ще протестираме пред Колчаковата аптека.

— Все към Колчаковци ви тегли. Но вие бихте могли да слезнете още по-надолу. Например до «Ломска» — там е главната квартира на общоделците.

«Революционерът» се обижда и псувайки общоделците, си отива. Но общоделците съвсем не се сърдят на приятелите си. Те ги мазнат с паче перо. «Епоха» — извор на епохални глупости и подлости — отделя цяла колона за публичното събрание на анархистите. Под громкото заглавие «Анархистите на работа» общоделската газетка разправя какво се говорило на събранието. Какво може да се говори там? Против буржоазията, против световния империализъм, против социалпредателите, против дружбащите властници? Моля. Това е безинтересно! . . . Пом-

ните ли какво пишеше позивът на пловдивските анархисти, когато те бяха упражнили своята професия — провокаторството? «Тесняците, казваше позивът, се уплашиха да не им експроприираме клуба.» Нима може на събранията им да се говори против някогь другото освен комунистите? «Анархистите на работа» — пише «Епоха». Да, на работа. Те винаги са вършили добра работа на буржоазията. Даже «Пряпорец» не забравя да ги похвали. Добре говорили и тримата оратори.

«И тримата оратори описаха болшевишкия режим като суров, кървав и много по-тиранически от царския.»

— Видите ли? Много по-тиранически от царския. . .

Така казват спекулантите от «Пряпорец».

Това повтарят социалпредателите от «Нишка».

Същото разправят и анархистите — тези, които били «начело на много въстания против болшевиките».

Има ли право съветската власт да ги подръпва за ушите, когато те са «начело», а «позади их спешит батюшка Врангел»? Не, разбира се. Нищо, че тя вдигна глас за Сако и Ванцети, нищо, че се застъпваше за непредаването на испанските анархисти, нищо, че ги остави тъй свободни, че от скука почнаха да вдигат влакове на въздуха, а после прескачаха границата и отиваха на гости в «свободна» Румъния. «Болшевишката власт е много по-непоносима от царската!»

Анархистите разправят, общоделците повтарят, демократите го пеят по ноти, а народняците вероятно от възторг са примрели. . .

Кой говори всъщност?

Една душа през много гърла — разноцветната душа на буржоазията.

В V УЧАСТЪК

В V полицейски на Негово величество Исус II участък е твърде весело. Блоквите храбреци били посрещнати с голяма сърдечност от либералските си събратя.

— Ах, вие сякаш сте родени за затворници! — въздъхнал стар «либерален» министър.

— Но вие вече имате вид на калугери от Света гора! — с подбавящата дипломатическа любезност отговаря поласканият блокар.

— Гледай ти каква ниска килийка. Аз трябва да се свия надве, за да влезна в нея! — мае се Александър Малинов.

— Нищо, привикнали сте да се прегъвате. Вие много хубаво правехте поклони пред Фердинанда. Как обичаше той пластичната ви фигура!

— Ех — въздъхна Малинов, — уж сме адаши барем с 6 земеделски министри! А ето ме в участъка.

На д-р Данев е добре в килийката:

— Хей, двама души като мене може да влезнат тука! Каква е топла и уютна! Струва ти се, че си имал щастие-то да влезнеш в ботуша на руския цар.

На обед на господа блокарите донасят чорба. Затворнишка чорба. «Земеделско знаме» пише, че не я харесвали.

— Как можеш да ядеш такава чорба! — сърди се Теодор Заклученик. — Та тя е такъв буламач. Сякаш можъкът на Стамболийски.

Но почитателите на блокарските «мъченици» почват посещенията си — кош грозде, пушени бутове, бутилки ликьор.

Горките мъченици! Как ли ще изядат всичко това! Стражарите се трупат да гледат през прозорчето, трупа се и публика. Стражарите вежливо я гонят. Ах, тези симпатични биченосци.

Един гражданин питаше преди седмица:

— Колко жители има София?

— Около 200 хиляди със стражарите.

Сега спокойно бих казал:

— 250 хиляди със стражата. Стражарите са дошли на «курсове». Те са от същите тези мили пазители на реда и тишината, които по ротно отиват да гледат златните риби в Борисовата градина, ни лук яли, ни лук мирисали в масажите из зимниците.

— Аде, господа публика, нemoйте се трупа. Мечка ли има?

— Мечка няма, но има един парламентарен тигър без бакембарди и един маджарски кон.

— Нищо такова нема, това са министере. Бити министере.

— И бъдащи — обажда се Малинов, който записва нещо на стената.

— Какво пишеш, Александре? — интересува се д-р Данев.

— Една дата.

— 16 юни ли?

— Не, 17 септември. На 17 февруари трябва да ни освободят?

— Как тъй?

— Ето тъй. Тогава свършваме 6-месечния затворнически курс за министри. После ще държим изпит пред Стамболийски и ще составим коалиционен кабинет.

ТРУДОВАТА ПОВИННОСТ НА УЧЕНИЧКИТЕ

Покрай многото си прелести есента носи за престолния град и слънчевите усмивки по рояци късополи ученички, плъзнали под жълтия дъжд от есенни листа, като малки подаръци, които боговете разпращат на човечеството.

По левия тротоар на «Цар Освободител», пред витрините на «Златолира», из алеите на Борисовата градина — навред сребърен смях, ластовичен говор и сини, кафяви, черни — каквито обичате очички, в които младостта цъфти, в които пролетта празнува победа над сивата столична есен.

— Ах, божичко, министерството щяло да забрани да си подрязваме косите!

— Това е по-съкрушително от погрома при Добро поле, от долнодъбнишка масажна мъка.

— А знаеш ли, Верке, какво ми каза той: «Аз, казва, не мога да ти кажа нищо. От любовен пламък езикът ми е изсъхнал като копривченска луканка.»

Групичката се отдалечава с глъчка и смях. Крачета — конячни бутилки, ръце — треперящи като крила на чучулига, главички — откраднати сякаш от детски картинки, а очите, извинете, но тези скъпоценни камъчета трябва да се обложат с данък съгласно закона за лука.

— Днеска ние имаме трудова повинност.

— Какви ли платна сте изтъкали!

— Ах, платна, моля ви се, аз избродирах инициалите на моя любим върху копринена кърпичка, но няма вече място.

— Защо?

— Защото цялата азбука не се побира върху една кърпичка. Още повече, има и от чуждите азбуки.

— Ех, разбира се, такъво хубаво момиче...

— Аз ли съм хубава?! Моля ви се! Вие ми правите комплименти.

— Напротив, аз поддържам, че комплиментът е от ваша страна.

— Как тъй?

— Така нѝ: вие ми правите комплимент, като ми позволявате да ви направя комплименти.

Момичето с подрязаните коси, с двете бели шнурчета, с монограмче над тях се замисля като гръцки главнокомандующ. После заедно с ято от други светлооки деца тя литва към гимназията, където звънецът тревожно зове.

А от бозаджийницата се подава Шукрията с нов писюл на стария си фес, поглежда след ученичките и сантиментално въздъхва:

— Страшно хубава е това женската природа, брей!

ДОПИТВАНЕТО ДО НАРОДА

Има си хас да са виновни! Та кой от българските държавници носи върху фрака си поне една прашинка престъпление или една капчица кръв? Кой е тоя, който ще обвини някой министър или народен представител в липса на доблест и родолюбие?

Вземете например нашия балкански Бисмарк, знаменития Стоянчо Данев. Нима не беше акт на политическа мъдрост и държавническа доблест, когато той слезе от гърба на един 5-милионен народ и добродушно се провикна:

— Господа, спасявайте България, политиката ми фалира.

Наистина, някой ще каже: ами този доблестен мъж как има нахалството да се кандидатира след това за народен представител, да стане министър. Даже един дребен манифактурен стопанин, след като фалира, се отказва от мисълта да търси кредит! Та именно там е доблестта! Ами малка доблест ли беше от страна на премъдрия Василий Радославов в знак на траур да си оскубе. . . пардон, да си обръсне брадата и верен последовател на войнолюбивата си политика, да надене отговорната униформа на германски генералщабен полковник? Да не говорим за доблестта на Теодор Теодоров, който през 1885 год. така се засили, взел пушката «за бой с нож», че премина не сръбската граница, ами цяла Сърбия, Австрия и пр. и се озова чак в Париж. Излишно е да се подчертава и доблестта на Райко Даскалов в 1918, когато след септемврийските събития се озова между солунските гърци. Безполезно е да се отрича доблестта и на другите сегашни министри. Нима засененият от метилната афера м-р Обов се разсърди на «народа» зарад неговите детински подмятия през устата на плевенската дружба? Не остана ли доблестно на тежкия министерски пост? А доблестният Михаил Маджаров? А фереджетото на С. С. Бобчев? А доблестта на демократическите министри да не изпаднат в сантименталност и малодушие, а храбро да насочат гер-

манските оръдия срещу собствените си войници при Владая? Нима не е проявление на висша доблест тичането до двореца на Костурков, след като е държал поне 500 речи против личния режим? Ами кой може да хвърли една точица към върху доблестната белоснежна личност на д-р Генадиев? Кой е този, който ще каже нещо лошо за храбрия Атанас Буров, който в «Ренесанс» се провикна:

«През нашите трупове ще трябва да минат» — а сам доблестно премина Дунава?

Ех... Ех... Ех...! Какво да изброявам, дявол да го вземе! Рядко се среща народ с такива доблестни водачи! Където да погледнеш, накъдето и да се обърнеш — сваляй шапка пред слънчева доблест на министри, генерали и депутати, свали шапка и целуни ръка даже на господин господин Стефан.

И след всичко това трябвало да се прави някакво допитване до народа! Безумие!

Аз предлагам: да се направи допитване до арестуваните и неарестувани министри, генерали, партийни лидери. *Допитване за даване под съд виновния за виновността на своите водачи народ. И тогава — под съд този безумен и сляп народ!*

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ — 1919

11. Байце 25. VII 9182

Здравствуй, мой друг!
Вот тебе письмо мое и
документы. Ужасно
мне в прощаньи. У дома
родного востанови себе!
Прощай, все еще и
приветствую. Завтра
----- Colfax-Postkarte D. R. P. 476323 -----

Письмо мое еще
идет. Как же и где,
Знаю не протеряю
вн. на комиссию и
мне для первого дня
или завтра 15-20 дней
до отъезда. А то еще
не могу себе не пост-
идь веднага. Да и не со-
бачу.

Хорошо

Р. 9 / 22 VII 9180

НА СВАТБА

Двете красавици с шалварите на сини кръгове като паунови петна плясват ръце и извиват кючек. Страстно се извиват не дотам стройните им снаги, прах повдигат пръгавите им крака, прах на сиви кълба, и в жълтата мъгла някой трогателно се провиква: «Ааах!»

— Аде Шериф Баждрагос, ичеджен му бир мастикос?

Шериф Баждрагос, славен цигански старейшина, дига шишето с намерение да пие толкова, колкото време иска да властвува господин Стамболийски. После сваля шишето, изтрива с ръкав мократа си уста и пъха шишето в устата на малката си дъщеря, прилична на пушено месо. Малката смуглянка смуче бялата мастика и малко се мръщи.

— Сиганско мляко, господине! — пояснява ми Шериф Баждрагос.

А музиката внезапно млъква, сякаш прахът задавя звуковете ѝ, после контрабасът запухтява, кларнетът заскърпва лирически и високо се понася строго коригираната Калманова мелодия:

Също като ластовица
свиеш ти гнездо. . .

МАЛКО ПОЕЗИЯ

Сива, неприветлива и мокра дойде есента. Дойде и установи главната си квартира на ул. «Нишка». Донесе тя традиционните си подаръци: непрогледни мъгли за главите на редакторите на «Народ», локви и кал за колоните на «Епоха», а за общоделските лидери по един вагон носни кърпички. Редакцията на «Епоха» обаче изхитрила и заграбила най-много. Трие тя политическите си късогледни очи, въздиша лирически и плаче като на задушница. Въздишките ѝ са на два гласа: с единия оплаква блока, с другия стене за мъртвото общоделство. Две са и главните ѝ цели: да калайдисва всички пуснати по две хиляди пъти лъжи и клевети против омразните болшевики и да брани социалдемократията, т.е. блока. Въздиша «Епоха», цедят се въздишките, бродят из столичните улици, лепят се по мокрия паваж край двореца, обикалят край V полицейски участък, долитат до демократическия клуб и отекват в сърцата на тютюнджийските честни девы. Но прозата е недостатъчна вече за черната есенна скръб на общоделците. Трябва поезия. И всеки брой «Епоха» печата, препечатва и съчинителствува. И ето след законопроекта за референдума тя най-молитвено и трагично пее в брой 9^в:

Какво ще стане с песните безчет
на светската нескончаема поема?
Ще рухне ли внезапно тоя свет,
та първий мрак пак всичко да обема?
Какво ще стане? Питам се сега
и с мисълта налита ме тъга.
Пророци няма. . . Черна нощ тъмней:
зловещ въпрос на моя ум тегней.

Какво ли ще стане наистина «с песните безчет на нескончаемата светска поема», която общоделството пее и чрез устата на Шайдемана, и чрез пискуня на блоковия хрът Кръстю Пастухов? Дали светът, т.е. буржоазията, внезапно няма да рухне, та мрак хептен да обземе общоделската душа? Пророци нямало — черна нощ тъмней. А в черната нощ някой пей:

Черней, горо, черней, сестро,
ти за твойта хладна сянка,
а пък Кръстю и бай Янко
зарад приставската зестра.

А в русенския благочестив вестник «Християнин» — орган на най-трудолюбивото и честно съсловие — духовенството — някакъв свещеник беседва с «работници» по комунизма. Беседата е тъй премъдра и нравоучителна, че неволно ни обладава богоугодното желание да хванем благочестивата брада на отчето, за да си отскубнем няколко десетки влакна за спомен. Но, моля ви се, *Вонмен*. Услишим светаго евангелия:

Беседа четвърта. Какво направи революцията в Русия.

Свещеникът (към Тома). Кажете на вашите водители, че вършат голяма демагогия, като поставят в един клас «цар, поп и чорбаджия». Духовенството всякога е било към широките народни маси.

Тома. А какво ще кажете за оная материална издръжка, която черквата получава от държавата?

Свещеникът. Това, което духовенство и църква получават от държавата, не заслужава никакво внимание. Няма основание да се допуска, че духовенството не е било на страната на революцията, защото получавало издръжка от държавата. Който плаща, е господар, който получава — един вид слуга, следователно, духовенството трябва да бъде причислено към пролетариата, а не към буржоазията.

Тома. Ами защо духовенството не беше на страната на руската революция, т.е. не беше с народа?

Свещеникът. Амче... такова, туй, знайте... народът беше по-прост, а освен това и революцията беше една гигантска и пълна с неизвестност работа.

Дотука бяхме съгласни с отчето, че е прав. Но на края почва да скромничи: слуга бил всеки, който получавал пари. Банкери, царе, министри, владци — получават пари, т.е. те са пролетариат... Съкрушително! Но че грандиозността на революцията е изплашила в Русия духовенството. Хе, хе! От какви «гигантски и пълни с неизвестност» бъчи отчетата не са се бояли. Имотите, привилегиите, дембелъка — от всичко това революцията вилиши, отче благочестиви. Напразно кантардисваш Тома

Неверни, че то е народът, че «това, което държавата отпуска на духовенството, не заслужава никакво внимание».

— Не гледай, че ям баница, това не заслужава никакво внимание!

Освен «драмата» вестник «Християнин» застъпва и лириката. Друго отче, свещеник Л., сочинителствува:

Към отците, делегати на свещенческия събор в Св. Преображенския манастир.

Привет, привет, събрата драги,
привет към събора свещени,
привет, творци на дела благи,
от бога сте благословени.
Спомнете, че ний сме призвани
да тешим тоз народ утруден,
от хищници той да се брани,
от родна църква да е буден.

Точка. Дотук работата отива мирно и тихо. Събират се в манастира консуматорите на «дела благи» (печени прасенца, пилета, пилафи и прочие) и си спомнят, че са призвани да «тешат народа», т.е. вдовиците. Затуй поетът калимйавката прожалва: «От бога сте благословени!» Всичко хубаво, ядат си божите хора, наливат от бинлика и... пишат стихове. Но внезапно нещо им идва на ум.

Усилни времена настаха.
Рушители чужди и свои
без срам, без свян тръгнаха
да рушат родни устон.

Този куплет, вероятно, отците делегати са извели много миньорно, със сълзи на очите. Но следните — буря иде, прах се вдига:

Но, ей часът вече удари,
да дигнем знамето Христово.
да викнем дружно: «Напред, другари,
да кажем нащо мощно слово.
Напред, отци, млади и стари!
Напред, към подвига свещени!
Напред, борци, напред, другари!
Бъдете благословени!

Гръм и мълния! Видите ли сега! Поповете обявяват революция! Аз си ги представявам как са се разтичали из светия Преображенски манастир, търкуляйки бинлици, чинии и чаши. Ония ми ти разветрени раси, разчорлени коси, настръхнали бради, подхвърлени нагоре калимявки — революция! Напразно другото отче казваше, че и те били пролетариат. . . Обаче, обаче! Спомням си нещо обаче. Отчето трябва да е символист и стиховете му трябва да се четат тъй:

Но ей часът вече удари,
да дигнем знамето Христово,
виното свърши се, другари,
да идем да наточим ново.
Напред към зимника студени:
дал господ бели и червени,
със оканици, чаши и маркучи —
кой как с каквото там сполучи.

УМИВАЛНИЦИ, ВАНИ И. . . ИБРИЦИ

На калния не поради дъжда, а поради присъствието на общоделците софийски перон стават знаменити работи. Пристигнал господин Антонин Немец — почтеният чехословашки гост на тройно по-почтената неизброима общоделска рат. Антонио Великолеппи — общоделец като общоделец. Пухти два пъти по-громко от локомотива, пуснал почтеното си тлъстомехие напред да му оправя път през «множеството», и заявява на Яковата свита:

— Радвам се, че и вашата социална демокрация е силна като чехословашката. . .

Така си е. Чехословашките общоделци даже са по-силни от нашите. Завива ти се свят пред мощта на чехословако-българското общоделство, наредено в стройни редици пред гарата. Един другар ги брои: 120 души. Броя ги аз — 121. Недоразумението скоро се изглажда: те са всъщност 120, но порядъчно дебелия Антонин съм го сметнал за двама души. Ото Велс закъснял. Като представител на Втория интернационал, той е останал малко по-назад от чехословашките и български общоделци, числящи се към 2 1/2 интернационал.

Колоната потегля за «Нишка». Рапортърът на «Епоха» брои ни по-малко, ни повече — тъкмо 3000 души. Знаех, че общоделците и като спят, лъжат, но да преброиш 120 души и да ги кажат, че са 3000, това вече напомня приказката за един търговец, който продавал игли на една селянка:

— Една, две, три игли. . . колко години си, моме?

— 17.

— 18, 19, 20 игли. Ами колко години е баща ти. . .

И ето защо човек не може да не вярва на общоделския отчет, представен и аплодиран на конгреса. 24 хиляди партийни членове. И няколко десетки даже. Разбира се, щом 120 посрещачи могат да станат 3000! . . .

Вън от това Антонин Немец така кандардисва нашите общоделци:

— Българската социална демокрация е могъща по душа и чувство.

Може би човекът е надникнал в душата на своите български братя, където намерил огнени революционни чувства в невинния образ на приставски пагони и шпори, ръждясали синджирчета от сабли и други общоделски «емблеми».

И ненапразно буржоазната преса намира общоделския конгрес за съдбоносен, а манифестацията им за грандиозна. Малкото братче на блока трябва да бъде утешено с благи приказки. Иначе тридневният дъжд в столицата не е в състояние да изплаче скърбите и ядовете на Янко, Кръстю, Джидров и компания при вида на «нищожната» комунистическа манифестация, която бе тъй нищожна, че опасва центъра на София.

И ето защо «Епоха» с тлъсти букви печата обявления:

«Пристигна голям избор германски умивалници и вани.» Недостатъчно ясно е дали думата е за обикновени умивалници, където общоделците ще си умиват насълзените очи, или се касае за г-н Ото Велс, който с дълга реч в «Ренесанс» се измъчи да умие кървавите петна по съвестите на германските социалпредатели и техните български братя.

Важното е: общоделството, за да умие позора си, се нуждае от твърде много умивалници и вани и от не помалко ибрици, които още да слушат бабините деветини на Кръстю, Янко и Антонин Свинец.

ОРАНЖЕВА ИДИЛИЯ

Тежи ниско черно небе и над столицата ръмпи есенен дъжд. Рядка кал е заляла «Цар Симеон» като изстиваща пепелявобронзова лава. Отразени в нея, електрическите лампи трептят като паднали звезди и от тях радиално се протягат жълти светлинни ленти — сякаш оранжеви ръце, протегнати в мрака и калта със загадъчни намерения. По средата на улицата върви рунтав пес — цял мокър и кален. Нима няма кой да го направи столичен гласоподавател?... Кучето се изгубва някъде към първи участък, подгонено от друг свой събрат.

— Бум, бум, бум! Тириллу, тириллу!

— Урра! Урааа!

Откъм Централния затвор (защо пак именно оттам, а не затам?) се задава някаква странна мистична процесия. Напред върви на черен кон пълен, едър пристав. След него музикантска колегия: 4 цигани с тъпани и кларнети. Подир тях играят божествен танец с клякания и лягания из калта двайсетина души. Подир тях върви дребна женица и крещи:

— Минчо, Минчо, къде си бе, урра!

Тежкият дрезгав глас на Минчо разлива своите мастикоконячни трели:

— Урра, тук съм!

От двете страни на шествието благоговейно, като заран на велика събота, вървят на коне 30—40 стражари в колона по един.

— Дайте маса! Тука! Тука, пред клуба на комунистите!

От шествието се отделят двама души. Единият, прикрепил маса на главата си, а другият е с тежката задача да крепи него и себе си на краката. Една криминална личност с каскет, сив костюм, оранжево шалче на шията и със сиви навивки вдига камшика нагоре:

— Ст! Музик! Ст!

«Музиката» спира. Всъщност, кларнетите и тъпаните

млъкват, но «музиката» продължава: псувни, песни, пиянски провиквания и конско цвилене.

— Реч! Чакайте да си кажем думата!

— Аз да я кажа бе, аз!

Един млад «земледелец» с хубав жълт балтон, гладко обръснат, парфюмиран с розово масло, разпорежда:

— Един по един! Един по един! Всеки ще каже съкрушителните си слова. Хайде, Минчо!

Някакъв господин се мъчи да се качи на масата, но краката му отказват да изпълнят народополезната си обязаност.

— Е, хайде седнал!

— Господа граждани и другаре избиратели, аз искам да ви кажа, че земеделският съюз, който е дете на Радославов, т.е. бездомнишкото дружество, което е родено от Радославов...

Доле комунистите! Доле...

Господин ораторът не успява да каже какво още «доле», но нагледно се пояснява — пада в калта. Дигат го двама «безопасностевци».

— А там, а там, опрете го до кепенка.

Докато «публиката» аплодира на първия оратор, един възстарицьк човек се кланя важно от масата:

— Яз си казвам: ето земеделците са ора. На, честни ора! Рекоха ми: ти искаш ли крепостен акт? Искам я! На! Пипам го, честно слово, с ръцете си го пипам — крепостен акт, крепостен акт! Турям го в джоба си, сбогувам се с нотариса и хоп — у трамвая. Искам да слезна на «Одрин», а трамваджията каже: «Море, карай до «Ибър»! Бре, пустите му земеделци — чак до «Ибър» изкарали трамвай за народа: Урра! Да живее народът! Да живее земеделческата партия, оти она е по-добра и от дедо Радославовата.

— Граждане, гражданке, едно време ние, жените, удряхме стражарите с камъни, ала сега ще удряме мъжете си по главите, ако не гласуват за земеделския съюз.

— Море, господ веке те ударил в главата и тебе, и мъжете ви! — шепне някаква бабичка.

— Бяла Рада ги ударила в главата.

— Музик! Музик!

Криминалната личност със сивия костюм и навивките дава знак.

— Чакайте, чакайте младежката група да каже два-три лафа.

«Младежката група» възгечтисала.

Един от нея поглежда джамовите по комунистическия клуб и клати глава:

— Море, ние имаме да кажем два-три по-други лафа, ама много са събрали...

— Музик!

— Червената ти връзка, червената ти връз...

— Ст! Не червената! Свирете друго!

Музиката засвири нещо, което и най-гениалният музикант не би разгадал. Шествието потегля. Напред приставът, подир него музика, избирателите кой на два, кой на три крака, отстрани стражарите и господата от Обществената «безопасност».

— Да живее детето, дека роди Радославов, а Стамболийски, че го кръсти! Ура!

— Да живее дядо Радос...

— Ст! Недейте това бе!

— Да живее дядо Рад... дядо Стамболийски и неговата славна идея!

БАЙ ГАНЮ ДЛЪГНЕКОВ ПРАВИ ИЗБОРНИ СЪВЕЩАНИЯ

Премъдрият бай Ганю Длъгнеков, господин Крум Демагогоолу, Тафроолу и прочие беседваха:

— Градските избиратели от селата да дойдат два дена по-рано, за да понаучат улиците и секциите.

— Те са дошли, ами раздадоха ли се по 3 карти на всеки член от дружеството «Млад детектив»?

Бай Ганю Длъгнеков се изкашля тържествено и многозначително смигна: всички съзнателни и пълноправни избиратели са по местата си.

Господин Тафроолу, който не можеше да скрие своята завист към славата на бай Ганя, процеди през зъби:

— А бе ти разправяш, ама земледелците от бездомнишкото дружество много викат: «Да живее дядо Радославов.»

— Това е лъжлива невярност—възмути се бай Ганю Длъгнеков и удари по масата с юмрук.

Демагогоолу се намеси:

— Без взаимни ежби, противоречия и филипки! Кажете дали не сме забравили нещо. Викаха ли всички амбулантни продавачи?

— Викаха ги. В участъците им държаха по една такава молитва, че хората са съгласни по два пъти да гласуват за нас.

— Те нека си гласуват по веднъж. Има кои да гласуват по два пъти.

Бай Тафроолу, който завеждаше музикалния агитационен отдел, предложи:

— Аз, господа, имам една идея: по дюкяните да ходят не само стражари и детективи, ами и храбреците от бездомнишкото дружество. Но с тъпани и зурли. Хем да се веселят, хем да раздават бюлетини... Само дайте им двестри бъчви... от оная — избирателната.

— То не е много осигурвателно — прекъсна го небрежно бай Ганю Длъгнеков, — ами таквозинка... колко хиляди станаха «решенията»?

— 5 хиляди са вече!

— Тю брей! Вие спите бе, джанъм! Че те няма да стиг-

нат само за стражарите курсанти да се изредят по един път... Ами за ония?

— Кои ония?

— Ами за ония столичани, дека дойдоха снощи от Биримирци, Враждебна, Бояна и прочие?

Крум Демагогоолу се усмихна:

— Е, па те нали ще бъдат възкръсналите?

— Възкръсналите, възкръсналите, ама те много по-лека възкръсват! Вчера едвам са възкръснали 400 души!

Тафроолу, който се беше замечтал и зочинителствуваше знаменити стихове, се сепна:

— За какви възкръсвания е думата бе, господа?

Бай Ганю Длъгнеков му хвърли един великопрезрителен поглед и се усмихна иронично. Господин Крум поясни тихичко:

— А бе картите на умрелите през годините избиратели...

Тафроолу плесна ръце:

— Браво бе, Круме! То, дето се рекло, и умрелите вече не са каил друг да управлява общината. Аз мисля... Господин Тафроолу не можеше да каже какво е намислила поетичната му глава, защото на вратата тихичко се почука.

— Влез!

Знаменитият оранжев стратег и пълководец Проданов се вмъкна, тропна по навик с токовете си и като тури ръка до бомбето, изтърколи:

— Здравейте, господа! Нося ви радостни вести. Фотографът за крепостните актове е готов, трамваят за днес готов, автомобилите готови... всичко готово, ами такава... вие нямате ли нещо готово?

— Именно?

Атаманът Проданов направи с пръсти един многозначителен сарафски знак и поясни:

— А бе трябва, пари трябва. Хората искат по 500 лв. на глас... както е станал левът...

Крум Демагогоолу се намръщи:

— Аман бе, джанъм... пари, пари, пари... Я погледни там колко общински пари отидоха...

Бай Ганю Длъгнеков се усмихна:

— А бе давайте, давайте... Не бойте се... Нека имаме болшинство, па колкото увеличаваме гласовете, толкова и данъците. Сѐ ще си покрийм разноските!

ОТКРОВЕНИЯ

Есента е много сантиментална със своите пожълтели листа, намръщени небеса и сълзливи дни. Есента е открoвена повече от май — месеца на любовта. И ето общоделската «Епоха» прави едно любовно излияние:

«Известни италиански социалистически среди гледали на социалната програма на Мусолини не съвсем несимпатично. Говорело се даже за преговори между Конфедерацията на труда и фашистите. . .»

Конфедерацията на труда в Италия гледала не съвсем несимпатично на фашистките изстъпления! Нищо, че работническа кръв се лее по улиците. Нали се говори даже за «преговори». Сѐ ще падне някое министерско кресло за италианските общоделски големци. Но под шефството на Мусолини. Та какво? Тодор Тодоров, Малинов, Мусолини. Пък и «социалната» програма на Мусолини не е хептен лоша! Ето нa: в Югославия обявиха комунистите извън законите — общоделците получиха 30-те сребърника: синдикални домове, клубове, комунистически печатници. . . Сѐ имa полза. В Румъния същото. «Социалната» програма на Мусолини тоже ще донесе нещичко на мародерите. Мъдро и полезно е открoвението на «Епоха». Па нека работничеството плюе в открoвената душа на редакторите и вдъхновителите ѝ. Какво от туй? Креслата, креслата, а-а! . . .

Софийското дружбашко вестниче «Див дядо», прилагателното от което много по-справедливо би се лепнало към младите особи на г-да редакторите, е решило да докаже, че от литературни дивотии глава не боли. Стига да има кой да субсидира. Между другото обаче ето какво мъдрослови Дивият:

Сред София, град прекрасен,
стърчи сграда с надпис ясен:
«Тук царуват седем псета —
буржоазни мекерета.»

За съжаление, такъв надпис на Столичната община няма. Но открoвеността на поетичния седмочисленик г. Тафров е излишна. Всички казват за седмочислената дружбашка комисния:

Тук царуват седем псета —
буржоазни мекерета.

Не е излишно обаче г-н Омарчевски да тури в числото на «българските будители» и поетично открoвения г-н Тафров. Макар че е млад поет, той сѐ пак е «Див дядо» и един литературен юбилей на общински средства няма да му повреди нещо.

ЧЕРНА ИЛИ БЯЛА?

— Ей, я дай тука на народа още 20 кебапчета. . . Дробчета има ли? А, има, значи! Дай и от тях малко. . . Ха така! Дай и две кила от бялото. . . Не щем червено, доле болшевизмът! Така! Така! Значи, още една свещ!

Старият кръчмар, с рунтави мустаци, сключени вежди и с плещи на Тарас Булба, се мъчи да се поклони:

— Заповядайте? Свещ ли казахте?

— Запали още една!

На мокрия тезгях, който прилича на голям погребален ковчег, светва спермацетова свещ. В кръчмичката става малко по-светло и плахите лъчи, задушени от тютюнев дим и тежък лъх на дробчета, странно озаряват насядалите около масата десетина души, между които една жена с груби големи чехли и нещо, което жените наричат фи-гаро. Вляво от тях седят двама русняци. Впрочем, те не седят, защото единият отдавна е легнал върху масата, а другият — стар и с интелигентна физиономия братушка — маха над него и пресипнало проточва:

Волга, Волга, мать родная,

Волга, русская рекааа!

В ъгъла седи самотен старик, кашля тежко, пуска облаци дим и трогнат от нещо, с помътнени стъклени очи, само пляска ръце в акомпанимент на русняка.

На голямата маса има оживен политически разговор. Господинът, който поръча за «народа» 20 дробчета, обяснява:

— Така си е! Бяла бюлетина, ама от нея хаир няма. Кого ще съдят? Своите. Хич може ли такова нещо? Дойдеш като утре да кажеш това-онова, жена ми е болна, децата — гладни — дайте ми служба — кой ще ти даде, а? Големците, водачите. . . Без тях не може.

— Море, аз нека съм си здрав да работим — не ми трябва служба!

— Не е така! Само за служба не е въпросът. Ами ние имаме нужда от дипломати. Ами ако не бяха Тодор То-

доров и прочие велики хора, кой щеше да сключи мир във Версаял, а?

— Като нема дипломати, нема кой да прави война, не тебе да се сключва и мир.

— Шо велиш! Така е! Ак нема огин — не требува и тулумба да гасе.

— Вие, кукушаните, барем не треба да гласувате против министрите. Кой ви настани, кой ви даваше помощи в 1913 година, а?

— Ъ, ни запалиха пишим чергата — а тук излизейте малчко до Грамада — па сетне беги до Дупница пу чирепе. Сполай му на таква помощ. Кешки такви аире да не ни праваа!

— Шо велиш, Туше, така е: ки ти запалят пишим турлахте — сетне: чеки — ки тѣ гѣсим! Ел да живееш в училище по 19 фамили в една одая. Море: министър, не министър — пуци белта бюлетинка да му пубилеят очте!

— Вие сте прости хора! Не разбирате.

— Дип арно си разбираме!

— Искам да кажа, че това не се прави за доброто на народа, ами само за лошо на министрите от блока.

Взима думата жената:

— Та оно, щом се прави лошо на министрите, правиш добро на народа. Че останат по-малко айдуци. Да, господине, комуто не е горела чергата, той може да хвали Данев. Два сина ми убиха. . .

Кажки на Данев министра
защо предаде Силистра.

— Чакай сега пък ти! Не съм поръчал виното да ми пееш! Още повече не Данев продаде Силистра, ами. . .

— Щом е песен — то е истина!

— Ех, вие сте неразбран народ, човек с такива простици не може да се разбере. Язык за дробчетата!

— Нищо, блокът носи.

Господинът, който има тежката задача да снабдява народа с дробчета пред референдума, става, плаща и мърмори вероятно нещо съвсем не конституционно. Един от масата става и настръхнал:

— Слушай, ти да си събираш устата, че. . . недей да мислиш, че като си платил 3 кила вино, ти можеш да псуваш. . .

— Ама аз не псувам. . . . Аз само искам да кажа, че блокът е най — . . .

— Ритнйо еднаж отзад-пу блокут бе. Ним да псуе! Става, що става, но господинът в миг получава един такъв непарламентарен ритник-по блока, че кафявото му бомбе отхвърква чак при русняците.

— Сватбу новую сготвялет, от веселии и хмелной!

Спящият русняк ривва. Кръчмарят се впуска да разтървава, някой духва свещта и в полумрака цялата кръчма се обръща на малко народно събрание, с крясъци, викове, бухтене и плесници, а сред общия хаос гласът на блоковия агитатор трагично вопиява:

— Чакайте бе, ако искате с бялата, ако искате с черната! . . .

ДА БЕШЕ ПОНЕ С ЛОЗУНГ!

Тъкмо пред Градската градина на път за «Цар Освободител» вървят двама солидни господа. Електриките още не са запалени, а вечерта е облачна и в полумрака не се виждат добре лицата. Но силуетите на две солидни коремчета гарантират, че това са народни хора, т.е. народняци.

— Мм! Да беше поне с лозунг!

— Падение! Падение! Уж те винаги гласуваха с лозунг и сега да беше, може би щяхме да изкараме болшинство!

— Не са хора тия комунисти бе, джанъм! Аз много пъти съм ти казвал: кога е да се върши нещо умно, нещо народополезно — те току измислили някакъв лозунг: «Да живее балканската федерация! Долу войната!» А сега правят се, че не могат да съчинят един лозунг.

Господата се изгубват с пъшкане и възмутени души. Изгубват се те и пред мене, размахал ръце, спира един млад приятел, стар демократ:

— Язык! Язык! Да беше поне с лозунг! Чете ли апела на «Пряпорец» към работниците. Този апел ако ви не разстрои партията — каквото щеш ми кажи.

— Ами как? «Пряпорец» печата апел към работниците, гледай ти. А какво пише? Вероятно признава, че работничеството трябва да гласува с бели бюлетини против черните изедници.

— Това може да пише само «Работнически вестник». . . Язык, язык, да беше поне с лозунг!

Приятелят ми размахва ръце и бърза надолу. Поглеждам подир него и си мисля: «Още един общоделец да ме срещне, и аз съм съсипан.» Не закъснява и той. Някой ме удря отзад леко.

— Е, бяла бюлетина, а? Ще подкрепяме дружбашите. Да беше поне с лозунг! Къде ви останаха лозунгите, а? Не сте последователни, не сте последователни!

— Благодарим. Ти какво искаш: с черната ли да гласуваме!

— Нищо подобно — гласувайте с лозунги като нас.

— Лозунгът днес значи черна бюлетина. Оставяш въпроса открит. А ние, байчо, искаме да покрием въпроса, т.е. блока. Не важи какъв ще бъде надгробният камък — с лозунг или без лозунг. Важно е гробът да е по-дълбок и камъкът по-тежичък, та да не могат да мръднат народните убийци.

— Не ме разбираш, не ме разбираш. Сбогом!

— Ех, не те разбирам, сбогом.

Отива си общоделецът, а мене ми е чудно: откъде пък и блокари, и общоделци, и либерали, всички ги хванало мерак да гласуваме с лозунг. Що за интерес към нас? Едни ни съветват, «Пряпорец» апелира, «Зора» ни се сърди, «Мир» и «Народ» се възмущават. И при това хората не искат много от нас.

— Гласувайте поне с лозунг.

Дявол да го вземе наистина. Всички наши «приятели» ни кандардисват да бъдем последователни на лозунгите. За да не им скършим хатъра, ние трябва да издигнем един лозунг:

— Долу лозунгите — горе — т.е. на въжето, погромщиците!

— А дружбашите?

— Брат по брата, та и двата!

СЪБИТИЕ

Живееше в рая, а беше му скучно. Сутрин ставаше късно, разхождаше се сред кипарисите, чупеше гранки от озлобление, замеряше с плодове жените из райските алеи и към обед лягаше пак да спи. Имаше някакъв удавник от Дунава, играеха често с него шах и често се караха в скучните следобедни часове.

А от земята никой не се интересуваше за него. Имаше една-единствена леля, стара мома с младо сърце, но никога, никога за него не си спомняше. Ето вече 17 години, как напусна земята, 17 години, как се беше разделил с малкото си дюкянче, и нито веднъж някой не спомена даже името му. Така беше той, никакви дългове и имоти не беше оставил. И напразно очакваше големите празници, все на задушница се прислушваше: не плаче ли някой за него днес на земята? Минаваха пролет след пролет. В рая пристигнаха нови и нови праведници. Никой не се интересуваше от тях и често от скука бягаха някои в ада. Еднообразие, меланхолия, скука. Да имаше поне зими, лета, есени! . . . Все тази вечно цъфтяща пролет, все това странно еднообразие в цветовете и звукове. Както всички райски жители, и той става меланхоличен. Бръчки легнаха по челото, хлътнаха очите му и злобна усмивка легна по белите макочервени устни.

«Ех, няма ли кой да се заинтересува за мене — мислеше си той в отчаяние. — Поне някой да ме наругае там за нещо, ако не желае да ми пали свещи? Няма ли кой да каже: «Тоя Манол Манолов беше голям пияница.» Но никой от земята нямаше желание да го хвали или ругае. Никому не беше нужен. Ех, ако на земята не беше умрял от апандисит — в рая непременно би умрял от скука.»

Но веднъж, един ден само след задушница, някой се сети за него. Доле на земята се говореше за него.

— Гледай ти — помисли си той, — за какво ли говорят там?

Вперил очи, наострил уши.

— Брей, брей, на две места говорят за мене.

— Манол Манолов, улица «Пиротска»... зарзаватчията.

— Аз, аз! — искаше му се да викне небесният Манол Манолов, но от земята двама едноименници го изпревариха:

— Аз!

Небесният Манол учуден се загледа през облаците:

— Гледай ги! Манол Манолов, зарзаватчия от «Пиротска». Та това, струва ми се, бях аз!

Но земните маноловци, малко посмутени и зачервени, влязоха в две тъмни стаички, отделиха някакви жълти листчета, туриха ги в груби сиви пликове и излязоха.

Небесният Манол се възрадва. Стана му особено приятно, почувствува се някак си трогнат от вниманието към отдавна забравеното му име и като плесна ръце, разтревожи с гърлест радостен вик задрямалите райски жители.

— Урра! Не съм съвсем забравен човек. От мое име на земята гласуват, хем двама души!

ПРОИЗШЕСТВИЕ

По улицата се люшкат в такт един стражар, който се преструва на трезвен, и един фурнаджия, който, без да се преструва, е пиан.

— Кой ке ти носит, море, танката пушкааа... де гинди, болен Кара Мустафа...

— Стига си тревожил населението в нощната тишина — гръмовито съветва стражарят.

— Чакай ти, море, кай влезна, овой е канал!

— Ха — нищо, малко единият крак... — обяснява стражарят любезно...

— Море, ме лажиш. Арно оти не се удави... 25 франдзели...

— То за франдзелете яс че си платим, ама помниш ли кога те хванах в нетрезвено положение: какво обеща тогава, а?

— Кога бре? Да не си сонил. Яс да сум бил пиан... Аде олан!

— То, ако имаш си ти съвест, че признаеш... а пък иначе... два пъти даже съм те хващал...

— Лажеш. Сега пък два пати! Со тебе чоек не може да се разбере, яс ке си одам.

— Дека?

— Дека... еве овде при баджанакот.

— Какъв ти баджанак... тук живеят еврейе...

— Може да са еврейе, баджанак ми йе, при него ке одам... Баджанак, баджанак!

— Кой там? Ей, кой там?

— Яс съм бре, Симоне, не ме позна?

От тъмния двор тъничък еврейски глас обяснява:

— Нема, тука нема Симон, тук живее Леви...

— Море, Леви... не ме лажи, я нека излезит баджанакот. Баджанак, баджанак.

— Айде, господин, айде молим излез наванка...

— Шо ме буташ бре?

— Излез! Какво си се развикал!

— Море, не ме бутай, ти велям.

— Излез, излез, ти казвам!
 — Уф, ке ме бие! Мене ке ме бие! Ке те застрелям како врабче. Седем години сум бил. . .
 — Айде! Айде! Вън. . .
 — Море, не ритай, ти велям.
 — Какво? Какво? . . . Ливорвер ще вадиш. . .
 — Бум!
 — Помощ. . . Помощ! . . .
 — Кой стреля?
 — Не сум яс! Жи ми Ристос и Богородица Мария!
 — Он! Он! Апаш! Разбойник. Ето му ливорвера на вемята.
 — Лажиш бре, вакво пицолче, я фащам ли го во ра-
 ци! Ти сакаш да се утепаш сам, я те спасиш!
 — Как! Г-н стражар! Много лаже! Безсрамно лаже.
 Аз бех вече в коридора на 20 метра, кога той стреля.
 — Я нали ти рекох, тук живеят еврейе. . .
 — Море еврейе. . . баджанакот беше овде. . . ама ней-
 се. . . Състави сега акт, дека стреля.
 — Мене? На мене? Задето щеше да ме застреля! На
 него акт, господин стражар.
 — Състави му, състави му! Дека сака да се застреля.
 — Как може да се застрелям. . . Яс съм бил в коридор
 на 20 метра! . . .
 — И така да е! Ущче по-лошо, тогай куршумот по те
 фаща. Пиши во актот, че сакал да се застреля от двајсет
 метра. . .
 — Как може, г-н стражар, от двајсе метра, може ли
 такова нещо?
 — Можит, можит! Во Елбасан я сум видел ущче по-
 страшни работи.

АЙСЕДОРА ДЪНКАН

Айседора Дънкан — танцовачка с всесветска слава — преди две години напусна сцените на западните театри и замина за Русия. «Само там мога да намеря истинска свобода и пълно покровителство на изкуството.» Надеждите ѝ не останаха излъгани. Съветското правителство ѝ помогна да открие едно балетно училище, където тя обучаваше в пластично изкуство повече от 1000 пролетарски деца. Неотдавна Дънкан се венча за младия руски поет Сергей Есенин и замина за Берлин. Нейното излизане от Русия даде повод на буржоазната преса да пълни колоните си с нови нелепици и клевети против съветското правителство, от което знаменитата танцовачка се била «разочаровала». Буржоазията бързаше да се реабилитира. Презрението, което бе получила от Дънкан, гореше душата ѝ.

А буржоазията има да се оправдава и отплаща за много такива плесници. Нима бузата ѝ не е още зачервена от страшната плесница, която Анри Барбюс ѝ нанесе със своя роман «Огънят» — една потресающа илюстрация на войната и буржоазното господство? Нима буржоазията може да забрави, че честните съвести на Анатол Франс и Максим Горки — най-крупните съвременни европейски писатели — са решително на страната на пролетарията? Тя следи най-малкия жест на Горки, за да го надуе и направи от него «обвинение» против съветската власт. Буржоазните наемници журналисти следят Московския художествен театър в Белград и Загреб. Защо в ансамбъла липсват Качалов и Германова? И обясняват с лъжи: «Съветското правителство им забранило да излизат една година из Русия, защото се отзовали зле за него, когато били в Германия.» Наложено им е нещо като «домашен арест». Шаляпин е в Америка. Какво говори в Америка гигантът певец? Нищо. Но той все трябва да е казал нещо против съветската власт, нали е «избягал» от большевиките? Не, той ще се върне в Русия. . . Но Русия е далече, а Шаляпин е достатъчно високо над тия редакторчета и кореспондентчета. И ето на бял свят се явява «Сти-

хотворение от Шаляпин против съветското правителство». Един русин — редактор на софийски вестник — даже ми прочете това стихотворение. . .

Айседора Дънкан днес е в Америка. Ето какво съобщава «Накануне» за тази, която се е «разочаровала» от болшевишката власт.

«Слуховете, че Айседора Дънкан се е отрекла от своите симпатии към Русия, поради което се е върнала в Америка, се оказаха една от обикновените лъжи на руските белогвардейски емигранти, които винаги злословят по адрес на Русия. Първото си представление в Америка Айседора Дънкан е дала в Symphony Hall в Бостон.

Представлението завършило с един твърде интересен инцидент, характерен за знаменитата танцовачка, която обича буйно да изказва своите политически възгледи. В края на представлението, преди още публиката да дойде на себе си от играта и фантастичния ѝ костюм, Айседора Дънкан пристъпила към рампата, свалила от плещите си своя червен шарф и като го развяла над главата си, извикала:

— Моят шарф е червен, аз също съм червена! . .

Публиката била поразена, но се държала спокойно. Танцовачката взела да убеждава публиката да прочете последното произведение на Горки — истински герой на революцията според думите ѝ.

— Той говори в своите произведения — казала Дънкан — за три вида хора: черни, сиви и червени. . . Животът днес в Америка не е истински живот. И статуите над вашите глави не са истински. Разбийте ги! Това не са истинските гръцки богове. Американци — свободни диваци, — не позволявайте никому да ви укротява! . . Моят дух е свободен, никому не се подчинявам и аз ви нося истинската свобода на духа!»

И на следующето представление Айседора Дънкан изпълнила своя «славянски марш» и след танците пак се обърнала към публиката с революционна реч, изслушана с пълно внимание и без всякакъв протест.

Всеки би помислил, че след това нейно решително заставане на страната на пролетарска Русия Айседора Дънкан ще бъде оставена на спокойствие от буржоазните журналисти и учени. Едва ли. Те ще плюят в душите си, ще

потопят в тях писалките си, за да съчинят някоя нова клевета чрез нейното име. Нищо чудно. Нима в колоните на един софийски ежедневник не се мяркаше курioзното заглавие «Ленин против революцията»? Глупостта и клеветата са последното утешение на умиращата класа.

МОРСКИ ВЪЗДУХ

Например нашият министър г-н Омарчевски. Ето той не би отказал да потвърди, че морският въздух действа като амоняк или горчиво кафе, за да изведе душата из онова синодално състояние, което някои хора наричат махмурлук. Освежителното действие на морския въздух би подчертал и г-н Стамболийски, който мъдро днес ра-тува в Лозана да ни позволят да си отдохнем през Деде-агач. Наистина, понякога, когато морето почва да се ди-га и слага като курса на българския лев, морският въздух действа твърде сантиментално на стомаха и човек не-волно почва да сътрудничи във в. «Епоха», да речем, а може и в «Народ».

Иначе морето, макар и зимно време има своите пре-лести. Затихнало под меките ласки на ясения слънчев ден, ту яснозелено, ту тъмносиньо, преливащо се в морави и оранжеви нюанси, морето сякаш се усмихва. Далече, мно-го далече идат спокойни, хладни вълни. Една подир дру-га изпълнали мускулите на мощните си гърди, разветрили грива от бяла пяна, идат силни и волни, изправят се, ся-каш се оглеждат тържествующи, и се приливат шумно. Някои по-буйни и дръзки налитат върху каменните сте-ни на вълнолома, бурно блъснат широките си гърди в него и пръснат се бели, сребристи-бели къдрици. И в гро-хота им сякаш гърми проклятието на морето — волното море, оковано с каменните вериги на вълноломите.

А в пристанището работният ден кипи. Пристигат па-раходи, крещят моряците, влаковете избухтат в отговор, а стотици работни ръце дигат, почват, развързват. Чай-ките се въртят над водата, докоснат я леко с гърди, граб-нат нещо из нея и размахат белите криле, които блестят на слънцето като посребрени. А и морето тук-таме блести в сребърни луспи или се усмихва с концентрични много-цветни кръгове плувнал бензин.

— Хооп!

— Ей, ты белый белецкий, почему ты женишься, придет красный большевик и куда ты денешься?...

В лодката седи здрав синеок моряк, сърчно върти вес-лата и пее с пълни широки гърди. Весели хора са моряците.

— Ех, дявол да го вземе, а как ли се е отрекъл султа-нът от престола?

— Нима жал ти е за него?

— А, не за него. За харема му. Какво ли прави сул-танът без харем, и харемът без султан?

— Всъщност, той в Цариград се отказал само от пре-стола. А щом стъпил английският дреднаут, той храбро се провикнал:

— И от престола не се отказвам. Ще управлявам от остров Малта.

Весели хора са и султаните. Стига на народа да му е скръбно от техните весели навици...

*

Вечер морето е много любопитно. Грейват фаровете, бляс-ват фенерите в пристанището, далечни светлилки от па-раходите трептят като големи, червени очи, зад хори-зонта слънцето скрива последната си усмивка и вълните менят приспивателната си монотонна песен. И бавно, при-спиваща сякаш, по пяната на вълните иде хладната вио-летова вечер. Небето е студено, високо са звездите, а хо-рата — близки и сърдечни. Някой от моряците гърлесто се смее, някой извива сантиментална любовна песен, а най-сантименталните натури се развикат:

— Къде ще му търся чашка. Вземи от шишето.

А един хубав, строен момък разправя анекдот. Съвет-ски анекдот за Троцки.

— ...И поръчал Троцки на червеноармееца: утре заран ще ме събудиш в 4 часа. Червеноармеецът сутринта спира пред стаята на комисаря.

— Да го събудя, но как да му извикам: Г-н коми-саррр — не може. Другарю комисар — той е коскоджамити Троцки.

Мислил бедният красноармеец, мислил, а четири ча-сът приближава и той все не може да реши как да извика на Троцки. Най-после часовникът удря 4, червеноарме-ецът решава. Отваря вратата и юнашки запява над гла-вата на Троцки:

Вставай, проклятием заклеймений,
вес мир голодных и рабов!

Троцки чува Интернационала и рипва на краката си.

ДВЕТЕ ФИЗИОНОМИИ

Венизелос по стар навик се опитал да излъже и казал една истина:

— Гърция не е английска колония.

Всъщност, Венизелос би трябвало да каже на лорд Кързон:

— Уви, джентлемен, струва ми се, че Гърция вече не може да бъде колония на Англия.

Но и без това Англия е нервирана достатъчно много. Тъкмо 6 трупа на английски, пардон, гръцки държавници са хвърлени в сините води на Егея. На борта на парахода «Аверов» Гунарис и компания са разстреляни. Кой бе Гунарис? Един малък лакей на служба при друг голям лакей, т.е. министър при крал Константин. Новото гръцко правителство го осъди на смърт. Болен от тифус, Гунарис бива домъкнат на борта и разстрелян. Зверството е безсъмнено. Но и вините са безсъмнени. Кръвта на Ангора още дими, а в Лозана добрите покровители на гръцкия народ свалиха маските си:

— Стандарт ойл कंपनी иска 50% от изворите при Мосул, Ройъл дъч — 30%, другите нефтени царе също тъй предявяват своята оферта. За кого се би гръцкият народ? Струва ми се, че и децата от атинските улици твърдо ще тсескат:

— За всеки друг, но не за себе си.

И при повече от 100 000 трупа из полетата и планините на Мала Азия прибавят се още 6 трупа. Никой не си поиска паспортите, възмутен от касапниците при Афион Карахисар, при Смирна, в Тракия и където се обърнете. Никой не се възмути. Защото окървавените ръце на убийците бяха в бели ръкавици, защото кръвите из Анадола се кристализираха в нови златни купища. Но днес Англия скъсва дипломатическите си отношения с Атина, италианският пълномощен министър си взима паспортите, а целият буржоазен печат скубе си косите от ужас и възмущение.

— Що? Какво има?

— Шест министри са разстреляни! Това е ужасно.

— Да, разстрелването е ужасно. Било като военна присъда, било като «отечествен» дълг. Но вие чели ли сте статистиката от войната? В 1918 година изчисляваха самс убитите на повече от 10 милиона. Кой буржоазен публицист се възмути? Кой интелгент биде ужасен от планините трупове? Физиономията на «обществената съвест» бе твърде спокойна. Нито една бръчка, нито една сянка.

— Те изпълниха своя дълг.

— Благодарим. По пътя на тази логика може да се каже: «И Гунарис изпълни своя дълг.»

Но по отношение на това убийство въпросът се слага другояче. «Обществената съвест» прави ужасни гримаси. Тя е изтръпнала, тя е поразена — 6 държавници разстреляни! Това съвсем не са никакви си 10 милиона просто-смъртни! 6 министри!

В Галиция преди 15 дни са разстреляни двама ученика. Какво от туй, че са непълнолетни? Физиономията на обществената съвест е спокойна. В Южна Африка английското правителство разстреля не един стачник миньор. Какво от туй? Хорти покри Унгария с труповете на комунистите. Италианските фашисти обезобразяват труповете на работниците — лорд Кързон не се свени да стиска ръката на Мусолини. . . Няма кисели физиономии, не се говори за варварски убийства. . .

Аз разбирам възмущението на в. «Мир», знаейки защо доктор Минчев пише плачлива статия «за ненаситния Молох». Гунарис, Стратос, генерал Хаджианестис. . . родни братя на Тодор Тодоров, на Малинов, на Ляпчев. . .

. . . Боли. . .

«Обществената съвест» прави кисела физиономия. «Обществената съвест» има две физиономии — едната, цинично спокойна при ужасите на цели народи, другата, цинично възмутена от разстрелването на няколко държавници убийци. С кръвта на богопомазани люде не може да се прави политика. Друго е да кажеш:

«300 000 черепа франко Лозана не струват ли едно пристанище на Бяло море?»

АВТОНОМНА МАКЕДОНИЯ

Кеф е бе, браќа, жи ми Ристос. Еве ти нагантот или парабелот, еве ти бомби, еве ти пушка — карај да ја ослободим. Прескочи границата, утепај един сръбски джандар, па се качи на планината да гледаш сејр. Ама доле селянуријата ќе види зор сетне — да види, да е юнак да се качи на планина и рахат да биде. Сърбине се лютат на нас. Чудат се шо ни е дошло на ум, та не кандисем. Па и Стамболијата ги еде вакви трици во Белград, ама ќе му се види тесен и Стамбол. Защо бе, браќа. Али е лошо да имаш един вакав занаят како нашиот — ни работа работиш, ни вергија плащаш, кеф ти горе на планината, кеф ти доле во селото, за ручане — що дал господ, сè ќе се најде. Нали си комита. Ако те каздиса некој, дигни му парабелот — бум, хайде со здраве. Хеле сега какво матно е времето — да ти е кеф да трепаш.

Па колко за Македонија, ќе бидит автономна. Ќе стреляме, ќе дигаме гюрултија, ќе бегаме, кога потребе, па гърци и сърби ќе колят, ќе бесат, ќе палјат куките — що ќе чиниш: ова е автономия. Не е шега работа! Автономия значи да се изравни Македонија, та да може автонобил да оди по неа. Ене го Тането. Во гюрултијата во Тракија минај границата от турско во грчката како на дунунма. Бре пищоли, бре бомби — да каздиса гърчуљата. Кога се събрале много — ќе бега, шо ќе чини. А па гърците му ударили една автономия над бугарските куки — да ти е драго да гледаш.

Ушче ми е кеф за Неврокоп. Ја направихме автономията шарена како великденско яйце. Ама ќе речеш, сти не во Солун или во Битоля, ами во Неврокоп. Вака можем, вака правим. Еве ти сега во Кюстендил. Ќе му удрим тамо една автономия, па и дечинјата ќе помниат. Елбете и правителство ќе каздиса мало, ама кай ќе ни фати? Па много да се не закача, оти ќе направим една автономия во София, па ќе го видим тогај. Оти како ни е дошло до гуша, ќе се продвигнем некое сабайле:

— Урра, да живеј автономна Македонија во Добруджа биле!

ЖЕНА ДЮСТАБАНОВА

Тук
 то невидима нощ.
 Работническите квартали издън-
 ната тук весело, в всички къдрави къ-
 тини, спазни — всекде ставаха приго-
 товките за новогодишната среща.
 Халбата работническически приготв-
 яваха нови сукнове и тасани, оркес-
 трите разиграваха нови танцовални
 маршове и танци, хората предвземаха
 ивтомобили да обиколят всички къ-
 дове и да обиколят младите работниче-
 ски маси с тасаните си хиле.
 „Лигата на брелетарската култура“
 употребява всички усилия да да спаз-
 ни с музика, светлинни и плъне ва-
 ни заха из работническите райони.
 Но главният глас на Лигата не
 беше този. Много в дванадесет часа
 през нощта дава се гали, от чалмий
 предиз на един обикновен човек. Ве-
 чернички и концертни на талук
 на новия човек, трябва да навре, в един

ФАКСИМИЛЕ НА ПРЕВОД ОТ ГАСТЕВ

КРИВИ ДЪРВЕТА

ДЪЖД, КОЙТО НЕ МОКРИ

Вестник «Политика» — същият този, който знае де какво се говори днес — разправя за «дъжд, който не мокри»:

«Този странен феномен се наблюдава в Америка, имен-но в пустинята около Колорадо, където обикновената температура е 50°C на сянка.

Там облаците се струпват по небето, дъждът пада, но дъждовните капки, преди да достигнат до земята, се изпаряват и политат пак нагоре.»

Интересното е само в туй, че облаците в Колорадо се струпвали по небето. Тая работа изглежда малко невероятна, но както и да е. Обаче «дъжд, който не мокри», и по нас го има. Ето например сега в Лозана господин Стамболийски изсипва дъжд от надежди за България. Но докато паднат на земята, изпаряват се. Та не само туй. Колко много такива «странни феномени» имаме. На фронта войниците чуваха, че в тила гърми, трещи, че се събират по мощи за фронтоваците. Очакват благодатния дъжд, а той, току виж, влезнал в джоба на някой интендант и хоп, изпарил се.

Стават, стават такива работи. Хем не само в Америка.

УВОЛНЕНИ СЪПРУГИ

Вестник «Утро» пък се е запретнал да осветлява читателите си с цариградските работи. Най-много го интересува обаче бившият султан Мехмед IV, т. е. не самият султан, а харемът му. Ето какво научило «Утрото»:

«Половината от жените на Мехмед IV са разпратени по домовете им. Останалите 150 жени ще се погрижат да се омъжат.»

«Горкият бивш султан! — би помислил човек. — Тежко и на новия! Колко му струва титлата без харема.»

Но «Утро» бърза да успокои читателите си, че новият падишах остава верен на султанските добродетели:

«Новият султан е запазил голяма част от евнусите на бившия.»

Това, преведено на обикновен език, значи:

«Открита е подписка за събиране жени на народолюбивия нов султан!»

ОПАСНИ ОРАНЖЕВИ РАБОТИ

Да оставим настрана опасните реформи в трамвайното дело, където бай Иван се опитваше да докаже, че трамвай с четири колелета може да ходи по една релса. Други много по-големи рискове се изпречват пред софийската земеделска дружба. Вестниците оповестяват:

«Заражда се идеята отделението за общ. безопасност да бъде премахнато.»

Не е много умно да се зараждат такива идеи. Премахнали се обществената безопасност — отиде половината дружба в София! Сдружени столични селяни, нащрек! Посред зима искат да ви оставят без хлеб.

ИЗНОС НА НЕВИННОСТ

Тлъстомехият вестник «Мир» вопиява жаловито:

«Дойде време, когато хората на блоковите партии, техните съмишленици, па и всички добри българи, които милеят за отечеството си, с право могат да кажат:

— Невинни сме! Но колкото по-сме невинни, толкова по-големи несгоди ни се създават, толкова на по-големи преследвания сме изложени, толкова по-големи пакости ни причиняват! Нашата невинност започна да ни досажда, да ни тежи, да ни става непоносима! Настана време да се провикнем: «Горко на невинните! Блазе на виновните!»

— Ах, блазе на виновните, тежко на невинните. Блазе на вдовиците и инвалидите, горко на Атанас Буров и Иван Евст. Гешев!

Както им е натежала тая невинност, току виж, че извършиха престъпление с едно насапунено въже и трикрако столче.

Това не е много опасно, но какво ще се прави с народняшката невинност. Да речем, че се вдигне някой и я занесе при демократите. Как да я приемат хората,

когато в собствените си душевни складове имат за износ толкова невинност. Предлагат на либералите:

— Г-н Геннадиев, купете 200 000 тона чиста невинност. Премиер калите! Ще ви направим отстъпка.

А Геннадиев клати глава:

— Хубаво бе, братчета, ами само нашата невинност от реколтите през 1915 — 1918 е толкова много! Оферирайте я на Кръстю Пастухов.

Но Пастухов рипа като ужилен:

— Защо ми е да купувам невинност! Та само моята бемоснежна чистота е предостатъчна за партията ни. ... Ех, да знаете как ни е натежала и нам тая невинност!

АХ, ТЕЗИ СТУДЕНТКИ

— Студентите математици дават вечеринка?

— Е?

— Няма ли да дойдете и вие, г-н ротмистър?

— Да дойда бе, защо да не дойда: има ли хубави студентки?

— О, само да видиш. Какви още.

Господин ротмистърът си взима билет, обръсва се, туря парадните си ботуши и като се парфюмира с розово масло, тръгва тържествено. Той не изпуска огледалата по «Цар Освободител».

— Великолепен съм!

Вечеринката е в конюшната и той се чувства като у дома си. Много мили момичета има, дявол да ги вземе. Някои декламираха. Господин ротмистърът обикновено не обичаше декламациите.

— Без декламации! — крещеше често той в казармата.

Но тук той ръкопляскаше така солидно, като че ли биеше с двете си ръце вестовоя.

— Г-н капитан, ще танцувате ли?

— Г-н капитан, искате ли номер за весела поща?

Ах, тези студентки! Ротмистърът е трогнат, ротмистърът е зашеметен. А за веселата поща има не номера, а математически формули и знаци.

— Колко сте хубава, госпожице Тангенс!

— Моля, г-н Хикс квадрат, без комплименти!

Ротмистърът следи своето листче, а студентките току се въртят около него.

Изпъва гърди той, усмихва се многозначително и фиксира студентките.

— Мери, ела да видиш оня офицер!

— Хи-хи — смее се дебалата ѝ другарка — студентка на куб.

А студентките все повече и по-често обикалят край ротмистъра.

— Трябва да съм твърде хубав тази вечер — мисли си той, — много обикалят край мене тия момичета.

— О-хooo! Г-н ротмистър, вие тук?

— Здравсти! Здравсти, земляк!

— Какво е това на тебе. Какво са ти окачили?

— Кое? — ужасява се ротмистърът.

— Пустите му студентки, окачили ти едно ужасно уравнение!

— Ужасно ли? Какво значи? — пита важно и тежко ротмистърът.

— Ами то е едно обикновено уравнение, което значи нула.

Ах, тези студентки!

ХАИР ХАБЕР ОТ ЛОЗАНА

— Така е бре, Климе, вервай бога!
— Море я верувам бога, ама в тебе не фащам вера.
— Сакаш фащай, сакаш — не фащай. Я ти велям, оти во Лозана Стамболията се фатил веке за брегот.

— Кой брег, жи ти господ?

— На Белото море брегот. Ете сега четоф во вестниците, оти Дедеагач го вързали во пешкир и го аризали на нашиот делегат.

— Бошлаф е ова, Симоне. В Лозана ништо нема да земем. Има един лаф: Шо ми требит на баир лозе. Арно е сега Стамболията да речит: шо ми требит во Лозана лозе. Оти мене слушай: за юрганот на Настрадаин оджа е кавгата, демек за Стамбул. Поанкаре дал му на Стамболията картичка. Шо ке речит ово? Ништо. Ке земем картичката, ке я турим во рамка и ке ѝ се пули народот долнодъбнишки. А нешто за пред кумот? От кай ке внасяме и лимони, и кафе, и пипер, и друг колонял? Последниот абер от Лозана бил, ке ни се дадит да правим во Дедеагач магазин за стоки. Арно са решили тия люге! Много мадро са я наредили. Ти направи магазин во Дедеагач, напълни го со манифактура, со колонял, арчи пари, па некое сабайле туку гъркут ти рекал:

— Калимера, Климе, бегай от дюкянот...

И ти вземит всичко за здраве на Богородица и св. Наум... А ти, оди да правиш давия во Обществото на народите... Знам ги вия работи, не сме сефте.

— Не е вака бре, Климе! Овой е економически излаз и никой не можит да ти го земит!

— Море, излаз е. Оти е излаз, затова ке ти кажат излезни да влезнем яс во магазинот.

— Тогай ти сакаш да речиш, оти ништо не е сваршено во Лозана.

— Како ништо бре, Симоне, сума пари државни са свършени. Не чете ли во вестникот, оти нови банкноти се пушат на пята?

КРИВИ ДЪРВА

ПРИЕМНИ, САЛОНИ И КУХНИ

Домашната готвачка на Стамболийски в. «Победа» в дълга статия възпява френско-българските отношения. Статията е много трогателна, мелаим, мелаим звучат отделни фрази и художествените сравнения са незаменими. Редакторите на «Победа», които имат гарсонска служба в апартаментите на хотел «Оранжева България», грижливо разпределят стаите:

Присъдата на Клемансо ни огорчи дълбоко, тежко ни нарани, ние Франция все още не искаме да видим. Нека Франция запази хубавото си име у нас. Тя е винаги добре дошла в нашата приемна. Но в кухнята си ние не обичаме да каним дори и най-симпатичния чужденец...

— Добре дошла, мадам Францийо! Оставете си галопите в коридора и заповядайте в приемната на майка България. Изтегнете се на репарационните кресла и ние ще се радваме на красотата ви. Наистина, мосю Клемансо дълбоко ни огорчи, но като поразбъркахме с двете ръце меда на властта — мина ни. Ние не ви се сърдим. Бъдете, както у дома си, но само в приемната! Ще бъде много некоректно от ваша страна, ако надникнете в кухнята, където оранжевите журналисти готвачи опитват финансовите бърбечета и дробчета...

СТРАХОВЕТЕ НА ЕДНО ЧЕТВЕРОНОГО

В последно време на Връбча Добриянов се случиха твърде много преमेждия. В Търново, където беше тръгнал да носи наргилето на достопочтения и двойно по-храбрия Теодор Теодоров, Връбчо преживя трагични минути. Изправен на моста над Янтра, той прочете молитвите на трите християнски вероизповедания и даже почна да срича и от корана. Едва беше се зарадвал за блоковата победа в Кюстендил, и ето ти в София дойдоха оранжевите честни люде, за да запазят бозаджийниците от нападе-

нията на автономистите. Връбчо тогава да беше кабил да се обеси от страх на някоя крива върба. Но благодарумието надделя и цели три дена той прекара в зимника на «един добър нащ политически приятел», където миришеше сандъците с марсилски сапун и правеше сметка с колко сандъка сапун би изпрал съвестта си.

Но минаха тревожните дни, цял в паяжини и прах, Връбчо напусна зимника и пак излезе на припек в колоните на «Мир», не оставяйки на мира д-р Данаджиев. Връбчо глаголи:

За комунистите е думата. Според сведенията, които се получават от провинцията, на много места комунистите са искали да използват създаденото положение, за да се въоръжават. Мъглата става по-гъста — вълците това и чакат!

Успокойте се, клетий ни Връбчо! Мъглата си е мъгла — стои си в главата ти и нищо особено от туй. Колкото за вълците — едни са на държавна храна в шуменския затвор, други прескочиха Дунава, трети припкат чевръсто из банките. А пък ако много те е натиснал кошмарът на червените вълци, можеш и тук да си бъдеш спокоен, твоята особа не е в опасност — никому е ненужна ослинната глава!

ОПИТВА ВИНАТА

Вестник «Русенска поща» съобщава:

Търновският владика Филип бил в постоянна обиколка из епархията си.

Постоянна обиколка? Значи, днене и вечер. Е, трябва да е добро производството на ракиите и вината тази година!

ОТЕЧЕСТВО ЛЮБЕЗНО!

Органът на блокарските рицари «Отечество» продължава да попява една освиркана от събитията мелодийка:

Борбата за обединението на българското племе е неминуемо свързана със стремежа му към здраво заседание на бреговете на море.

И кратко, и ясно: «Заседания на бреговете на море.» Малко глупавичко е казано, но то се разбира. Обърнете хастара на патриотичната му шуба, и ще прочетете: «Кредитна банка — капитал 10 милиона. Българска генерална

банка — 12 милиона напълно внесени.» Розова банка, Съюз на популярните банки, Български Лойд и пр., пр. Една скромна сметка ще изчисли, че само чрез реклами тия банки подкрепят «отечеството» с по 3000 лева на брой. . . Другото отделна сметка. . . Отечество любезно, как хубаво си ти! . . . Не «заседания на бреговете на морето». . . ами на дъното даже може да прави българското племе.

ПРОБИТИ МИСЛИ

Новостарозагорската либерална «Трибуна» е на същото мнение. И на нея ѝ е «задушно без Егея». Тя пише:

За външния свят се пробива мисълта, че България не може да забрави Егея.

Гледай ти. «Пробива се мисълта» за Егея, но когато по фронтовете се пробиват глави и гърди, либералните храбреци седят в интендантствата или изнасят кашкавал, брашно и хинин и пеят: «Не щеме ний богатство, не щеме ний пари.»

Знаем ги тия «пробити мисли». . .

Същият вестник в същия си брой утешава:

Сп. «Океан» започва от първи януари да излиза в града.

Нейсе, ако българското племе не можѐ да дойде до океана, океанът се изтърси в Нова Загора. Само че тежко на новозагорчани, ако «Океан» ги залее с пробити мисли. . .

РАЗБИРА СЕ

Пловдивският в. «Правда» съобщава:

Майор Никифоров е направил обиск в Горна Джумая. Това е направил с намерение да залови щаба на автономистите. Разбира се, че не е заловил никого.

Разбира се, разбира се! Щабът си е в София!

Същият вестник съобщава, че Петряев — пълномощният министър на Врангел — заминава за Сърбия. За управлението на легацията нямало да се натовари никой, защото нямало руско правителство.

Да се увещава «Правдата», че не е права — значи да се налива вода в решето. Няма какво, освен да цитираме следното нейно съобщение:

В сливенското село Кавакли се е появил пророк, който говорил с господа. В едно кратко време успял да убеди наивните селяни, че

селската чешма е свещено аязмо, и ги карал да се къпят в него за изцеление от болести. . .

Цитираме тая новина и поканваме хората около «Правда» заедно с редакторите на в. «Юг» да предприемат едно пътешествие до село Кавакли. Нека си подложат главите под студената вода на чешмата. . . И будет всевечное изцеление от глупости!

РИЦАРИ НА НАШЕТО ВРЕМЕ

Наистина, Дон Кихот не е родом от България, но все пак живеем дни на рицарски подвизи:

Времето отдавна отвлеche в своята колесница идеята за автономна Македония, почтените търговци от Париж, Лондон и Рим продадоха на вехто автономната мантия, почти всички разбраха, че рицарите патриотари най-често върху революционното си минало окачват една настояща фирма на крупен манифактурен магазин, а ето Тодор Александровци търкат очите си и припкат след колесницата на историята, за да настигнат в Кюстендил своята автономна Дулцинея. Прескочили заснежените чукари, събират се там, за да се сражават с вятърните воденици на федералистите. А подир тях пристъпва блоковият Санчо Панса, практичен и хитър, шушне им тихичко и потрива ръцете си. . .

И ето Кюстендил осъбва сред гърмежи, ракети и автономисти. Градът се предава безславно, макар че подполковник Стоилов вероятно има няколко ордена за храброст. В София пък пристигат рицари с цепеници. Превзимат и те крепостта и с дървените си копия рицарски се сражават с бозаджийниците — все едно, и там са македонци. . . Рицарите на автономна Македония обявяват Кюстендил за превзета крепост и тръгват да ловят ония рицари, които им оспорват сърцето на автономната Дулцинея.

— Те, нашите противници, прескачат границата и вършат обири в Македония! — заявяват автономистите.

— А вие какво вършите? — чуват се сподавени въпроси.

— Ние сме честни революционери. . . — обяснява Панчо Михайлов.

Подпоручик Пеев, вулгарен убиец на 4 души, спотайва се зад гърба на Панчо Михайлов и приглася:

— Ние сме честни революционери!

Началниците, комендантите и приставите — рицари с паднали панталони — се гушат в казармите и героично се тупат в гърдите:

— Ние сме военни и героично ще измрем, когато ни дойде заповед!

Разбира се, заповед за героично умирање не идва, защото сам министър Томов я носи на върха на шпагата си. Върхът на шпагата му е обаче от каучук и той се разполага с армията си надалече от крепостта. Парламентъори от двете страни се срещат:

— Ние уважаваме вашата доблест и храброст!

— А пък ние уважаваме държавния престиж.

— Тогава напуснете града да го превземем.

Военният министър с музика, в парадна колона, със съкрушителна рицарска осанка влиза победоносно в Кюстендил.

Рицарите на автономията се отдръпват само на 5—6 километра от града и извиват кръшни хора в Жилени и Богослов в чест на благополучния край на революционната си акция. От Кюстендил министър Томов храбро им праща пет снаряда — приветствува ги и съветва ги да си отидат, че ще ги «атакува». Автономистите си отиват. Ред, мир и спокойствие се възцарява пак.

А един забележително мъдър рицар, майор Никифоров, издава нещо като ценоразпис:

«За един убит войник — да се запалва село, за подпоручик — град, за поручик — околия, за капитан — окръг и т.н. Запалването да почне автоматически от четири страни, щом стане известно убийството.»

А ако, не дай, боже, погинеше самият мъдър майор, то някой негов събрат би допълнил тарифата на бенгалските огньове с още няколко думи:

«По пътя на здравата логика: за убиването на майор и за честта на отечеството трябва да се запали цяла България. Запалването да стане автоматически от четири страни. . .»

ШЕЙЛОК НА СЦЕНАТА

Шекспировият Шейлок е ужасен. Буржоазните целомъдрени дами, които с такъво достойнство и естественост носят патешки пера по шапките си, са в ужас от неговата жестокост. Настанените в театралните ложни тлъстомехия потреперват, когато чуят на сцената Шейлоковия глас:

— Аз си искам своя фунт месо!

А ето, не фунт, а 10 милиона трупа погълна ненаситният съвременен Шейлок и днес пак се провиква от Париж:

— Аз искам своя фунт месо! Германският народ трябва да ми го даде!

И френски войски, т.е. мароканци, настъпват в Рур, за да отрежат тоя фунт месо.

— Видите ли, господа? — злобно се усмихва Поанкаре и вади из джоба си версайлската полица. — Видите ли? Тук е ясно казано: ако германският народ не може да плати на падежа, един фунт месо ще си отрежа.

Бонар Лоу — английски брат на Шейлока — свива кисело устните си. Но Рурският басейн все пак е сладък къс и Англия праща своите войски:

— Да внимават и пазят окупацията да стане съгласно международните правила, закони и хуманност.

Цялата търговска фамилия — братовчеди и вуйчовци на Шейлока — ръкопляска. Най-хуманният човек и социалист — Вандервелд — не протестира, че белгийски войски вършат акт на нечувано политическо насилие. Демократичната Америка не вдига глас. Г-н Хардинг може най-много да изпрати два трансатлантически парахода с библии:

«Безплатно за германския народ... За утешение и вяра в бога!... От добросърдечните американски милиардери!»

Германският работен народ изтръгва. Стинес и братята му са изсмукали почти всичката кръв. А чужденецът Шейлок точи върху болния касапския си нож... Има право, съгласно търговския закон той трябва да получи своя фунт месо. Съгласно международния търговски закон! А съгласно човешкия закон един международен съдия с попукани ръце може да хване Шейлока за шията:

— Доле от сцената! Ножът е опрял вече до кокала!

АРИТМЕТИКА

Ако обичате, 2 и 2 правят пет, ако обичате — 3. Но 2 и 2 никога не правят 4. Отнесете се до редакцията на вестник «Народ», и там ще ви потвърдят тая аритметика.

Там, където комунистите имат увеличение, общоделските математици правят сметка:

— Ех, голяма работа — комунистите се увеличават: две и две — три.

В София общоделците имат 200 гласа увеличение: «Епоха» прави сметка две и две — пет!

И ето ти, «спасителният социализъм» възкръсна.

— Ами колко дни след възкресението си се е възнесъл на небето Исус!

— Ами вие как сте всякъде другаде, гълъбчета, заедно.

— Ние сме зле, но заедно с блока сме голяма сила. Да живее приставският социализъм!

А блокът като стар пес подсвива опашката си:

— Чакайте да видим провинцията. . . за референдума София, знайте, а провинцията. . . нещо. . .

Блокът иначе не заекваше, но напоследък хич не му върви в красноречието.

В замяна на това Кръстю Пастухов търчи по чорапи към двореца.

— Чакайте, г-н бивши министри! Успокойте се.

— Никакъв бивш, а настоящ министър. Дружбащите бити, комунистите бити. В София имаме 194 и половина гласа увеличение! Да живее социализмът — дайте ни властта.

А януарското слънце хем припича, хем реже:

— Само в 10 града комунистите имат повече от 3000 гласа увеличение, а навред в малки градчета, в селата — комунизмът пуска широки и дълбоки корени! Вижте последните телеграми.

— Пуска! Ама и ние, общоделците, пускаме. Кръстйо, къде имаме увеличение?

— В Севлиево — 150 гласа.

— Писах вече.

— Пак пиши — настоява Григорий Чешмеджиев, — аз в «Епоха» девет броя по девет пъти ще пиша за Севлиево.

— Девет по девет — 81 по 150 гласа. Ехее! Само в Севлиево 12 000 гласа увеличение. Да живее блоковият социализъм!

А на ул. «Нишка» правят вече големи сметки:

— Имаме 2400 гласа. . . трябва поне още 600. . . Само за пристави няма да стигнат.

КРАЙ УРНИТЕ

Драго ми е: излизам на улицата и виждам града в празнична премяна. Стените, облепени с разноцветни афиши, по тротоарите се разхождат окичени с лентички хора, хвърчи автомобил цял в оранжеви дантели, а през прозореца поглежда никой друг, а господин, господин Иван Длъгнеков.

До секцията стопанинът на една общарска барака потрива ръцете си:

— Слава богу. . . Духаше вятър, но като я облепиха цялата с афиши, добре съм. . . много е топло сега. . .

— Вие сте парвенюта бе! Ти ли земеделец? Колко лева костуваш в безотчетните фондове на велика България?

— Моля, не е позволено да се карате. . . не позволява конституцията — намиса се един стражар.

Ах, тези мили и симпатични стражари! Вечно са на поста си. Чувствуваш как конституцията просто лъха от гърлата им.

— Тебе не ти ли дадоха 3000 лв. миналия избор? . . . Беше си окачил оранжевата лентичка. . .

— Е, да, ама. . . аз си пуснах зелената бюлетина. . .

— Брей, брей, елате да видите широк социалист.

— Де го, де го бе?

— А, тоя е същият. . . аз го виждах и при 12-а секция.

Цяла група избиратели и агитатори се натрупват да гледат редкия екземпляр.

— Думи! Думи! Думи!

— Ами защо ги лепиш под собствените си афиши?

— Ами вие кого ще трогнете със съдрания портрет на Малинов? Плачете за картонен портрет, а за цяла България око ви не мига. . .

— Ние сме партии на конституционния ред. . . Вие разбирате ли що е конституция?

— Конституция ли? Ехе! Та кога е съществувала конституция? Нашата конституция прилича на хотелско момиче, на леко момиче. . .

— Хубаво момиче — на 50 години. . .

— Не е там въпросът: искам да кажа, че който прегръ-

ща това момиче, крещи, колкото му сили държат: «Аз пазя нейната непорочност!» Тия пък, които са в опозиция, ридаят и крещат: «Позор, опозори честното момиче. . .»

— Така е — клати глава един одърпан старик, — а когато той е във вота, той пък почва да плаче за честността ѝ, за опорочаването на девствената конституция.

НОЩНА ИДИЛИЯ

- А сега тука! Хоп! Смъкни го целия!
- Високо е.
- Чекай, качи се на гърба ми... А така. О-о-ох!
- Брей, много... си натежал... По-тежък си от приставо вече.
- А не, ами пих много вода... тая пуста пастърма.
- Ух, пак не се стига... ъйт! Още маненко... Дай ножа.
- Хоп...
- А тоя там... тоя е от блока... Скъсай го целия... До доле, до доле... остана едно кюшенце... Немой само стъпва на гръбнако ми! Ух, много тежиш...
- Не тежим, ами нови са ботушите, пък налчетата...
- Слезни, слезни сега... Хоп! А, тѐ тоя от комунистите. Бутни малко с ножа и го откъсни целия... Така! Така... скъсай и това «Вижте им делата»...
- Пуси афиш... много хубаво е залепен, брей!
- Ако не се къса, залепи нашия афиш... А де тоя жълтият...
- Не тоя, дай оная телеграма, дека е от Париж за трънвайте...
- Тая телеграма от Париж ли е?
- Я, па дека може да е била за изборите.
- Аде сега да идем отсреща. Ей там кьошето има много афиши...
- Двете сенки се запътват към срещната страна на улицата и почват пак работа: късат афиши, лепят други и се смеят гръмовито.
- Неочаквано остър вик пронизва тишината.
- Борисее! Борисее! Стражар! Стражар! Обраха ни! Помощ!
- Двамата стражари се споглеждат:
- Да идем ли?
- Мани, нали видиш, че си имаме работа.

СЛЕДИЗБОРНИ ИНТЕРВЮТА

Разбира се, при главнокомандующия г-н генерал Райко Даскалов не беше тъй лесно да се влезне.

— Заето е! — казаха ми 24 стражари и 7 пристави.

— Но помолете го да ме приеме, аз съм журналист — настоях повторно.

Повторно ми отказаха. Но аз не се отчаях. След час и половина чакане най-сетне бях удостоен с честта да бъда в кабинета на г-н министъра. Той беше в празнично настрояние, бодър и благоразположен.

Тъкмо опитваше пред огледалото една триъгълна бонапартовска шапка.

— Бъдете кратки! — каза главнокомандующият... — И веднага на въпроса!

— Въпросът е за изборните резултати, г-н министре. Мислите ли, че е бита опозицията... и частно комунистите?

— Че ако не са бити, защо «Работнически вестник» по местваше телеграми за побой и терор!...

— Друго исках да питам... Преди изборите вие печатахте изявления в «Победа», че комунистите са сразени, че нищо не е останало от тях, а ето че излизат с едно увеличение от 40 хиляди гласа...

— Това нищо не значи: щом аз съм казал, че са разгромени — няма нужда да се гледат резултатите... Аз никога не съм лъгал...

— Но защо тогава в Калофер ви извикали «лъжеш»?

— Това е бил някой комунист...

— Да, и аз мисля, че е бил комунист.

— Тогава вие, може би, знаете и името му...

— Разбира се, аз с най-голямо удоволствие бих ви услужил: комунистът, който ви е апострофирал тъй неделикатно, не е никой друг, а сам Христо Ботьов!

— Христо Ботьов? Хм... аз не вярвам в духовете...

— Затуй пък и те не ви вярват...

* * *

Излезнах из министерския кабинет, качих се на трамвая и благополучно се озовах в редакцията на демократичната «Зора», където заварих само двама от редакторите.

Единият от тях бе прострян върху масата, тежко дишаше и от време на време прохълцваше:

— 40 000 намаление! 40 000! Шега ли е бе, Крапче!

Крапчев тоже пъшкаше, но не плачеше. Той слагаше хладни компреси върху челото на Бръшляна и го утешаваше:

— Нищо де! Голема работа! Ке се косиш за малки работи. Шчо са четиридесет илйди? — Но Бръшлян беше неутешим:

— Как бе, братко, аз да пиша уводна статия още във вторник, че комунистите са претърпели голямо поражение... а то...

— Е, кой те научи я пишеш во вторник! Ако не беше я курдисал во тоя гяолски ден — елбета немаше да имат увеличение...

— Ами сега?...

— Сега ке пишем, че ова победа нищо не значит...

— Всъщност, така си е: здравомисляща София е с нас. Ний даже трябва да бъдем благодарни и да съжалим даже комунистите, че губят.

— Така си е! Аде стига си се косил! Стани да напишеш статия, че ми е много мака, дека комунистите губят работническият елемент.

* * *

— Добър ден, г-н Добриянов, добър ден!

— Откъде пък «добър ден», може да не е много добър...

— Е, да, изборните резултати съвсем не са добри за блока...

— Кои избори!

— Как кои избори? Последните избори... Нима вие не можете да ми кажете нещо по тях? Гледам, вестниците ви нищо не пишат, сякаш не са станали избори.

— Че какво да пишат? Голяма работа. Избори като избори. В България има парламентарни избори, общински

избори, за окръжни съветници, за данъчни комисии, за селски съдии... Това ли те интересува?

— Съвсем не разните видове избори... аз бих искал да зная мнението ви върху резултатите от последните избори.

— Какво мнение... Голяма работа... Станали някакви избори... Ние даже не сме правили и сметка: увеличение ли имаме, или намаление.

— Доколкото зная, блокът губи своите привърженици.

— Това още не се знае. Преди всичко врангелистите не са гласували.

* * *

Последен интервюирах г-н «другаря» Янко Сакъзов. Но интервюто ми излезна несполучливо. Той почти не ми отговори на никой въпрос. Разхождаше се из кафенето, кършеше пръстите си и механически повтаряше: «22 хиляди да изгубим... 22 хиляди!»

— Спомни си за многострадалния Йов! — увещаваше го Григор Чешмеджиев. — Бог наказва, когото обича. Пътят на спасителната социалдемократия е открит.

— Да, но няма кой да ходи по него...

— Ех, нямало, сè ще се намери, джанъм. Успокой се.

— Как да се успокоя бе, Григоре! На всичко туй отгоре и тесняците разлепили на всеки ъгъл по един афиш: Горчиво е, горчиво е, горчиво е!... Аман! Докато си дойда вчера до дома, устните ми се попукаха като от тропическа малария.

— Ех, нека си пишат те! Пътят на спасителния социализъм е чист... Ще дойдат светли дни... Я стига си тровил душата си. Изпий поне кафето си...

— Ех! — въздиша Янко... и поема кафето, поема го, вкусва и се мръщи.

— Келнер, вие сте забравили да турите захар в кафето,

— Не, господине, сладко е...

— Ба... сладко било... Горчиво е, горчиво!...

ВСИЧКИ ЩЕ ИМАТ ДЕЦА, ВСИЧКИ ЩЕ СЕ ПОДМЛАДЯТ!

След съкрушителната плесница, която общоделската хубостница получи на 14 януари, не ѝ остана нищо за утеха освен приказките из «1001 нощ» и... теориите за подмладяване.

В броя си от 22 януари храбрият иначе в. «Народ» решил най-смирено да занимае «многобройните» си читатели с въпроса за детераждането:

«Лекарите Евине и Бишон от университета в Калифорния (Сев. Америка) след направените от тях опити върху плъховете с един препарат, наречен *«вит-аман»*, дошли до убеждението, че и най-безплодните семейства ще могат да имат потомство чрез този препарат, който дал извънредно добри резултати.»

Ясно е, че тия «извънредно добри резултати» при обикновените плъхове биха се получили и при политическите мокри плъхове, стига г. г. Евине и Бишон да изпратят това лекарство в по-голямо количество на ул. «Нишка». Почитаемите лекари трябва да сторят това незабавно, защото къде има по-безплодно семейство от общоделското? Да оставим настрана мозъчното безплодие, то най-сетне си е от бога, ами политическото безплодие! Кажете, моля ви се, шегата ли е положението на общоделската «целомъдрена» дева, която въпреки семейните си връзки с блока на 14 януари остана съвсем без потомство?

И не е ли в правото си в. «Народ» да се провикне към Янко, Кръстю, Григорчо и пр. общоделски безплодни булки:

— Аман, другари, аман от безплодие! Гълтайте така наречения *«вит-аман»*!...

Никои друг, а пак ежедневникът на работническата социалдемократическа партия продължава в същия си брой:

«Издирванията за подмладяване. В последно време повдига се въпросът да се издири средство за подмладяване. Американският вестник «Съндей експрес» съобщава,

че чрез жлезите на един козел се подмладил един американски милиардер и една известна киноактриса.»

Ах, не вярвайте, не вярвайте, драги бабички от «Народ»! Наистина, нуждата да се подмладите е вопиюща, но никакви присадени жлези не могат да ви помогнат. Ето, нали опитахте с жлезите на блоковия козел? Какво излезе? На 14 януари, вместо да се подмладите, окапаха още 22 хиляди косъма от премъдрите ви глави...

Ех, младост, младост... не се връща, бабооо!

ПИСМО ЗА БЕРЛИН

*До Жорж Астрани,
антична душа и модерен
производител на кошници.*

Възвишения братовчедо,

Ти, който винаги си се борил за великото, за високото в живота — ти вече си реализирал своя копнеж: възвисял си босияшкото свое съществуване чак на седмия етаж в едно шестетажно здание. Накратко: преместил си се на някакъв таван и важно си казал «седмия етаж».

Ето защо аз си мисля: ако този път не оздравея — непременно ще мина над Берлин. Моят добър приятел д-р Дънов ще ме посвети в небесните пътища — имало шосе и над Берлин. Остава да ида няколко пъти край Борисовата градина и преди изгрев слънце да се помоля ведно с дъновистите:

— Господи, прости ни — сутрин си нямаме работа.

Ще трябва обаче да умра един-два часа по-рано от една знаменита дъновистка, която е тъй тъничка, че непременно ще се залости, влизайки в рая, и моята неврастенична душа ще трябва да чака поне две седмици — докато ангелите и свети Петър откъртят тлъстата дъновистка с лостове. А тая госпожа непременно ще бъде в рая.

— Ах, как ми се иска да ида по-скоро при ангелите! — оплакваше ми се тя веднъж.

Дали всъщност тя има искреното желание да отпътува в небесните селения — не зная. Нека оставим дъновистките за д-р Дънов — кесаревото кесарю, божието — богу. Зная само, че дъновистите в молитвите си много наподобяват един босияк, който се молил в черква пред иконата на Йоана Кръстителя:

— Помогни ми, св. Иване, да напусна по-скоро грешната земя и да ида при ангелите. Не може вече да се живее на земята.

Всеки ден той набожен босияк отивал в черква, заставал пред иконата и се молил на пустиножителя:

— Ходатайствуй пред бога... да ме прибере. Няма вече живот по земята: гладен съм, бос съм, гол...

Омръзнало на клисаря да слуша вечно тия плачливи

словонизлияния и веднъж се скрива зад иконата на Ив. Кръстителя.

Босиякът пак започнал:

— Бос съм, гол съм, св. Иване!

— Ее, бос ще си — обадил се св. Иван, — когато те мързи да работиш.

— Ух, пък и ти ще ме упрекваш! Ако беше много прокопсан, нямаше да ходиш и ти само с една камилска кожа из пустинята.

Така казал босиякът на св. Ивана. А наистина, всички светии са били лентяи. Така си е и до днес.

СКАНДАЛ НА ГЛАВНАТА УЛИЦА

Понякога кралете се оплакват: «Тежка е царската корона.» Ясно е: короните са тежки, защото главите са леки. Но ето че Поанкаре не е коронован, а все пак нещо му е леко. Впрочем, леко ли му е, или до гуша му е дошло вече в Рур — това знаят само френските индустриалци и банкери. Колкото за германските миньори в Рур — за тях няма какво да се грижим ние. Твърде много са грижите, които окупационните власти полагат за личната им охрана. Не по-малко са обаче и любезностите на германското правителство, социалпредателите и индустриалците. Представете си: правителството, буржоазното правителство на Куно, гласува кредити за работниците — кредити за работническа стачка. Сякаш никога нищо не са имали против работниците. Сякаш, всякъде другаде, а не в Рур германската буржоазия пращаше артилерия и картечници против миньорите.

И в Берлин, в Мюнхен, в Хамбург, из аристократическите локал, из театри и клубове, там, където се записваха доброволци за Оргеша и стачкозаместници, днес се пускат подписки: «За Рур, за милите стачкуващи миньори. . .»

«Мили миньори, мили работни пчелици! Нападат кошера! Отиде медът! Жилете! Жилете смъртно!»

. . . И буржоазията, и Шайдемановци, които трепереха при мисълта, че работничеството ще допре ръка до оръжието, неочаквано великодушно разрешиха:

«Защо не! Работниците могат да се защитават в Рур!»

Работниците?! Себе си, себе си ли да защитят? Далече от ума това. Те трябва да защитят тия, които утре ще им пратят картечници и танкове вместо «две месечни заплати за рурските работници, ако не работят.»

Колко е мила германската буржоазия! Като никога досега тя иска да плаща стачни дни. Разбира се, тя ще си вземе после и лихвата, но това е нищо. . . Почтени братя на Тартюф! Как добре си правите сметките! . . .

А скандалът на главната улица продължава. Френ-

ската полудевственница цинично се разголва. Цинично се усмихват английските джентлемени, италианските синьори, американските банкери. Засега има само крясъци и «економически юмруци». . . но утре? Утре спокойните води на Рейн спокойно могат да почервенее. Но тогава?

Но тогава, макар и некороновани, Поанкаре и Еберт ще въздъхнат: «Тежка е царската корона.» И ще си спомнят за Вилхелма и Николая.

И ако френските и германски работници са достатъчно благодарни, няма да се поскъпят да им отпуснат по един паспорт за Холандия.

СЦЕНИ

*(Непремирани на литературния конкурс)
«Изпратено е окръжно да се вземат всички
мерки за повдигане престижа на властта.»
(Вестниците)*

Мордохай

Подначалникът

Сцената може да бъде: жилищна комисия, акцизно или финансово управление, канцелария в митница и пр.

Мордохай. Пушите ли, г-н началник?

Подначалникът. Понякога. Не съм страстен пушач...

Мордохай. Значи, пушите? Заповядайте тогава. От мене. От Мордохай за цигари.

Подначалникът *(подскача като ужилен)*. Какво е това? Какво значат тия парй?

Мордохай. За цигари... от мене. От Мордохай за цигари.

Подначалникът *(възмутен)*. Как смееш. Вие уронвате престижа на властта!

Мордохай *(скръства ръце)*. Две хилядини?! Какво уронва!

Подначалникът. Две хиляди, а? Сега ще те предам на полицията! Безсрамнико!

Мордохай *(затваряйки си лявото око)*. Ама какво?... Няма закон... аз просто за цигари... Даже може три хиляди... Защо да не може?... За цигари.

Подначалникът. Веднага напуснете канцеларията или не отговарям за последствията.

Мордохай. За последствия? Ехе? Какво последствие. Тютюн много не вреди. Това никотин — бошлаф.

Подначалникът. Три хиляди! *(Разхожда се нервно)*. Безсрамник... Три хиляди!

Мордохай *(разхожда се подир него)*. Три хиляди за цигари... а цигари без кибрит не може... Ако човек няма кибрит, не може да пуши... Щом си имаш брада, трябва да си имаш гребен... Ако човек има три хиляди за цигари, трябва още хилядо за кибрит... четири хиляди...

Подначалникът. Четири хиляди!... Аз ще те науча тебе. Как искаш да компрометиращ властта...

Мордохай *(сякаш не е чул, продължава)*... Ако

човек има кибрит, трябва и цигарлик. Едно хубаво цигарличе. Две хиляди леваа! От Дамаск... Ей? *(Вади от джоба си още банкноти и брои)*. Една, две, три... четири... четири хиляди... *(Отваря си лявото око)*. Ее? Шест хиляди...

Подначалникът *(пие вода)*. Аз малко съм нервен, но... Как казахте: 6000?

Мордохай *(примига)*. Шест... не една, не две... шест, шест хиляди.

Подначалникът *(спокойно прибира парите)*. Впрочем, вие ми уронвате малко престижа, но...

Мордохай. Уронвам престижа? Шест хиляди, господин началник... шест... Да си кажем като братя, шест хиляди не уронва престиж. Я да съм началник, хиляда не ми уронват престижа.

II

Първи стражар

Певецът

Втори стражар

Сцената — или кръчма, или механа. Където избере режисьорът. Край една маса край тезгяха седят двама стражари.

Първият *(схрусква една кисела чушка)*. Ама аз ти казвам: слон... тъман като слон. Ти виждал ли си слон?

Вторият. Виждал съм на читанка...

Първият. Ъ! Ето такива подзе! Точно като слон... просто да ти се завие свят. Аз я гледам, па ѝ правим един комплимент. Красива госпожице, вие имате небесни крака като на някой слон.

Вторият. А она?...

Първият. Она ужкътта не ѝ е драго, ама се посмива: «Моля ви се, без комплименти»... Ама аз ти казвам: подзе, подзе да видиш! Колкото струва Анастисийка...

Вторият. Айде за подзете — на Тинка!

Първият. Наздраве! *(Чукат се.)*

Силуетът на певица се мярва пред вратата.

Певецът. О, баядерка, ти къде ме зовеш... О, баядер... Наздраве! Да живее баядерката... Да живее Киро Кьосето и автономна Македония со столици Солун и Битоля.

Първият стражар. Тё тоя е, дека миналата неделя...

Вторият. Малко му е било...

Певецът. О, баядеркаа! Тарарам тарарам!...
Урррррра!

Първият (към втория). А да го пипнем... Ем че го замъкнем, ем без пари че се измъкнем... Ст... ей ти! Стига си ревал...

Вторият (става и почва да го бута, първият помага).

Певецът. Аз вас... в автономна Македония... Айде, свети Илия, земи ги в колесницата... О, баядеррр...

Изтласкват го.

Сцената: неосветлена улица. Двамата стражари мъкнат певеца.

Певецът (несъкрушимо). О, баядерка!

Първият стражар. Стига...

Певецът. А бе какво? Аз си пея баядерка...

Вторият. Баба Дерка, баба Верка! Ама раз ти е казано: не нарушавай законната тишина!

Певецът (несъкрушимо). О, баядеррркааа!

Първият. На ти една... Бух!

Вторият. Бух! Бух!...

Първият и вторият. Пляс! Бух! Бух-пляс! Пляс-пляс!

Певецът. Ооох, во автоном... ох бе, браќа.

Първият (към втория). Удряй бе!

Вторият. Още?

Първият. Още. Нали ни четоа окръжно за повдигане престижа на властта.

НАРОДОВЛАСТИЕ

След дълги грижи за чиновниците най-сетне правителството предприема решителни мерки за облекчаване печалното им положение. Готви се да ги облекчи даже от избиравелни права. Това безсъмнено се прави, за да могат чиновниците да си отдъхнат малко, тъй като при липсата на здрава храна постоянното им участие в изборите се отразява твърде зле на драгоценното им здраве.

Някои вестници подмятат, че с тази мярка правителството смята да намали гласовете на опозиционните партии поне с 80, 90 хиляди. Разбира се, това далеч не отговаря на истината. Правителството просто е решило да направи един джентлеменски жест, макар той да уврежда собствените му интереси. В замяна на това то ще даде избиравелни права на циганите, които винаги са симпатизирали на оранжевите идеи, което най-лесно може да се докаже с жълтите им чалми и шалвари.

След чиновниците ще бъдат лишени от избиравелни права и адвокатите. Има течение и против лекарите, учителите и професорите и пр.

Циркулират слухове, че почитаемото правителство е решило да уреди и въпроса и за числото на партните. Очаква се законопроект, с който да се урегулира и тоя въпрос, като останат да съществуват само четири партии: земеделска, работническа, занаятчийска и господарска. Това се прави с единичката цел да се спестят парите за афиши и агитации.

Всичко това се очаква, но много по-нетърпеливо се очаква един кратък законопроект, който ще бъде венец на народовластнето и ще съдържа:

Член единствен: За действителни бюлетини се признават само оранжевите.

СТРАЖАРИТЕ

(СТИХОТВОРЕНИЕ В ПРОЗА)

Вас, мили рицари, решил съм да възпея, макар че нощем, когато се връщам в сантиментално спиртно настроение, да чувам укора ви критичен:

— Я, ти там не възпявай много!

Но все пак ще възпея вас — вас, върху които се опират редът, законността и телеграфните стълбове. . .

Ако бях модернист:

— Празника празнувам по слугинските сърца, забодени върху касапските куки на стражарското подножие.

Но аз не съм модернист и ясно виждам как грациозно сучете мустачки и стъпвате върху сандъчето на някое ваксаджийче.

— Изтрий ги хубаво, да не те изтрием от лицето на земното полукълбо!

О, закана, неказана още от г. Стамболийски в парламента!

А ето, виждам: едър старши стражар със синодално благоутробие гони победоносно една кучешка процесия:

— Ст. . . сукин син! . . .

О, какво благочестие лъхат неговите жестове. Пазителят, неуморимият пазител на морала! Но само толкова? А храбростта?

Ето някъде стрелят, ето избухват бомби. Двамата стражари допиват чашките си и веднага героически хукват. . . в обратна посока.

А вие сте навред: столицата гъмжи от курсантите. Групи, тълпи от стражари се разхождат мило-мило из София. Но г-н Стамболийски обещава:

— Ще засилим полицията в столицата.

О, щастливи времена — на един гражданин по трима стражари! И докато си идем до дома, поне по на пет места:

«Горе ръцете!»

ЛУННА ВЕЧЕР

Аз не бих се чудил на Гео Милев тая вечер. Нека танцуват витрините с лорнет в ръка, нека запее бронзовият кон на Цар Освободител. Защото луната разтопи своята сребърна усмивка и градът е нежен и мил като влюбена гимназистка. Празнуват тълпите, пияни от лунното вино на пролетната вечер, усмихват се жълтите прозорци, усмихват се с конусовидни златни усмивки прехвъркващите автомобили, само моят добър приятел Матвей се мръщи:

— Пак ме наказаха с два дни!

Матвей е трудовак. Той редовно бяга от казармата всеки ден. За всеки ден редовно го наказват с по два дни продължаване на службата му. И съгласно тая сметка Матвей никога няма да изслужи трудовата си повинност. Аз си го представям: с дълга бяла брада, с лула и треперещи крака. Ходи в сива изпокърпена шинела и над челото му пише: «Труд за България».

— Дядо Матвейко, ти още ли не си изслужил трудовата си повинност?

— Остави това, синко, ами след смъртта ми ще има да дослужвам най-малко 8000 дни. . .

И Матвейко издълбоко въздъхва.

— Добър вечер, сър, добър вечер. Плати ли си данъка за красотата?

Сър — това е един добър млад художник и лош стар приятел. Ето той е прочел някъде, че щели да облагат с данък женската красота:

— Това е единственият данък, който не само редовно и патриотично ще се плаща, но ще предизвиква и кръвопролития между нежния пол. Да, кръвопролития. Коя повече и по-скоро да плати. Както в дните на купоните, жените ще се редят пред финансовото управление, за да си плащат данъка. А още в три часа сутрин бабичките ще припкат:

— Полека, бабо! Къде си се разтичала!

— Ох, чадо, полека, ама и днес няма да мога да си платя данъка за красотата.

Сър гледа със своите кротки и сусовски очи и се смее:

— По тоя начин само можем и валутата да си подобрим, и репарациите да изплатим. . .

Гъмжи булевардът. Дълги въздишки и къси огнени погледи. Пъстри облекла и живи разговори. Има нещо празнично и в думите, и в жестовите, и пълната луна, която се усмихва и шепне на младите:

Не бъдете зли и груби,
младостта ви е на карта,
няма нивга да се влюби,
който се не влюби в март.

От двореца до Народното събрание, от Народното събрание до двореца. Всяка вечер това е единственият ни път. Но не само за младите. Те даже и държавниците, старите почтени дипломати: от двореца до камарата, от камарата до двореца. . . и понякога — до централния затвор. Гледам двореца и разбирам защо Стамболийски смята цар Бориса достоен за председател на република. . . Не разбирам само дали царят пък смята Стамболийски достоен за абсолютен монарх. . . Но по дяволите! Това си е тяхна домашна работа. Да идем в «Цар Освободител» и задружно да изпием едно кафе и шест води «като писатели». Ох, тия писатели и тоя нещастен съдържател на сладкарницата! Ако някога има антиписателско движение, знамето ще носи съдържателят на «Цар Освободител».

— Познавам ли тая госпожица. Не? Това е госпожица Лала. . . Помниш ли на Люлин? . . .

— Ах, да! Госпожица Лала.

Госпожица Лала е моя стара приятелка. Впрочем не стара, ами застаряваща. Едно време бяхме съседи и тя ме поучаваше: «Вие днешните юноши не любите идеално. . . Ех, когато аз бях ученичка. . . Влюбена бях в подначалника на телеграфо-пощенската станция. И уверявам те, щом зърнех плик или телеграфен стълб — сърцето ми лудо, лудо заиграваше. . .» Днес за госпожица Лала има две излишни неща: кръщелните свидетелства и месец март. През целия месец март тя е сърдита и заета с военни задачи: устройва засади на слугинята и котките. Ех, тия застаряващи момн. . .

«Цар Освободител» вече пустее. «Балкан» тържествено

отмеря 10 удари, които се понасят далеч, далеч над сградите и се стопяват в лунния пенъор на Витоша. А месецът, отхапаният на едната си страна месец, се издига високо и плавно се носи между меки, нежни копринени облачета.

— Тате, защо е счупена луната? — пита мъничко, като кукла, момиченце и се взира нагоре. . .

Тежкият солиден тате поглежда нагоре и изпъхтява тежко, тежко:

— Та какво може да остане здраво в България!

КНИЖНИ КОКИЧЕТА

«КЪМ ЕКВАТОРА»

Това е книгата на господни просветния министър, пусната в продажба. Тя е единствената реална печалба за България от разходката му до Бразилия. Някои намират, че книгата на г. Омарчевски не е особено ценна. Според мене ценността ѝ не подлежи на оспорване, като се вземат пред вид похарчените милиони «за пътни и дневни до Бразилия». В книгата всичко е светло и горещо, като слънчев припек край екватора. Но не можем да изпуснем из очи следния сантиментално-лиричен пасаж, от който узнаваме какво нещастие насмалко щяло да сполети България:

«Когато за пръв път се явих при главния директор на световното изложение в Рио де Жанейро Др. Нимайер и го помолих да отреди място в един от тия павилиони за изложба на материалите, които носех, този последният ми показва законите и правилниците на изложението, по силата на които в бразилските павилиони имаха право да излагат предмети само бразилските поданици. Първата дума след този отказ на Др. Нимайер беше да съобща на моите другари г. г. д-р Ф. Манолов и Асен Стамболийски, че нам не остава нищо друго, освен те да се хвърлят първи в океана, а след тях и аз.»

Ето на: ние тук, в България, седим си спокойно, плащаме си репарации, гласуваме си два пъти в седмицата, а г-н Омарчевски пожертвувателно пътува към екватора и в Рио де Жанейро съобщава на своите колеги:

«Не остава нищо друго, освен вие да се хвърлите първи в океана, а подир вас сам аз.» Ето това е неவிждавана храброст: в океана да се хвърли един министър, чиято омраза към водата е така известна! И представете си: ако действително се беше хвърлил в океана, ако нямаше кой да спусне у водата един спиртомер вместо спасителен пояс? Отиде Българийката! Само Исус втори би можал да я спаси, ако предчувствайки опасността, викнеше като Исус първи в Канна Галилейска:

— Да се обърне Атлантическият океан на старозагорска мастика!...

Тогава нито Ст. Омарчевски би се удавил, нито България би загинала. Но океанът? О, горкият Атлантически океан — той до дъно щеше да бъде пресушен!

ПАК ЩЕ АРТИШАТ

«Народ» съветва малочислената си армия:

Не забравяйте да се запасите с червена бюлетина за изборите. Наистина, рекламата е душата на търговията, но все пак, уви, общоделските бюлетини ще артишат за конфети, с които да бъде ръсена тлъстата шия на Антонин Немец, в чиито гънки, впрочем, още трябва да се намират конфети и серпантини от ланското общоделско конгресно увеселение.

КАХЪРИТЕ НА «ПРЯПОРЕЦ»

Органът на демократическата партия е в големи и постоянни грижи за комунистите. Ту му е жал, че в София митингът бил слабо посетен, ту се вълнува, че при референдума, кажи-речи, сме станали дружбаши, ту че партията ни е в разложение. А тези дни голяма сензация е налучил одрипеният «Пряпорец»:

Голяма сензация възбуди неотдавна един реферат на московския лекар А. Цалкинд, който обърна внимание върху увеличаващия се брой на душевни разстройства у комунистите. Броят на душевно болните измежду комунистите бил ужасяващ. Лекарят се застъпва за основаването на особени санаториуми и приюти за комунистите, дето да могат да си отпочиват дори и ония, които сега били още здрави.

Ех, тия душевни разстройства! Нима не е лудост да посегнеш на «спестените с честен труд милиони», да заплашваш с експроприация банките и фабриките, да тревожиш благоутробията с някакъв си лудешки лозунг «който не работи, не трябва да яде», да се вдигаш против войни, грабежи и пр.? Голяма сензация наистина. Но без особен шум, без всяка сензация демократическите мъдrecи за всеки случай гледат да са по-близо до «душеспасителни приюти». Нямат душевно разстройство, а пък на: клубът им тъкмо срещу д-р Данаджиев. Не са криви хората — от бога им е, от бога и от кахъри за комунистите.

КАТАСТРОФАЛНИ МЪДРОСТИ

При закриване на о бозе почивщата камара един оранжев Цицерон — народен представител Хр. Пенчев — рекъл:

«Господа народни представители, след катастрофалните войни, които бяха издигнали българския народ на една висота, тоя народ биде съборен от тая висота.»

Ох, тоя народ, «издигнат на висота благодарение на катастрофалните войни!» Благодарим на тия висоти от черепи и кости. Но сякаш че малко му бяха двете катастрофи, та трябваше му и тая катастрофална реч на господина Хр. Пенчев. Ех, това е вече трета народна катастрофа!

ИЗЛИШНИ ФУНКЦИИ

Пловдивският в. «Борба» ни заплашва:

«Пловдивският митрополит Максим, охридският Борис, врачанският Климент и Неофит Видински са били приети от царя на аудиенция. Старците изложили спорните въпроси с правителството, отнасящи се до манастирските имоти. Те заявили, че църквата ще се принуди да напусне много от своите функции и задачи, като издръжката на благотворителните учреждения и пр.»

Значи, хем спират полезните функции, хем затварят благотворителните учреждения. Разбрано е: синодалните старци не само че ще обявят гладна стачка и ще спрат народоползните си пищеварителни функции, но даже ще затворят и благотворителното учреждение — Светия наш синод — «място за молитва, за гозби и винце».

ГАРВАНИ НА МЪРША

Националлибералите казват, че България през тяхно време нищо не е изгубила. Да. Даже има печалби — английски лири стерлинги в бездънните джобове на зелените родолюбци. Никола Пиперов, виден националлиберал, бивш главен инспектор в Министерството на финансите, писал до «Независимост» открито писмо и като не го поместили, чука по вратите на «Победа»:

«До секретариата на националлибералната партия».

В книгата на англичанина Кенеди, в главата ѝ за България, се разкрива, че англ. правителство дало на Фиц Мориц 2 000 000 лири стерлинги, за да се подкупят българските държавници и влиятелни хора да определят България на страната на Съглашението. Кенеди ясно и категорически твърди, че Фиц Мориц избрал за свой главен разпределителен агент един местен политик с известна репутация, който е бивал министър в кабинета.¹

Понеже от тия разкрития се вижда ясно кой е този член и понеже това лице стояло в партийния съвет, Н. Пиперов напускал партията, докато тя се изчисти от това лице. Де холан — ще се изчисти! Две милиончета английски лири и отгоре на това да се маха от партията това лице. Та какво ще остане от платформата на либералите, ако се отречат тия «доходни принципи»? В държавния съд стана дума и за друг рушвеец — 45 милиона германски марки. Уж г-н Пиперов е финансист, па се чуди на тия работи. Не изпускай, не изпускай случая, г-н финансите, да пхнеш барем малкия си пръст в гърнето — все трябва да е останал или английски, или германски медец по стените... Хитро дете от две майки бозае...

¹ През 1913 и 1914 г. беше министър на външните работи д-р Н. Геннадиев. Друг до средата на 1915 г. не е бивал министър в Радославовия кабинет.

ХРИСТОС

Ходеше бос, със спуснати до рамене коси, с тънко въсьно лице и очи, отразили чистата синева на южното небе. Сред златокъдрите ниви, поръсени със зелени макове и метличини, той гледаше тихия широк простор и душата му бе тиха:

— Бъдете като птиците небесни! Бъдете чисти и добри!

Край спокойните езерни води, в слънчевата пладния из ерусалимските улици, под тежките сводове на храма, от кръста на Голгота — той мислеше: за добротата, за любовта, за братството между малките му братя.

Двадесет века оттогава. Милиони произнасят неговото име, а нито един негов брат. Хиляди със сълзи на очи си спомнят кръстните мъки на Назаретянина, а нито един не иска да си спомни: колко души зарад мен висят на кръста на мизерията? Кого от малките му братя съм напоил и нахранил?

Той каза много притчи за богатите и фарисеите, но не смогна да каже как фарисеите ще разправят някога притчата му за фарисеина и митаря. А ето в черква под трептящата светлина на воцениците, през дима и молитвения шепот се изправя едрата охранена фигура на един от Христовите «приемници». Вероятно Исус не е предполагал кои ще бъдат неговите помазани приемници, «светите» разпространители на Христовото слово. Иначе той би казал:

«По-лесно владика ще мине през иглени уши, отколкото митрополит в рая.»

Разбира се, предсказанието щеше да бъде писано на някоя от страниците на евангелието, обаче все пак владичите щяха да си бъдат в земния рай — «царствие божие». Натруфен в кадифени златошити одежди, светият митрополит набожно поглежда жените и проточва глас:

— Исус ходеше бос и казваше: кой има две ризи, да даде едната на бедния.

Брилянтен пръстен блести върху пръста на проповед-

ника, а сребърното Христово разпятие виси над олтара и сякаш въздъхва с тежка, окъпана в сълзи въздишка. Един крупен търговец отива близо край олтара и се обръща негласно към разпятието:

— Е? Едно време ти изгони търговците от храма, а тебе те изгониха от земята търговците с храма. Изгони ме сега, о, разпънатий голтако! Изгони мен и моите братя!... А на кръста ти даже се разкая: «Прости им, господи.» Господ ни опрости, т.е. направи ни простаци, за да те разпънем наново, ако някога грешният ти крак стъпи пак на земята.

Дълготърпеливият Христос не вдига даже поглед. Един от тях, които го прободоха в ребрата, един генерал с червена яка и червени лампази — кръвта на Исуса и малките му братя, — се покланя и той. Сабята му извн-тява, за да напомни, че на нея пише: «С нами бог». Христос и това претърпява. Той всичко претърпява: и поклоните на фарисеите, и прославата на тях, които викаха «разпни го», и целувката на Юда, който опитва с устните си: не е ли живо това тяло, за да го продаде пак?

Едно малко, с миндални очи момиченце, гледа разпятието и пита:

— Мамо, Христос толкова ли беше лош, та остави да го разпънат?

Но дебелината, почтена и многоумна майка заедно с още една христоролюбива дама навеждат се набожно и дълбоко към стояща пред тях дрипава женица, изправят се и се споглеждат:

— Видя ли я! Дошла в черква със скъсани чорапи!

А голият, босият, прикованият Христос мълчи и сякаш все повече и повече навежда глава.

СЪВРЕМЕНЕН ПАРЛАМЕНТ

Председателят. Господа народни представители! Има предложение да се утроят дневните и пътните на командированите в странство министри и депутати. . .

Всички представители, независимо от коя партийна групировка са, вдигат юмруци и неустово викат:

— Позор!

Председателят (*проброява вдигнатите юмруци.*) Господа, пълно болшинство — предложението се приема единодушно.

НОВИТЕ БАНКНОТИ

— Няма ли да ми направиш някой подарък за Великден?

— О, разбира се! На ти една хилядолевова банкнота от новите.

— Защо ми е? Не смея да я пипна, не бива да я сгъна в портфейла си, не мога да се докосна до нея — да не би ръцете ми да са влажни или изцапани: никой не я взима, да не би да е обезценена! Няма да я държа под стъклен капак я! . . . Я дай петстотин лева, ама от старите. . .

ИЗБИРАТЕЛИ

(ОРАНЖЕВА ИДИЛИЯ)

Буля Исмаиловица, малко сънлива, с розови шалвари и само с една вежда, тъй като въгленът не ѝ достигна за другата, припна след своя съпруг и лирично се провикна:

— Исмаил, хей, Исмаил, кай каджас сабайле!

Гражданинът Исмаил Ямаров, стар земеделец и притежател на 3 избирателни карти и 4 решения, тържествено се спря, извърна се и махна с ръка.

— Кадшам кай изпирателна фурна! Ка-кфо има?

— Да дойдеш и яс да гласувам! — помоли се буля Исмаиловица, приповдигайки грациозно розовите си шалвари, закръпени на коляното с голямо зелено парче.

— Не може. Питал я мирофи судия! Няма още за ситанката изпирателни правата? Няма още, казва той, мирофи судия.

Буля Исмаиловица, която от любов към народовластното твърде често носеше жълти шалвари, се готвеше да протестира, че и на нея не са дадени барем 2—3 избирателни карти, когато из бронирания с газени тенекета дом, блеснал на слънцето като брилянтен приказен дворец, се чу детски плач и на вратата се появи голичко, изрязано сякаш от шоколад момче и зарева:

— Анна, нанай мард!

— На, мард, гебер! — нервира се буля Исмаиловица, измъкна от джоба си половин хляб и го пхна в оцапаните ръце на малкия оранжев народовластник, бъдещ избирател поне с 40 решения. Буля Исмаиловица се върна, за да ѝ порасне още една вежда, а достопочтеният избирател тръгна към избирателната урна. Пред XIII секция, сред многостастливата Коньовица, го спря приставът:

— Строй се! На ти бюлетина!

— Аз имам бюлетини! Жути бюлетини. . .

— О-хо! Баро гаждо! Сарасанга финго! Со кардас? — приветствува го на древноцигански гражданинът Демир Мустафов, обут с нови обуца: половин жълта кожа, половин зелено кадифе, налбантин и конституционен гласо-

подател само с пет решения. Исмаил, който както винаги беше добре, кратко отговори:

— Лано! Ман ио четйри утостофения и три карти!

Избирателят Демир самодоволно се потупа по гърдите и разпери петтах си пръста:

— Панч! Панч утостофения! И три кила мастикос. . . Амааа мастикос! Тъхх!

При тая божествена дума всички цигани наоколо въздъхнаха и облизаха устните, а старшията си засука мустака и неизвестно защо кихна!

— Настраве, чорбаджи! — стори темане Исмаил и влезна в народовластническа XIII секция. Като упражни веднъж избирателното си право и изпълни конституционния си дълг, Исмаил пак застана на редицата.

— Тоя път гласувай с удостоверението, а после пак с карта! — приближи се до Исмаил млад оранжев агитатор — един от 12-те хиляди детективи в България.

Исмаил благополучно пусна седемтах се бюлетини, пусна и Демир своите 5, пусна ги и Ямар, а привечер към 8 1/2 часа по улица «Ибър» във «ветровито» настроение, с тъпани и кларнета, вдигайки шишета с мастика и коняк, мина «народът». Пред «народа» вървеше цяло потънало в жълти ленти високо момче с кестеняв балтон, махаше къса дебела сопа и гръмовито дрезгавеше:

— Да живее народовластието! Само в XIII секция 300 гласа увеличение! Да живее конституцията!

Най-отдире Исмаил се караше със Скендераа:

— Язък ба! Да гласуващ само 3 пъти. . .

А добродушният Яшар вървеше тихичко, мълчаливо и се мъчеше да извади полегналото се в джоба му шише. Към него се приближи друго детективче и се пошегува:

— Едно шише не можеш да изкараш бе! Ти не си земеделец!

Яшар се поуплаши от това обвинение, но веднага се сети:

— Какфо да не сум землиделиц ба, господин началник, наали крадем куне!

А «народът» бумкаше тъпаните, пишеше с кларнетите, вдигаше високо, високо шишетата и пееше трогателно:

— Да живее Стамболийски, баджанак, баджанак!

...
но селяните продължаваха да слушат, някой смънка нещо, друг насила се изкашля и пак затихна.

— Какво говори той? Кирилов ли е това? Този, който преди две години, само преди две години тъй хубаво, тъй огнено говореше за човечеството, за свободното човечество, за братството между бедняците, за премахването на тоя свят на грабеж и лицемерие?...

Вера не можеше да повярва. Струваше ѝ се, че всичко това е сън, кошмарен, неприятен сън, че Кирилов се подиграва може би, че ей сега ще махне ръка. ... Но той продължаваше. Братство на земята? Та това е утопия, това е непостижимо нещо. Равенство между хората? Пръстите на ръката равни ли са? Всичко това казва Кирилов. Този, който винаги ѝ се струваше като орел, спуснал се от висините, но не за да остане на земята, не. А да окрили тия робски души, да зове хората към свобода, към простори. ... Той? Вера го погледна: стори ѝ се жалък, оплут, нацапан като някакъв смешник в цирка, когото бият, който даже сам си удря плесници. Тя погледна разсеяно в тавана, спусна поглед към новите дъсчени рафтове, в които книгите бяха полегнали, уморени от чакане, погледна в ъгъла напращения портрет на Ботев, който я гледаше укорно и строго, и пак се загледа в Кирилов. Да, ето защо. Ето!... Чак сега тя забеляза, че това не е вече някогашният, нейният одрипен колега, забеляза хубавото му облекло, метната на стола нова мушама, приповдигна се и критично изглежда под масата облуката му. ... Ето защо, ето защо. Тя го гледаше със злъчни, насмешливи очи. Той я видя, смути се, спря за момент, кимна ѝ някак свито с глава и пресуши чаша вода. После се наведе до седящия до него тлъст, едър селянин, с морави жилчици по бузите и усмихвайки се сконфузено, подпрял ръце на масата, продължи:

— Ето, вземете и комунистите. ... Едно време и аз бях. ...

— Едно време ти не беше продажник!

Стана нещо неочаквано. Тоя тънък женски глас изтихна над главите и пръсна хиляди нагорещени иглици, които се забиха в душите. За миг тишина и тутакси като широка, неудържима вълна в салона се понесоха вихрени ръкопляскания и смях. Някой затропа с крак и заруга заплашително, някой весело викна:

— Вън продажникът, продажникът. Когато ходеше с изтрити ръкави!

Всички с гордост, с някаква нежност и задоволство загледаха това малко смутено момиче, зачервено кат мак, с големи черни очи, които горяха от злоба и негодуване.

— Вън! Вън, продажникът! — завикаха все повече и все по-настойчиво. Някои дигнаха юмруци.

Кирилов се огледа неспокойно и после заудря по масата, побледнял като смъртник, с разрошени коси и разтреперани устни. Няколко души настойчиво молеха и заплашваха събранието, неколцина се привдигнаха и излезнаха. Кирилов наложи шапката, па взе мушамата си и извъръщайки се заканително, прекрачи прага.

А Вера вече вървеше към къщи. ...

ПРЕВОДИ

ДЕСЕТАТА ЗАПОВЕД

ПУШКИН

Благата чужди запрети
да пожелаем даже, боже,
но силата ми знаеш ти
и знаеш, че човек не може
понякога да се стърпи.
На ближния си не завиждам,
у него аз каквото виждам,
о боже, ме не съблазнява:
не искам неговата крава,
ни къщата, ни всеки скот,
не искам аз пари, имот,
нито пък неговия раб;
каквото ще, той нека има!
Но щом неговата рабиня
е хубава... то аз съм слаб!

АХМЕД НА МИНАРЕТО

— Двадесет навърших вече,
видях радост и тъга,
младостта ми май изтече,
ала нивга досега
не видях от минарето
как изглежда този свет! —
Тъй продумал, след което
стълбите поел Ахмед.
От високата джамия
хвърлил доле поглед той
и видял като в тепсия
къщи, улици безброй,
блеснали онез пазари
пред замъгления глед,
гледа буйните чинари
възхитеният Ахмед,
а пък хората, конете
забелязвали се там
като червейчета клетки,
шаващи едвам-едвам.
— Колко хората са малки! —
казал си Ахмед тогаз, —
колко те са дребни, жалки,
днес разбрах ги вече аз!
А под същата джамия,
сред широкия сокак,
вдигали пък олелня
дечурлига цял рояк.
Гледали на минарето
черна точка че личи,
но да различат предмета
не могли те със очи.
Па мислили, па мислили
дечурлигата тогаз
и най-сетне те решили:
— Да, врабче е туй над нас!

НИТЧЕ, КОТАРАК И ПАПАГАЛ

Случайно някъде със нитчеанство
налапал се един млад папагал
и тутакси той (о, непостоянство!)
«сврѣхпапагал» се громко назовал.

И оттогава нищо не признавал,
и даже без стеснение и свен
той статския съветник назовавал
дурак, кажи-речи го, всеки ден.

Веднѣж сврѣхпапагалът пак случайно
към малката вратичка хвърлил взор;
затворена тя не била и тайно
измъкнал се от тесния затвор.

Покачил се на клетката отгоре
свободният и горд сврѣхпапагал
и в бъдеще какво има да стори,
затваряйки очи, той замечтал.

Мечтаел си как скверната вселена
сврѣхпапагалите ще разрушат
и как тогаз ни помен вече нема
да има от закони, клетки в новий свят.

Но, за беля, той имал и колега тука —
живее в тази къща сврѣхкотак
и от сврѣхподлост ли, или сврѣхскука
уловил го (сврѣхскок навярно пак!).

И бърже в лапите на сврѣхкотака
издѣхнал клетият сврѣхпапагал,
сврѣхкотаракът, без много да чака,
с идеите го барабар изял.

Заклучение: сврѣхпапагал бѣди,
но върху клетката недей седи.

ЖЕЛЕЗНИ ЦВЕТА

МИХ. ГЕРАСИМОВ

Не сред разнежена природа,
не сред разцвела красота —
под димното небе в завода
ковах железните цветя.

Тях южно слънце не целуна,
не ги погали лунен глед —
в пещите огнена фъртуна
обжари звънкия букет.

Там де железен гръм се гони
със грубия моторен глас,
в звъна на медните колони
бях влюбен и магьосан аз.

Хоро не водих безпечален
с мазолеста могъща длан —
под блузата ми бе запален
неугасим фабричен плам.

Пещта раздухвах с вихра гневен
на пролетарската мечта
и там, упит от гръм напевен,
ковах железните цветя.

ПЕСЕНТА НА ДИНАМИТА

ПАВЕЛ АРСКИ

Със взрив разбили планините,
изкоренили лесове,
на бой зовем ний висините
и всички адски духове.

На бунта с ярките огньове
земята ний ще обкръжим,
от мъченически окови
духа човешки ще спасим.

Ще сринем всичко, ще рушиме,
света ще хвърлим в гръм и плам;
туй слънце ний ще угасиме
и ново ще запалим там.

Деца на мъдростта сурова —
света ще тласнем в слънчев път;
в живота новите основи
огньове буйни ще скрепят.

Над тъмната световна бездна
ще вдигнем мост несъкрушим
и смело кулата железна
в любов и братство ще градим.

ЖЕЛЕЗНИЯТ МЕСИЯ

ВЛАДИМИР КИРИЛОВ

Ето спасителя! Смел властелин,
израснал в борби титанически,
в трясък машинен, сред дим тъмносин,
в пожар от слънца електрически.

Чакан в одежда от бледи звезди,
премрежен с божествени тайни;
дойде окаден из черни стъгди,
из фабрики, заводи крайни.

В слава жадуван бе, в блясък желан,
всеблаг и мечтателно нежен,
а той, кат лава на пламнал вулкан,
яви се велик и метежен.

Властен над морските бездни цари,
пристъпя стоманен, стремителен;
в дъжд от искри мисълта му гори
и пламък струи очистителен.

Екне ли нейде бунтовний му вик —
земята със гръм се раздира,
път планините отварят му в миг
и полюс до полюс себират.

Дето е минал, оставя следи,
бразди от желязо и пламък;
нови цветя той пося, оплоди
пустинния пясък и камък.

Знакът му ален — символ на борба,
през бурята фар е спасителен: —
с него ще минем над злата съдба,
препредила рая пленителен.

ЕСЕННИ СЕНКИ

За някои лятото се мина бързо, пълно с мечти, с игри и
вълнуващи вълшебни сънища.

За нас, за стачниците, то се проточи безкрайно. Като
безкръвни призраци идваха и си отиваха дните. Надеж-
дите бяха сковани от безжалостната нужда. Костеливият
глад неспирно бродеше из пустите, полуразпродадени жи-
лища. Само понякога той потъваше в лютите мъгли на
опиянената и зашеметена от скръб тълпа.

Всички се озлобиха, станаха злъчни. Ругаеха се. Ид-
ваха до бой. Заплашваха със смърт. . .

Аз помня този наш кръстен ход при последното ни
събрание. Задавени от скръб, отивахме да прекратим стач-
ката. . .

Седнахме в гората ние, като продадени за клане, не-
нужни, мършави кранти. Аз помня безумните, налени с
кръв очи. Аз помня как без всякаква вяра в живота, в
близката победа, някой хвърли черен и отчаен зов. Аз
помня как един другар зарада при първата дума. Помня,
отчаен вопъл се понесе из дълбочините на тълпата. Тя
тогава сякаш погребва нещо светло, родно и замря в ужас-
ни очаквания.

Из далечината в крайнините на гората звъняха вълни
на младежки песни, но скоро се прекъснаха и замряха.
Пронизани от отровата на живота, от поруганието, тръг-
нахме ние мълчаливо извън гората към проклетия без-
душен завод.

Но с жадна усмивка се усмихна капиталът: той ни бе
приготвил локаут. Оттогава, осъдени на гладна смърт,
всички ходят подъжда из мътните локви като есенни про-
кудени сенки.

Едва съмнало, излиза малкият Гриша, разпродад и
раздал всичко през време на стачката. Той е в тънко сетре,
неизсъхнало още от нощта. Трака зъби и с болна усмивка
иска да се шегува с мене и казва:

Да идем двамата да се венчаем за невестата река.

А ето друга сянка. Тича, проклинайки света — и ка-

питала и труда, — тича Антон «Трезвеният». Смъкнал от някакъв си студент две рубли, с треперящи ръце той пхна на чирака парите и. . . не пие, а се налива с проклетата ракия. А след туй-цял ред несвързани али, ужасни думи, заплашителни погледи някому. . . там горе и тежки отровени дихания.

На пладне по шосето изпълзва малката Шура. Тя сякаш няма още четири години, а вече позната ѝ е, боже, как ѝ е позната мъката на живота! Със сериозни очи тя пшшка, върви и мъкне, мъкне с все сила трески от постройките и фабричните домове. Върви, люлее се и едва не се плъзва и катурва в хендека. А майката, помръзнала със семейството си във влажната квартира, чака и не дочаква своята невръстна работничка.

Какво става в къщи! Окъсани и болни ходят децата, едното тихичко плаче, сърди се на майка си, другите стенат. През време на стачката се роди още едно. След три дни то заболя, сега безпомощно мърда посинялото си краче и с детската си гръд хърка в предсмъртни хрипове.

Майката истискава сухата си гръд. Няма сълзи, няма злоба, никого не проклина. Едно желание, една мечта: да беше се махнала, да беше умряла със семейството си!

А къде е бащата?

Късно вечерта се завърна от търсене работа, уморен, гладен, и се търкулна на пода. Не вижда той децата, не чува плача им. Ни дума, ни привет на жена си. Не вижда измъчените ѝ очи.

И само сутрин при разсъмване, тръгвайки да търси работа, отива той в коридора, скрива се и от хората, и от жена си и зарива със задавено, откъслечно ридание.

Сякаш олеква за минута. . .

Далеч се зазорява.

Но заводските здания стоят жестоки, безучастно поглеждат на жалките сенки. . . на есенните захвърлени хора.

А в града шумят и в светлите зали в увлечение спорят: кой поослабнал, кой колко тлъстини е изгубил на дача. . .

Ще дойдат други дни. Вие ще празнувате вашия светъл празник. Вие ще запеее химна на вашия прогрес.

И тогава към осветените блестящи и шумни олтари ще дойдат да нарушат празника ви нашите есенни, измокрени, изгладнели сенки.

ЧУК

Ето неவிждана нощ.

Работническите квартали първи път шумят тъй в есело.

Във всички клубове, читални, съюзи — всякъде ставаха приготовления за новогодишната среща.

Хиляди работнически поети приготвяваха нови стихове и песни, оркестрите разучаваха нови танцевални маршове, летящият хор трябваше на автомобили да обиколи всички клубове и да обгърне младите работнически маси с победния си химн.

«Лигата на пролетарската култура» употреби всички усилия, за да снабди с музика, светлина и пеене всички зали из работническите райони. Но главният замисъл на «лигата» не беше този. Точно в дванадесет часа през нощта дава се залп от големите оръдия на един от крайцерите. Вечеринките и концертите трябваше навред в един миг да бъдат прекъснати и същия час черните тълпи да се отправят към «Работническия дворец». Маршрутът към двореца беше отбелязан от улиците с червени светлини гирлянди, изходящи от всички краища на града. Горящи цветни червени линии вървяха по главните артерии и при самия дворец издигаха се нагоре към неговия изтънчен връх. Самият дворец тънеше в непрестанни фонтани от ракети и взривовете им. Лавата от хора изведнъж се заливаше с вълните на огнения водопад и буря и пълчищата вече не вървяха, а тичаха към своя дворец, очаквайки чудеса и небивали нощни сънища. Отгоре, над дворцовата сграда, ракетите построиха огнено сияние: над грамадата от къщи се издигаха една след друга огнени птици с разперени крила и достигнали отчаяни висоти, пръскаха се на хиляди звезди и искри с вик и радостно пение. Когато работническият град приближи към двореца с цялата си милионна маса, играта на огньовете и музиката ще преобразят двореца в светъл въздушен призрак.

От крайцерите ще гърмят нови безумни залпове. Тълпата влиза в двореца от четири страни с радостни нови одежди. От горните естради ще екнат двадесет оркестъра и

цялата многохилядна маса ще започне бурните танци на радостта. Оркестрите след това моментално ще престанат, танците ще замръзнат и по въздуха, издигайки се към купола на двореца, ще минат най-добрите оратори от целия свят, след тях поетите, музикантите, а после цялата зала ще потъне в нови и радостни танци.

Пак ще бъдат прекъснати танците. . . Сред залата ще се изправи привидение: човек-великан, сериозен като миналото, смел като бъдещето, и ще закрачи през празничните тълпи. . .

— Право към главния вход, право към изток. . .

И ще каже:

— Слънце, изгрей!

Слънцето ще се отзове и ще разтопи последната нощ на старата година. . .

*

В нощта на светлините, на пеннето, на вълшебното веселие аз бях длъжен да ида на работа в завода. Ни в двореца, ни в малките зали не можех да бъда.

През целия подземен път аз мислех за приказния дворец. От станцията до завода трябваше известно разстояние да изминем пеш. Заводът беше тъмен, неосветен. Едва пристъпих двадесет крачки, и с мене почна да става нещо недобро.

Заводът почна да помръдва.

Зданията бяха същите, но те се построиха в тежка мрачна тълпа и вървяха срещу мене в черно настъпление. Зданията растяха като гигантска скала в неведомо море и неотстъпно ме заплашваха, заплашваха да ме задушат, унищожат.

«Лъжеш — помислих аз, — не на такива си попаднал. Та аз съм бил под твоите сводове. . . чукал съм! Аз те разбирам, аз съм ти сроден.»

И пристъпих крачка.

Заводът израсна до небето, закриваше звездите и все вървеше към мене.

Настъпваше решителната минута. Да се колебаю, значи да погина.

— Здравей! — извиках аз в момента, когато стените на зданията вече се сблъскаха с мене.

— Здравей, другарю!

Отворих вратата, веднага втъкнах щепсела и осветих входната врата.

Етапът е преминат.

Набързо се съблякох и веднага помислих, че заводът има тоже своята дяволия, желязна подмамка.

Нещо твърде хубаво и забавно — грамадно — трябва да се роди под тези греди и комини. Отвориха се вратите и в течение на пет минути влезна цялата нощна смяна.

Неколцина, мои мили приятели и съседи по работа, силно се смееха.

— А великолепна дяволия, знаеш, ти идва на ум! — обърна се един от тях към мене.

— Да, понякога в този ковчег е и страшно, и любопитно.

Третият другар, малко още познат на мене, счете за дълг да подметне на двамата ни:

— Ако ще трябва да се полудява, деца, хайде всички заедно.

— Е, хайде на работа. Дано стане тая дивотия.

Двадесет пещи в миг запламтяха, двадесет виолетови огнени ветрила извиха се надлъж край стената на нашата ковачница. Отвориха циментировъчните вани и заедно с шума по завода се разля шепотът на течната лавина. По команда сякаш излезнаха редица спойвачи. В бели азбестови костюми те пропълзяха под старите котли, раздадох се един след друг леките взривове на заваръчните тръбици и грамадната работилница изведнъж потопи всеки говор и смях.

В нашата работилница всичко отиваше, както бе нужно. Но дохождаха от другите отделения нови другари, поглеждаха часовника, разменяха си кратко няколко фрази и посочваха на далечните механически ковачници и котлените работници. Дяволът действително не ни даваше мира.

Най-сетне не издържахме и захванахме работа.

Цялата работилница се втурна към грамадните врати на далечните отделения.

Отвориха ги. Слушаме.

— Мърда се! — захрипя един старец.

— Мм. . . пъхти! — проговори друг, дърпайки се уплашено от вратата.

Но червените млади момчета се окуражиха и отвориха двете врати.

Пред нас се откри черната пропаст на неосветените

работилници, безлюдни и хладни. Нарядко, като метеори, проблясваха искри и разнасяше се нечовешка въздишка.

Тъкмо в това време се чуха залпове от крайцерите. Те сякаш произведоха впечатление.

— Дреболия!

— Хубава дреболия. Двадесет и пет сантиметрова. И черните работилници пак погълнаха нашето внимание.

Там започваше тропот.

Мярна се сянка.

Искри се отрониха.

Необяснима нощна гроза в целия въздух. Но нямаше сили да се откъснем. Тук имаше нещо твърде наше, твърде родно.

— Сега ще стане нещо скандално-интересно!

Другарят не успя да довърши фразата си — вратата на механическата пещ се отвори, изсипа се огнена градушка искри и из пещта бързо изплава огнено чудовище, което бе невъзможно да се гледа, но което заля завода с езеро от светлина.

Кранът се спусна, като неудържимо повлече четиридесетметровата огнена колона към стана на чука, който стоеше в завода неподвижен от цяло столетие.

Никой почти не знаеше за ударите на този чук.

Колоната тежко бухна на наковалнята. Чукът тъй заскърца, че звукът на този шепот изглеждаше да иде от всякъде: от стените, от високите железни покриви, изпод земята, където вървяха едно срещу друго колелета на машините, из далечните работилници, разбудени от нощния трясък.

Едва пуснаха електричеството, бързо изпищя два пъти свирката при чука и стоманената грамада страшно блъсна нажежената колона.

Подът се затресе, отгоре се откъснаха наведнъж няколко десетки фенери и се пръснаха на парчета, след тях паднаха горните стъкла на покрива, таванските греди изпращаха и изглеждаше, че ей сега ще се счупят и смажат целия завод, по гредите на моста се понесе такъв шум, сякаш минаваха дузина влакове, каменната ковачна пристройка при завода нададе трясък и тълпата се отдръпна в очакване катастрофата. Всички очакваха какво ще стане със завода. Но чукът след малка пауза прогърмя пак, прогърмя и сатанински зачести своите удари.

Заводът се огъваше и изпълваше с желязно буйство.

Хората трябваше или да се изплашат до смърт от този гръм и да погинат, или да пораснат, както никога. . .

След пет минути забравиха за разбитите фенери и разрушения.

Изглеждаше вече обратното: ако от душите се отнемеше този гръм, трябваше наново да бъде роден, да бъде роден на всяка цена.

Гърмът на чука ставаше по-силен. Колоната, макар и бавно, изстиваше; ударите бяха все по-твърди и разтърсваха по-мощно.

Кранът тежко преобръщаше колоната и я пхаше под чука, чукът се спускаше и конвулсивно биеше с грамдата си лежащия червен великан.

А заводът почна да се пълни с нова тълпа.

Из града дойдоха с тревога, с оплакване, с ужас. . .

Пострадали десет околни квартала. Навсякъде били изпотрошени стъклата от сътресението на въздуха и земята.

В «Работническия дворец» рухнал тавана и макар че не убил никого, но направил много пакости.

Тълпата влизаше и изпълняше заводските работилници. Понякога се струваше, че се събират хиляди, за да привлекат под отговорност страшния мощен стоманен магьосник.

Когато колоната биде изкована и кранът я отнесе в приготвеното ѝ легло, из тълпата се откъсна настойчив вик: «Но обяснете де!»

Викът биде подхванат. . .

Върху стана на чука, по стълбата моментално се изкачи един от нашите в синя блуза и вече бе подигнал ръка за жест, когато го прекъснаха.

— Името, фамилията му! Откъде е?

Прекъснаха го и стихнаха — чакат отговор.

— Строителен шлосер съм аз. Фамилията ми — Василев. Тук, в завода, ние сме триста двадесет и пет Василевци.

— По същество говори!

— Почвам по същество. Този чук, на който аз стоя, е една от най-хубавите трибуни на света. Аз ще ви обясня — слушайте.

Преди десет години този чук дойде при нас в завода. От гарата до завода имаше тогава четири километра по

разните улици и улички. Тогава още няхахме железопътен клон. Трябваше чукът да се вдига с лостове. Ето този стан ние го вдигахме три месеца, денем и нощем. Цяло лято не оставихме да спят няколко квартала. Припевите на «Дубинушката» бяха не особено прилични и цялата аристокрация из нашия район поради туй се пръсна по дачите. . .

Настанявахме и приготвяхме чука цели два месеца. Пробвахме го.

Той удари веднъж, събуди всички спящи, изпотроши прозорците по къщите и събори камбанарията.

Повече не ни дадоха да ковим.

Но знаете — дойде му времето.

Дойде време за тържеството.

Ето първата колона на нашето здание. Тази колона ще бъде забита в земята. Трябва още двадесет такива колони да изковем. В основите си те ще лежат върху бетон. На колоните ще израсне непоклатимо здание. За него няма да бъдат страшни не само ударите: зданието няма да бъде разрушено даже от земетръс.

— Що за здание, дявол да го вземе! — не се стърпяха в тълпата.

— Наше здание. Работнически дворец.

— Но вие с вашия дяволски чук — разбихте тавана на нашия дворец.

— Чудни хора. Вие се лъжете, избързали сте. Работнически дворец — ето го, ето този великан завод.

— Но ето що: думата давам. . . нему, ето на този оратор.

Той дружески потупа с ръка чука и бързо скочи по стълбата в тълпата.

Устата на пещта се разтвори като завеса. : Пещта изригна нова, нажежена до бяло колона. Подета от крана, тя заплава из завода, като го потопа в градушка от искри и сгорещи въздуха му в миг.

Кранът сложи колоната върху стана и чукът започна да се забавлява със своите удари и трясъци.

Първите тътнежи се свършиха.

Сега ще се разразят нови удари.

И хората настръхнаха. Тишина скова целия завод, всички сърца замряха.

Чукът се вдигна и всеки отрони въздишка.

Чукът изпущаше ненужната пара и всички ние през

радостните удари на сърцето изпускахме жадно поетия въздух.

Идваше момент, когато колоната едва не рухваше: ние знаехме, че пожарът по цялото здание би бил неминуем, ние тогава нищо не виждахме освен чука. За него, за неговите железни замисли ние мислехме, неговите удари чувствувахме, ние вярвахме заедно с него, заедно с неговото тревожно треперене ние се надявахме. И когато преди ударите предизвикателно блестяха неговите цилиндри, изглеждаше, че целият завод е пронизан с нова металическа воля и сред железните грамади и над човешката тълпа чукът расте, заплашва, крои замисли. . . Чукът всичко е премислил, всичко е пресметнал, той. . . се измъчи зарад своите удари.

Измъчил се. . . и налетя.

От ритмичния удар той мина в тътен, ударите се догонваха и се обръщаха в непрекъснат гръм.

Заводът сякаш се помести.

Тълпата се изправи в тържествени редици.

Отряд млади жени излезна напред със зелени борови вейки и ги нахвърли из завода. Децата се покачиха на гредите и матраците и заизвиха въздушни хора. Пещите издигнаха огнените ветрила два метра нагоре и откриха невиджани театри, по релсите пристигнаха, задъхвайки се, локомотили и локомотиви, спряха се като заковани и със своите свирки гръмнаха химн, който се чуваше на десет километра.

Цялата черна грамада, цялата хиляда от хиляди повдигна ръце нагоре и закрепя в напревара:

— Поет, поет да възпее нашия оратор!

Бързо се спусна кранът.

Обърна колоната.

Тя разпръсна нажежен метал.

В завода бушуваше нов ден.

Чукът млъкна.

А крайцерите откриха нова нечувана стрелба.

ПИСМА

До Георги Фурнаджиев

София
20. VIII. 1916 г.

Здравей, драги Гочо,

Аз съм твърде добре, малко ми е мъчно, че не можах да се поскитам повече из Пловдив. Писах ти една отворена картичка, но листчето с адресите остана в Пловдив, та затова не я пратих. Хайде дописване!

Ведбал

P. S. На Балтаджиев ще пиша, след като ида в «Българан» и питам за пратените работи от него.

Същия

До Крум Кюлявков

2. I. 1916 г. (По всяка вероятност грешка вместо 1917 г.)

Драги Круме,

Изпращам ти I брой. Ще видиш, че бърза кучка слепи родила, но вторият ще бъде съвсем друг.

Здравей.

Ведбал

До Аспарух Чичеклиев

19. I. 1917 г.

Днес, не знам коя гара.

Здравей, Аспарух,

Седя у вагона до Георги, който се е прострял «на широко» и пъшка. Пушим и пишем. Поздрави Леночка и компанията.

С целувки Ведбал

До Райко Алексиев

Г-н Алексиев,

Досега съм изпратил следните работи:

1. Вечер (казармена елегия). 2. Казармени.
3. Идилейка. 4. Майски ядове. 5. Писмо от казармата.
6. Нощни и 7. Св. Кирил и Методий.

Не зная дали сте ги получили и кои са поместени, защото тук не съм чел още нито едно хумористично списание, с изключение на един брой «Българан», в който бай Саша Божинов казва, че го напуснали само «излишните» — изглежда, че той не може и да се зъби както трябва.

«На баща си син» ми писа, че щял да праща вече. For обади ли се? Аз още няколко седмици ще бъда в клетка. Добре съм.

В е д б а л

Р. С. Туй стихотв. е злободневно, затуй гледайте да не закъснее.

Съ щ и я.

До Аспарух Чичеклиев.

12. VI. 1917 г.

Драги Аспарух,

Изпращам ти портрета си с всичкия си войнствен фасон. Покажи го на Алията и му кажи, че ще му светя масло «на отпуската». Защо вече не идвате на свиждане? Ударихте ли я [на] разходки из околностите? Писах ти и по-рано да приберат книгите ми всички и да ги занесат у нас. Джонът защо се спотайва? У него имам доста книги! Руските книги Понто също, заедно с онези в руснака, да ги върне. Поздрави другарите и другарките.

Х р и с т о

Подател:

ю-р Хр. Димитров III р. IV-вз.

До Райко Алексиев

Г-н Алексиев,

Преработих изпратена[та] по-рано злободневка «Юни» в «Юли». Вярвам в този си вид, ако не закъснее, ще послужи.

В «По б. ц. Освободител» имаше доста грешки, но виновен съм аз, защото нечетливи ръкописи ви пращам. Туй го зная, но нямам време да [.]

До Райко Алексиев

5. IX. 1917 г.

Господин Алексиев,

Днес бях за няколко часа в отпуск, в замяна на което в неделя няма да излизам, затуй дайте на брата си хонора ми за август. Понеже имам голяма нужда от гологани, ако може, дайте ми аванс за септември. Естествено, че честно и почтено ще се издължим.

Мисля, че има мои работи за печат в редакцията. Ако останалите непечатани не одобрявате, пишете ми да ви пратя други.

Не протестирам, защото, както сам казахте, редактор сте, а не лукова глава!

Вярвам след курорта да сте в отлично джобословно състояние.

Поздрав от мене, чрез вас на всички столични ученички, па и по-надалеч. . .

Кажи го речи го, отлично съм.

Поздрав
В е д б а л

София
1. X. 1917 г.

До Райко Алексиев

Господин Алексиев,

Моля Ви дайте на школьника, ако имате на ръка, хонорара ми за септември. Аз, както и всички, едва ли по-рано от 20—30 дни ще мога да излезна, затова в няколко реда съобщете ми какво ще стане с «Барабан» след изтичането на срока. Вие ли ще го редактирате пак, старите ли условия, хонорари и сътрудници остават или ще има промяна в кабинета. Получихте ли «Епитафиите» и смятате ли скоро да ги поместите.

С поздрав
Ведбал

До Иван Геннадиев

София
12. XI. 1917 г.

Драги Ханс,

Доколкото зная от проектираната с Fol антология ръкописите останаха в тебе. Между тях има мои работи, от които нямам копие; затова моля ти се, ако обичаш повърни ми ги, адрес: Хр. Измирлиев, ул. «Овче поле», № 66. Само гледай по възможност по-скоро. Мисля, че едно време с Пиерро уговоряхте нещо за твоето участие в «Смях и сълзи». Какво стана този въпрос? Вчера се простихме и разделихме чорт знае докога с Fol. Да речем, добре съм.

С поздрав
Ведбал

До Иван Геннадиев

София
18. XII. 1917 г.

Драги Ханс,

По стечение на обстоятелствата твоето сътрудничество в «См. и сълзи» остана невъзнаградено. Сега засега то не

излиза даже, но скоро ще го подновим пак. Най-късно до 23. XII. Взехме всички мерки за редовното му излизане. Дубовик покрай други карикатуристи ще ни дава карикатури, в редакцията оставих хора благонадеждни, сътрудници се събрахме доста пак, но осмелявам се да покая и тебе, като смятам, че този път ще можем да ти се отплатим. За да не си правя илюзии, както и за да не ти обещавам само, аз смятам че първия месец няма да можем да отделим за никого, но по-нататък ще можем да сторим туй. В литературата аз съм комунист, но да видим какъв ще бъде бюджетът. Впрочем, надявам се да има нещо пред кума. Тъй че, ако обичаш, изпрати малко материал до Гро: «Кракра», II.

С поздрав, аркадашът ти Ведбал.
Подател: ю-р Хр. Д. Измирлиев 3 р. 4 в.

До Никола Граблешев

[1917 г.]

Гро,

Както гледам «Дезинфекцията» е доста дълга: според мене 4 коли ще заеме, но е доста хубава, тъй че с по-ситни букви помести я.

До Стефан Балтаджиев

[1917 г.]

Нервози двуметродоне,

Бих ти изказал и аз дертовете си, но фасулът ме разполага повече на сън и леност. Ето защо за по-добре намирам да лежа по гърба си и да отбивам атаките на мухите. Целувам вместо теб съгражданкичките ти, които излизат на «чист въздух» из Бунарджика.

Ведбал

До уредника на «Барабан»

София
29. I. 1918 г.

Драги уредниче,

Вчера ходихме към «България», но ми съобщиха, че през целия ден не си се вестявал нататък. Навярно ти се е случило нещо (някоя неприятелска дивизия), защото не допускам, че си гледал да се отървеш от мене. Ако нямаше възможност да се снабдиш с пари за през моята отпуска, трябваше да ми съобщиш. Аз, естествено, не бих и помислил да се сърдя, защото за нас парите са «сиври демир торбада дурмас» и *comèdia finita*!

Зная, че съм твърде много задължен спрямо тебе, но смятам, че вам (тебе и г-н Немирову) ще мога да се отплатя със заслуги, които в никой случай не могат да бъдат финансови. Аз не съм неблагодарен. Право да ти кажа ви много ни обещавахте преди 10-на месеци, но май доста от тези обещания отидоха на таванската архива. Зная, че вината е у г-н Еднооков главно, но все пак и ти трябваше да направиш нещо повече. Нейсе. Туй не е твърде важно нещо.

Чакам да ми пратите скицата за «Ада на бъл. писатели». Ще гледам да го направя хубав. Писах ти едно време да ми се праща списанието у дома, за да имам поне спомен от сътрудничеството ми в «Барабан», ако не друго. Ако обичаш, кажи да го пращат на: «Хр. Измирлиев, Овчеполе, 66, Тук.» За винетката недей бърза. Зная, че времето ти е скъпо. Когато си свободен тогаз! Пиши ми адреса на Стефана. Ний доста хубаво си живяхме с него тук.

Поздравява те
Ведбал

До Славка, Саша и Борис Василеви

София
8 (или 9) март 1918 г.

Славке, Сашке и Борьо,

Кадросах се и ви изпращам тази картичка. Имам смелостта да вярвам, че няма да вземете настоящето за някаква дипломатическа постъпка и да си помислите пак че искам да сватосвам. Нали? Тъй зер! Има ли сметка човек в тези купонски времена, когато и семките поскупняха, да става кум?!!! По фронта ни затишие. Добре съм като евреин на война.

С поздрав
Ведбал

Р. С. Мастилото е първо ясно червено, обаче не съм от широките. Другото е мораво, но не съм и от тайфата на Малинов. Пликът е зеленикав, ала далеч съм и от дядо Радославов. Тъй че... енциклопедист: В.

Ю-р Хр. Д. Измирлиев

До Елисавета и Жанета Стефанови

София
10. III. 1918 г.

Здравейте, сестричетата ни!

Съм в ужасно добро настроение. Желая ви същото.

Ведбал

До Елисавета Стефанова

[18 март] 1918

И от мене «здравейте». Получих писмото. «Ще се старая.» Ами Жана още ли е в Гюмюрджина. Поздрави и нея,

ако е там. Адреса на Валя все се каните да съобщите и
[.....]

В е д б а л.

До Х а д ж и д е л е в

София
22. III. 1918 г.

Здравей, братовчед,

Зедох ти писмоно со чупине и сум ти много благодарен!
Сполай ти, братовчед, сполай ти!

Арно сум
Х р и с т о

Светът е колело, животът сън,
а хората мехури от сапун.
Днес май е, утре тъгне пък самум,
днес песни — утре — погребален звън,
днес здрав кат данъчен, а утре дращи.
по портите на рая по бели гащи.

До А с п а р у х Ч и ч е к л и е в

София
22. III. 1918 г.

На приятеля ми Аспарух Чичеклиев, за да се сеща
по-често за

ю-р Хр.Д.Измирлиев

Р. С. Дявол да те вземе! Защо толкоз време не си се
обадил!? Навярно имате хубави телефонистки. Вярвам,
че няма да е зле ако ги поздравиш и от мене. Да! Пиши ми
как животуваш в новата си школа. Хем пиши нещо по-
дългичко, по-подробно. Все чакаш да те каня. Също и
Дермена. Вчера бях за три часа в града. «Готвя се» за ма-
тура, която почваме от 1 април. Както ме гледаш добре
съм, картичката сам копирам [.....]

В е д б а л

До Н а д е ж д а И з м и р л и е в а

София
28. III. 1918 г.

Здравей, Надке!

Получих пратеното по Цветко и благодарността ми е
равна на ∞. Учите такива работи, нали? Аз тъкмо с тези
безкрайности от 2 дни си блъскам главата.

А бе кажи на тате, ако стане онази работа, да стане
по-скоро. Трябват ми още 135—140. После вече с помощта
на оня горе (ако е жив, разбира се) смятам да не става
нужда да му искам за нищо.

Мисля, че знаеш как се държи перото, та често се чудя
коя е причината за сфинксовото ти (не свинското, внима-
вай!) мълчание. Обаждайте се от къщи по-често, за да
знаем какво става из Шопенбург. От Борьо получих едно
писмо. Засега е добре, но в случай, че положението се вло-
ши пишете ми или съобщете ми веднага, за да пиша на
баща му. Засега недейте им писва абсолютно нищо. Добре
съм.

Брат
Х р и с т о

До К о н с т а н т и н К е х а й о в

7. IV. 1918 г.

Добър вечер, Косте!

Аз съм много добре. За тебе не питам, защото зная,
че винаги си добре. Сега съм абитуриент с ботуши и па-
гони. Друго — друг път.

Х р и с т о

3 р. 4 в.

София
13. IV. 1918 г.

До Аспарух Чичеклиев

Така, Аспарухчо!

Да не влизаме в спор, но че си от еднокопитните и дългоухите добичета не може да има и съмнение! Правя 999 сметки: да си болен не вярвам, да си много зает тоже, да си забравил четмото и писмото хептен не допускам, да си сърдит — не мога да си представя! Чисто на просто мързи те, ама не е харно да мълчиш като ибрик! Днес поизкарахме матурата, остават още два изпита. След Великден надяваме се да заминем на дача към фронта.

Целува те

Христо

Понто се сърди, че не му пиша. А на кой адрес? Муле!

До Леонид Паспалеев

София
13. IV. 1918 г.

Въпреки желанието ми горещо хептен не мога да измисля нещо.

За спомен на Паспала.

Ведбал

До Тома Измирлиев

19 април 1918

Здравей, батушка!

Изкарахме матурата и сега чакаме отпуска. Има големи надежди, но докато рибата е в морето, знаеш, че не може да се твърди, че ще я яде[м]. Изкарах доста добре. Сега съм «зрял». Нещо важно няма.

Христо

До Петър Хаджиделев

[май 1918]

Мосю Босяцкой,

Получих затвореното писмо-критика. Наистина не ми са безразлични чуждите мнения, но не държа много на тях по простата причина, че аз не излизам с никакви особени претенции. Туй е минутни настроения, минутни погледи и минутни скици. Колкото за цената и вида на корицата, приходите, които друг събира и пр., и пр., аз съм безпомощен да ги обърна в моя полза. Капиталът е гений. Капиталът е труд, капиталът дава на свицята всичко онова, което тя със своите интелектуални и физически сили не може да добие.

Съзнавам го, но какво да правя? Добре би било да имам възможност сам да издавам това, което пиша, но... както и да е!

Моля те, ако стъклата от снимките в нашия двор са тук, изпрати ги у нас да откопирам още малко. Пиши.

Христо

До Саша Василева

София
5. VI. 1918 г.

Здравей, Саша!

Изглежда, че си дала клетва на «св. Никола» да не се обаждаш туй лято. Хубавоо! Тогава за Коледа чакам отговор. Разбра? Поздрави Борьо и Славка. Братушката най-сетне се накарнал да тръгне насам, но кога ще се до-търти тук и той навярно не знае.

Привета ми

Ведбал

До Аспарух Чичеклиев

София
9 (ако не 10). VI. 1918 г.

Както виждаш, това съм аз и онзи, когото вчера дирихме. Също тъй както виждаш, вместо ти да отговориш, аз върша туй. Нейсе. Пиша-ти пак от скука и пак от караулното помещение. Поздрави Кети и «ще те разкъсам». Дермена тоже.

Христо

До Сашо Настев

София
9 (може би 10). VI. 1918 г.

Здравей, Сашо!

Изпращам ти една снимка от най-горния етаж на училището. Това е пост, наблюдаващ невидимия приятел неприятел, който като се съди по времето, може да се каже, че е излезнал и плъпнал из булварите и алеите.

След дълги наблюдения нярядко ни се случва да видим в действителност нещо заслужаващо вниманието, т.е. някоя девка в паяжинена рокличка, Изпращам ти и една снимка на двореца, в който Елико ще се разположи наскоро. Можеш да му кажеш да запее: «Хубава си, моя горо, но насищаш нази скоро». Добре съм. Мама, леля и т.н.т. тоже. Поздрави вашето «и Сие» от двата пола. Също домашните.

Христо

Р. S. А бе какво правят вашите абитюриентки? На зелено ли учат? Тук «Борисовата» гъмжи от тях.

Пак Аз.

До Йордан Стратиев

София
19. VI. 1918 г.

Ех, Даньо,

Знам, че ще ме напсуваш като получиш писмото ми. Защо? Защото бях ням толкоз дни. Не знаех адреса ти, но да си кажа откровено, туй не ме оправдава. Както и да е. Пусни една, две фронтови, па седни, та се обади и ти. Ти само веднаж ми си писал, но аз съм кривият, тъй че не мисля да протестирам.

Бочето — полудобре, Томето — тоже. Карастоянов — както тях. Аз също. Целувам те (със столче, разбира се!)
В е д б а л

До Георги Хаджиделев

София
3 или 4. VII. 1918 г.

Добро утро Адаме!

Научих се, че качен върху втората си звезда изтърсил си се като парашут в София. Къде точно си се установил не зная, но вярвам да се срещнем. Бях приготвил за твоята Ева едно писъмце и поносех го вчера в шапката си, но за съжаление химическото мастило (калпава е ръчната ми фабрика, брей!) благоволи да приеме съвсем непрактично състояние и редовете се отпечатаха, макар и смътно върху главата ми. Разбира се, като усетих отпечатването, аз се постарях да го премахна посредством кърпичката си, но оттова нищо не излезна, а главата ми взе вид на глобус, по който вместо морета се синее петна от хим.мастило. Както и да е. Аз бих се явил в някое основно училище, за да улесня учителя по география, но зная, «че годината» се свърши.

Е, как сте вий, братовчеди мои? Времето е хубаво, нали? Туй вярвам, че е достатъчна гаранция за благоразположението ви? Такааа! Друго? — Друго — найн! Бих посъветвал Жорж да дойде в училището и то по важна работа (за мене важна!). В петък или събота.

В неделя, ако не се изменят климатичните условия. . . ,
т.е. ако не ми мине лисицата пътя вярвам да се видим.
Авес чок селям:

В е д б а л

Д о Т о м а И з м и р л и е в

[Юни-юли 1918 г.]

Получих потрета. Майкатааааа! Що хубост! Е, право да си кажа, сега си обяснявам защо багажите изфирясват из главите на сивополите. Тъй. Знам, че странствуванията покрай другото действуват и на портмонето, обаче аз само си правя устата. . . ако е възможно санким. От сакане глава не боли!

А колко за шоколадчетата, дето ще ядат либицата, имаш чапращък сметки. Аз на драго сърце бих купил и шоколад и карамели и все земное. . . , но те могат да го видят, но не и да ядат. Такава любов не признавам.

Хайде, лека нощ, че викат на проверка.

брат
Х р и с т о

Д о Т о м а И з м и р л и е в

София
3. VIII. 1918 г.

Здравей, батушка!

Научих, че си бил в Струмица. Туй хубаво, ами Софията за кого ще оставиш? Утре заран отиваме пак за една седмица на лагер в Княжево, а след туй навярно ще посетим фронта, тъй че, ако идваш, побързай, ако не — «сбогом прощавай, невясто мила».

Х р и с т о

Д о Т о м а И з м и р л и е в

25. VIII. 1918 г.

Бате,

Ей сега получих отвореното ти писмо и доста се успокоих. Утре ще го прочета у дома, къдего въпреки телегра-

мата все още се тревожеха, защото нямаха писмо от тебе. Както и да е. Дино ме представи на комисия и тези дни вярвам да ми дадат 15—20 дни дом. отпуск Ако стане туй, ще те посети веднага. Отлично съм.

Х р и с т о

Д о Н а д е ж д а И з м и р л и е в а

Горна Джумая
3. IX. 1918 г.

Добър ден, сестра ми! След един час тръгвам за Крива ливада, откъдето ще ти пиша подробно как е Тома.

Х р и с т о

Д о Н и к о л а Б а л а б а н о в

София
11. XII. 1919 г.

Помози бог, газда Негуш!

След ужас — спасение, след траур — рождение! Тъкмо бяхме решили да отслужим панихида на гратисите, научихме че «воскресшаго в третий день по писанием».

Още като видя писмото, ти разбра навярно, че ще ти пиша за балдъзата на японския император.

Ето що, Негуше. Направи един окус фокус препаратус и изфабрикувай два гратиса за «Наймичка» в събота. Помоли Генчо да подкрепи свещеното дело на пролетариата, а добруджанецът патриот Диков тоже.

Ако си бърснат. . .

В е д б а л

Р. С. Хей, Балабанка? Я си свали шапката. Ние почваме от Нова година списание «Маскарад» с 100 000 (словом сто хиляди) лв. капитал. Гиди жено врачанска!
В.

Д о Н и к о л а Б а л а б а н о в

[1919]

Акшам хаир олсун, Балабан паша!

Риджа едеръм стани от харемския си миндерлик, яп бир селям и Стойчо ефендие и понскай бана ичук бир гратис.

Анладън му? Ако не те намеря остави го в касата «до поискване», адресиран «за Ведбал».

«Уверен, че молбата ми няма да остане без последствие, оставам с отлично към вас почитание».

В е д б а л

P. S. Бръснат ли си днес?

П а к А з

Д о Ц в е т к о Я р ц е в

София
9 юни 1922 г.

Здрасти, Цветко!

Научих, че си заминал за село. Готвя се и аз скоро да замина към Родопите, но засега съм още в едно книгоиздателство, откъдето сега ти пиша.

Вярвам, че там ти си добре. Може да ти е малко скучно, но ако скитаеш из полето ще останеш доволен, па и ще укрепнеш физически. Ще чакам от тебе няколко реда докато съм в София (до края на месеца). После ще ти се обадя откъм Бельово. Мисля да ти изпратя и една моя сбирка, която излезе преди месец-два. Малко небрежен съм, та не запазих даже за себе си един екземпляр, но вярвам да намеря някои непродадени и ще изпратя на моя малък приятел за спомен. Но с едно условие: по-малко да чете, повече да играе и скита, за да стане здравеняк. Защото здраво тяло, здрав дух. Поздрави домашните си и ми се обади на: Хр. Измирлиев, Овче поле, 66, София.

Привети

Х р и с т о

Д о Ж е н я Д ю с т а б а н о в а

Чамкория
9. IX. 1922 г.

Дъждът барабани по палатката приспивно и ако писмото ми ти навее сънно настроение, не аз съм виновният. . . Пристигнах вчера. И вчера и днес — мъгла и дъжд. Лежим под палатката, говорим за хубави момичета, за лошото време и други работи, нито хубави, нито лоши.

Лежлото ми не е дотам хубаво, но на този живот в пустинята може да се спи и върху борови вейки, затрупани с черги. А повече от работниците спят на открито, под ситния дъжд, върху мокрия мъх. Едно платнище отгоре и в средата огъня. Това е ужасно. А пред самите нас са уютните вили. Не комунист, а какъвто човек да си, човек, който да се различава поне мъничко от животните, т.е. от буржоата, не можеш да не се възмутиш.

Иначе, хубава е гората. Вечер тя е «кинематографична». През тъмните вейки се откриват късчета синьо небе, с яркожълти ясни звезди. Пълнолуние е. Големи сребърни петна падат по кадифения мъх и сивите стебла. Странно блестят водни маргаритни капки по листата. Навреми безумно се спусне мек, твърде ситен, почти като копринни нишки дъжд. Снопове лунна светлина го прерязват на блестящи ивици. А после се плъзне прозирно облаче и луната гледа, като бледолика девойка през вуал от ясно-синя коприна. Разбира се, луната е влюбена, затуй е толкова бледа.

А заудря ли по-силен дъжд — извинявайте! Нека луната е влюбена, нека магьосана е гората, нека и ти да си влюбен — под тъмната сънна палатка е несравнено по-добре. . .

Бях престанал да вярвам в щастието си. Поне за два дни. Но ето спря пред палатката един приятел — обеща ми една стая във вилата си. Обеща да ни фотографира, обеща често да ни докарва в София с автомобила си и най-накрая ни почерпи по една «Баучер» цигара. Тъй че вероятно неделя ден ще мога сутрин да прескачам с автомобила и да виждам Анчето. Анчето би трябвало да побърза с портрет. Чакам! Чакам! Пиши ми на адрес:

Чам-Кория
Самоковско градско лесничейство.
Измервача Хр. Смирненски.

До Ж е н я Д ю с т а б а н о в а

Чамкория
12. IX. 1922 г.

Женя,

Настаних се в една много удобна източна стая у вилата на К. Удобни кревати, удобна обстановка, а най-главното: имам маса. Значи, няма да бъда принуден да ти пиша само по няколко реда.

И ето сега е утрин. Септемврийска мъглива утрин. Още няколко часа няма да можем да работим и аз използвам времето да ти пиша и да напиша нещо. Разбира се, не всеки ден ще има мъгла, а работа имаме много. Още повече аз съм си поставил за цел да обърна за три-четири дена изцяло манипулацията с инструментите, да си възобновя познания от училище и да направя нещо твърде прозаично, но практично и прилично — да поискам увеличение на наднищата.

А иначе, Женя, ми е и добре изле. Първо: напразно си подсвирквам и скитам между вилите — Женя си е в София, второ: напразно не подсвирквам и не скитам из вилите — Женя пак си е в София. Тук има странни вили. Вилата, в която аз живея, сякаш нарочно я кръстили «Нарцис». А вилата, която вчера снимах и описвах, със затворени прозорци, заключени врати и скръбен полъх — вила на Д. Ах, П. Д., трепна сърцето ми с разрешение на Зумер и за негова сметка. Ти, малко момиче с бял костюм, слънчева усмивка и поглед на паднало от гнездото си врабченце, знаеш ли, че аз съм приятел на Иван Иванич Зумер de la Pulvis? А знаеш ли кой е въобще Pulvis — влюбленионий тейлонок — на руски и на български правопис? Вилата мълчи, мълчат боровите, само С.С. Бобчев се приближава с фараонската си брадичка и усмихнат като певица от «Старата круша», спрашива:

— Вие много внимателно измервате, а? Гледам и подолу така внимателно са се заели, вероятно пак ваши хора...

— Трябва да се внимава, г-н Бобчев. Геометърът не е като дипломата: не може да върши нито грешки, нито глупости.

— Хе-хе-хе! — Смее се Бобчев, славният С. С. Бобчев, смее се и бърза да си иде.

Тук е и доктор Данев, още по-славният дипломат. Този човек е запомнил или физиономията или гласа ми, когато още отдавна, идейки от Радуил, божествено му изпях, зяпнал някъде в небесата:

— Кажй на Данев министра... Гледам нещо много «дипломатически» ме гледа. Може би и защото работниците в нашата група се подканят щом го срещнат:

— Аде да му изпеем по мелодия «Кажй на Данев министра».

И съкрушително му я изпяват докрай «по мелодия», т.е. в хор.

Дописване, Женя!

Викат ме на работа.

Х р. С м.

До Ж е н я Д ю с т а б а н о в а

Горна Баня
1 май 1923 г.

Женя,

Приветствувам те с празника на работния свят, с деня на влюбените сърца и датата на дъждовете.

За първи май винаги оздравявах, тоя път аз не оздравях, но и дъжд не вая. Във всеки случай по-добре съм и се надявам скоро да бъда на крака, за да мога да си изтелга 100 000 лева, които на 6 май непременно ще спечеля. Ти внимавай добре за билетите!

Тук съм със семействата на някои наши комунистически големци: Г. Попов, Томов. Случайно случила се случайност. Без съмнение, аз съм твърде поласкан. Па и те любопитствуват да видят «младия поет Смирненски», който по тяхна сметка трябва да е някаква зоологическа рядкост от рода на ихтиозаврите.

Много пъти ме е жегвала една индустриална мисъл: дали някои революционерски сърца не могат да се употребят за сапун, при тая скъпотия на тлъстините. Но, по дяволите! Аз твърдо вярвам в две неща: че ще оздравея и че и човечеството ще оздравее чрез една пневмония на революциите... Дора, какво стана Дора и нейния конкурс?

Женя, ястреб такой, писах ти къде съм на квартира: по пътя за манастира последната къща вляво, с инициали

СМ 1920/1921 г. Двуетажна къща... Ако намериш някъде брой от «Артист», първи май, вземи ми. Поздрави др. Георги Дюстабанов; Анна и Лилока!

Да живее III комун. интернационал!

Да живее селскоработническото правителство!

Долу буржоазията!

Долу температурата!

Христо

П.П. Като дойдеш, питай за къщата на Манол Стойнов.

До Надежда Измирлиева

Горна Баня
12 май 1923 г.

Надя,

Писах ти две писма — изглежда, че не си ги получила. Както си казала пиша до Антон Измирлиев, наш любезен брат, с извинение, и възпитаник на «риби вървят». Е, добре, Надке, както писах в по-раншните си две писма, които не е чудно да получиш, здравето ми върви към подобрение, но бавно, бавно... Болестта ми е лека: в левия връх на белия дроб имам дребно възпаление. Сега съм с мама в Горна Баня. Отлична стая, отлично време и отлични надежди за скорошно оздравяване. Няма какво да се безпокоиш. Температурата ми достига най-много 37.2. Никак не съм отслабнал. И като си почина от 15—20 дена, ще бъда на крака. Ако мога да се вредя в санаториум, ще ида да се поизлежа, за да укрепна окончателно, ако не — ще ида някъде на курорт. Като свършиш, не се бави в Гор. Джумая, ела си насам, хем дома си нужна малко, хем поради бурите, които се разиграват в Македония. Тома още не си е дошел — към края на май

Брат ти
Христо

До Димитър Бакърджиев

Горна Баня
24 май 1923 г.

Бакърджиев,

Вярвам, че знаеш за болестта ми. Сергей Румянцев може би ти е казал. Ако не ти е казал, аз ще ти кажа. Почти два месеца как съм на легло. Арсцитис в левия бял дроб. Работата нито сложна, нито проста, зависи как ще се развие нататък. Тук съм на чист въздух, но нещо чувствително не съм придобил. Сега от тебе искам като стар приятел, да се срещнеш със Сергея — той е правил постъпки за настаняването ми, доколкото може бърже в Троянския санаториум — в Искрецкия няма места. Можеш да идеш в Дир. на Н. здраве при секретаря — мисля, че Сергей е правил постъпки там, дал е заявление и пр. Ти знаеш какво значи една бърза услуга. Повече по този въпрос няма да ти пиша. Ти ще срещнеш някои от «маскарадните» и ще им кажеш дали си можал да ускориш настаняването ми. Това е първата услуга. Искам още една. Ако е могло да се нареди без теб, няма да получиш листчето, в което ти пиша какво друго искам. Вярвам, че ще направиш всичко, което зависи от тебе. Ако искаш да ме видиш, потърси ме в Горна Баня, в дома на Манол Стойнов — ще търсиш Хр. С.

Ведбал.

БЕЛЕЖКИ

СЪКРАЩЕНИЯ

- Б** — Българан. Седмично хумористично списание. София, г. I—X, април 1916—юни 1924.
- М** — Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 1—25, ноември 1922—май 1923.
- НА** — Народна армия. Седмичен военно-обществен преглед. София, г. I—III, дек. 1920—септ. 1923. (Неофициален орган на ЦК на БКП.)
- ПРРВ** — Работнически вестник. Седмична литературно-научна приурка. № 1 (към бр. 10 от 10 юли 1922) — № 39 (към бр. 229 от 24 март 1923).
- СМС** — Смях и сълзи. Седмично литературно-хумористично списание. София, г. I, януари—ноември 1917.
- ЧСм** — Червен смях. Седмично илюстрирано литературно-хумористично списание. София, г. I—IV, окт. 1919—септ. 1923.

В този том е поместена художествената проза на Смирненски, създадена в периода от януари 1922 г. до края на живота му. Освен включените във втория том на настоящото издание художествени произведения от този период не поместваме следните творби: «Министерската криза» — *Б*, г. VII, бр. 14 от [31 март] 1922 г.; «Земледелско управление» — *Б*, г. VII, бр. 18 от [29 април] 1922 г.; «Пред оранжевия конгрес» — *ЧСм*, г. III, бр. 21 от 30 май 1922 г.; «Концерт за глухонемите» — *ЧСм*, г. III, бр. 25 от 27 юни 1922 г.; «Наш или ваш?» — *ЧСм*, г. III, бр. 43 от 31 октомври 1922 г.; «Празника на победите» — *НА*, г. III, бр. 4 от 2 декември 1922 г.; «Трагедия» — *М*, г. I, бр. 9 от 28 януари 1923 г.; «Народно събрание» — *М*, г. I, бр. 10 от 5 февруари 1923 г.; «Речта на президента» — *М*, г. I, бр. 20 от 14 април 1923 г.; «Ако опозицията бойкотира камарата» — *М*, г. I, бр. 23 от 6 май 1923 г.

Поместваме в тома и почти всички запазени писма на Смирненски до негови роднини и приятели. Не са включени само някои картички, чийто текст се състои от съвсем кратък поздрав. Такива картички има до Т. Измирлиев, Саша Василева и др. Кореспонденцията на Смирненски не е богата. През краткия си живот, той много малко е

пътувал, а вероятно и много негови писма са изгубени. Запазените картички, бележки, писма имат или служебен, делови характер, или представляват леки закачки и шеги. Преобладават кратките поздравителни текстове, написани на илюстрирани картички или снимки. По-голямата част от тях са писани във Военното училище, някои са колективни — от Смирненски и негови другари юнкери.

Различни по характер са писмата му до Желя Дюстабанова, от които препечатваме три. Останалите писма се съхраняват у Ж. Дюстабанова.

В този том са включени и преводите на Смирненски на произведения от чужди автори. Особено голям интерес той проявява към съветската пролетарска поезия. В първите години след Октомври с необикновено широка популярност се ползват в съветската страна поетите от Пролеткулта и литературната група «Кузница». Много известни и четени са тези поети и у нас. Безпределна вяра в силите на пролетариата, в красотата на утрешния ден, прослава на революцията и народа, осъществил това велико събитие — тези черти на пролеткултовската поезия въпреки някои нейни слабости предизвикват най-жив интерес у нас. Тези поети са твърде близки, сродни на Смирненски със своя дълбок борчески оптимизъм, революционна романтика и устременост в бъдещето. Той превежда стихотворения от М. Герасимов, П. Арски и Вл. Кирилов, като се стреми да предаде точното им съдържание и идеен смисъл, да запази художествените особености на оригинала, своеобразието на авторската реч.

Безспорен интерес представлява преводът на част от книгата «Поезия рабочего удара» от Алексей Гастев. Крум Кюлявков донася тази книга след завръщането си от СССР през 1921 г. и предлага на Смирненски да я преведат заедно. «Христо с голямо удоволствие се зае с тази работа — пише Кр. Кюлявков. — Най-първо ние, след като се посъветвахме с Г. Бакалов, изменихме заглавието на книгата. Преведено буквално, то не звучеше добре на български. И затова вместо «Поезия рабочего удара» озаглавихме превода «Химни на труда» (Вж. Крум Кюлявков. Спомени за Христо Смирненски 1954 г., стр. 86—87). Двамата преводачи си разделили материала и направили самостоятелно преводите, след което прегледали и редактирали взаимно работата си, за да гарантират превода от грешки и да уеднаквят стила. Книгата излиза от печат след смъртта на Смирненски, през 1925 г., с предговор от Г. Бакалов, илюстрирана от Кр. Кюлявков. Тя съдържа следните творби: «Ние растем от желязо», «Звънतेжи», «Сигнали», «Старост», «Есенни сенки», «По-силно от думите», «Врата», «Кула», «Кран», «Греди», «Чук», «Ние посегнахме», «Ние идем», «Ние сме заедно», «Моят живот», «Ние сме навред» и «Нашият празник». От всички тези творби неоспоримо е авторство-

то на Смирненски на преводите на «Есенни сенки» и «Чук», които поместваме тук. Преводът на «Есенни сенки» е печатан в «Равенство» през 1922 г. като превод на Смирненски. В архива на поета е запазен в ръкопис преводът на «Чук», който очевидно е чернова на Смирненски с нанесени поправки и задрасквания.

И двамата преводачи на «Химни на труда» са се стремили да дадат точен, верен превод, като запазят стила на Гастев. Допуснатите грешки в превода са незначителни.

Смирненски, превежда и разказа «Червеният калпак» от Н. Ардов (НА, г. II, бр. 16 от 24 февруари 1923 г.), статията «Михаил Герасимов» от В. Фриче (ПрРВ, № 2 към бр. 46 от 8 юли 1922 г.) и заедно с Ив. Мр. разказа «Кръвта на работника» от П. Арски (НА, г. III, бр. 21, 22, 23 и 26 от 31 март, 7 и 14 април и 12 май 1923 г.), които не включваме в тома.

НОВОГОДИШНИ ПОДАРЪЦИ (стр. 7) — ЧСм, г. III, бр. 1 от 5 януари 1922 г. с подпис Гаврош.

Черният блок — коалиция между буржоазните партии, която има за цел да свали насилствено земеделското правителство и да установи в страната буржоазна диктатура. По това време буржоазните партии водят дълги преговори и пазарлъци за организирането на такъв блок и на 6 юли 1922 г. официално е провъзгласен т. нар. Конституционен блок, обединяващ народно-прогресивната, демократическата и радикалната партии. Широките народни маси се отнасят враждебно към тази реакционна групировка и я наричат «черен блок».

Иван Длъгнеков-столичната община — Иван Длъгнеков, председател на земеделската дружба в София. Очаквало се е, че той ще бъде назначен за председател на седемчленната комисия, която ще управлява столичната община до новите избори.

Общоделската красавица — касае се за социалдемократическата партия, която се поставя в услуга на буржоазията, подкрепя блока.

... *синя панделка от Тодор Тодоров* — Тодор Тодоров (1859 — 1924) — буржоазен политически деец, водач на обединената народно-прогресивна партия; министър-председател през 1918—1919 г.; като един от водачите на Конституционния блок взема участие във фашисткия преврат на 9 юни 1923 г. Партийният цвят на обединената народно-прогресивна либерална партия бил син.

... *моравата от Ал. Малинов* — Александър Малинов (1867 — 1938) — буржоазен политически и държавен деец; неколкратно министър-председател; шеф на демократическата партия. Партийният цвят на демократическата партия бил морав.

... *първия блок* — вероятно се касае за коалиционното правителство начело с Т. Тодоров от декември 1918 г. до октомври 1919 г., в което участвували народняци, широки социалисти, прогресивно-либерали, радикали, демократи и земеделци.

Д-р Данев — Стоян Данев (1857—1949) — буржоазен политически деец, ръководител на прогресивно-либералната партия. Министър-председател през периода 1901—1903 г. и през юни—юли 1913 г. министър на финансите в коалиционното правителство на Стамболийски. След 9 юни 1923 г. влиза в демократически сговор.

Асен Цанков — *криминални брошури* — Асен Цанков — един от лидерите на широкосоциалистическата партия, по-късно отявнен фашист. През 1919 г. написал брошурата «Болшевиизъм и социализъм», изпълнена с клевети срещу съветската власт.

... *комисията по репарациите* — международна комисия от представители на Антантата, която контролира всички държавни приходи и следи за изплащането на наложените репарации.

М-р Омарчевски — Стоян Омарчевски (1885—1942) — виден деец на БЗНС: неколккратно избиран за народен представител; министър на народната просвета в правителството на Ал. Стамболийски (1920—1923).

Телефончето — Атанас Николов, сътрудник на жълтия печат, известен с широките си връзки и ходатайства, заради което получил и прякора «Телефонче».

СПЕЦИАЛИСТ (стр. 9) — Б, г. VII, бр. 2 от [7 януари] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

СНЕЖИНКИ (стр. 11) — ЧСм, г. III, бр. 2 от 12 януари 1922 г. с подпис Х р. С м.

Печата се по текста от ЧСм със следната поправка:

Стр. 12, р. 21: «разрушената ви държава» вм. «разрушена ви държава».

«Неделно утро» — литературно издание на в. «Утро», в което се печатат забавни разкази, репортажи, сензации. Излиза от 1922 до 1932 г.

«Утро» — всекидневен информационен жълт вестник; излиза от 1911 до 1944 г. Съдържа сензационни новини, криминални истории и произшествия. Винаги в подкрепа на буржоазните, по-късно на фашистките правителства.

«Пряпорец» — орган на демократическата партия, излиза от юли 1898 г. до май 1923 г.

... *на втория ден на Коледа* — на 8 януари се провеждат избори за представители, които ще участвуват в комисии по опре-

деляне на данъка върху общия доход. И в тези избори комунистическата партия има значителни успехи.

«Народ» — всекидневник, орган на БРСДП (широки социалисти); излиза от 1911 до 1934 г.; след Първата световна война провежда антисъветска и антикомунистическа политика.

Врангел П. Н. (1878—1928) — белогвардейски генерал, възглавявал южната контрареволуционна армия. През октомври 1920 г. армията му е разбита от съветските войски.

... «*руския*» *представител в България А. М. Петряев* — «руски» (на несъществуващата вече царска Русия) пълномощен министър в София.

ЕДНА ЛИТЕРАТУРНА РАЗПРАВИЯ (стр. 13) — Б, г. VII, бр. 3 от [14 януари] 1922 г. с подпис В-л.

«Ново време» — буржоазен информационен всекидневник, списван в сензационен стил; излиза от 1919 до 1923 г. Редактор Ив. Дилберов.

Любомир Бобевски (1878—1960) — автор на грубо шовинистични стихотворения, маршове и песни («Съюзници-разбойници» и др.), с които нашумява през войната.

Сава Злъчкин (1882—1930) — карикатурист и писател, редактор на хумористичното сп. «Сатър». Срещу дребно възнаграждение той се съгласил да пише стихотворения, които Бобевски публикувал като свои.

Смирненски дружи със Злъчкин.

«Сплендит» — известен хотел в столицата, намирал се на ул. «Веслец».

«Еврейски отзвuci» — списание за литература, критика и театър. Излиза през 1921 г.

Смирненски реагира остро на литературните спекулации на Бобевски и прави всичко, за да разобличи литературните му кражби. («Вж. Р. Габровски. «Разобличаването на плагиатора Любомир Бобевски» в кн. «Човекът и поетът Христо Смирненски». София, 1968, стр. 139—145; Н. Измирлиева. Христо Смирненски. Летопис за живота и творчеството му. София, 1960, стр. 120).

ТРИНАДЕСЕТ ДНИ (стр. 14) — Б, г. VII, бр. 3 от [14 януари] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Печата се по текста от Б със следната поправка:

Стр. 15, р. 10: «Дано не е паднал по леда». вм. «Дано не паднал по леда».

НАРОДНИЯТ ЗАЕМ (стр. 17) — ЧСм, г. III, бр. 3 от 19 януари 1922 г. с подпис *Кинемат. оператор*: Х р. С м.

Печата се по текста от ЧСМ със следната поправка:

Стр. 19, р. 30: «От мене 25 милиона датски крони» вм. «От мене 25-милиона датски корони».

Произведението е написано във връзка с първия вътрешен заем, обявен от земеделското правителство с цел да се стабилизира курсът на българския лев. Подписката е открита на 16 януари 1922 г. Едрата буржоазия — банкери, индустриалци и др. — се отнася враждебно към заема и не подкрепя правителството.

М-р Турлаков — Марко Турлаков — деец на БЗНС; по-късно ръководи създаването на БЗНС. През 1919—1920 г. министър на железниците, пощите и телеграфите, а от май 1920 г. до 9 юни 1923 г. министър на финансите.

Ив. Ев. Гешев — (1849—1924) — буржоазен политически деец и публицист, водач на народняшката партия, член на Българската академия на науките и неин председател от 1898 до 1924 г.; министър-председател през 1911—1913 г. След 9 юни 1923 г. преминава в Демократическия сговор.

Хаджи Калчо — Хаджикалчов, Константин — banker, един от най-големите богаташи в България, прочут със скъперничеството си.

Чапращиков — крупен капиталист, тютюнотърговец и дипломат —
... *избягалите по чл. 4* — член от закона, издаден от земеделското правителство, за съдене и наказване виновниците за народната катастрофа. Под натиска на репарационната комисия земеделското правителство отменя чл. 4, който засяга незаконно забогателите по време на войната.

Петър Фос — герой от криминален филм.

Сандо в Гenua — Ал. Стамболийски е представител на България на международната конференция в Гenua.

САВА ЗЛЪЧКИН — ЛЮБОМИР БОБЕВСКИ (стр. 20) — Б, г. VII, бр. 4 от [21 януари] 1922 г. Подпис: О т р е д а к ц и я т а. По това време Смирненски е редактор на «Българан».

... *сензации от рода на Ландрю* — в жълтия печат се вдига голям шум около криминален процес в Париж. Подсъдимият Ландрю е обвинен в убийство и осъден на смърт.

Антон Прудкин — анархист, бивш столичен градоначалник.

Шумната, но безплодна Вашингтонска конференция — касае се за международната конференция, състояла се от 12 ноември 1921 г. до 6 февруари 1922 г. във Вашингтон (вж. т. 4, стр. 388).

Сава Злъчкин и Любомир Бобевски — вж. бел. към «Една литературна разправа» — тук, стр. 259.

Балабанов, Александър (1879—1955) — филолог класик, прево-

дач и литературен критик, заслужил деятел на културата (1953). Основател и редактор на в. «Развигор» (1921 — 1937).

Пишибишевски, Станислав (1868—1927) — полски драматург и белетрист, представител на модернизма и декадентството. Творбите му са пропити с краен индивидуализъм и ницшеански идеи.

«Силният човек» — роман от Пишибишевски.

Кантарджиев — български генерал, участвувал в Първата световна война.

Борьо Зевзека — псевдоним на Борис Руменов (1884—1944), хуморист, редактор на сп. «Барабан».

СНЕЖИНКИ (стр. 24) — ЧСМ, г. III, бр. 7 от 16 февруари 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Печата се със следната поправка:

Стр. 24, р. 1: «В един добре угоен с болшевишки ругатни брой на в. «Мир» вм. «В един добре угоен с болшевишки ругатни на в. «Мир».

«Мир» — орган на народняшката партия, консервативен и реакционен вестник, защитник на интересите на едрата буржоазия. Излиза от 1894 до 1944 г.

Вестник «Радикал» — орган на радикалната партия, излиза от 1910 до 1934 г.

... *каква хала ще се извие на 19 февруари* — на тази дата били насрочени избори за общински съветници.

«Победа» — вж. тук, стр. 262.

Гр. Чешмеджиев — Григор Чешмеджиев (1878—1945) — политически и книжовен деец, социалдемократ, редактирал в. «Епоха» и «Народ». Непосредствено преди 9.IX.1944 става член на Отечественния фронт. Министър на социалната политика в първото правителство на ОФ. Малко преди смъртта си се откъсва от отечествено-фронтовските си позиции, минава в опозиция и организира издаването на опозиционния в. «Свободен народ».

Д. Яблански «Червен кръст» — Яблански, Димитър — крупен banker и акционер, член на народняшката партия; бил в управлението на «Червен кръст».

Ив. Ев. Гешев (вж. тук стр. 260) дълго време бил председател на «Червен кръст».

ДОЛУ ИЗКУСТВОТО! (стр. 27) — Б, г. VII, бр. 8 от [18 февруари] 1922 г. с подпис В-л.

Едгар Алан По (1809—1849) — американски поет, балетрист и критик. Творчеството му е проникнато с мрачен песимизъм. Известен най-вече със своите стихотворения и балади «Гарванът», «Камбаните» и «Анабелли», отличаващи се с голяма музикалност.

ВЕСТНИК «ПОБЕДА» (стр. 29) — Б, г. VII, бр. 8 от [18 февруари] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

На 1 февруари 1922 г. започва да излиза вестник «Победа». Информационен и обществено-политически вестник на БЗНС.

СИНОДАЛНО ИЗКУСТВО (стр. 30) — Б, г. VII, бр. 9 от [24 февруари] 1922 г. с подпис Ю д а Д о б р о д у ш н и.

«Християнин» — религиозно, източноправославно списание, орган на братството «Християнин». Излиза два пъти в месеца от 1909 до 1931 г. в гр. Русе.

«Земеделско знаме» — идеен, политически и организационен вестник на БЗНС, пропагандира идеологията на Съюза и провежда неговата политическа линия. Излиза от 1903 до 1934 г.

Стамбол — псевдоним на Ал. Стамболийски, с който подписва статите си във в. «Земеделско знаме».

«Занаятчийска дума» — орган на Съюза на занаятчийските сдружавания в България. Излиза от 1919 до 1944 г.

ПОЩА (стр. 32) — Б, г. VII, бр. 9 от [24 февруари] 1922 г. с подпис В-л.

НАЙ-СКРОМНИЯТ (стр. 34 — Б, г. VII, бр. 11 от [10 март] 1922 г. с подпис Й о х а н.

Качалов, Василий Иванович (1875—1948) — изтъкнат съветски драматичен артист, народен артист на СССР (1936). Гостувал в България с трупата на МХАТ през 1920 г.

ПРОЛЕТНА ВЕЧЕР (стр. 35) — Б, г. VII, бр. 13 от [24 март] 1922 г. с подпис В е д б а л.

Ал. Добринов — художник и карикатурист, активен сътрудник на хумористичната преса. По това време следва във Виена. По-късно става изразител на идеите на фашизираната буржоазия.

«Смъртта на Дантона» — драма от немския писател Георг Бюхнер (1813—1837), поставена на сцената на Народния театър от Кр. Сарафов и Стефан Киров в началото на февруари 1922 г.

... метилите — касае се за нашумялата по това време метилова афера. Ал. Обов бил обвинен, че е подкупен при доставката на лекарства срещу метила. В тази афера била замесена и жена — Мара Балчева, — получила голяма сума от една от конкуриращите се фирми.

«Везни» — литературно-художествено списание, редактирано от Гео Милев, орган на писателите модернисти, възхвалява експресионизма и символизма, отрича реализма. Стремил се да намери нови пътища в литературата, като се бори срещу консервативното и от-

живиялото, срещу пошлостта и посредствеността в културата. Излиза от септември 1919 г. до март 1922 г. В случая Смирненски иронизира субективноидеалистическите позиции на списанието и увлечението на Гео Милев по модния на времето експресионизъм.

... афиша на «Победа» с изявленията за чекоевете — намек за т. нар. афера с чекове, в която били замесени някои земеделски дейци.

«Балкан» отроня 9 тежки удара — часовник, който се е намирал на сградата на застрахователното дружество «Балкан» (на мястото на днешния Партиен дом).

СТУДЕНТСКАТА МАНИФЕСТАЦИЯ (стр. 38) — Б, г. VII, бр. 13 от [24 март] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

... професорите се дигнаха екупом — министърът на просветата Ст. Омарчевски намалява бюджета на Софийския университет и съкращава преподавателския персонал. В знак на протест професорите отказват да четат лекции и университетът е затворен за няколко месеца.

КОНФЕРЕНЦИЯТА В ГЕНУА (стр. 40) — Б, г. VII, бр. 15 от [8 април] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Фейлетонът е написан по повод предстоящото откриване на международната конференция в Генуа, състояла се от 10 април до 19 май. На тази конференция се обсъждали финансови и икономически въпроси (вж. т. 4, стр. 395).

Лойд Джордж (1863—1945) — английски политически и държавен деец, министър-председател през 1916—1922 г. Проявява подчертана враждебност към славянството на Парижката мирна конференция от 1919—1920 г. Той е един от инициаторите за свикването на конференцията в Генуа.

Поанкаре, Реймон (1860—1934) — френски политически и държавен деец. Министър-председател многократно, президент на Франция (1913—1920). Един от главните организатори на империалистическата интервенция срещу Съветска Русия и вдъхновител на антисъветската политика на Генуезката конференция.

... ще бъде добре представена от г-н президента — Ал. Стамболийски е представител на България на Генуезката конференция.

Факта — Луиджи Факта (1862—1934) — италиански буржоазен политически деец и публицист, дългогодишен депутат и министър, през 1922 г. министър-председател. Той е председателствувал Генуезката конференция.

Турлаков или Стамболийски? — в БЗНС се оформя дясна опозиционна група, която била за сътрудничество с буржоазните партии. Групата се ръководи от М. Турлаков (вж. тук, стр. 260).

...кой изгони едно време цар Фердинанда — Стамболийски подчертавал в своите речи, че неговата политика е допринесла за изгонването на Фердинанд.

...ще бъдат върнати с чекове — някои ръководни земеделски дейци били обвинявани, че изтеглили чекове от Народната банка — държавни пари, които искали да присвоят. Те обясняват, че това е неизползувана валута от командировките в чужбина, която върнали в банката.

СТРАСТЕН ДИАЛОГ (стр. 42) — Б, г. VII, бр. 16 от [15 април] 1922 г. с подпис В-л.

ПОСРЕЩАНЕТО НА ГОСПОДИН ГОСПОДИН СТЕФАН (стр. 45) — Б, г. VII, бр. 16 от [15 април] 1922 г. с подпис П о д с л у ш в а л : Й у д а Д о б р о д у ш н и.

...господин господин Стефан — Стефан I (1858—1957) — български екзарх (1945—1948). През 1911 г. ръкоположен за архимандрит, през 1921 г. за епископ. От 1922 г. — софийски митрополит.

«Шареният мост» — старото название на Львовия мост в София.

...помощник-градоначалникът — вероятно се отнася за Иван Длъгнеков (вж. тук, стр. 257).

ПОЩА (стр. 48) — Б, г. VII, бр. 18 от [29 април] 1922 г. с подпис В-л.

Лорд Палмин — псевдоним на Симеон Гатев (1898—1970) — писател, сътрудник на «Българан».

Цацев, Н. — Червеният рицар — Никола Цацев, сътрудник на сп. «Българан» с псевдоним «Червеният рицар».

...печатахме и некролог — редакцията на «Българан» помещава на шега в бр. 51 от 1921 г. некролог на Цацев.

Херострат — грък от Ефес, който в 356 г. пр. н. е. подпалил храма на Артемида, за да «увековечи» името си.

ПЪРВОМАЙСКА ХРОНИКА (стр. 50) — ЧСм, г. III, бр. 17 от 1 май 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Министър Райко Даскалов (1886—1923) — политически и държавен деец, един от ръководителите на земеделското движение. На 27 септември 1918 г. провъзгласява Радомирската република. Министър от 1919 до 1923 г. в правителството на БЗНС. Застрелян от наемен убиец.

Баталов, Константин (1876—1940) — бивш кмет на София, член на демократическата партия.

Папазов — помощник-кмет на София; член на демократическата партия.

Занков, Георги — македонски деец; член на либералната партия.

Дечев — помощник-кмет на София; член на радикалната партия.

...по ул. «Нишка», на ул. «Ломска» — на ул. «Нишка» (днес «Найчо Цанов») се е намирал централният клуб на широките социалисти. На ул. «Ломска» (сега «Георг Вашингтон») те имали друг партиен клуб.

Чичерин — Г. В. Чичерин (1872—1936), виден съветски държавен деец и дипломат, народен комисар на външните работи от 1918 до 1930 г. Той е ръководител на съветската делегация на Генуезката конференция.

Чичерин «Борис» — Смирненски иронизира сътрудниците на в. «Победа», че грешат името на Чичерин. В бр. 67, 1922 г. на в. «Победа» е поместено интервю с Чичерин със заглавие «Борис Чичерин».

Генерал Врангел, Бурцев, Милуков, Кутепов, Петлюра: Генерал Врангел (вж. тук, стр. 259); В. Л. Бурцев (1862—1942) — руски политически деец, публицист и издател, близък до есерите, по-късно до кадетите. След Октомврийската революция емигрира в Париж, където издава контрареволуционния вестник «Общее дело». През 1921 г. един от организаторите на белогвардейския национален комитет за борба против Съветска Русия; Милуков, П. Н. (1859—1943) — руски политически деец, историк и социолог, ръководител и организатор на конституционно-демократическата партия (кадети). Играе важна роля в различните контрареволуционни организации. От 1920 г. в емиграция, активен поддръжник на чуждестранните интервенти; Кутепов — белогвардейски генерал, един от ръководителите на Врангеловите войски в България през 1922 г.; Петлюра, С. В. (1879—1926) — водач на украинското контрареволуционно буржоазно-националистическо движение през гражданската война 1918—1920 г.; емигрирал в Полша, където взел дейно участие в Съветско-полската война от 1920 г.

...въпроса за обезоръжаването — на конференцията в Генуа (вж. тук, стр. 263) съветската делегация внесла предложение за всеобщо разоръжаване. Барту реагирал остро на това предложение и заплашил, че френската делегация ще напусне конференцията.

Барту — Жан Луи Барту (1862—1934) — френски държавен деец, историк и публицист: министър-председател през 1913 г.; през 1922—1926 г. председател на междусъюзническата репарационна комисия. Той възглавява френската делегация на Генуезката конференция.

СЛЕД ПЪРВИ МАЙ (стр. 52) — ЧСм, г. III, бр. 18 от 5 май 1922 г. с подпис Х р. С м.

...понесли ти и 2 червени метли — участниците в работничес-

ките манифестации наред със знамената и плакатите са носели и метли — символ на предстоящото разрушаване на буржоазния строй.

«Слово» — реакционен обществено-политически ежедневник, създаден и финансиран от едрата буржоазия за борба срещу земеделското правителство, води ожесточена антисъветска и антикомунистическа пропаганда; излиза от април 1922 до септември 1944 г.

«Зора» — реакционен, шовинистичен вестник, свързан с двореца и антисъветските белогвардейски центрове, води борба против управлението на БЗНС и БКП. Излиза от май 1919 до септември 1944 г.

Добрианов — Сава Добрианов (1876—1946), буржоазен журналист, член на народняшката партия, сътрудник на в. «Мир», в който печата клеветнически статии срещу партията на тесните социалисти и работническото движение.

ТРУДЪТ (стр. 56) — ЧСм, г. III, бр. 19 от 11 май 1922 г. с подпис «Х р и д и м - с к и.»

КОЙ СПЕЧЕЛИ ИЗБОРИТЕ (стр. 58) — ЧСм, г. III, бр. 19 от 11 май 1922 г. с подпис Х р. С м.

Печата се по ЧСм със следната поправка:

Стр. 58, р. 17: «10 хиляди гласа за блока на реда и спокойствието» вм. «10 хиляди гласа за блока на реда и спокойствие».

Фейлетонът е написан по повод изборите за училищни настоятели в София, състояли се на 7 май 1922 г.

... блокът ще трябва да потърси още няколко акционери за фирмата си — Смирненски иронизира конституционния блок, че за да получи повече гласове в изборите, ще трябва да привлече и други партии.

... героите от Моравско-зелените гарвани — отнася се за националлибералната партия. Смирненски намежда за окупацията на Моравско през войната от българските войски, когато търговци и чиновници от властващата Радославова партия грабят безогледно местното население.

«Независимост» — всекидневен орган на националлибералната партия с германофилска ориентация. Излиза от 1921 до 1934 г.

Иван Длъгенов — (вж. тук, стр. 257) бил кандидат на БЗНС в изборите. Земеделският съюз обаче не получава в тези избори нито един мандат.

... общоделците спечелиха — широките социалисти също не получават мандати в тези избори.

Снимки за Поволжието — БКП организира широка акция за

събиране на храни в помощ на пострадалото от сушата в Поволжието население. Като пропаганден материал се разпространяват снимки, които разкриват ужаса на глада. Широките социалисти използват тези снимки, за да злепоставят съветското правителство.

СЪН НАЯВЕ (стр. 60) — Б, г. VII, бр. 20 от [13 май] 1922 г. с подпис В е д б а л.

САМОХВАЛОВ И ВРАНГЕЛ (стр. 63) — Б, г. VII, бр. 20 от [13 май] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Фейлетонът е написан по повод разкрития от комунистическата партия заговор за фашистки преврат, подготвян от белогвардейските войски на Врангел и българските буржоазни партии (вж. т. 4, стр. 395).

Самохвалов — полковник от щаба на Врангел. По това време е заловена неговата архива, от която се разкриват много подробности от подготвяния преврат за сваляне на БЗНС от власт и поход срещу Съветската държава.

Задунайската ни губерния — белогвардейските контрареволуционни войски на Врангел след разгромяването им от Червената армия се настаняват в България и своеволничат в страната като окупационни войски.

Комисията, блокът — става дума за репарационната комисия (вж. тук, стр. 258) и за конституционния блок (вж. тук, стр. 257).

МУЗИКАЛНИ, ДИПЛОМАТИЧЕСКИ. . . (стр. 64) — Б, г. VII, бр. 22 от [27 май] 1922 г. с подпис Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Пожаров, Борис (1866—1942) известен драматичен артист; изпълнител предимно на героико-драматични роли.

... отпразнуването на Св. св. Кирил и Методий — хвърлена бомба — сред ученическата манифестация на 24 май 1921 г. е хвърлена бомба от фашистка група с провокационна цел (вж. т. 4, стр. 384).

ФЛОРЕНТИЙСКА НОЩ И САЛОМЕ (стр. 66) — Б, г. VII, бр. 23 от [3 юни] 1922 г. с подпис В е д б а л и означение София, 21 май 1922 г.

През май 1922 г. режисьорът Юрий Яковлев поставя в Народния театър едноактните пиеси от Оскар Уайлд «Флорентийска трагедия» («Флорентийска нощ») и «Саломе».

Снежина, Елена (1881—1944) — известна българска драматична артистка, възпитаничка на Московския художествен театър. Изпълнявала ролята на Бианка във «Флорентийска нощ».

Стаматов, Георги (1893—1965) — изтъкнат български драматичен артист и режисьор, народен артист (1954). Играл в ролята на Гвиди Барди във «Флорентийска нощ».

Вл. Николов — (1877—1929) — драматичен артист и режисьор. Изпълнявал ролята на Симоне във «Флорентийска нощ».

Кокон Харизанов — действително лице, обличал се модно, ходел напудрен и начервен, обект на шеги в хумористичния печат.

Дим. Бабев — Бабев, Димитър (1880—1945) — поет, литературен критик и публицист.

Програмата виждате Оскар Уайлд и Дим. Бабев — вероятно Бабев е автор на критическите бележки за Уайлд в театралната програма.

Кирков, Васил (1870—1931) — известен драматичен артист, един от основателите на Народния театър; изпълнявал в «Саломе» ролята на Йоан.

Коста Стоянов (1876—1945) — драматичен артист от Народния театър. Постъпил първоначално в трупата на «Смех и сълзи» през 1897 г.

Султана Николова (1880—1949) — драматична артистка от Народния театър; заслужила артистка (1949).

Ламбрева Милка (1892—1943) — драматична артистка; играла в ролята на Саломе.

ЛИГИТЕ (стр. 69) — НА, г. II, бр. 27 от 10 юни 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

Произведението е насочено срещу различните буржоазни организации («лиги»), които съществуват по това време — Лигата на народите, Военна лига, Лига за правата на човека и др.

Нещастно запасно офицерство в съюза — от 28 май в София заседава конгресът на запасните офицери — фашистка военна организация (Военна лига). По това време се разкрива участието им в заговора между буржоазните партии и Врангеловите войски за преврат (вж. тук, стр. 267). «Една клика от запасни офицери е образувала военна лига. От разкрития по шпионажа на Самохвалов и разпита на арестуваните се вижда, че тази лига е била в пълна услуга на старите партии и Врангеловите генерали» («Земеделско знаме», бр. 72 от 20 май 1922 г.).

ПРИПИЧА СЕ НА СЯНКА... (стр. 71) — Б, г. VII, бр. 26 от [24 юни] 1922 г. с подпис Р а п о р т ъ р от веселата школа. Авторството е установено от Т. Измирлиев и Т. Боров (вж. Христос Смирненски. Съчинения, 1932, т. III, стр. 227).

... постъпила е интерпелация — Драгнев, земеделец, народен представител внася в Народното събрание интерпелация, в която иска да се разгледа дейността на Турлаков, като го обвинява за участие в редица нашумели по това време афери.

... някой чек — намек за аферата с чековете (вж. тук, стр. 264).

ГОВОРЯЩО КУЧЕ (стр. 72) — ЧСМ, г. III, бр. 25 от 27 юни 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

«Политика» — жълт илюстриран седмичник, печата порнографски и криминални материали, разкази за произшествия, сензации и съобщения. Води антикомунистическа пропаганда. Излиза от февруари 1922 г. до ноември 1931 г.

Андреа Ляпчев — Ляпчев, Андрей (1866—1933) — буржоазен политически деец; от 1908 многократно министър; от 1926 до 1931 г. министър-председател на фашисткото сговористко правителство.

Кр. Пастухов (1874—1949) — политически деец, един от водачите на широките социалисти; непримирим враг на комунизма и на Съветската държава.

ЗА РАЗБОЙНИЦИТЕ (стр. 73) — ЧСМ, г. III, бр. 25 от 27 юни 1922 г. с подпис Х р. С м.

Печата се по ЧСМ със следната поправка:

Стр. 73, р. 13: «знаменити разбойници с фракове» вм. «знаменити разбойници на фракове».

По това време е приет в Народното събрание внесеният от правителството закон за унищожение на разбойниците. За разбойник се обявява всяко лице, отлъчило се 5 дни от местожителството си, и се иска смъртно наказание за него и за съучастниците му. (вж. статията «Един чудовищен закон» в «Работнически вестник» бр. 9 от 30 юни 1922).

... конгреса на земледелците — през май 1922 г. се състоял XVII конгрес на БЗНС.

... ирландска автономия — в края на 1921 г. след дълги националноосвободителни борби срещу английския империализъм Ирландия получава известна независимост като английски доминион.

«РУСКИТЕ» ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ (стр. 75) — ЧСМ, г. III, бр. 25 от 27 юни 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Маджаров, Мих. (1854—1944) — буржоазен, политически и обществен деец, публицист, редовен член на БАН (от 1884); един от ръководителите на народняшката партия; многократно министър и народен представител.

Петко Стоянов — буржоазен политически деец, професор по финансова наука в Софийския университет, народен представител.

Коста Илиев — земеделец, народен представител.

ГОСПОД ХОДИ ПО ЗЕМЯТА (стр. 76) — ЧСМ, г. III, бр. 26 от 4 юли 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

ПРОВИНЦИАЛНИ ГИМНАЗИСТКИ В СТОЛИЦАТА (стр. 77) — Б, г. VII, бр. 29 от [15 юли] 1922 г. с подпис Нагел Смуглий.

Печата се със следната поправка:

Стр. 77, р. 10: «изписват в колети направо от седмото небе» вм. «изписват в колети направо седмото небе».

ПОЛИЦИЯ, СЛЕДСТВИЕ И ПР. (стр. 78) — ЧСМ, г. III, бр. 28 от 18 юли 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Печата се със следната поправка:

Стр. 78, р. 7: «Защото, знаете, имало . . .» вм. «Защо, знае- те имало. . .»

. . . убийството на Чуклев — Чуклев, Пано — началник на обществената безопасност, съдебен следовател и градоначалник на столицата. На 8 юли 1922 г. той е убит пред дома си.

Следователят ∞ чакаме да излезе новия брой на в. «Анархист» — в нелегалния в. «Анархист» анархистите сами обявяват извършените от тях политически убийства. Полицейският следовател заявил, че ще чака излизането на новия брой на вестника, за да види дали анархистите ще посочат и последните убийства като свое дело.

Греков, Ал. (1884—1922) — буржоазен дипломат и журналист. Основател и редактор на в. «Слово». Убит през май 1922 г.

ТИ КАК МИСЛИШ? . . (стр. 79) — ЧСМ, г. III, бр. 28 от 18 юли 1922 г. с подпис Я к и м. Четири хуморески без заглавие.

ИЗ ВЕСТНИК «ПОБЕДА» (стр. 80) — ЧСМ, г. III, бр. 28 от 18 юли 1922 г. с подпис Х р. С м.

През октомври, на изборната «оборка» — общинските избори в София били насрочени за м. октомври.

Крум Попов (1892—1923) — деец на БЗНС. През 1922—1923 г. кмет на София. Организационен секретар на БЗНС през 1921—1923 г. Убит от фашистите.

Атанас Телефончето — Атанас Николов, вж. тук, стр. 258.

Ал. Димитров (1878—1921) — деец на БЗНС, министър на вътрешните работи в правителството на Стамболийски. Убит от терористи на реакционната ВМРО.

. . . един стар дневник на покойния Ал. Димитров — в. «Мир» публикува откъси от дневника на Ал. Димитров, които според в. «Мир» разкривали връзките на земеделците с правителството на Радославов по време на войната.

. . . шефът на народняците — отнася се за Иван Гешев (вж. тук, стр. 260).

. . . времето на коалиционния кабинет — от 6 октомври 1919 г. до 21 май 1920; коалиционното правителство е съставено от Ал. Стам-

болийски и в него влизат БЗНС, народняшката и прогресивно-либералната партия.

ХЛАДНО ПИСМО В ТОПЛИ ДНИ (стр. 83) — Б, г. VII, бр. 30 от [22 юли] 1922 г. с подпис Нагел Смуглий.

Ал. Добринов — вж. тук, стр. 262.

Печата се със следната поправка:

Стр. 84, р. 7: «Бразилците се надяват. . .» вм. «Бразилци се надяват».

. . . пътешественикът из полюсите — отнася се за Стамболийски, който често предприема дипломатически обиколки из Европа.

Марко Финансов проявява някои съвсем нехристиянски намерения — Марко Турлаков — вж. тук, стр. 260). който заедно със своите привърженици се домогва до министър-председателския пост.

безподобен осмокрак младенец ∞ господин господин Блок — касае се за конституционния блок (вж. тук, стр. 257). Тр. Кунев печата във в. «Победа» статии, насочени срещу блока, в които го нарича «негова светлост господин господин блок». (Вж. «Победа», 1922 г., бр. 123 и 134.)

Трифон Кунев Ланчелото — Трифон Кунев (1880—1954) — поет и публицист, член на Земеделския съюз. През 1931 г. избран за народен представител; след 9.IX.1944 г. минава в опозиция. Пише най-често под псевдонима Ланчелото.

. . . опитването на м-р Омарчевски за Бразилия — Ст. Омарчевски (вж. тук, стр. 258) се готви да замине на световното изложение в Бразилия.

Твоят адаш Александър е из рилските гори — Ал. Стамболийски по това време е на почивка в Рилския манастир.

Бай Иван Длъгнеков ∞ напук на Крум Попов — през юни за председател на седемчленната комисия, която ще управлява столичната община, е избран Крум Попов, а не Ив. Длъгнеков, както се е очаквало. Длъгнеков става негов заместник.

. . . като Стамболийски да продължавам още 20 год. — Стамболийски смятал, че буржоазните партии са сразени завинаги и предсказвал най-малко 20-годишно управление на БЗНС.

НЕСРЕТЕН ДЕН (стр. 86) — Б, г. VII, бр. 31 от [29 юли] 1922 г. с подпис Нагел Смуглий.

ПОЩА (стр. 88) — Б, г. VII, бр. 31 от [29 юли] 1922 г. с подпис Нагел С.

Любичек — псевдоним на Тома Измирлиев (1895—1935), брат на поета, известен писател хуморист. По това време бил във Виена.

...заем на австрийското правителство — австрийската корона рязко се обезценява след войните. Австрия преживява тежка инфлация.

ПИСМО ЗА ВИЕНА (стр. 89) — *ЧСМ*, г. III, бр. 30 от 1 август 1922 с подпис *С ре пар а ци о н е н п р и в е т Х р. С м и р н е н с к и*.

Пешо Босяка — псевдоним на Петър Хаджиделев (1889), пръв братовчед на Смирненски.

...репарационна комисия — Всеки ден изпраща трогателни ноти — международната комисия по репарациите (вж. тук, стр. 258) се стреми да извлече колкото е възможно повече приходи от България; през лятото на 1922 г. тя изпраща редица ноти до правителството и настоява да получи доходи от митницата, държавните мини и пр.

...президентът от връх Рила планина — отнася се за Ал. Стамболийски — вж. тук, стр. 270.

Стоян Бразилски Въздържателний — отнася се за Стоян Омарчевски (вж. тук, стр. 258); Смирненски го иронизира за слабостта му към алкохола.

...доктор Дънов — Петър Дънов (1855—1944) — основател на религиозномистично учение, появило се в България след Първата световна война.

Костурков — Стоян Костурков (1866—1949) — обществен и политически деец, учител, ръководител на радикалната партия. Министър на просветата (1918—1919) и на железниците (1931—1934); министър на просветата в правителството на ОФ (1945—1946).

ОТКРАДНАТИ ДЪСКИ (стр. 92) — *ЧСМ*, г. III, бр. 30 от 1 август 1922 г. с подпис *Х р. С м.*

ПИЯНИЯТ УЧАСТЪК (стр. 93) . Печатано на три части. Първата част с подзаглавие «Диалози» в *Б*, г. VII, бр. 32 от [5 август] 1922 г. с подпис *Н а г е л С м у г л и й*; Втората част с подзаглавие «Митрето, Климе, стражарят и старшията» в бр. 33 от [12 август] 1922 г. с подпис *Н а г е л С м у г л и й* и третата — «Стражарят...» в бр. 35 от [26 август] с подпис *Н. С м у г л и й*.

ЗАДУХ, ЖЕГА И БУРЯ (стр. 98) — *НА*, г. II, бр. 36 от 12 август 1922 г. с подпис *Х р. С м и р н е н с к и*.

Фейлетонът е написан във връзка с тежката икономическа и финансова криза обхванала капиталистическия свят след Първата световна война. Стопанската разруха, инфлацията, безработицата, народната нищета все повече се засилват в победените страни — Германия, Австрия и България. Те правят всичко възможно, за да

отсрочат макар и за малко изплащането на огромните репарации, непосилни за изнемошелите от войната държави. Острата икономическа криза обхваща и страните победителки, които се мъчат да се спасят, като извличат чрез репарационните комисии все по-големи приходи от победените.

...отворената шепа на алчния кредитор — отнася се за Съединените щати, които притискат европейските държави, а сами изпитват тежката криза на свръхпроизводството.

Генуа и Хага — конференциите в Генуа и Хага, които търсят изход от икономическата криза, не постигат нищо.

Шеризе, Рене — председател на репарационната комисия в София.

Хардинг, Уорън (1865—1923) — американски държавен деец, президент на Съединените щати от 1921 до 1923 г. Дейността на правителството на Хардинг е напълно подчинена на интересите на монополите.

ГОДЯВКА (стр. 100) — *Б*, г. VII, бр. 33 от [12 август] 1922 г. с подпис *Н а г е л С м у г л и й*.

Няколко страници от бр. 33 на «Българан» са посветени на годижа на Т. Измирлиев (вж. тук, стр. 271), който през периода 1920—1922 г. активно сътрудничи и участва в редактирането на списанието.

Матвей Босяка — псевдоним на Димитър Вълев (1902—1944) — белетрист и публицист, редовен сътрудник на «Българан», «Маскарад» и др., приятел на Смирненски.

Интеграл — псевдоним на Радослав Габровски (1900 — 1978) — сътрудник на хумористичния печат, приятел на Смирненски.

ПОЩА (стр. 101) — *Б*, г. VII, бр. 33 от [12 август] 1922 г. с подпис *Н а г е л С.*

НОВ БЛОК (стр. 102) — *ЧСМ*, г. III, бр. 34 от 29 август 1922 г. с подпис *Г а в р о ш*.

Димо Казасов (1886) — журналист и публицист, обществен и политически деец, член на БРСДП (ш.с.) през периода 1906—1926; член на политическия кръг «Звено». От 1943 г. член на Националния комитет на ОФ. Бил е редактор на в. «Народ».

...младежите обединисти — през 1920 г. народняшката и прогресивно-либералната партия се сливат и образуват т. нар. народнопрогресивна обединена партия. На 27. VIII. 1922 се открива в театър «Ренесанс» конгресът на младежкия съюз при народнопрогресивната партия.

«Ден» — политически информационен вестник, орган на прогресивно-либералната партия, излиза от 1904 до 1912 г. След обединяването на народната и прогресивно-либералната партия е подновено излизането на «Ден» като орган на обединената партия.

НАРОДНЯЦИТЕ ОБЯВЯВАТ СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ (стр. 103) — *ЧСм*, г. III, бр. 34 от 29 август 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

...обединените вълчета — вж. бел. към «Нов блок», тук, стр. 273.

В ТРЕНА (стр. 105) — *Б*, г. VII, бр. 36 от [2 септември] 1922 г. с подпис Нагел С.

Риджа едеръм! (тур.) — Моля!

ЯНКО СAKЪЗОВ ГОВОРИ (стр. 107) — *ЧСм*, г. III, бр. 35 от 5 септември 1922 г. с подпис Гаврош.

Янко Сакъзов (1860—1941) — обществен и политически деец, социалист-опортюнист. След десетия конгрес на БРСДП (1903 г.) става водач на БРСДП (широк и социалисти).

Харалампи Христов — социалдемократ, произнасял ругателни речи срещу земеделската власт.

Джидров, Петър (1886—1952) — политически деец, член на широкосоциалистическата партия, един от теоретичите на опортюнизма в България.

«Спасителния социализъм» от «Ломска» и «Нишка» — касае се за широки социалисти (вж. тук, стр. 265).

В САМОКОВСКИЯ ОБЩИНСКИ СЪВЕТ (стр. 108) — *ЧСм*, г. III, бр. 37 от 19 септември 1922 г. с подпис Хр. См.

Самоков е най-героичната българска комуна — през юни 1910 г. след победата в общинските избори в Самоков е създаден първият социалистически общински съвет в България. Самоковската комуна съществува до февруари 1912 г. и развива широка социално-битова, стопанска и културно-просветна дейност. От 7 декември 1919 г. до 1 юли 1921 г. в Самоков се създава втора комуна, а от 19 март 1922 г. до септември 1923 г. — трета самоковска комуна. И трите комунни се борят за осъществяване на общинската програма на партията.

Михаил Махзаров — отнася се за Михаил Маджаров — (вж. тук, стр. 269). Авторът наемква за махзара (молба), подаден през 1886 г. от Маджаров и някои други политически дейци до султана, в които молят Турция да изпрати войски в България.

КОЙТО СЕ СМЕЕ ПОСЛЕДЕН... (стр. 110) — *ЧСм*, г. III, бр. 38 от 26 септември 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

Славните рицари от конституционния блок се връщат с пре-

чупени мечове и оскубани перчери — конституционният блок, който започва активна подготовка за фашистки преврат, свиква на 17 септември 1922 г. събор в Търново. БЗНС насрочва по същото време конгрес на цвеклопроизводителите. Още на гара Долни Дъбник разгневените селски маси свалят блоковите ръководители, бият ги и им режат брадите и мустаци (вж. бел. към стих. «Любовно писмо», т. 4, стр. 402).

Патамански, Димитър — освободен затворник, участвувал при извършването на атентата в «Одеон».

Димчето — Димитър Петров — детектив, замесен в политически убийства и атентати, самият по-късно убит от полицията.

Теодор Победоносни ~ символ на велика България — Тодор Тодоров (вж. тук, стр. 258) е ръководител на българската делегация в Париж по приемане условията на катастрофалния за България Ньойски мирен договор (1919).

Стоян Силистренски ~ дипломатическата ни прозорливост — Стоян Данев (вж. тук, стр. 257) е министър-председател през 1913 г., когато България обявява Междусъюзническата война.

...господа от в. «Зора», от «Мир», от «Пряпорец» — саморазправата на разгневените селски маси в Долни Дъбник дава обилен материал на буржоазните партии срещу правителството на БЗНС. Реакционната преса представя блокарските водачи за мъченици и вдига невообразим шум срещу «вандалщините» на земеделците.

...стачката в 1919 — касае се за всеобщата стачка на работниците и служителите по транспорта, пощите и телеграфа, обявена през декември 1919 г.

...пееше дружбашко-блокарското гърло — коалиционното правителство, в което влизат БЗНС, народняшката и прогресивно-либералната партия, подлага стачниците на жесток терор и насилие. 24 май 1921 — вж. тук, стр. 267.

УПОРИТО СЕ ГОВОРИ: (стр. 112) — *ЧСм*, г. III, бр. 38 от 26 септември 1922 г. с подпис Рапортъор.

Аверченко, Аркадий (1881—1925) — руски писател хуморист. В ранното си творчество осмива пошлостта на буржоазния бит. След 1917 г. емигрира и се проявява като враг на съветската власт. Хумористичните разкази на Аверченко са били много популярни у нас.

Пеев-Плачков (1864—1942) — книжовен деец и преводач, участвувал в редактирането на в. «Мир», член на народняшката партия.

...полицейските социалисти — широките социалисти.

ХРОНИКА (стр. 113) — *Б*, г. VII, бр. 40 от [30 септември] 1922 г. с подпис Непострадал рапортъор. Авторството на твор-

бата е установено от Т.Измирлиев и Т.Боров (вж.Христо Смирненски. Съчинения, София, 1932, т. 3, стр. 227.)

...модерни бръснарници под една и съща фирма «Долни дъбник» ~ долнодъбнишки олимпийски игри — намек за събитията в Долни Дъбник, вж. бел. към «Който се смее последен...» тук, стр. 274.

д-р Радославов — Васил Радославов (1854—1929) — буржоазен политически деец; министър-председател от 1913 до 1918 г.; проводник на политиката на австро-германския империализъм. Заедно с Фердинанд въвлича България във войната.

ГУВЕРНАНТКАТА (стр. 115) — Б, г. VII, бр. 40 от [30 септември] 1922 г. с подпис Нагел Смуглий.

ЕСЕНЕН ФЕЙЛЕТОН (стр. 118) — НА, г. II, бр. 43 от 30 септември 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

Фейлетонът е написан по повод поражението на гръцките интервенти в Турция. През август 1922 г. турските войски, ръководени от Кемал паша, предприемат голямо настъпление и разгромяват гръцките войски, които отстъпват и напускат Анадола по Бяло море.

Версайл, Севър, Ньой — става дума за тежките и несправедливи мирни договори, наложени от страните победителки след приключване на Първата световна война. Във Версайл е подписан договорът с Германия, в Ньой с България и в Севър с Турция.

Афион Карахисар — град в Азиатска Турция, при който гърците претърпяват решително поражение.

Брусa, Смирна — също градове в Азиатска Турция.

...старият градинар — авторът има пред вид Англия, която подкрепя завоевателните стремежи на гръцката буржоазия.

Константин I (1868—1923 г.) — крал на Гърция. След поражението на гръцките войски през 1922 г. абдикира.

...неутрална ивица — според Севърския договор чрез широка неутрална зона Турция е откъсната от Сирия, Палестина, Месопотамия.

Албионският добряк — отнася се за Англия. Албион е древно название на Британските острови.

Мраз лъха откъм Москва — значителна политическа, материална и морална помощ на бореща се Турция оказва Съветската държава. Английските империалисти особено се плашат от тази подкрепа.

ЗАЩО НЕ СТАНА БЛОКОВИЯТ СЪБОР В ПЛОВДИВ? (стр. 120) — ЧСм, г. III, бр. 39 от 3 октомври 1922 г. с подпис Гаврош.

...блокът се е отказал от героичните си фашистки наме-

рения — Конституционният блок насрочва на 1 октомври нов събор в Пловдив. БЗНС обявява по същото време и на същото място конгрес на розопроизводителите. След поражението на блокарите в Търново и Долни Дъбник (вж. бел. към «Който се смее последен...» тук, стр. 274) те не се решават да проведат замисления събор и съобщават, че се отлага до второ разпореждане. БЗНС също отлага розопроизводителния конгрес.

...блокарските козли са на временна почивка ~ в V пол. участък — бившите министри от кабинетите Гешев—Данев и Малинов—Костурков, ръководители на блока, са арестувани и затворени в V софийски полицейски участък.

ЕДНА ДУША ПРЕЗ МНОГО ГЪРЛА (стр. 121) — ЧСм, г. III, бр. 40 от 10 октомври 1922 г. с подпис Гаврош.

Анархистите в България по това време, макар че се обявяват за нелегални, развиват активна пропагандна дейност — издават вестници, списания и книги, провеждат и публични събрания. Те обявяват фронт срещу всички, но особено враждебно се отнасят към комунистическата партия и Съветския съюз. Буржоазията ги поощрява и насъсква, използва ги за терористични акции срещу работниците.

Махно, Н. И. (1884—1934) — анархист, възглавил през 1918—1921 г. контрареволуционното движение на кулачеството в Украйна. През 1921 г. избягал в Румъния.

Бели Мел — варненско село, където на сбор, организиран от комунистическото младежко дружество, анархистите стрелят. Има жертви.

Колчакозата аптека — намирала се на ъгъла на ул. «Пиротска» (сега «Жданов») и бул. «Хр. Ботев».

«Епоха» — всекидневен информационен вестник, орган на широкосоциалистическата партия. Излиза от юни 1922 г. до декември 1925 г.; характеризира се с определеното си реакционно направление, води клеветническа кампания срещу комунизма и Съветския съюз, бори се за събаряне правителството на Стамболийски.

...спекулантите от «Пряпорец» — авторът има пред вид демократите.

...социалпредателите от «Нишка» — касае се за широките социалисти.

Сако и Ванцети — Никола Сако и Бартоломео Ванцети — италиански работници революционери, осъдени на смърт в САЩ през 1921 г. по лъжливо обвинение в убийство. В тяхна защита в целия свят се надига мощна вълна на протест и негодувание, ръководена от комунистическите партии. Съветският съюз също енергично се

застъпва за тях. Въпреки установяване на невинността им и протестните демонстрации във всички страни те са екзекутирани през 1927 г. Сако и Ванцети стават жертва на антикомунистическата истерия в САЩ след Първата световна война.

В V УЧАСТЪК (стр.123) — ЧСм, г. III, бр.40 от 10 октомври 1922 г. с подпис Х р. С м.

... *блоковите храбрѐци* — вж. бележките към «Защо не стана блоковият събор в Пловдив», тук, стр. 276.

... *либералските си събратя* — министрите от правителството на В.Радославов (вж. тук, стр.276), арестувани като виновници за националната катастрофа.

Теодор Заклученик ~ *парламентарен тигър без бакенбарди* — отнася се за Т.Тодоров (вж. тук, стр.257).

16 юни — началната дата на Междусъюзническата война.

ТРУДОВАТА ПОВИННОСТ НА УЧЕНИЧКИТЕ (стр.125) — Б, г. VII, бр.42 от [14 октомври] 1922 г. с подпис С ъ р Д ж е м с Ъ н т и н т и н г.

... *долнодъбнишка масажна мъка* — намек за събитията в Долни Дъбник (вж. тук, стр.274).

... *данък, съгласно закона за лукса* — през юни 1922 г. в Народното събрание е гласуван данък върху лукса — такси за всички луксозни предмети, за живеене в луксозни хотели, за хранене в луксозни ресторанти. Правителството смятало, че по този начин ще се подпомогне изплащането на репарациите.

Шукрията — съдържател на бозаджийница, намирала се на ул. «Пиротска» (днес ул. «Жданов») между ул. «Антим I» и бул. «Хр. Ботев».

ДОПИТВАНЕТО ДО НАРОДА (стр.127) — Б, г. VII, бр.42 от [14 октомври] 1922 г. с подпис Н а г е л С м у г л и й.

Повод за написване на фейлетона дава насроченото допитване до народа (референдум) за виновността на бившите правителства на Ив.Ев.Гешев и Ст.Данев (1912—1913 г.) и Малинов—Костурков (1918 г.). Под влияние на широкото народно движение за съд на виновниците за националната катастрофа земеделското правителство решило да ги подведе под съдебна отговорност след референдума, който бил насрочен за 19 ноември 1922 г. БКП взема позиция на единодействие с БЗНС и участва активно в подготовката на референдума.

Василий Радославов ~ *да си обръсне брадата* — Васил Радославов (вж. тук, стр.276) след погрома избягва в Германия преоблечен с униформа на германски полковник и с обръсната брада.

Теодор Теодоров, който през 1855 — Тодор Тодоров (вж. тук, стр. 257), за когото се говорело, че през Сръбско-българската война — 1885 г. — дезертирал.

... *септемврийските събития* — касае се за Владайското войнишко въстание в 1918 г., ръководено от Р а й к о Д а с к а л о в.

... *демократическите министри* — министрите от кабинета Малинов—Костурков.

... *германските орѐдия срещу собствените войници* — войнишкото въстание е жестоко потушено с подкрепата на германските части, разположени в столицата.

Иабухването на Войнишкото въстание принудило правителството на Малинов — Костурков да подпише по-скоро примирие със Съглашението (Солунското примирие).

... *озова се между солунските гърци* — една от точките на Солунското примирие изисква всички български части, намиращи се западно от скопския меридиан, да бъдат задържани в плен.

... *метилната афера* ~ *м-р Обов* — Ал.Обов, министър на земеделието в правителството на БЗНС (вж. тук, стр. 262).

А фереджето на С.С.Бобчев — говорело се, че през Сръбско-българската война 1885 г. Бобчев избягал, преоблечен като ханѐма.

НА СВАТБА (стр.129) — Б, г. VII, бр.43 от [21 октомври] 1922 г. с подпис Н а г е л С.

Черибаши гелмеди (тур.) — Не дойде господарят.

Олмас (тур.) — Не бива.

Ичеджен му бир мастикос (тур.) — Ще пиеш ли една мастика?

МАЛКО ПОЕЗИЯ (стр. 131) — ЧСм, г. III, бр.42 от 24 октомври 1922 г. с подпис Х р. С м.

V полицейски участък — в този участък са затворени бившите министри, виновници за националните катастрофи.

Шайдеман Филип (1865—1939) — германски политически и държавен деец, един от лидерите на десните социалдемократи. Като райхсканцлер (1919 г.) активно участва в потушаването на германското работническо движение.

Кръстю — Кр. Пастухов, вж. тук, стр. 269.

бай Янко — Янко Сакъзов, вж. тук, стр. 274.

свещеническият събор в Св.Преображенския манастир — в Преображенския манастир край Търново бил свикан събор на свещениците от цяла България.

УМИВАЛНИЦИ, ВАНИ И. . . ИБРИЦИ (стр.135) — ЧСм, г. III, бр.42 от 24 октомври 1922 г. с подпис Х р. С м.

Написано по повод конгреса на българската социалдемократическа партия (широки социалисти), открит на 23 октомври 1922 г. в театър «Ренесанс».

Антонин Немец — ръководител на Чехословашката социалдемократическа партия и дългогодишен-редактор на нейния орган «Право Лиду».

Ото Велс(1873—1939) — един от ръководителите на германската социалдемократическа партия, враг на работническото движение и на съветската държава. Присъства на конгреса на широките социалисти като представител на немската социалдемократия и на изменилия на пролетариата II интернационал.

2 1/2 интернационал — създаден във Виена през 1921 г. на конференция на центристките партии. Скъсвайки формално с опортюнистическия II интернационал, лидерите на 2 1/2 интернационал по всички по-важни въпроси на пролетарското движение провеждат опортюнистична политика.

ОРАНЖЕВА ИДИЛИЯ (стр.137) — *ЧСм*, г. III, бр.44 от 7 ноември 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Печата се по текста от *ЧСм* със следната поправка:

Стр.137, р. 9—10: «Кучето се изгубва някъде към първи участък, подгонено. . .» вм. «Кучето се изгубва някъде към първи участък, подгонен. . .».

Произведението е написано по повод изборите за общински съветници на 5 ноември 1922 г.

. . .карай до «Ибър» — трамваят по новата линия до ул.«Ибър» върви само в деня на изборите.

БАЙ ГАНЮ ДЛЪГНЕКОВ ПРАВИ ИЗБОРНИ СЪВЕЩАНИЯ (стр.140) — *ЧСм*, г. III, бр.44 от 7 ноември 1922 г. с подпис Х р. С м и р н е н с к и.

Вж. бел. към предишното произведение.

Ганю Длъгнеков — авторът има пред вид Иван Длъгнеков (вж. тук, стр.257).

Крум Демагоголу — Крум Попов (вж.тук, стр.270).

Тафролу — Тафров, земеделец, един от ръководителите на столичната община.

. . .бездомническото дружество раздавало места на нуждаещите се. В него обаче се наредили много либерали радослависти, които използвали връзките си с властта, за да получат най-добрите места.

ОТКРОВЕНИЯ (стр.142)—*ЧСм*, г. III, бр.44 от 7 ноември 1922 г. с подпис Х р. С м.

Мусолини, Бенито (1883—1945)—италиански политически деец, създател и идеолог на фашизма в Италия. На 1 ноември 1922 г. възглавява правителството и установява фашистка диктатура. Закован и екзекутиран от италианските партизани.

«Див дядо» — политико-хумористичен вестник, издание на БЗНС; насочен главно срещу водачите на партиите от Конституционния блок. Излиза от октомври 1922 г. до юни 1923 г. В бр.3 под псевдоним Павел Нанков (Тафров) е поместено цитираното стихотворение под заглавие «Общината преди и сега».

ЧЕРНА ИЛИ БЯЛА? (стр.144) — *ЧСм*, г. III, бр. 45 от 14 ноември 1922 г. с подпис Г а в р о ш.

Фейлетонът е написан във връзка с предстоящия референдум на 19 ноември 1922 г.(вж.тук, стр.278). С бели бюлетини гласували тези, които са за даване под съд виновниците за националните катастрофи. Буржоазните партии гласували с черна бюлетина, което означавало «не».

Вие кукушаните~в 1913 година — по време на Междусъюзническата война 1913 г. родният град на Смирненски е изгорен из основи. Населението на Кукуш забягва в България, където го очакват неволите на тежкия бежански живот. Семейството на Смирненски само е минало по този нерадостен път.

ДА БЕШЕ ПОНЕС ЛОЗУНГ! (стр. 147) — *ЧСм*, г. III, бр. 45 от 14 ноември 1922 г. с подпис Х р. С м.

В предстоящия референдум (вж. бел. към «Допитване до народа», тук, стр.278) комунисти и земеделци гласуват с бяла бюлетина, това единодействие особено дразни и плаши буржоазните партии. Широките социалисти се обявяват срещу референдума и гласуват с лозунг.

«Работнически вестник» — орган на БРСДП, от 1919 г. на Българската комунистическа партия и ОРСС. Води безкомпромисна борба срещу опортюнизма, за чистота на маркс-ленинското учение и работническото движение у нас. Излиза от 1897 до 1939 г.

СЪБИТИЕ (стр.149) — *М*, г., бр. 1 от 18 ноември 1922 г. без подпис. Авторството на творбата е установено от Т. Измирлиев и Т.Боров (вж.Христо Смирненски, Съчинения, София, 1932, т. 3, стр. 229).

ПРОИЗШЕСТВИЕ (стр.151)—*М*, г. I, бр.2 от 24 ноември 1922 г. с подпис К о р е с п о н д е н т без заплата.

АЙСЕДОРА ДЪНКАН (стр.153) — *ПрРВ*, № 22 към бр.133 от 25 ноември 1922 г. с подпис Х р. С м.

Айседора Дънкан (1878—1927)—американска танцьорка. Горещо приветствува Великата октомврийска революция и изпълнява танци с революционна тематика. От 1921 до 1924 г. живее в СССР и създава там балетно студио.

Германова, М.Н. (1884—1940)—руска актриса; от 1902 до 1919 г. играе в МХАТ. От 1919 г. живее в чужбина. Играе в театрите в Прага, Париж и др.

МОРСКИ ВЪЗДУХ (стр.156) — *ЧСм*, г.ІІІ, бр.47 от 28 ноември 1922 г. с подпис Х р. С м и р н е н с к и.

Печата се със следнитеправки:

Стр. 156, р. 35—36: «Ей ты, белый, беленький, почему ты женишься, придет красный большевик и куда ты денешься?». . . в м. «Ей ты балный беленький почему ты женишься придет красный большевик и куда ты денешься?»; стр.157 р. 8: «се отказал само от престола» в м. «се отказал само престола»; р. 26: «Съветски анекдот за Троцки» в м. «Светски анекдот за Троцки».

Стамболийски в Лозана — Международната Конференция в Лозана се открива на 20 ноември 1922 г. (вж. бел. към стих. «Мосулски петрол в Лозана», в. 1, стр. 243). Ал. Стамболийски е ръководител на българската делегация, която ратува за излизане на България на Бяло море.

. . . *отрехъл султана от престола* — под натиска на революционното и национално-освободително движение в Турция, ръководено от Кемал паша (Ататюрк), на 1 ноември 1922 г. султан Мехмед IV избягва от Цариград. Нашата преса съобщава, че султанът е избягал с един английски параход на остров Малта, откъдето заявил, че не се отказва от властта.

ДВЕТЕ ФИЗИОНОМИИ (стр. 158) — *ЧСм*, г.ІІІ, бр.48 от 5 декември 1922 г. с подпис Х р. С м и р н е н с к и.

Фейлетонът е написан по повод екзекуцията на петимата бивши министри на Гърция (*Гунарис, Стратос* и др.) и на главнокомандващия ген. *Хаджианестис*, предизвикала много възмущение в буржоазния печат.

След поражението на Гърция в Гръко-турската война (1919 — 1922 г.) крал Константин е принуден да се откаже от престола, а петима министри са осъдени и разстреляни. *Венизелос* започва Гръко-турската война, но след победите на кемалистка Турция претърпява неуспех в изборите и избягва в чужбина. След него за министър-председател е избран Гунарис.

В Лозана добрите покровители на гръцкия народ — европейската конференция в Лозана се свиква за уреждане положението в Близкия изток след победата на Турция. Представителите на империалистическите държави водят жестока задкулисна борба за петрола, добиван в района на Мосул. Главни съперници са американският петролен тръст «Стандарт ойл компани» и англо-холандският тръст «Ройъл дъч».

Хорти фон Нагибания Миклош (1868—1957)—фашистки диктатор на Унгария (1920—1944 г.), адмирал. През 1919 г., подпомаган от Антантата, формира контрареволуционна армия и разгромява Унгарската съветска република. Свързва Унгария с фашистка Германия и я въвлича във войната срещу СССР (1941 — 1944 г.).

Англия скъсва дипломатическите си отношения с италианския пълномощен министър — след разстрелването на гръцките министри Англия и Италия в знак на протест отзовават своите пълномощни министри от Атина.

Лорд Кързън, Джордж Натаниел (1859 — 1925) — английски буржоазен политически деец и дипломат. По това време министър на външните работи на Великобритания.

. . . *възмущението на в. «Мир» с д-р Минчев* — По повод убийството на гръцките министри Мих. Минчев пише във в. «Мир» от 1 декември 1922 г. статия, озаглавена «Молох».

АВТОНОМНА МАКЕДОНИЯ (стр. 160) — *М*, г.І, бр.4 от 10 декември 1922 г. с подпис Б а ш к о м и т а.

По повод окупирането и превземането на град Кюстендил от македонски автономисти на 4 декември 1922 г. (вж. бел. към стих. «Пързалка в Кюстендил», том 4, стр.404).

Стамболията в Белград — в началото на ноември, преди да отиде на Лозанската конференция, Ал.Стамболийски посещава Букурещ и Белград. Във връзка с разговорите си със сръбските държавници той прави изявления по македонския и четническият въпрос.

Неврокоп ~ еге ти сега во Кюстендил — Конституционният блок, който проучва почвата за подготвяния фашистки преврат, е вдъхновител на терористичните действия на автономистите в Неврокоп и по-късно в Кюстендил.

КРИВИ ДЪРВЕТА (стр. 161) — *ЧСм*, г.ІІІ, бр.49 от 12 декември 1922 г. с подпис Х р. С м.

. . . *от Лозана господин Стамболийски* — вж. бел. към «Морски въздух», тук, стр. 282.

. . . *реформи в трамвайното дело* — вж. бел. към «Оранжева идилия», тук, стр. 280.

... бай Иван — отнася се за Иван Длъгнеков (вж. тук, стр. 257).

АХ, ТЕЗИ СТУДЕНТКИ (стр. 164) — М, г. I, бр. 5 от 17 декември 1922 г. с подпис Котангенс.

ХАИР ХАБЕР ОТ ЛОЗАНА (стр. 166) — М, г. I, бр. 5 от 17 декември 1922 г. с подпис Наумчев.

Написано по повод конференцията в Лозана (вж. бел. към Морски въздух, тук, стр. 282).

Поанкаре (вж. тук, стр. 263) — е ръководител на френската делегация на Лозанската конференция.

КРИВИ ДЪРВА (стр. 167) — ЧСМ, г. III, бр. 50 от 19 декември 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

Печата се по текста от ЧСМ, със следната поправка:

Стр. 169, р. 14: «пробиват се глави и гърди» вм. «пробиват се глави и урди»; стр. 170, р. 3: «Цитираме тая новина» вм. «Цитираме тая новите».

Присъдата на Клемансо ни огорчи — Клемансо, Жорж (1841 — 1929) — френски политически и държавен деец, министър-председател (1906—1909) и (1917—1920). Той е председател на Парижката мирна конференция 1919—1920 г. и един от авторите на Версайския мирен договор.

Връбчо преживя трагични минути — Сава Добринов (вж. тук, стр. 266), който пътувал с влака за блоквия събор в Търново, описва преживяванията си във в. «Мир» в «Бележки на деня».

... не оставяйки на мира д-р Данаджиев — д-р Данаджиев — известен лекар психиатър. Смирненски изтъква с ирония, че Връбчо се нуждае от лекарската помощ на д-р Данаджиев.

... вълците ~ в шуменския затвор — арестуваните бивши министри, виновници за националните катастрофи, са преместени от V софийски полицейски участък в шуменския затвор.

«Русенска поща». Русе — местен буржоазен информационен вестник, свързан с буржоазните партии и правителства, чиято външна и вътрешна политика провежда. Излиза от декември 1921 г. до септември 1944 г.

«Отечество» — орган на съюза на запасните офицери, крайно реакционен вестник. Води клеветническа кампания срещу БКП, БЗНС и Съветския съюз. Излиза от 1921 до 1944 г.

«Трибуна». Стара Загора — Нова Загора. Местен обществено-политически вестник, близък до националлибералната партия.

... изнасят кашкавал, брашно и хинин — намек за известните по онова време афери с кашкавал, хинин и др.

«Правда» — независим обществен всекидневник. Излиза в Пловдив от 1922 до 1926 г. Критикува правителството на БЗНС, а след 9.VI.1923 г. срещу демократическия сговор.

РИЦАРИ НА НАШЕТО ВРЕМЕ (стр. 171) — НА, г. III, бр. 7 от 23 декември 1922 г. с подпис Хр. Смирненски.

Фейлетонът е написан във връзка с терористичната акция на македонските автономисти в гр. Кюстендил (вж. бел. към «Автономна Македония», тук, стр. 283).

Тодор Александров (1881—1924) — македонски войвода, присъединил се към десницата на Вътрешната македоно-одринска революционна организация. Бил в услуга на двореца и на шовинистичната българска буржоазия. Участвувал във военнотерористичния преврат на 9 юни 1923 г. и в потушаването на Септемврийското въстание 1923 г.

... блоквият Санчо Панса — намек за задкулиската роля на буржоазните партии от Конституционния блок.

... подполковник Стоилов ~ героично ще измрем, когато ни дойде заповед — подполковник Стоилов ръководил кюстендилския гарнизон, който не оказва никаква съпротива на развилнелите се банди на ВМРО под претекст, че очаква заповед от София. Подп. Стоилов заявява на свиканото събрание в Кюстендил, че той е военен и няма да слуша какво решава събранието, а ще чака заповед от началството си и ще върши това, което му се заповяда. Ако му кажат, ще действа — та макар до един да измрат (вж. статията «Събитията в Кюстендил» — «Работнически вестник», бр. 152 от 19 декември 1922 г.)

... рицари с цепеници — става дума за оранжевата гвардия на БЗНС. Във връзка със събитията в Кюстендил правителството свиква в София доброволци от оранжевата гвардия.

Панчо Михайлов — македонски войвода, ръководил терористичната акция в Кюстендил.

Подпоручик Пеев е обвинен в нападение и убийство на няколко души на комунистическа вечеринка на 15 октомври 1922 г. във Кюстендил. Участвувал в събитията в Кюстендил с автономистите.

министър Томов ~ се разполага с армията си недалеч от крепостта — военни части начело с министъра на войната Коста Томов били изпратени в Кюстендил. Те обаче се разположили в околностите на града. Томов, сам свързан с фашистките среди, повел преговори с автономистите и приел представените от тях условия да изтеглят свободно своите банди от града при пълен неутралитет на администрацията и гарнизона. Автономистите си запазили правото да отвлекат с тях и арестуваните граждани.

майор Никифоров ~ нещо като ценоразпис — става дума за за-

повед, подписана от майор Никифоров, командувач войските в Петричкия край. Заповедта е отпечатана в редица вестници. Комунистическата партия протестира против тази заповед и иска да бъде отменена незабавно (вж. статията «Една вандалска заповед» в «Работнически вестник», бр.154 от 21 декември 1922 г.).

ШЕЙЛОК НА СЦЕНАТА (стр.175) — *ЧСм*, г. IV, бр.4 от 17 януари 1923 г. с подпис **Х р. Смирненски**.

Фейлетонът е написан по повод окупирането на Рурската област от Франция и Белгия. Възползвайки се от отказа на германското правителство да изплаща репарациите, френско-белгийски войски на 11 януари 1923 г. навлизат в Германия и окупира Рур. Германското правителство обявило политика на пасивна съпротива срещу окупаторите. То прехвърлило цялата тежест на окупацията на гърба на рурските трудещи се. Англия и САЩ поддържали политиката на германското правителство, защото се надявали, че тя ще доведе до отслабването както на Франция, така и на Германия.

Шекспировият Шейлок — Шейлок е главен герой на Шекспировата драма «Венецианският търговец». Името му е станало синоним на алчност и скъперничество.

... *ненаситният съвременен Шейлок* — Смирненски има пред вид френския империализъм.

Лоу, Бонар (1858—1923) — английски буржоазен политик, ръководител на консервативната партия, по това време министър-председател на Англия.

Вандервелд, Емил (1866—1938) — белгийски политически деец, десен социалист, един от лидерите на II Интернационал. От 1914 до 1937 г. е многократно министър и развива шовинистическа дейност. Автор на книги с опортюнистическо съдържание.

Стинес — крупно монополистично обединение на тежката промишленост в Рур, възникнало от създаденото през 1893 г. от Хуго Стинес промишлено предприятие.

АРИТМЕТИКА (стр.176) — *ЧСм*, г. IV, бр.4 от 17 януари 1923 г. с подпис **Х р. С м.**

Произведението е написано по повод изборите за окръжни съветници, състояли се на 14 януари 1923 г.

КРАЙ УРНИТЕ (стр.178) — *М*, г. I, бр. 8 от 21 януари 1923 г. с подпис **Мъртъв избирател**.

Печата се със следната поправка:

Стр. 178, р. 5: «а господин господин Иван Длъгнеков» **ВМ.** за господи, господни Иван Длъгнеков».

По повод изборите на 14 януари 1923 г.

НОЩНА ИДИЛИЯ (стр.180) — *М*, г. I, бр.8 от 21 януари 1923 г. с подпис **Спокоен гражданин**.

По време на избори полицията късала афишите на опозиционните партии и на тяхно място лепяла правителствени.

СЛЕДИЗБОРНИ ИНТЕРВЮТА (стр.181) — *ЧСм*, г. IV, бр.5 от 24 януари 1923 г. с подпис **Х р. С м.**

Вж. бел. към «Аритметика», тук, стр. 286.

Крапчев, Данаил (1880—1944) — реакционен български журналист, редактирал в «Пряпорец»; от 1920 г. става директор на в. «Зора».

Бръшляв — Бръшлянов, Цоньо — буржоазен политически деец, един от ръководителите на Конституционния блок, обединист, народен представител.

ВСИЧКИ ЩЕ ИМАТ ДЕЦА, ВСИЧКИ ЩЕ СЕ ПОДМЛАДЯТ! (стр.184) — *ЧСм*, г. IV, бр. 5 от 24 януари 1923 г. с подпис **Гаврош**.

Янко — Янко Сакъзов (вж. тук, стр.274).

Кръстьо — Кръстьо Пастухов — вж. тук, стр. 269.

Григорчо — Григор Чинмеджиев — вж. тук, стр. 261.

ПИСМО ЗА БЕРЛИН (стр. 186) — *ЧСм*, г. IV, бр.7 от 6 февруари 1923 г. с подпис **Гаврош**.

Жорж Астрални — Георги Хаджиделев, пръв братовчед на Смирненски, майстор в областта на кошничарството, което специализирал във Виена; по това време бил за кратко и в Берлин.

СКАНДАЛ НА ГЛАВНАТА УЛИЦА (стр. 188) — *ЧСм*, г. IV, бр. от 6 февруари 1923 г., с подпис **Х р. С м.**

По повод окупацията на Рурската област (вж. бел. към «Шейлок на сцената», тук, стр. 286).

Германското правителство подпомага материално рурските работници, за да провеждат политиката на пасивна съпротива. Германската буржоазия издига лозунга «отечеството е в опасност», но в действителност тя се интересува от своите печалби, от по-голямата експлоатация на рурския пролетариат. Окупацията се превръща за монополистите в източник за трупане на богатства. Смирненски разкрива лицемерната роля на германската буржоазия, жестоко потушила преди това германското работническо движение.

Куно, Вилхелм (1876—1933) — германски капиталист и поли-

тически деец. От ноември 1922 г. до август 1923 г. възглавява правителството на Германия.

Оргеш — съкратено название на полувоенна фашистка организация в Германия, създадена в Бавария през 1920 г.

Еберт, Фридрих (1871—1925) — германски политически деец, лидер на германската социалдемократическа партия, отявляван враг на работническото движение, президент на Германия от 1919 до 1925 г. По време на неговото президентство правителствените войски задушават работническото движение, разгромяват Баварската съветска република (1919 г.) и Хамбургското въоръжено въстание (1923 г.)

Ще си спомнят за Вилхелма и Николая — Вилхелм II (1859—1941) — германски император, представител на войнстващия германски империализъм; един от виновниците за Първата световна война. Свален от ноемврийската революция (1918), заставен да се откаже от короната си, той избягва в Холандия; Николай II (1868—1918) — последният руски император, свален от Февруарската революция и разстрелян.

СЦЕНИ (стр. 190) — М, г. I, бр. 11 от 11 февруари 1923 г. с подпис *Нагел Смуглий*.

НАРОДОВЛАСТИЕ (стр. 193) — М, г. I, бр. 12 от 18 февруари 1923 г. с подпис *Парламентарист*.

СТРАЖАРИТЕ (стр. 194) — М, г. I, бр. 14 от 4 март 1923 г. с подпис *Нагел Смуглий*.

ЛУННА ВЕЧЕР (стр. 195) — М, г. I, бр. 15 от 11 март 1923 г. с подпис *Християн Снежни*.

Данъка за красотата — измислен от автора по аналогия с данък за лукса и за явната съблазън (вж. тук, стр. 278).

КНИЖНИ КОКИЧЕТА (стр. 198) — ЧСМ, г. IV, бр. 13 от 21 март 1923 г. с подпис *Хр. СМ.*

Печата се със следната поправка:

Стр. 199, р. 12: «още трябва да се намират конфети» вм. «още трябва се намират конфети».

Асен Стамболийски — син на Ал. Стамболийски, заминал с Омарчевски за Бразилия на световното изложение.

«Борба» — информационен ежедневник, излиза в Пловдив от 1921 до 1944 г. По политически позиции близък до демократическия сговор, опозиционен на земеделското правителство.

ХРИСТОС (стр. 202) — ЧСМ, г. IV, бр. 15 от 4 април 1923 г. с подпис *Хр. Смирненски*.

СЪВРЕМЕНЕН ПАРЛАМЕНТ (стр. 204) — М, г. I, бр. 19 от [8 април 1923 г.] с подпис *Юда Добродушни*.

НОВИТЕ БАНКОТИ (стр. 205) — М, г. I, бр. 19 от [8 април 1923 г.] с подпис *Нагел Смуглий*.

По повод нареждането да се приемат самочисти и съвсем запазени банкноти. Всички смачкани и скъсани банкноти били обявени за невалидни.

ИЗБИРАТЕЛИ (стр. 206) — М, г. I, бр. 22 от 1 май 1923 г. с подпис *Нагел Смуглий*.

На 22 април 1923 г. се провеждат законодателни избори за XX обикновено Народно събрание.

За повод, по който е написан разказът, Стоян Василев пише в спомените си: «Помня добре изборите, в които бяха дадени изборни права на циганите. . . Голяма част цигани от махалата още от вечерта бяха задържани от тогавашната власт в училището «Васил Левски» на улица «Ибър» — (сега «Димитър Петков») и там спаха, за да може на другия ден оттам да потеглят масово да гласуват. Всички бяха окичени с оранжеви ленти и снабдени с правителствени бюлетини. Бяха им дадени по няколко съдебни решения за гласуване, тъй като още нямаше избирателни карти. Христо просто се превиваше от смях на всичко това и по този случай написа един разказ.» (Стоян Василев «Как разлепвахме афиши». В сб. Спомени за Христо Смирненски. София, 1955, стр. 279.)

Кай каджас сабайле? (циг.) — къде отиваш рано сутринта?

Анна, нанай марò! (циг.) — Мамо, няма хляб!

На, марò гебер! (циг.) — На хляб, умри!

. . .НО СЕЛЯНИТЕ ПРОДЪЛЖАВАХА (стр. 208). Непечатан приживе на Смирненски разказ. Намира се в един от бележниците от последните му дни, който съдържа рисунки и карикатури, нахвърлени идеи и наброски на нови стихове, графи, в които болният поет отбелязва всеки ден температурата си. Запазена е само част, от разказа, първата страница е откъсната и загубена. Тази част, която публикуваме, е написана на страница, означена като втора. (Бележникът се съхранява в Института за литература при Българска академия на науките. Инв. № 121.)

ДЕСЕТАТА ЗАПОВЕД (стр. 213) — СМ.С, г. I, бр. 12 от 25 март 1917 г. с означение: *Прев. Вилмон*.

Преводът е доста свободен, пропуснати са цели стихове.

АХМЕД НА МИНАРЕТО (стр. 214) — Б, г. III, бр. 15 от 3 авг. 1918 г. с подпис *Ведбал*.

Превод от руски на стихотворение от В.Л.Величко. Духът на стихотворението е предаден точно, но Смирненски вмъква нови стихове, за да доизясни идеята.

Авторът на стихотворението не е отбелязан в списанието. Съветският литературовед Д. Ф. Марков посочва, че стихотворението е от В.Л.Величко (вж. «Новаторские черты поэзии Христо Смирненского» — Ученые записки Института славяноведения, Москва, 1954 г. VIII, стр. 74).

НИТЧЕ, КОТАРАК И ПАПАГАЛ (стр. 215) — Б, г. III, бр. 15 от 3 август 1918 г. с подпис В е д б а л.

Превод на стихотворение от В.П.Буренин. Авторът не е посочен в «Българан». В първото тритомно издание на Съчиненията на Смирненски Т.Измирлиев и Т.Боров изказват предположението, че стихотворението е превод от руски. Те пишат, че в «Българан» не винаги се държи строго да се отбелязват преводите (вж. Христо Смирненски. Съчинения, София, 1932, т. II, стр. 258). Д.Ф.Марков посочва, че автор на стихотворението е Буренин (вж. бел. към предидущото стихотворение).

Буренин, В. П. (1841—1926) — руски поет и публицист, драматург. Ранните му стихотворения, печатани в сп. «Искра», са пропити с либерален дух. През 70-те години скъсва с прогресивните издания и печата фейлетони и критически статии с реакционен характер.

ЖЕЛЕЗНИ ЦВЕТА (стр. 216) — ПрРВ, № 1 към бр. 10 от 1 юли 1922 г. с подпис: Преведе Х р. С м и р н е н с к и.

Превод на стихотворение от М.Герасимов, поместено в рубриката «Руски пролетарски поети».

Герасимов, М. П. (1889—1939) — руски съветски поет, участник в революционното движение. Започнал да печата през 1913 г. в болшевишките издания. Един от основателите на литературната група «Кузница», много известен и ценен през първите години след революцията. Издал стихосбирките «Вешние зовы» (1917), «Завод весенний» (1919), «Железные цветы» (1919) и др.

ПЕСЕНТА НА ДИНАМИТА (стр. 217) — ПрРВ, № 1 към бр. 10 от 1 юли 1922 г. с означение: Преведе Х р. С м и р н е н с к и.

Поместено в рубриката «Руски пролетарски поети» заедно със стихотворението «Железни цветя» от М.Герасимов.

Арски, П. А. (1886—1967) — руски съветски писател, участник в революционното движение от 1905 г. Работил в Ленинградския

«Пролеткулт». Издал стихосбирките: «Песни борьбы» (1918) «Серп и молот» (1925), сборниците с разкази «Кровь рабочего» (1919), «Метла революции» (1921) и др.

ЖЕЛЕЗНИЯТ МЕСИЯ (стр. 218) — ПрРВ, № 15 към бр. 92 от 7 октомври 1922 г. с означение: Прев. Х р. С м и р н е н с к и.

Стихотворението е поместено в рубриката «Руски пролетарски поети».

Кирилов, В. Т. (1890—1943) — руски съветски поет, активен участник във Великата октомврийска социалистическа революция. Дец на «Пролеткулта» и «Кузница». Издава стихосбирките: «Стихотворения» (1918), «Вечерные ритмы» (1928), «Избранные стихи» (1933) и др.

В превода Смирненски е направил известни промени. Пролусната е една строфа (предпоследната):

Новое солнце миру несет
Рушит троны, темницы,
К вечному братству народы зовут
Стирает черты и границы.

ЕСЕННИ СЕНКИ (стр. 219). За пръв път печатано в «Равенство», бр. 27 от 1 май 1922 г. с означение: Преведе Х р. С м и р н е н с к и. Включено в «Химни на труда», 1925 г. стр. 12—13.

Печата се по «Химни на труда».

Варианти в «Равенство» стр. 219, р. 7: «той изчезваше в злъчните замъглявания на опиянената и зашеметена от горчивина тълпа»; р. 10: Заплашваха се със смърт; р. 11: Аз помня този голготски ход...; р. 14: като предадени на клане, ненужни мършави говеда; р. 18: Аз помня как другарите заридяха...; р. 19: из дълбините...; р. 22: В далечината... звъннаха вълните... но скоро се разлиха и замряха. Подкосени от отровата на живота и оругани, тръгнахме мълчаливи из...; р. 27: Но злобно се усмихна жадния капитал; р. 29: Всички ходят под...; р. 33: не изсъхнале още...; р. 36: Търчи прокълнал света; стр. 220, р. 1 търчи...; р. 1.: Издърпал от...; р. 2.: той пхна в ръцете на чирака...; р. 3: и иналива се...; р. 5: отровени дихания; р. 8: Тя сякаш още няма...; р. 13: със семейството с влажната квартира, чака и няма да дочака...; р. 19: и детската гръд...; р. 22.: да беше си тръгнала...; р. 24: Късно през нощта се завръща той от... и се търкулва на пода; р. 30; и зарива там...; р. 31: Сякаш е по-леко в момента...

р. 33: Но корпусите на завода стоят жестоки, безучастно поглеждат есенните сенки, жалките прокълнати сенки; р. 38: Вие ще празнувате своя светъл...; р. 40: Тогава, към осветените олтари, блестящи и шумни...

Гастев, Алексей Капитонович (1882—1941) — руски съветски поет, учен, активен участник в революционното движение, взема дейно участие в Ленинградския «Пролеткулт». Той е един от най-характерните и талантиви писатели на съветския «Пролеткулт». Творчеството му се отличава с оптимизъм, с романтична приповдигнатост и вътрешен патос, той възпява индустриалната мощ, революционната борба на пролетариата, неизбежната му победа. Характерни за творчеството на Гастев са хиперболичните романтично-обобщени образи, култът към машината и динамиката, революционната символика.

«Поезия рабочего удара», част от която Смирненски и Кюляков превеждат под заглавие «Химни на труда», е първата му книга, излязла през 1918 г. Неговите стихове в проза били много популярни в първите години на съветската власт. През 1921 г. Гастев публикува втората си и последна книга «Пачка ордеров».

ЧУК (стр. 221) — *Химни на труда*, стр.30—35. В Института за литература при Българската академия на науките има запазен ръкопис (инв. № 109).

Печата се по «Химни на труда».

Варианти на превода в ръкописа: стр. 221, р. 6: стихове и поеми; р. 15: Вечеринките и концертите на полутон, на половин дума, трябваше навред, в едно мигновение; р. 16: черните тълпи се отправят...; р. 19: изхождащи от всички краища...; р. 24:... и тълпите вече не вървяха...; р. 30: със зов и радостно...; стр. 222, р. 2: след това мигновено...; стр. 223, р. 34:... не издържахме и захвърлихме работата...; р. 35: Цялата работилница...; р. 41: Но чевръстите млади момчета...; стр. 224, р. 12: Необяснима нощна тегота навсякъде; р. 22: не знаеше ударите на...; р. 27: от стените, изпод земята; р. 32: и стоманената грамада странно блъсна...; стр. 225, р. 1: Заводът се задушаваше и...; р. 3: или да пораснат както никога. Не умря, обаче, никой. След пет минути...; р. 10: Ударите бяха все потвърди и тресяха по-мощно; р. 24: нощен стоманен магьосник; р. 33: — Име, фамилия! Откъде?; р. 43:... имаше тогава четири верста; стр. 226, р. 13: Но знаете, мина времето, р. 24: — Но вие с вашия Чук; р. 29:... бързо скочи от

стълбата...; стр. 227, р. 23: Пещите издигнаха огнените веери...; р. 27: който се чуваше на десет верста.

Последните няколко реда, от «цялата черна грамада...» нататък липсват в ръкописа.

ДО ГЕОРГИ ФУРНАДЖИЕВ от 20 август 1916 (стр. 231).

Текст към илюстрирана картичка. Съхранява се в Института за литература (инв. № 248).

Георги Фурнаджиев — познат на Смирненски от Пловдив, брат на хумориста Игнат Фурнаджиев.

В средата на август 1916 г. поетът отива за кратко време в Пловдив при свои роднини и по всяка вероятност във връзка с проектираното издаване на сп. «Смях и сълзи».

Балтаджиев, Стефан — сътрудник на «Смях и сълзи» от Пловдив, за кратко време издател на списанието.

ДО КРУМ КЮЛЯВКОВ от 2 януари 1916 (годината грешно означена 1916 вместо 1917 (стр. 231)).

Написано на илюстрирана картичка, заедно с кратък текст и от брата на Кр. Кюляков — Асен. Съхранява се в Института за литература (инв. № 219).

Крум Кюляков (1893—1955) — писател, художник и публицист, близък приятел на Смирненски. По това време е мобилизиран. Картичката е адресирана до 11 дивизия, 5-ти македонски полк.

Изпращам ти 1 брой — касае се за списание «Смях и сълзи», което започва да излиза от 1 януари 1917 г.

ДО АСПАРУХ ЧИЧЕКЛИЕВ от (19 януари 1917) (стр. 231).

Текст към илюстрирана картичка. Смирненски пътува за Пловдив, за да уговори със Стефан Балтаджиев условията за издаването на сп. «Смях и сълзи». Във влака написва картичката, която пуска от гара Костенец. Дата на изпращането не е поставена. Посочената дата е взета от печата на картичката. Съхранява се в Института за литература (инв. № 112).

Аспарух Чичеклиев — съгражданин и близък приятел на Смирненски.

Георги — Георги Димов, приятел на Смирненски, на шега са го наричали «Широк Георги». Той е пътувал със Смирненски и също се е подписал на картичката и е изпратил приветите си на Чичеклиев.

Леночка — Елена Гайтанова, позната на поета.

ДО РАЙКО АЛЕКСИЕВ [20 май 1917] (стр. 232).

Писмо към ръкописа на стихотворението «Св.Кирил и Методий», което Смирненски изпраща от Военното училище до редакцията на «Барабан». Смирненски сътрудничи в «Барабан» от май 1917 г. до февруари 1918 г. Стихотворението «Св.Кирил и Методий» не е печатано приживе на поета. Писмото се пази в Института за литература (инв. № 217).

Райко Алексиев (1893 — 1944) — писател хуморист, по това време редактор на сп. «Барабан».

От изброените в бележката творби са печатани само две: «Майски ядове» — «Бар», г. VIII, бр. 362 от [10 юни 1917] и «Нощни» — «Бар», г. VIII, бр. 363 от [17 юни 1917 г.]. Останалите творби не са поместени и са изгубени. Запазен е ръкописът на фейлетона «Писмо от казармата до Барабан» (вж. т. 5, стр. 82).

Сашо Божинов — Александър Божинов (1878— 1968) — известен български карикатурист, илюстратор, живописец. Автор и на хумористични стихотворения. Редовен сътрудник на «Българан» и известно време негов редактор.

«На баща ми син — псевдоним на Крум Кюлявков — вж. тук, стр. 293.

Fol — псевдоним на Николай Теодоров (1899—1969), писател, сътрудник на редица хумористични списания. Приятел на Смирненски.

ДО АСПАРУХ ЧИЧЕКЛИЕВ от 12 юни 1917 (стр. 232).

Писмото е написано на гърба на снимка — група юнкери, между които и Смирненски. Адресирано е до А.Чичеклиев, чрез бозаджийница «Идеал» ул. «Клементина», № 4. Тук. Съхранява се в Института за литература (инв. № 157).

Печата се със следната поправка:

Стр. 232, р. 23: «Покажи на Алията и му кажи» вм. «Покажи на Алията и ми кажи».

Алията — притежател на бозаджийница «Идеал», намирала се на ул. «Клементина» (сега бул. «Ал.Стамболийски»).

Джонът — Кирил Бичев, съгражданин и приятел на поета.

Понто — Борис Понев, близък приятел на Смирненски.

Руснака — Иван Иванович Зумер, сътрудничи на хумористичния печат с псевдоним Pulvis, близък приятел на поета.

ДО РАЙКО АЛЕКСИЕВ от [15 юли 1917], (стр. 233).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 203).

Бележка, написана под ръкописа на стихотворението «Юли», което Смирненски изпраща от Военното училище до редактора на

«Барабан». Стихотворението «Юли» остава неотпечатано. «По б. Цар Освободител» е поместено в Бар, г. VIII, бр. 366 от [8 юли 1917 г.]. Ръкописът е скъсан, поради което краят не се чете.

ДО РАЙКО АЛЕКСИЕВ от 5 септември 1917 (стр. 233).

Писано във Военното училище. Съхранява се в Института за литература (инв. № 45).

ДО РАЙКО АЛЕКСИЕВ от 1 октомври 1917 (стр. 234).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 215).

През есента на 1917 г. във Военното училище е наложена продължителна карантина поради епидемия от скарлатина. Прекъснати са всички отпуски и свиждания. По този начин властта цели да откъсне юнкерите от политическия живот и най-вече от влиянието на Великата октомврийска революция.

Епитафиите — в «Барабан» не са поместени «Епитафии» от Смирненски. По-късно, на 14 октомври същата година, са печатани в «Смях и сълзи» «Епитафии в аванс на съглашенските водачи».

ДО ИВАН ГЕНАДИЕВ от 12 ноември 1917 (стр. 234).

Пощенска картичка, писана във Военното училище. Пази се в Института за литература (инв. № 6).

Ханс — псевдоним на Иван Генадиев (1897—1941) — писател, сътрудник на хумористични вестници и списания, редактирал сп. «Българан».

Fol (вж. тук, стр. 294) и Генадиев навярно са подготвяли хумористична антология, която не е излязла.

Пиеро — псевдоним на Стефан Балтаджиев — вж. тук, стр. 293.

ДО ИВАН ГЕНАДИЕВ от 18 декември 1917 (стр. 234).

Написано на пощенска картичка. Съхранява се в Института за литература (инв. № 5).

Смирненски проектира да поднови издаването на «Смях и сълзи», но въпреки желанието и надеждите му списанието повече не излиза.

Дубовик, Александър — карикатурист, сътрудник на хумористичния печат.

Гро — Мак-Гро — псевдоним на Никола Граблашев, един от редакторите на «Смях и сълзи».

ДО НИКОЛА ГРАБЛАШЕВ от [1917] (стр. 235).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 79). Кратка бележка, добавена на последната страница на дълъг ръкопис из юнкерския живот, озаглавен «Дезинфекция» от Иван Ранков — юнкер, сътрудник на «Смях и сълзи».

Смирненски изпраща ръкописа от Военното училище до ре-

дакцията на «Смях и сълзи». «Дезинфекция» не е поместена в списанието.

ДО СТЕФАН БАЛТАДЖИЕВ от [1917] (стр. 235).

Написано на последната страница на дълго писмо от Васил Павурджиев до Балтаджиев. Намира се в Института за литература (инв. № 213).

ДО УРЕДНИКА НА «БАРАБАН» от 29 януари 1918 (стр. 236).

Писано от Военното училище. Пази се в Института за литература (инв. № 214).

Уредникът на «Барабан» — Райко Алекснев (вж. тук, стр. 294).
Сиври демир турбада дурмас (тур.) — шило в торба не седи.
Еднооков — Александър Петров, финансирал списание «Барабан».

Стефан — Балтаджиев, Стефан — вж. тук, стр. 293.

ДО СЛАВКА, САША И БОРИС ВАСИЛЕВИ от 8 (или 9) март 1918 (стр. 237).

Писано във Военното училище, на гърба на юнкерска снимка на поета. Съхранява се в Института за литература (инв. № 149).
Славка, Сашка и Борьо Василеви — познати на Смирненски. Картичката е написана с червено мастило.

ДО ЕЛИСАВЕТА И ЖАНЕТА СТЕФАНОВИ от 10 март 1918 (стр. 237).

Написано на гърба на юнкерска снимка на Смирненски. Пази се в Института за литература (инв. № 368).

Елисавета и Жанета Стефанови от Пловдив, поетът дружи и кореспондира с тях.

ДО ЕЛИСАВЕТА СТЕФАНОВА от (18 март) 1918 (стр. 237).

Написано на картичка заедно с текст от Жоро Караиванов и поздрав от Ив. Ранков (Властни). На другата страна на картичката факсимиле на стихотворението «Десет минути» от Смирненски, Георги (Жоро) Караиванов и Иван Ранков, писано през март 1918 г. във Военното училище:

ДЕСЕТ МИНУТИ

Сега е сряда — хубав ден,
пред нас разстила се градът
и мами взор опиянен. . .
Седим, мълчим и в болна гръд
мъждей на спомен мил ликът. . .
Ех, лунни нощи, прежна радост,
и смях безгрижен в луда младост. . .
Сега е сряда — слънчев ден. . .

Сега е сряда — три без пет.
Ний — Жоро, Властни и Ведбал, —
събрани, както по-напред,
въздишахме сред своя хал, —
редим куплет подир куплет
и кърпим рима подир рима —
ний — Донкихотовците трима. . .
Сега е сряда — три и пет. . .

918 г.

Жана — Жанета Стефанова.

Валя — Игнат Фурнаджиев от Пловдив, сътрудник на списание «Смях и сълзи», пише под псевдонима Валентин.
Последните думи не се четат.

ДО ХАДЖИДЕЛЕВ от 22 март 1918 (стр. 238).

Писано във Военното училище на гърба на снимка — Смирненски, юнкер. Съхранява се в музей Смирненски (инв. № 29).

Хаджиделев — по всяка вероятност Петър Хаджиделев (вж. тук, стр. 272).

Зедох ти писмоно со чупине и сум ти много благодарен — по-лучих ти писмото с девойките и съм ти много благодарен.

Арно сум — добре съм.

ДО АСПАРУХ ЧИЧЕКЛИЕВ от 22 март 1918 (стр. 238).

На гърба на снимка — Смирненски, юнкер. Писано във Военното училище. Съхранява се в Института за литература (инв. № 155).

Дермена — Методи Дерменджиев, приятел на поета.

Готвя се за матура — Смирненски взема матурата си като редовен абитуриент във Военното училище, тъй като постъпва там от 7 клас.

Последното изречение не се чете.

ДО НАДЕЖДА ИЗМИРЛИЕВА от 28 март 1918 (стр. 239).

Текст към илюстрирана картичка. Съхранява се у Н.Измирлиева.

Цветко — Цв.Нойков, един от най-близките приятели на поета, сътрудничи в хумористичните вестници и списания с псевдонимите «Животец» и «Simpinius». По това време също юнкер във Военното училище.

Борьо — Борис Настев, братовчед на Смирненски, боледувал по това време.

ДО КОНСТАНТИН КЕХАЙОВ от 7 април 1918 (стр. 239).

На гърба на юнкерска снимка на Смирненски. Намира се в Института за литература (инв. № 31).

Константин Кехайов — братовчед на поета.

ДО АСПАРУХ ЧИЧЕКЛИЕВ от 13 април 1918 (стр. 240).

Написано на илюстрирана картичка. Пази се в Института за литература (инв. № 111).

Понто — Борис Понев — вж. тук, стр. 294.

ДО ЛЕОНИД ПАСПАЛЕЕВ от 13 април 1918 (стр. 240).

Надпис на снимка — Смирненски, юнкер. Писано във Военното училище. Снимката се пази в Института за литература (инв. № 154).

Леонид Паспалеев (1897 — 1976) — литературен деец, познат на Смирненски.

ДО ТОМА ИЗМИРЛИЕВ от 19 април 1918 г. (стр. 240).

Текст към групова юнкерска снимка. Съхранява се у Измирлиев.

ДО ПЕТЪР ХАДЖИДЕЛЕВ от [20 май] 1918 (стр. 241).

Текст към илюстрирана картичка. Съхранява се в музей Смирненски (инв. № 30).

Босляккой — Пешо Босяка, псевдоним на Петър Хаджиделев, (вж. тук, стр. 272).

Писмото на Смирненски е по повод на първата му книжка с хумористични творби «Разнокалибрени въздишки в стихове и проза», излязла през април 1918 г. Писмото на Хаджиделев, в което очевидно критикува книгата, не е запазено.

ДО САША ВАСИЛЕВА от 5 юни 1918 (стр. 241).

На гърба на снимка — Смирненски с още двама юнкери. Съхранява се в Института за литература (инв. № 150).

Борьо и Славка — Борьо и Славка Василеви — вж. тук, стр. 296.

Братушката — Тома Измирлиев, който по това време е на фронта.

ДО АСПАРУХ ЧИЧЕКЛИЕВ от 9 (ако не 10) юни 1918 (стр. 242).

Писано във Военното училище на гърба на снимка — Смирненски и Вл. Войников — юнкери. Намира се в Института за литература (инв. № 156).

ДО САШО НАСТЕВ от 9 (може би и 10) юни 1918 (стр. 242).

Написано на гърба на снимка — Смирненски с Вл. Войников на прозореца на Военното училище. Пази се в Института за литература (инв. № 10).

Сашо Настев (1900—1971) — братовчед на Смирненски, писател.

Елико — по всяка вероятност Борис Настев.

ДО ЙОРДАН СТРАТИЕВ от 19 юни 1918 (стр. 243).

Писано във Военното училище на гърба на снимка — Смирненски и Вл. Войников — юнкери. Пази се в Института за литература (инв. № 142).

Йордан Стратиев (1898—1974) — писател, приятел на Смирненски.

Бочето, Томето — (Тома Григоров), *Карастоянов* (Божидар Карастоянов) — юнкери във Военното училище, приятели на Смирненски.

ДО ГЕОРГИ ХАДЖИДЕЛЕВ от 3 или 4 юли 1918 (стр. 243).

Писано във Военното училище на гърба на снимка — Смирненски заедно с други юнкери. Съхранява се у Хаджиделеви.

Георги Хаджиделев — по това време се е завърнал от фронта в София.

В края поетът се обръща към двамата си братовчеди — Георги (Жорж) и Петър Хаджиделеви.

Авес (фр.) чок селям (тур.) — с много поздрав.

ДО ТОМА ИЗМИРЛИЕВ от [юни—юли 1918] (стр. 244).

Смирненски пише до брат си на фронта на гърба на снимка — с още двама юнкери. Картичката се пази в Института за литература (инв. № 143).

ДО ТОМА ИЗМИРЛИЕВ от 3 август 1918 (стр. 244).

На гърба на снимка — Смирненски с група юнкери. Изпратено от Военното училище до Струмица, където е Т. Измирлиев.

ДО ТОМА ИЗМИРЛИЕВ от 25 август 1918 (стр. 244).

Написано на гърба на снимка — юнкери на учение. Съхранява се в Института за литература (инв. № 9).

Т. Измирлиев по това време е тежко болен и лежи във военна болница в Левуново.

Дино — Константин Станишев, лекар във Военното училище.

По това време Смирненски е болен от малария и очаква да му дадат отпуската.

ДО НАДЕЖДА ИЗМИРЛИЕВА от 3 септември 1918 (стр. 245).

Текст към илюстрирана картичка, изпратена от Горна Джумая (сега Благоевград). Съхранява се у Измирлиева.

Смирненски използва отпуската си, за да посети болния си брат Тома Измирлиев и го доведе в София.

ДО НИКОЛА БАЛАБАНОВ от 11 декември 1919 (стр. 245).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 4).

Балабанов, Никола (1898—1969) — известен български артист, приятел на Смирненски.

Газда Негуш — Балабанов изпълнявал в оперетата «Веселата вдовица» ролята на Негуш. (Газда (ср.) — господин, господар.)
«Наймичка» — пиеса от Т. Шевченко, играна в «Свободния театър».

Генчо — Генчо Марков, артист в «Свободния театър» и дългогодишен директор на театъра, познат на Смирненски.

Диков — Симеон Диков, артист в «Свободния театър»; познат на Смирненски.

Замисленото списание «Маскарад» започва да излиза едва след няколко години — през ноември 1922 г.

ДО НИКОЛА БАЛАБАНОВ от [1919] (стр. 245).

Акшам хаир олсун (тур.) — добър вечер.

Риджа едерџм (тур.) — моля ти се.

Яп, бир селям (тур.) — поздрави.

Бана(к)ичук бир гратис (тур.) — от мен един малък гратис.

Анладън му? (тур.) — разбираш ли?

Писмото се пази в Института за литература (инв. № 100).

ДО ЦВЕТКО ЯРЦЕВ от 9 юни 1922 (стр. 246).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 16).

Цветко Ярцев — малък приятел на Смирненски, дванадесетгодишно момче.

Моя сбирка, която излезе преди месец-два — отнася се за сбирката «Да бъде ден!»

ДО ЖЕНЯ ДЮСТАБАНОВА от 9 септември 1922 (стр. 247).
Печатано в «Христо Смирненски» — възпоменателен лист, септември 1935, стр. 7. Писмото се пази у Ж. Дюстабанова.

Смирненски пише до своята приятелка Ж. Дюстабанова от Чамкория (сега Боровец), където постъпва на временна работа като надничар-измервач в самоковското градско лесничейство. Преди това от 9 август до 7 септември е бил на почивка в Радуил с приятеля си Й. Воденичаров.

ДО ЖЕНЯ ДЮСТАБАНОВА от 12 септември 1922 (стр. 248).
Поместено в «Христо Смирненски» — възпоменателен лист, септември 1935, стр. 7. Оригиналът се съхранява у Ж. Дюстабанова.

Вж. бел. към предидущото писмо.

Вилата на К. — вила «Нарцис» на Божидар Карастоянов, в която Смирненски живее по това време.

Зумер, Иван Иванович — вж. тук, стр. 294.

«Кажина Данев министра защо предаде Силистра» — шеговита песен, с която на времето са осмивали д-р Данев.

ДО ЖЕНЯ ДЮСТАБАНОВА от 1 май 1923 (стр. 249). Печатано в «Хр. Смирненски» — възпоменателен лист, 1945, стр. 23. Оригиналът се съхранява у Ж. Дюстабанова.

След внезапното кръвоизлияние в белите дробове, което получава на 4 април 1923 г., Смирненски, по препоръка на лекарите, към края на април се настанява на чист въздух в Горна Баня, в квартирата на Манол Стойнов.

Георги Попов — комунистически деец, народен представител, на времето председател на кооперация «Освобождение».

Томов, Христо — комунистически деец, също участвувал в кооп. «Освобождение».

Дора Дюстабанова — сестра на Жения Дюстабанова, талантлива артистка. Смирненски дружи с нея. Той е един от първите, които откриват артистичните ѝ заложби и я насочват към театъра. Умира млада, през 1937 г.

Георги и Анна Дюстабанови — родители на Жения Дюстабанова. Смирненски дружи с цялото семейство, което също е с комунистически убеждения.

Лилока — Лили Дюстабанова — най-малката сестра на Жения, по това време още дете.

ДО НАДЕЖДА ИЗМИРЛИЕВА от 12 май 1923 (стр. 250).

Съхранява се в Института за литература (инв. № 108).

По това време сестрата на поета Н. Измирлиева е учителка в с. Сенокос, Санданско. Майката на поета пада и си счупва крака. Смирненски е болен, няма кой да се грижи за него и той вика сестра си да се върне веднага след свършване на учебната година.

Антон Измирлиев — малкият брат на Смирненски е ученик в Благоевград (Горна Джумая).

«*Рибите втръват*» — така в семейство Измирлиев закачливо са наричали Нако Илиев — настойник на А. Измирлиев в Благоевград.

Тома Измирлиев по това време е в Съветския съюз.

ДО ДИМИТЪР БАКЪРДЖИЕВ от 24 май 1923 (стр. 251).

Бакърджиев, Димитър — познат на Смирненски, земеделец по политически убеждения.

Сергей Румянцев (1896—1925) — известен български поет, земеделец по политически убеждения. Убит от фашистите през априлските събития 1925 г. Чувство на уважение и приятелство свързва Смирненски и Румянцев.

Маскарадните — сътрудници на сп. «Маскарад».

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА ПРОИЗВЕДЕНИЯТА, ПОМЕСТЕНИ В ИЗДАНИЕТО*

- Ааах!! — III, 239 (415)
 Абсурд — III, 337 (429)
 Август — IV, 252 (391)
 Автономна Македония — VI, 160 (283)
 Аеропланни разговори — V, 38 (391)
 Аз съм Жеков! — IV, 228 (387)
 Айседора Дънкан — VI, 153 (282)
 Акrostих — III, 338 (429)
 Алберт, Петър и Никита — III, 109 (394)
 Албумче за полякинята — III, 307 (424 — 425)
 Американско нещастие — V, 277 (414)
 Амог omnia (Вий едва ли ще посмеете) — I, 97(234)
 Амог omnia (Ех, тя — любовта, господа) — IV, 133(373)
 Амог passata . . . — III, 112(395)
 Амог passato (През тихите вечери есенни) — IV, 95(368)
 Анкетата между дружбаши и блокари — IV, 290(399 — 400)
 Антики — V, 135(399)
 Анчето, адютантката ѝ и еврейката — III, 64(388 — 389)
 Апел — III, 365 (432)
 Априлски амуростишия — III, 351(430)
 Ардити — IV, 219(386)
 Арестите — IV, 68(364)
 Аритметика — VI, 176 (286)
 Армията си отива — V, 342(419)
 + Артист Лойд Джордж — IV, 308(403)
 Аскерска въздишка — III, 203(407)
 Ах, как хубаво! — III, 28(383 — 384)
 Ах, тези студентки — VI, 164 (284)
 Ахмед на минарето — VI, 214 (290)

 Баба Марта (Аз не зная що и как) — IV, 195(380)
 Баба Марта (Със специален влак) — V, 296(415 — 416)
 Баварският крал в столицата — III, 293(422)
 Бай Атанас и агнето — IV, 72(365)
 Бай Ганю Длъгнеков прави изборни съвещания — VI, 140 (280)
 Бай Евстатий — II, 161(286 — 287)

* Показалецът е изготвен от Илия Тодоров.

- Бай Ристю и чичо Тричко — IV, 216(385)
 Баланиади — III, 176(404)
 Барометър — III, 332(428)
 Барутно време — I, 177(245)
 Бедияшки тост на буржоазен пир — IV, 151(375)
 Безименните души — I, 40(217 — 219)
 Безотпускна елегия — III, 248(416)
 Безотпускни настроения — III, 241(415)
 Безсмислието на прогреса — I, 107(236)
 Би трябвало — II, 98(268)
 Благовещение — IV, 267(393 — 394)
 Благодат — III, 164(402)
 Благотворителност — II, 5(244)
 Блок на демократическите сили — V, 373(423)
 Блокова песничка — IV, 305 (402 — 403)
 Блоковите вълхви на аудиенция — IV, 338(407)
 Божите заповеди — IV, 20(356)
 Борба — III, 80(391)
 Борбата със спекулантите — V, 294 (415)
 Босоногите деца — II, 177(288 — 289)
 Бохем — I, 128(239)
 Братчетата на Гаврош — I, 32 (216)
 Брои се до три! — IV, 212(384 — 385)
 Бунта на Везувий — I, 70(228)
 Бурята в Берлин — I, 44(220 — 221)
 Бъдещата камара — IV, 21(357)
 Българската Темида — IV, 210(384)
 Българският рай — IV, 159(376)
 Бюфетна злободневка — IV, 270 (394)
 Бягство — III, 257(417)

 В жилищната комисия — V, 370(422)
 В кафенето — III, 327(427)
 В «Леге» — III, 236(414 — 415)
 В лечебницата — V, 28(389)
 В матушка Рус — III, 250(416)
 В механата — IV, 36 (360)
 В минути на веселие — III 116(395)
 В небрано лозе — V, 149 (400)
 В нощта — IV, 53 (363)
 В отпуската — III, 130(397)
 В V участък — VI, 123 (278)
 В Поволжието — I, 56(224 — 225)

В полите на Витоша — III, 187 (406)
 В правата алея — III, 310(425)
 В рая — V, 372(422)
 В ресторана — I, 147(241)
 В Самоковския общински съвет — VI, 108 (274)
 В скиталчество — II, 172(288)
 В тихи утрини — IV, 348(409)
 В трена — VI, 105 (274)
 В училище — V, 54(392)
 В януарска нощ студена — IV, 169(377)
 Вазовият юбилей — IV, 128(372)
 Вакарелска Лорелай — III, 121(396)
 Вампир — III, 82(391)
 Василий — II, 105(269)
 Вашингтонската конференция — IV, 234(388—389)
 Везните на морала — IV, 42 (361)
 Великден (Христос ни с любов ослепи) — I, 192(247)
 Великден (Милуков, Чхеидзе и Керенски) — III, 166(402—403)
 Великденски яйца — II, 140(280—281)
 Велики мисли на велики мозъци — V, 209(407)
 Велики петък — II, 142(281—282)
 Великогрешнам гешефгарам — III, 287(422)
 Великото дело на Цван-Тинг-Хай — V, 225(408)
 Венци за столичните кождери — III, 356 (430—431)
 Верига — III, 353 (430)
 Веригите на мисълта — I, 86(231—232)
 Весели голтаци — III, 32(384)
 Вест — III, 301 (423)
 Вестник «Ден» — IV, 190(379)
 Вестник «Победа» — VI, 29 (262)
 Ветре, духни! — III, 58(388)
 Вечер (Цигулката шепне и стене уморено) — I, 119(238)
 Вечер (Все по-дълги сенки протягат студените здания) — I, 195 (247—248)
 Вечер (Той: Ей вечер спуска се полета) — III, 174(404)
 Вечер (Пристъпи вечер тъмнопола) — III, 222(412)
 Вечерно ехо — I, 125(238—239)
 Вечната гризетка — IV, 79(366)
 Вечния карнавал — I, 89(232—233)
 Вечният фарисей — II, 158(286)
 Видения из съвременна България — II, 73(260—261)
 Виенските деца — I, 159(243)
 Виновници — II, 65 (256—257)

Виолетка — V, 323(418)
 Витоша и слънцето — III, 182(405)
 Вихрушки — V, 289(415)
 Владимир — V, 124(399)
 Внуците на Ахилеса — IV, 203(382)
 Военна страница (Страхувам се мила, страхувам, понеже) — III, 274 (418—421)
 Военна страница (Този род оръжие е мощно) — III, 281(421)
 Войнишки песни — III, 98(393)
 Войнишки скърби — III, 46(387)
 Волни преводи — III, 265(418)
 Всички ще имат деца, всички ще се подмладят — VI, 184 (287)
 Второто пришествие — III, 357(431)
 Във възгледните пазви на адска нощ — III, 207(408)
 Във вагона — II, 210(293—294)
 Въглекопач — I, 82(230—231)
 Възкличания — III, 66(389)
 Вълкът — I, 136(240)
 Вълшебен сън — III, 18(381)
 Гарвани — I, 132(239—240)
 Гергьовденски премервания — V, 317(417)
 Гергьовденско агне — I, 121(238)
 Глад — I, 53(223—224)
 Гладнатор — I, 75(228—229)
 Гладът в Съветска Русия — V, 339 (419)
 Гневът на робите I, 77(229—230)
 Говорящо куче — VI, 72 (269)
 Годишен баланс — V, 115(398—299)
 Годявка — VI, 100 (273)
 Горещниците — III, 223(412—413)
 Горчиво кафе — I, 111 (237)
 Господ ходи по земята — VI, 76 (269)
 Господа читатели — IV, 304(402)
 Гратиси — IV, 231(387—388)
 Грижи за бедните — IV, 317 (405)
 Гувернантката — VI, 115 (276)
 Гюро Михайлов пътува — II, 19 (245—246)

Да беше поне с лозунг! — VI, 147 (280)
 Да бъде ден! — I, 17(213)
 — Да господине... Запитали г.Гешова... Синът — V, 195(405)
 Да живее гръбнакът на България! — V, 197(405)

Два свята — II, 137 (279—281)
 Две тѣги по две деца — III, 330(428)
 Двете физиономии — VI, 158 (282—283)
 Демобилизационен хими — III, 299(423)
 Ден (Във злато и пурпур е изток облен) — III, 202(407)
 Ден (вж. Природни картинки) — III, 147(400—401)
 Десетата заповед — VI, 213 (289—290)
 Десетте заповеди — I, 105(326)
 Децата — IV, 193(380)
 Дивак Ганьо — III, 54(388)
 Дигни, кревата си вдигни! — III, 69(389)
 Дипломатически възли — II, 222(296—297)
 Дипломатия в Лозана — IV, 314(401)
 До масалописвачите около «К'во да е», София — V, 52(392)
 Добре дошли! — V, 345(420)
 Добре дошли от курорт — IV, 222(386)
 Добре дошли, скъпи гости! (Пристъпва мрачния листопад) — III, 225(413)
 Добре дошли, скъпи гости (Добре дошли, гости скъпи) — IV 37 (360)
 Добър вечер! — IV, 182(378)
 Долу жените! — III, 270(418)
 Долу изкуството! — VI, 27 (261)
 Долу маските! — IV, 197(380)
 Допитването до народа — VI, 127 (278—279)
 Дренките — II, 193(292)
 Другарски гробове — III, 24(382 — 383)
 Другарско писмо — V, 168(403 — 404)
 Духове — V, 79(394)
 Дъжд — IV, 117(371)
 Държавни храненици — IV, 334(407)
 Държавният съд (Д-р Радославов: Не ми е туй за първи път) — IV, 223(386)
 Държавният съд (Трагикомична оперетка в 3 действия — V, 350 (420)
 Дядо Коледа — V, 275(414)
 Еврейската нова година — V, 346(420)
 Един бърз превод от френски — V, 21(388)
 Една вечер — II, 200(292)
 Една душа през много гърла — VI, 121 (277—278)
 Една литературна разправа — VI, 13 (259)
 Една сантиментална разходка из Подуене — IV, 57(363 — 364)
 Еднаква участ — III, 100(393)

Едно обяснение по писаното от Веселин за мене — V, 34(390 — 391)
 Едно почни, изкарай друго — III, 156(401)
 Ей таквоз. . . ей така! — III, 254(417)
 Експлозия — IV, 333(406)
 Елегия (Далеч изчезнаха цигаревите книжки) — III, 143(399—400)
 Елегия (Тъне в смяд и рядка кал) — IV, 90(367)
 Елегия (Сред неугасващата горест) — IV, 141(374)
 Елегия на Георги М-в — IV, 39(361)
 Елин Пелин — IV, 271(394—395)
 Епиграми (Вий сте дама едра, снажна — III, 71(389 — 390)
 Епиграми (Математик е или сам се тъй нарича) — III, 272(418)
 Епидемия от конференции — II, 114(271—272)
 Епитафии — IV, 109(369—370)
 Епитафии в аванс на съглашенските водачи — III, 234(414)
 Епитафии на приятели и приятелки — IV, 349(409)
 Епопея на незабравимите — III, 50(387—388)
 Есен (Приведено ниско кат майка сиротна) — III, 296(423)
 Есен (— Кой из тихата алея) — III, 302 (423)
 Есен (На «Една от унижените») — V, 97(396)
 Есен в Анадола — IV, 298(401)
 Есенен фейлетон — VI, 118 (276)
 Есенна песен — III, 101(393)
 Есенна печал — IV, 312(404)
 Есенни листа — IV, 49(363)
 Есенни сенки — VI, 219 (291—292)
 Есенно злободневие — IV, 31(359)
 Ехо — I, 138(240)

Железни цветя — VI, 216 (290)
 Железният месия — VI, 218 (291)
 Жените — III, 189 (406)
 Жълта стража — IV, 93(368)
 Жълтата гостенка — I, 150(241—242)
 Жълто слово — IV, 119(371)

За Коледа — IV, 92(368)
 За разбойниците — VI, 73 (269)
 За разнообразие — III, 224(413)
 За храброст — II, 122(276)
 Загледан в днешния ден — III, 206(408)
 Задачи (Дадено е. . .) — III, 253(416—417)
 Задачи (Мъдреците ни са днеска май на дача:) — IV, 289(399)
 Задгробен фейлетон — II, 184(291)

Задух, жега и буря — VI, 98 (272—273)
 Закона за печата — IV, 232(388)
 Законопроекти — II, 45(252)
 Замръзнала пролет — IV, 192(380)
 Запознаване на село — IV, 45(362)
 Защо, дете? — III, 118(396)
 Защо е мъжът? — III, 34(384)
 Защо не стана блоковият събор в Пловдив? — VI, 120 (276—277)
 Земни писма до небесни жители I. Райскому ключарю — IV, 16(356)
 Зидари — II, 165(287)
 Зима — I, 112(237)
 Зимна вечер — IV, 132 (373)
 Зимна песен — IV, 240(389)
 Зимни вечери — I, 169(245)
 Зимни импресийки — V, 210(407)
 Златен оркестър — IV, 300(401—402)
 Злато — II, 188(291—292)
 Злободневка (Варда, варда, офанзива!!) — III, 79(390—391)
 Злободневка (Засрамена от своята доброта) — III, 131 (397—398)
 Злободневка (Емнал на гърба багажа) — IV, 131(373)
 Злободневка (— Защо, госпожице, с тревога) — IV, 47(362—363)
 Злободневка (Зимни ветрове повяват) — IV, 139(373)
 Злободневка (На душа ми тегне горест) — IV, 149(375)
 Злободневка. Изборно хоро — IV, 76(365—366)
 Злободневка (Над престолния ни град) — IV, 137(373)
 Злободневка. Студ — IV, 54(363)
 Злободневка (Черни облаци се влачат) — IV, 40(361)
 Зората край Дунава — III, 75(390)
 Зрелища и хляб — IV, 230(387)
 Зъботраканица — IV, 49(363)

 И раят е затвор!... — V, 108(398)
 И те са толкова! — IV, 208(383)
 И ти за захар! — III, 93(393)
 И туй било мъж! — III, 68(389)
 Игра — V, 13(387)
 Иде! — IV, 165(376)
 Из буржоазната преса — V, 292(415)
 Из вестник «Победа» — VI, 80 (270—271)
 Из вестниците — V, 309(416)
 Из «Вечери» — III, 123(396—397)
 Из «Войнишки песни» — III, 119 (396)

Из дневника на един английски поручик — II, 9(245)
 Из дневника на един рапортър — V, 285 (415)
 Из дневника на един фронтовак — V, 101 (396)
 Из едно любовно писмо — III, 77(390)
 Из едно любовно писмо на един младеж, който е упражнявал различни занаяти — V, 67(393)

Из печата — V, 375(423)
 Из печата. Трески за дялане. — V, 201 (406)
 Из пресата (Вестник «Заря» съобщава) — V, 279(414—415)
 Из пресата. Трески за дялане — V, 204(406—407)
 Из «Тайните на харема» — IV, 258 (392)
 Избиратели — VI, 206 (289)
 Изборен позив — IV, 114(371)
 Изборна картинка — IV, 260(392)
 Изборна проза — V, 217(407—408)
 Изборни зигзаги — V, 213(407)
 Изборно хоро — IV, 261(392)
 Изплетена сякаш от бронзови нишки — III, 315(426)
 Изповедта на Йордан Бадев — I, 180(246)
 Интервю с Ангел Грозков — V, 337 (419)
 Интервю с изгорелия театър — II, 224 (297—299)
 Интервюта с велики люде — V, 69 (394)
 Интервюта с велики мъже — V, 65 (393)

Йохан — I, 47 (221—222)

Кабинета на Сандо — IV, 38(360—361)
 Как ме назначиха чиновник — V, 172(404)
 Как не станах богат — II, 144(282)
 Как хубави, как свежи бяха те!... — V, 140(399)
 Как ще си умра млад и зелен — II, 234(300)
 Какво е туй, мадам? — III, 230(413)
 Както навсякъде в шумната столица — III, 335(428)
 Кална злободневка — IV, 81(366)
 Каменарче — I, 157(242)
 Камо грядеши? — IV, 147(375)
 Камък падна от небето — II, 78(262—263)
 Капризи — IV, 11(355)
 Карл Либкнехт — I, 50(222—223)
 Карнавална приказка — II, 116(272—275)
 Карнавално шествие — V, 241(410—411)
 Картинка (Със пламъка на руска балерина) — I, 139(240)
 Картинка (У нас е тишина нечути) — IV, 239(389)

Катастрофа — III, 103(393)
 Катерина В-ва — III, 95 (392—397)
 Кати и Лина — III, 170(403—404)
 Катя — III, 364(432)
 Кихавица — I, 140(240)
 Книжни кокичета — VI, 198 (288)
 Княжево — III, 286 (422)
 Ковачът — I, 34 (216—217)
 Когато... (Когато туберкулозният) — V, 308 (416)
 Когато... (Когато читателите...) — V, 291 (415)
 Когато (Ученици когато видите) — V, 29 (389)
 Когато атовете се ритат, магаретата теглят — IV, 284 (398—399)
 Когато бях в школото — III, 7 (380)
 Когато гибел застрашава ни — IV, 345 (409)
 Кой като нея! — V, 68 (393—394)
 Кой спечели изборите — VI, 58 (266—267)
 Който се смее последен — VI, 110 (274—275)
 Коледна елегия — IV, 164 (376)
 Коледни армагани — V, 273 (414)
 Коледни дарове — IV, 162 (376)
 Комисия по репарациите — IV, 209 (383—384)
 Конгресни решения — IV, 191 (379—380)
 Конференция — IV, 274 (395—396)
 Конференцията в Генуа — VI, 40 (263—264)
 Копнеж — I, 137 (240)
 Колушкоземетръсна песен — III, 244 (415—416)
 Кошмар — IV, 225 (386)
 Коя е причината (— Колко дават халвата?) — III, 104 (393)
 Коя е причината. Между приятелки. — V, 54(392)
 Коя как, защо и колко люби — V, 304 (416)
 Край урните — VI, 178 (286—287)
 Красавицата — IV, 268 (394)
 Криви дърва — VI, 167 (284—285)
 Криви дървета — VI, 161 (283—284)
 Криза — IV, 265 (393)
 Критици в ливрен — I, 179 (245—246)
 Кронщад (Утро: С радио чак от Камчатка) — IV, 200 (381)
 Кронщадт — V, 298 (416)
 Крум Попов казва: — IV, 343 (408)
 Кръпки — III, 228 (413)
 Курортно злободневие — III, 211 (409)
 Куртова поляна — II, 179 (289—291)
 Към Банки — II, 41 (251—251)

Към висини — I, 23 (215)
 Към една приятелка — IV, 115 (371)
 Към Палестина — III, 312 (425—426)
 Кьор Хасан във Версайл — III, 369 (432—433)
 Лазарки — II, 82 (263)
 Левски — II, 134 (279)
 Лел — III, 243(415)
 Лесносмилателни — V, 9(386)
 Лигите — VI, 69 (268)
 Листопад (Дявол знае откъде) — III, 232 (414)
 Листопад (Трепетлики пъстростволи) — III, 238 (415)
 Листопадна вечер — I, 156(242)
 Лорелай — IV, 199 (380—381)
 Лунна вечер — VI, 195 (288)
 Любов към ближния — V, 93(395—396)
 Любов под луната — IV, 346(409)
 Любовна песен на Самуил — III, 30(384)
 Любовно писмо — IV, 301(402)
 Лятна нощ — II, 152(285—287)
 Лято (Горешо... ужасно горешо, като че ли) — IV, 211(384)
 Лято (Дни на огнени горещини) — IV, 121(371)
 Май (Ето, в кървава одежда) — III, 180(404—405)
 Май (Дъжделив и отегчителен) — III, 349(430)
 Май (Вий тръгнете из града) — IV, 206(383)
 Майска вечер — V, 88(395)
 Майска злободневка — III, 183(405)
 Майски ядове — III, 196(407)
 Мак от Павликени — III, 361(431)
 Малко поезия — VI, 131 (279)
 Мамо, викнаха децата... — III, 74(390)
 Манифестацията на Първи май — V, 315(417)
 Манна небесна — IV, 277(396—397)
 Маргаритки (В пазвите на китна борова горичка) — V, 120(399)
 Маргаритки (Ваньо има) — V, 144(400)
 Маргаритки (Във всеки случай) — V, 222 (408)
 Маргаритки (Моля ви се, позволете да запалят!) — V, 200 (406)
 Маргаритки за Жанета — IV, 26(358)
 Мартенски картинки — III, 341(429)
 Марш на софиянци — III, 40(386)
 Марш на столичани — III, 35 (384—385)
 Маскарад — IV, 336(407)
 Маскарадни конфети — IV, 105(369)

Медицинско свидетелство — V, 207(407)
Между вестниците — V, 359 (421)
Между чернокапци — V, 196(405)
Мечти — I, 95(233—234)
Минало — I, 103(235—236)
Мирът — III, 105(393—394)
Митинг за Тракия — IV, 306(403)
Мишока — IV, 245(390)
Младост — III, 106(394)
Мокри мисли — V, 327(418)
Молитвата на един столичанин — III, 204(407—408)
Монахиня — III, 284(421)
Монолога на Джон Бул — III, 117(395)
Монологът на едно софийско хамсунче — V, 62(393)
Морски въздух — VI, 156 (282)
Моряци — I, 190(246—247)
Москва — I, 79(230)
Мосулски петрол в Лозана — I, 161(24?)
Моше на серенада — III, 362(431)
Моя хубава Рашел! — III, 218(412)
Музикални... — VI, 64 (267)
Мъглата — V, 215(407)
Мъглостишие — IV, 74(365)

На борба с туберкулозата — II, 99(268)
На Верочка — IV, 19(356)
На госпожицата откъм «Бунарджика», дете с бялата кърпичка
— ме изпрати — III, 90(392)
На гости у дявола — I, 185(246)
На гурбет — IV, 313(404)
На дача — IV, 18(356)
На един протестантски проповедник — III, 371(433)
На единствения мой длъжник — IV, 29(358)
На една весела вдовица — III, 163(402)
На земли мир, в человецех благоволение — V, 110(398)
На златните къдри — III, 336(428)
На кантара в градската градина — V, 335(419)
На книга — III, 307(424)
На концерт — IV, 215(385)
На красноселката — III, 56(388)
На Маргарита К. — III, 210(409)
На Мариам — IV, 243(390)
На моя приятел Тома — III, 256(417)
На нея — III, 191(406)

На остров Нови Мадагаскар — II, 214 (295)
На подпоручик К. М-в — III, 127(397)
На Рашел — IV, 142(374)
На сватба — VI, 129 (279)
На тебе — III, 227 (413)
На трамвайджните по княжевската линия — III, 88 (392)
На търговците скубачи — III, 52(388)
На Уйлсона — III, 140(398—399)
На Фроска — III, 92(392)
На 42-ий набор — III, 178(404)
На чист въздух — II, 85(263—265)
Навсякъде борба — III, 84(391)
Надгробно слово — V, 236(410)
Най-здравото великенско яйце — I, 193(247)
Най-скромният — VI, 34 (262)
Напразно чакаш! — V, 89(395)
Напред, синьоро! — III, 246(416)
Например — III, 11(380)
Народният заем — VI, 17 (259—260)
Народното събрание — IV, 43(361—362)
Народняците обявяват социалната революция — VI, 103 (274)
Народовластие — VI, 193 (288)
Настроение — V, 86(394—395)
Насълзени хуморески — V, 319(417)
Нашата война — III, 137(398)
Нашите партии — IV, 135(373)
Не се плаши — III, 9(380)
Не стреляй! — IV, 140(373—374)
Неволи — III, 15(380—381)
Недей дохожда — IV, 67(364)
Недейте, братя! — IV, 302 (402)
Несретен ден — VI, 86 (271)
Нещастен човек — IV, 233(388)
Ние и те — V, 179(404)
Ний — I, 18(213—214)
Ний сме весели бродяги — III, 220(412)
Ний сме тилов ураган — III, 149(401)
Ний сме южен северняк — III, 146(400)
Нитче, котарак и папагал — VI, 215 (290)
...Но селяните продължаваха — VI, 208 (289)
Нов блок — VI, 102 (273—274)
Нова квартирантка — III, 159(402)
Новата година — IV, 88(367)

Новата ми любов — III, 199(407)
 Нови книги — V, 163(402)
 Новите банкноти — VI, 205(289)
 Новогодишна смяна на кабинета — IV, 157(375)
 Новогодишни подаръци (На-б-ъ-л-г-а-р-с-к-и-я министър) — V, 268(414)
 Новогодишни подаръци (Софийски бедни граждани) — VI, 7(257)
 Nocturno — V, 166(403)
 Нотата на Чичерин — IV, 144(374—375)
 Нош (Последният тътен отдавна замря) — III, 294(423)
 Нош (вж. Природни картинки) — III, 147(400—401)
 Нош сребриста приюти — III, 347(429)
 Ношен дует — III, 60(388)
 Нощна идилия (—Аз съм тука, пред вратата) — III, 129(397)
 Нощна идилия (Сянка мярка се из мрака) — III, 151(401)
 Нощна идилия (—А сега тука! Хоп!) — VI, 180(287)
 Нощни — III, 200(407)
 Нямате думата — II, 207(293)
 Обновленето на България — IV, 189(379)
 Обучение на сърцето — III, 319(426)
 Общинската автономия — IV, 241(390)
 Обявления с коментари — V, 161(402)
 Огнен път — I, 20(214)
 Ода на Пенка едрата — III, 42(386—387)
 Оранжева идилия — VI, 137(280)
 Оранжева литургия в Стара Загора — IV, 340(407—408)
 Оранжева победа — IV, 335(407)
 Оранжевия влѣхва — IV, 331(406)
 От великото до смешното — III, 303(424)
 От коя дузина? — III, 329(428)
 От настроение — V, 70(394)
 Отворено писмо — III, 308(425)
 Откраднати дъски — VI, 92(272)
 Откровения — VI, 142(280—281)
 Отмъщение (Е, какво повече да те питам?) — II, 92(267—268)
 Отмъщение — V, 18(388)
 Очаква се — V, 330(418)
 Очи — II, 26(246—247)
 Падналият кавалерист — III, 48(387)
 Панихида — IV, 24(357—358)
 Панчо Михайлов — II, 212(294—295)

Пардон! — IV, 94(368)
 Песен — IV, 87(367)
 Песента на динамита — VI, 217(290—291)
 Петнадесет хиляди работници изклани за два часа — V, 302(416)
 Пижо, Самохвалов и Българската Темида — IV, 272(395)
 Писма до оня свят — II, 30(247—249)
 Писма до провинцията (Няколко седмици) — V, 238(410)
 Писма от вронто — III, 194(406)
 Писма от вронто до Мак-Гро — III, 138(398)
 Писма от оня свят — V, 228(408—409)
 Писмо — IV, 143(374)
 Писмо до Жанет — IV, 55(363)
 Писмо до нея — IV, 103(369)
 Писмо до Понтини — III, 38(385—386)
 Писмо до провинцията (Безмонетни дружже) — II, 34(250—251)
 Писмо до провинцията (Скъпи дружже) — V, 244(411—412)
 Писмо за Берлин — VI, 186(287)
 Писмо за Виена (Градински другарю) — II, 88(265—267)
 Писмо за Виена (Разгърдени Босяко. . .) — II, 102(268—269)
 Писмо за Виена (Това писмо ще го донесе) — II, 67(257—260)
 Писмо за Виена (Най-съкровената. . .) — VI, 89(272)
 Писмо за чужбина — II, 56(254—256)
 Писмо от казармата — V, 82(394)
 Писмо от Пазарджик — V, 40(391)
 Писъмце от Пловдив — III, 86(391)
 Пияният участък — VI, 93(272)
 Платен отговор — V, 107(397—398)
 Пленителна мамзел! . . . — IV, 15(356)
 По скучния друм — III, 316(426)
 По Ц.Освободител — III, 208(408—409)
 Погребение — I, 113(237)
 Под ласките на маларията — III, 290(422)
 Под ритъма на колелата — IV, 9(355)
 Под черни ресници — IV, 188(379)
 Подаръци за празниците — IV, 318(405)
 Поема за руското дете — I, 197(248)
 Поетична обстановка — III, 297(423)
 Пожар в Рила — II, 168(287—288)
 Поклонение пред Вола — I, 149(241)
 Покрай халите — III, 135(398)
 Покупки за празниците — III, 113(395)
 Политическа зима — II, 108(269—270)
 Политически калейдоскоп — II, 217(295—296)

Политически сонет № 1 — III, 215(411)
 Политически сонети № 2 — III, 217(412)
 Полиция, следствие и пр. — VI, 78(270)
 Полова литература — IV, 96(368)
 Положението — III, 21(381—382)
 Полунощна скука — IV, 138(373)
 Полунощни монолози — V, 188(405)
 Полурекувизирани заглавия — III, 267(418)
 Помрачени небосклоните — IV, 70(364—365)
 Портрети с атестати на близки и познати — III, 320(426—427)
 Посвещения. Пардонте, Матмазела! — III, 314(426)
 Послание до Красно село — V, 152(400—401)
 Посрещането на господин господин Стефан — VI, 45(264)
 Пости — IV, 198(380)
 Потвърждение — III, 216(411—412)
 Поща (Бенжо) — V, 187(405)
 Поща (Д-р Чук — Русе) — V, 348(420)
 Поща (Itzo — София) — V, 361(421)
 Поща (Premier amour — София) — V, 378(423)
 Поща (Сир-Сис-тук) — V, 368(422)
 Поща (Журналист от запаса) — VI, 32(262)
 Поща (Лонд Палмин—Троян) — VI, 48(264)
 Поща (Axell Fillak — Рилският манастир) — VI, 101(273)
 Поща (Viola — София) — VI, 88(271—272)
 Празникът на огъня — II, 156(286)
 Практичност — III, 63(388)
 Пред праведния съд — III, 177(404)
 Предвидливост — V, 17(387—388)
 Предложението на Арона за годеж по телефона — III, 43(387)
 Предпролетна злободневка — III, 154(401)
 През бурята — I, 21(214—215)
 През тиха вечер на април. . . — IV, 14(355—356)
 Прелюдията на есента — IV, 28(358)
 Престъпление — V, 181(404)
 Претърсването — III, 333(428)
 Призрак — V, 190(405)
 Приказка (Работата върви отлично) — II, 205(292—293)
 Приказка (Тя лани беше в манастира) — IV, 221(386)
 Приказка (Знам, ще дойде този ден) — V, 183(405)
 Приказка (Те бяха много братя) — V, 146(400)
 Приказка за калта — IV, 145(375)
 Приказка за стълбата — II, 237(300 — 301)
 Приказки — III, 144(400)

Принц безпаричен, роден край Егея — III, 344(429)
 Припича се на сянка — VI, 71(268)
 Природни картинки — III, 147(400—401)
 Приятелите — II, 230(299—300)
 Pro Patria — I, 99(235)
 Провинциални гимназистки в столицата — VI, 77(270)
 Проза и поезия — IV, 8(355)
 Произшествие — VI, 151(281)
 Пролет — IV, 344(408—409)
 Пролет дойде! — III, 45(387)
 Пролетарий — I, 27(215)
 Пролетен грях — IV, 263(392)
 Пролетна вечер — VI, 35(262—263)
 Пролетна целувка — II, 120(275—276)
 Пролетни пародии — III, 345(429)
 Пролетно писмо — I, 41(219—220)
 Пролетта на робите — I, 25(215)
 Прости му, господи! — IV, 177(378)
 Прочее, смърт на въшките! — V, 157(401)
 Прощаване — II, 227(299)
 Първата кондукторка — V, 43(391—392)
 Първи май — I, 29(215—216)
 Първият еврейски пазарлък — V, 311(417)
 Първомайска хроника — VI, 50(264—265)
 Първомайски — V, 313(417)
 Първомайски слухове — V, 247(412)
 Първомайски шеги в Генуа — II, 148(282—285)
 Пързалка в Кюстендил — IV, 316(404—405)
 Пустото му време — III, 355(430)
 Пътни акварели — III, 262(417)
 Работникът — I, 135(240)
 Радикалски марш — IV, 255(391)
 Разбойниците — I, 115(237—238)
 Разговор със свети Василия без масраф, т.е. по безжичния теле-
 граф — III, 125(396,397)
 Разговори — III, 240(415)
 Разговори из улиците — III, 161(402)
 Разкази без сълзи. 1. Домашни приятели. 2. Сватба. — V, 263(414)
 Разкази без сълзи. 1. Заваян човек е Петров и това си е! 2. Долу
 алкохолът! 3. Една любов — V, 265(414)
 Размишления пред входните врата — III, 114(395)
 Разпятие — IV, 269(394)

Разходката на Братиану в кратце — III, 128(397)
 Рандеву (Младата жена) — V, 90(395)
 Рандеву (Той се изкачи по стълбите) — V, 220(408)
 Рапортър — II, 23(246)
 Рашел — III, 334 (428)
 Резонанс — V, 142(400)
 Репортър (В един трамвай) — V, 31 (389)
 Референдум — II, 197(292)
 Рим за злободневка — V, 165(403)
 Рицари на нашето време — VI, 171 (285—286)
 Рицари след бой — I, 175(245)
 Робът — I, 142(240—241)
 Родилни мъки — IV, 35(359—360)
 Рождество — II, 112(270—271)
 Рождество Христово през 1923 зима — I, 165(244)
 Роза Люксембург — I, 167 (244—245)
 Розов трън в сърцето — IV, 7(355)
 Русня — I, 158(242)
 «Руските» дипломатически представители — VI, 75 (269)
 Руския Прометей — I, 144(241)

Сава Злъчкин — Любомир Бобевски — VI, 20 (260—261)
 Самотника дъб — IV, 107(369)
 Самохвалов и Врангел — VI, 63 (267)
 Сандо Кеседжия и Марко Кралевници — IV, 278(397)
 Сатъризми — IV, 46(362)
 Св.Кирил и Методий — III, 185 (405—406)
 Северния Спартак — I, 81(230)
 Северно сияние — I, 59(225—226)
 Седмичен диалогичен репортаж — IV, 126(372)
 Селски примадони — III, 359(431)
 Семейна война — V, 12(387)
 Сенки — III, 317(426)
 Септември — IV, 30(359)
 Серенада — II, 15(245)
 Сестрите — IV, 299 (401)
 Силно слабосилне — IV, 181(378)
 Симпатия — V, 99(396)
 Синодални копнежи — I, 163 (243—244)
 Синодално изкуство — VI, 30(262)
 Скандал — IV, 98(368)
 Скандал на главната улица — VI, 188 (287—288)
 Скандали! — IV, 121 (372—373)

Скитник Перо — III, 22(382)
 Скитникът Сандо пътува из Европа — IV, 82 (366—367)
 След Първи май — VI, 52 (265—266)
 Следизборни интервюта — VI, 181 (287)
 Следизборно съболезнование — IV, 347(409)
 Слепият — I, 182(246)
 Сливенска журналистика — V, 341(419)
 Слънцето — II, 125(277)
 Слънцето над София — III, 179(404)
 «Смело, товарищи!» — I, 200 (248—249)
 Смисълта на живота — III, 132(398)
 Смъртта на Делеклюз — I, 68 (227,228)
 Снежинки (Жреци на непринуден смях) — IV, 100 (368—369)
 Снежинки (Столичното «Неделно утро») — VI, 11 (258)
 Снежинки (В един) — VI, 24 (261)
 Снежна нощ — II, 129(277—278)
 Снежна песен — IV, 179(378)
 Сняг (Весден ужасен беше бой) — III, 160(402)
 Сняг (У четири таз сутрин станах) — IV, 238(389)
 Сонет (Всяка сутрин още рано) — III, 97(393)
 Сонет (Две звездички, сам-самички) — III, 96(393)
 Соня — I, 114(237)
 Специалист — VI, 9(258)
 Спомен (Сборник пред мене с формули разни) — III, 237 (415)
 Спомен (Загадка! Събра ни файтона!) — IV, 91(367—368)
 Спомени (През пролетно утро попаднах случайно) — III, 168(403)
 Спомени (Разбира се, минаха много, много дни) — III, 339(429)
 Според писанието — II, 76(261, 262)
 Среднощни сенки — I, 102(235)
 Среци и случки (Драги Българанчо) — V, 25(389)
 Среци и случки (Къде му бил «Пардонът») — V, 24(389)
 Срещу Коледа — II, 219(296)
 Стамболийски се завръща — IV, 171(377—378)
 Стара приказка — I, 168(245)
 Старата мома — IV, 226(386)
 Стария музикант — I, 31(216)
 Старият циркаджия — V, 22(388—389)
 Стачка — IV, 320(406)
 Стихоплетие в «Булевард» — III, 158(402)
 Столичен калейдоскоп. Божа работа — II, 48(252)
 Столичен калейдоскоп. Есенни дни — V, 254(413)
 Столичен калейдоскоп. Между четири очи — V, 261(413)
 Столичен калейдоскоп. Най-сетне — V, 233(409)
 Столичен калейдоскоп. Несрети и утехы — V, 258(413)

Столичен калейдоскоп. При чудотворната икона — V, 251(413)
 Столичен скандал — V, 32(389)
 Столична аристокрация — II, 59(256)
 Столични картинки (1.Зима. 2.Анчето) — III, 141(399)
 Столични разговори — V, 20(388)
 Стражарите — VI, 194(288)
 Странна болка — III, 292 (422)
 Страстен диалог — VI, 42 (264)
 Страхливите мускетари или бай Янковият шаб и обединението — II, 50 (252—254)
 Страшният съд — II, 37(251)
 Студентската манифестация — VI, 38 (263)
 Студентски спорове — V, 77(394)
 Сурвакане — IV, 242(390)
 Сухи мисли — V, 332(418)
 Сцени — VI, 190(288)
 Събитие — VI, 149(281)
 Съвестта — V, 92(395)
 Съветска Русия — I, 184(246)
 Съвременен парламент — VI, 204(289)
 Съвременна клетва — III, 73(390)
 Съвременна молитва — III, 76(390)
 Съвременни мъдрости — III, 134(398)
 Съдба — III, 343(429)
 Съзаклятието на ученичките — V, 72(394)
 Сън наяве — VI, 60(267)
 Съновник — V, 30(389)
 Сър Грей и синьор Изончини — III, 37(385)
 Сърцето на поета — V, 306(416)
 Сянка (В градината понесе се вълна) — III, 354(430)
 Сянка (Монотонен громък звън) — III, 278(421)
 Тазгодишния Христос — IV, 253(391)
 Те двенки — V, 59(393)
 Театрална любов — III, 191(406)
 Телеграми — V, 10(387)
 Телефонен разговор с полковник Васили Радославов — II, 132 (278—279)
 Ти и те — III, 150(401)
 Ти как мислиш? — VI, 79(270)
 Това е улицата — I, 130(239)
 Той и тя — III, 111(394)
 Трагедия (На петия етаж, сред стая номер пет) — IV, 22(357)

Трагедия — V, 297(416)
 Трамвая на Длъгнеков — IV, 310(403)
 Тревожни дни — IV, 264 (392—393)
 Трески за дялане — V, 365(422)
 Три години — I, 63(226—227)
 Три сестри — IV, 122(371)
 Три угарки — V, 133(399)
 3000 вагона — V, 48 (392)
 39 градуса и 7 десети — V, 104 (396—397)
 Тринадесет дни — VI, 14(259)
 Трохи от войната — V, 160(401)
 Трудовата повинност на ученичките (Някъде, госпожице, така) — IV, 202(381—382)
 Трудовата повинност на ученичките — VI, 125(278)
 Трудът — VI, 56(266)
 Тъй рече Александър — IV, 276(396)
 Тълпите — I, 148(241)
 Ужас — V, 60(393)
 Улица «Пиротска» — IV, 33(359)
 Улицата — I, 38(217)
 Уличната жена — I, 42(220)
 Умивалници, вани и . . . либрици — VI, 135(279—280)
 Умиращият лев — IV, 218(385)
 Упорито се говори: — VI, 112(275)
 Утрешния ден — I, 84(231)
 Утро (вж Природни картинки) — III, 147(400—401)
 Фабрикация — V, 284(415)
 Февруари (Бяла зима. Леден вихър се пониса) — IV, 250(391)
 Февруари (Февруари се навъси) — IV, 257(391—392)
 Фердинанд де Бержерак — IV, 229(387)
 Филантроп — II, 70(260)
 Флорентийска нощ и Саломе — VI, 66(267—268)
 Фуражката — V, 175(404)
 Хаир хабер от Лозана — VI, 166(284)
 Херолди на новия ден! — I, 110(237)
 Химни (1.Ти) — III, 340(429)
 Хладно писмо в топли дни — VI, 83(271)
 Хляб и зрелища — II, 110(270)
 Хризантеми — III, 310(425)
 Христо Ботйов — I, 122(238)

Христос — VI, 202(288)
 Христос възкресе — III, 172(404)
 Христос възкресе, Ребеко! — III, 348(430)
 Христу Ботйову — I, 109(236—237)
 Хроника (Извинете, Господа) — IV, 283(398)
 Хроника (Заинтересовани театрални акционери) — V, 282(415)
 Хроника (Между «економисаните») — V, 249 (412—413)
 Хроника (Писмо до Българанчо) — V, 129(399)
 Хроника (Фризьоро-бръснарски) — VI, 113(275—276)
 Художник броди — III, 25(383)

Цанко Церковски — IV, 227(387)
 Цветарка — I, 36(217)
 Цензурата (Жених бе мракът, глупостта пък булка) — I, 141(240)
 Цензурата (Изпълнена с симпатия) — I, 127(239)
 Църковният събор — IV, 184(378—379)

Час по химия в една столична гимназия — V, 7(386)
 Часовой — III, 78(390)
 Частната собственост или «Свинята и кираджийския кон» — III, 366 (432)
 Не това ли? — III, 94(392)
 Червените ескадрони — I, 66(227)
 Червения смях — I, 91(233)
 Черешка — I, 98(234)
 Черна или бяла? — VI, 144(281)
 Чиновник — I, 129(239)
 Чиновнишка песен — IV, 297(401)
 Човекът, който плюва — IV, 204(383)
 Чувствата — V, 95(396)
 Чук — VI, 221(292—293)

Шейлок на сцената — VI, 175(286)
 Широките социалисти и гладуваща Русия — V, 363(422)

Ще се удавя аз! — IV, 78(366)
 Ще си признаеш... — IV, 113(370—371)

Юбилей — III, 325(427)
 Юбилейно кво да е — IV, 167(376)
 Юли (Домъкни се юли, пристъпвайки леко) — III, 213(409—411)
 Юли (Юли, юли, юли, юли) — IV, 282(398)
 Юлски кинофилм — IV, 280(397—398)

Юни — IV, 251(391)
 Юноша — I, 154(242)

Янко Сакъзов говори — VI, 107(274)
 Януари (В хладна тога от кристали снежни) — IV, 249(390)
 Януари (Тегнат сиви небесата) — IV, 245(391)
 Ж — IV, 2014(385)

ПИСМА

До Райко Алексиев — VI, 232(294), 233(295), 234(295)
 До Димитър Бакърджиев — VI, 251(301)
 До Никола Балабанов — VI, 245(300)
 До Стефан Балтаджиев — VI, 235(296)
 До Саша Василева — VI, 241(298)
 До Славка, Сашка и Борис Василеви — VI, 237(296)
 До Иван Генадиев — VI, 234(295) 234—235(295)
 До Никола Граблешев — VI, 235(295—296)
 До Желя Дюстабанова — VI, 247—250(300—301)
 До Тома Измирлиев — VI, 240(298), 244—245(299)
 До Надежда Измирлиева — VI, 239(297), 245(299), 250(301)
 До Константин Кехайсов — VI, 239(297)
 До Крум Кюлявков — VI, 231(293)
 До Сашо Настев — VI, 242(298—299)
 До Леонид Паспалеев — VI, 240(298)
 До Елисавета Стефанова — VI, 237—238(296—297)
 До Елисавета и Жанета Стефанови — VI, 237(296)
 До Йордан Стратиев — VI, 243(299)
 До уредника на «Барабан» — VI, 236(296)
 До Георги Фурнаджиев — VI, 231(293)
 До Георги Хаджиделев — VI, 243(299)
 До Петър Хаджиделев — VI, 241(298)
 До Хаджиделев — VI, 238(297)
 До Аспарух Чичеклиев — VI, 231(293), 232(294), 238(297), 240(298), 242(298)
 До Цветко Ярцев — VI, 246(300)

СЪДЪРЖАНИЕ

1922

Новогодишни подаръци	7
Специалист	9
Снежинки	11
Една литературна разправа	13
Тринадесет дни	14
Народният заем	17
Сава Злъчкин — Любомир Бобевски	20
Снежинки	24
Долу изкуството!	27
Вестник «Победа»	29
Синодално изкуство	30
Поща	32
Най-скромният	34
Пролетна вечер	35
Студентската манифестация	38
Конференцията в Генуа	40
Страстен диалог	42
Посрещането на господин господин Стефан	45
Поща	48
Първوماйска хроника	50
След Първи май	52
Трудът	56
Кой спечели изборите	58
Сън наяве	60
Самохвалов и Врангел	63
Музикални. Дипломатически	64
Флорентийска нощ и Саломе	66
Лигите	69
Припича се на сянка	71
Говорящо куче	72
За разбойниците	73
«Руските» дипломатически представители	75
Господ ходи по земята	76

Провинциални гимназистки в столицата	77
Полиция, следствие и пр.	78
Ти как мислиш?	79
Из вестник «Победа»	80
Хладно писмо в топли дни	83
Несретен ден	86
Поща	88
Писмо за Виена	89
Откраднати дъски	92
Пияният участък	93
Задух, жегата и буря	98
Годявка	100
Поща	101
Нов блок	102
Народняците обявяват социалната революция	103
В трена	105
Яко Сакъзов говори	107
В Самоковския общински съвет	108
Който се смее последен	110
Упорито се говори:	112
Хроника	113
Гувернантката	115
Есенен фейлетон	118
Защо не стана блоковият събор в Пловдив?	120
Една душа през много гърла	121
В V участък	123
Трудовата повинност на учениците	125
Допитването до народа	127
На сватба	129
Малко поезия	131
Умивалници, вани и ибрици	135
Оранжева идилия	137
Бай Ганю Длъгнеков прави изборни съвещания	140
Откровения	142
Черна или бяла?	144
Да беше поне с лозунг!	147
Събитие	149
Произшествие	151
Айседора Дънкан	153
Морски въздух	156
Двете физиономии	158
Автономна Македония	160

Криви дървета	161
Ах, тези студентки	164
Хаир хабер от Лозана	166
Криви дърва	167
Рицари на нашето време	171

1923

Шейлок на сцената	175
Аритметика	176
Край урните	178
Нощна идиллия	180
Следизборни интервюта	181
Всички ще имат деца, всички ще се подмладят!	184
Писмо за Берлин	186
Скандал на главната улица	188
Сцени	190
Народовластие	193
Стражарите	194
Лунна вечер	195
Книжни кокичета	198
Христос	202
Съвременен парламент	204
Новите банкноти	205
Избиратели	206
... Но селяните продължаваха	208

ПРЕВОДИ

Десетата заповед	213
Ахмед на минарето	214
Нитче, котарак и папагал	215
Железни цветя	216
Песента на динамита	217
Железният месия	218
Есенни сенки	219
Чук	221

ПИСМА

До Георги Фурнаджиев	231
До Крум Кюлявков	231
До Аспарух Чичеклиев	231

До Райко Алексиев	232
До Аспарух Чичеклиев	232
До Райко Алексиев	233
До Райко Алексиев	233
До Райко Алексиев	234
До Иван Геннадиев	234
До Иван Геннадиев	234
До Никола Граблашев	235
До Стефан Балтаджиев	235
До уредника на «Барабан»	236
До Славка, Саша и Борис Василеви	237
До Елисавета и Жанета Стефанови	237
До Елисавета Стефанова	237
До Хаджиделев	238
До Аспарух Чичеклиев	238
До Надежда Измирлиева	239
До Константин Кехайов	239
До Аспарух Чичеклиев	240
До Леонид Паспалеев	240
До Тома Измирлиев	240
До Петър Хаджиделев	241
До Саша Василева	241
До Аспарух Чичеклиев	242
До Сашо Настев	242
До Йордан Стратиев	243
До Георги Хаджиделев	243
До Тома Измирлиев	244
До Тома Измирлиев	244
До Тома Измирлиев	244
До Тома Измирлиев	244
До Надежда Измирлиева	245
До Никола Балабанов	245
До Никола Балабанов	245
До Цветко Ярцев	246
До Женья Дюстабанова	247
До Женья Дюстабанова	248
До Женья Дюстабанова	249
До Надежда Измирлиева	250
До Димитър Бакърджиев	251
Бележки	253
Азбучен показалец	302

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ

В ШЕСТ ТОМА

ТОМ ШЕСТИ

Редактор Татяна Пекунова
Художник Кънчо Кънев
Худ. редактор Стефан Груев
Техн. редактор Лиляна Диева
Коректор Елена Куртева

Формат 32/84/108; тираж 50113 екз.; печатни коли
20,50; издателски коли 17,22; уик 16,28; л. г. VI/55,57;
изд. № 5380; поръчка № 84/1980 год. на изд. »Български
писател«; дадена за набор на 27.II.1980 год.; излиза от
печат на 15.VI.1980 год.

цена 2,93 лв.

Код 25 9536172511
5506—7—80

ДПК «Димитър Благоев» — София